DEMOKRAT TÜRKİYE

GELECEK GÜZEL GÜNLERE MERHABA

SAYI 28
NİSAN '84

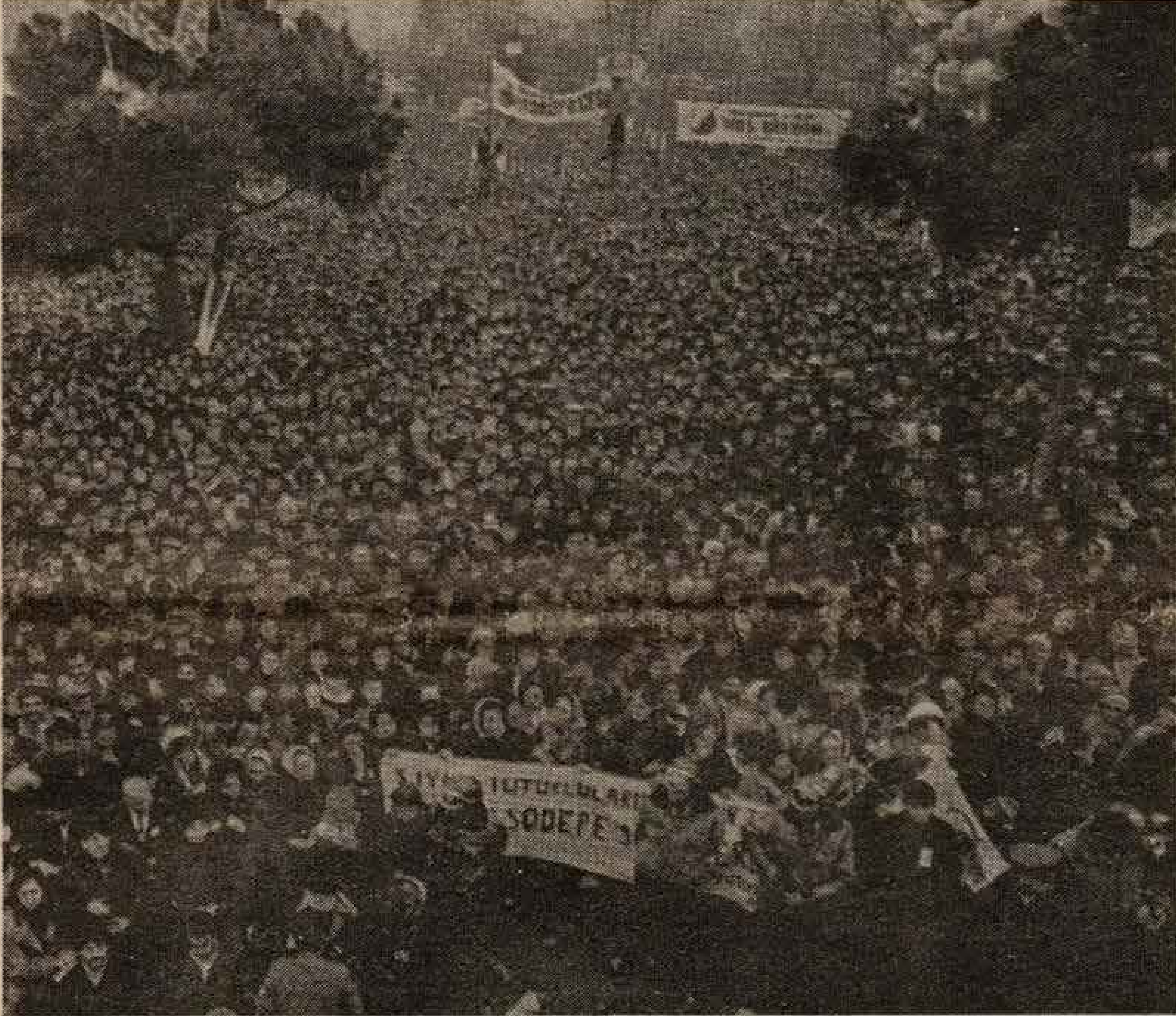
3 DM
3.75 HFL
3 SFR
24 ÖS

Nr. 28
Gültig von 16. April
bis 15. Mai

G 2008 E POSTVERTRIEBSTÜCK GEBÜHR BEZAHLT

Parlamento dışındaki partiler oyların % 41'ini aldılar

İkili iktidardan İkili muhalefete

SODEP'in Saraçhane mitinginden bir görüntü

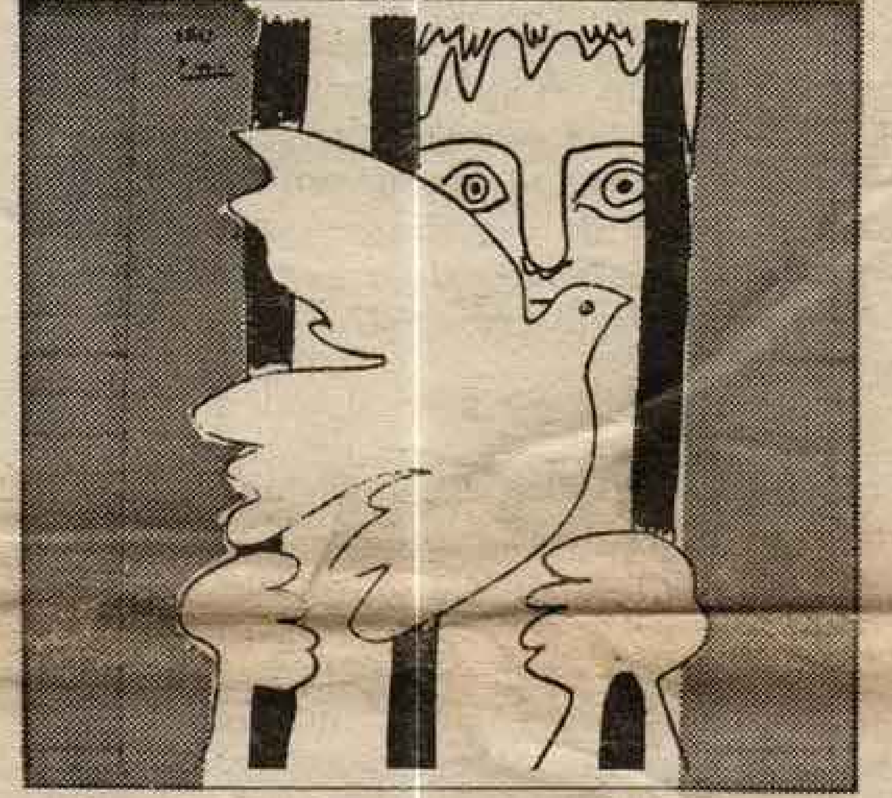
Bu sefer ikili iktidar gerçeğine, ikili muhalefet gerçeği eklendi. Bir yanda, toplumdaki desteği % 15'e düşmüş ve önümüzdeki dört yıl içinde de tamamen eriyecek olan, ama parlamento da 188 milletvekiline sahip parlamento içi muhalefet, öte yanda, toplumla köklü bağları olan ve %41'i aşan bir oy potansiyeline sahip olduğu halde parlamentoda temsil edilmeyen parlamento dışı bir muhalefet.

YAZISI SAYFA 2-3

Mamak'ta ölüm orucu şimdilik sona erdi

Oğuzhan Müftüoğlu: *Genelkurmayın yaptığı açıklamayı, cezaevlerinde baskı ve işkence yapılmayacağına ilişkin verilen bir söz olarak değerlendirdiklerini, bu nedenle açlık grevi ve ölüm orucunu bıraktıklarını, ama en küçük bir baskıda yeniden direnişe başlayacaklarını ve bu konuda hiçbir şeyden kaçınmadıklarını geçmiş eylemleriyle ispatladıklarını açıkladı.*

YAZISI ORTASAYFADA

İÇİNDEKİLER

Seçimlerden sonra zam furyası

- *Zamlar, ücretlere yapılan artışı aldı götürdü*
- *Ücretlere % 25, mallara % 100 zam*

YAZISI 5. SAYFADA

NATO'cular İzmir-Çeşme'de toplandı

- *Cruise füzeleri Türkiye'ye yerleşecek mi?*

YAZISI 6. SAYFADA

Neden İstikrarsızlık?

25 Mart mahalli seçimler öncesinde biliniyordu ki, bu seçimlerin sonuçları, Türkiye siyasal arenasında ancak bir genel siyasal seçimin yolaçacağı önemde siyasal etkiye sahiptir. Bu seçimlerden çıkacak sonuçlar önümüzdeki dört yılın siyasal şekillenmesinde etkili olacaktı. Örneğin, parlamento dışındaki partilerin yüzde elli oy oranını aşması halinde hemen bir erken seçim gündeme gelebilecekti. Yada bugünkü sonuçların gösterdiği gibi, önümüzdeki dört yılı Özal iktidarıyla geçirecektir.

25 Mart seçimlerinin bir başka gerçekliği de, hesaplaşmanın, parlamento içindeki partiler ile dışındakiler arasında olacağıydı. Bir başka deyişle hesaplaşma, eskilerle yeniler arasında olacaktı.

Ve seçimlerin sonucunda, ANAP, 6 Kasım seçimlerindeki oylarını, 500 bini aşkın kısmını kaybetmesine rağmen, koruyordu. Ayrıca SosyalDemokratların kaleleri olan üç büyük şehirde ki Belediye başkanlıklarını da kazanıyordu. Öte yandan, 6 Kasım seçimlerinde yüzde elliyi aşan oy'a ve 188 milletvekiline sahip MDP ve HP, ancak yüzde onbeşlik bir oy alarak tabanlarını önemli ölçüde yitiriyorlardı. Parlamentoda tek bir üyeye bile sahip olmayan SODEP, DYP ve RP ise yüzde kırkbiri aşan oranda oy topluyorlardı. Seçimlerin bir diğer önemli sonucu da, SODEP ve HP'nin toplam oylarının eski CHP'nin oylarına ulaşamamasıydı.

Evet, 25 Mart seçimlerinin matematiksel sonuçları bunlardı. Ama matematiğin dilinde ifade bulan bu sonuçların, siyasi dildeki anlamı neydi?

* * *

Görülmüştür ki: Türkiye toplumu hala 6 Kasım seçimleri sırasındaki ruh durumundan çıkmış değildir. Yani, Türkiye toplumu çok yakın gele-

Devamı 2. Sayfada

Neden İstikrarsızlık?

Baştarafı 1. Sayfada

cekte siyasal bir istikrarsızlığa yolaçacak tercihleri göze almamaktadır. Toplum, geleneksel siyasal eğilimleri önemli ölçüde muhafaza etmesine rağmen, 11 Eylül'e de geri dönmek istememektedir. Bunun nedeni, Kendisine sunulan seçeneklerin haldeki istikrarı bozmayı tercih ettirecek değerde olmamasıdır. Aslında, zamana yayılmış bir istikrarsızlığın tohumlarını da serpmiştir toplum... Bunun en önemli göstergesi, Cuntanın üç yıl boyunca, eski burjuva siyasal güçlerin TC. Devletinin yıkılma durumuna gelmesinde önemli rolleri olduğunu ısrarla vurgulamasına rağmen, toplumun bu eski suçlulara yüzde kırkbiri aşan bir oy vererek ve onları ana muhalefet partileri haline getirerek, 82 Anayasasının çerçevelediği siyasal sistem içinde istikrarsızlık unsuru olabilecek bu odaklara, güç vermesidir.

Türkiye toplumu kendisine sunulan seçenekler dahilinde rasyonel bir tercih yapmıştır. Böylece mevcut burjuva partileri arasında tek yeni şeyler söyleyen, geleceğe ilişkin alternatife sahip tek parti durumunda olan ANAP'ni doğal olarak tekrar tercih etmiştir. Toplumun önemli bir çoğunluğu Özal'ı denemek istemektedir. Çünkü diğer partiler, Türkiye'de uzun yıllar denenmiş programların dışında birşey üretememişlerdir. Gerek SODEP, gerek DYP geçmişin burjuva popülist söyleminin yetersiz bir tekrarının ötesine geçememişlerdir. Öte yandan,DYP ama özellikle SODEP Özal'ın değiştirme söylemi karşısında mevcut düzenin korunması anlamına gelen söylemleriyle tutucu bir pozisyonda kalmışlardır.

Kısaca, Türkiye toplumu 25 Mart mahalli seçimlerinde hemen bir erken seçime yol açmayarak ve dolayısıyla bir siyasal istikrarsızlığa şimdilik eğilimli olmadığını ifade etmiştir. Ama 12 Eylül ruhu tarafından lanetlenen eski burjuva siyasal odaklara da yeterli gücü vererek, daha uzun zamanda istikrarsızlığa neden olabilecek odakları meşru hale getirmiştir.

* * *

Sistemdeki istikrarsızlık unsurları, sadece 25 Mart seçimleriyle ortaya çıkmamıştır. Esasen, bu seçimlerde önemli oranda oy alarak meşruiyet kazanan SODEP ve DYP, sisteme bütünüyle karşı olmayan, hatta onun yasal statüsünü yer yer kabul eden ve daha çok sistem içinde kalarak istikrarsızlık doğuracak güçlerdir.

Aslında 12 Eylül'ün getirdiği siyasal sistemdeki istikrarsızlık yine bizzat sistemin kendisinden kaynaklanmaktadır. Çünkü bu sistem, Türkiye toplumunun haldeki gerçekliğiyle çatışmaktadır.

Esasen, bütün burjuva sistemler başacağı duran "gerçeklikler" dir. Ama buna rağmen kendi içlerinde akli'dirler. 12 Eylül'cülerin müdahaleleriyle ortaya çıkan ise, kendi içinde de akl'liği olmayan bir çarpıklıktır.

TC. tarihi, Türkiye toplumunun kendi mecrasındaki doğal akışına yukarıdan yapılan müdahalelerle doludur. Ama bunların içinde en gayrimantıki müdahaleleri dolu olanı 12 Eylül'cülerinkidir. 12 Eylülcülerin, gerek geçici, gerekse de 82 Anayasası gibi daha kalıcı müdahaleleriyle yarattıkları siyasal düzeyin, Türkiye toplumunun gerçekliğiyle rasyonel bir bağlantısı olağan üstü azdır.

Türkiye toplumu bir geçiş toplumudur. Ve her geçiş toplumu gibi oturmamıştır. Sınıfların henüz kendi gelişimlerini tamamlamadığı ve bu nedenle de çok farklı çıkar gruplarının olduğu ve dolayısıyla çok boyutlu siyasal bölünmelerin yaşandığı bir toplumdur. Daha da ötesi,Türkiye toplumu, Batı ile Doğu'nun karşılaştığı bir köprü üzerinde yaşamaktadır. Bu nedenle iktisadi, siyasi ve ulusal çelişkilerin yanında; bu karşılaşmanın yarattığı kültürel ve moral çelişkiler de toplumsal yaşamı önemli ölçüde etkilemektedir. Böylesine çok renkli ve çok boyutlu bir toplumsal gerçekliğe dayatılan siyasal sistem ise,az renkli ve az boyutludur. Böylesine çok boyutlu siyasal bölünmelerin yaşandığı bir topluma iki partili bir siyasal işleyiş dayatılmıştır. 82 Anayasası ile toplumdaki çıkar farklılıklarının ifadesi olan örgütlenmeler olağanüstü işlevsizleştirilmişlerdir. Ama daha da ilginci, hertürlü iktisadi, siyasi ve kültürel çatışmayı ve farklılığı yok sayan bir yapının üzerine bununla sırıtan bir parlamenter işleyiş oturtulmuştur. Çünkü parlamenter sistem seçim demektir. Ve her seçim yeterli olmasada toplumun kendi gerçekliğini ifade etmesidir. Dolayısıyla parlamenter sistem bu yapı için bir zaaf unsuru olmaktadır. Çünkü toplum yetersizde olsa eline geçirdiği oy hakkı sayesinde, kendisine dayatılan bu gayri akli sistemle kendi gerçekliği arasındaki çarpıklığı gözler önüne serebilmektedir.Türkiye toplumu bu sergilemenin ilkini,6 Kasım seçimlerinde yaptı. Cunta'nın istediği MDP yerine Özal'ı seçerek. Ve böylece bir parlamenter sistemde doğal olmayan ikili iktidar ortaya çıktı.

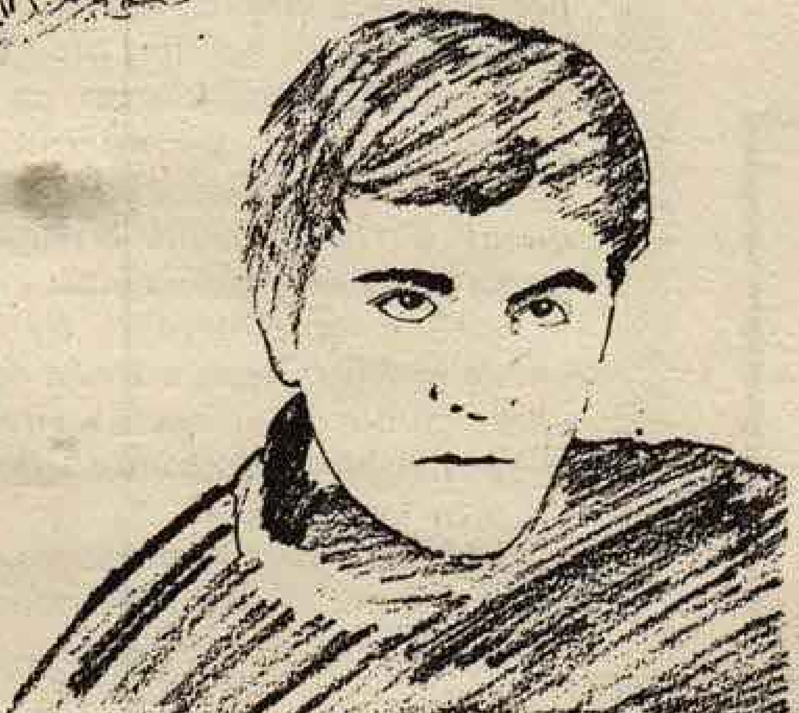
25 Mart seçimlerinde oy hakkını bir daha ele geçiren Türkiye toplumu, kendi gerçekliği ile kendisine dayatılan siyasal sistem arasındaki çarpıklığı bir başka boyutta da ifade etti.Bu sefer ikili iktidar gerçeğine, ikili muhalefet gerçeği eklendi. Bir yanda, toplumdaki desteği yüzde onbeş'e düşmüş ve önümüzdeki dört yıl içinde de tamamen eriyecek olan, ama parlamentoda da 188 milletvekiline sahip parlamento içi muhalefet, öte yanda, toplumla köklü bağları olan ve yüzde kırk biri aşan bir oy potansiyeline sahip olduğu halde parlamentoda temsil edilmeyen parlamento dışı bir muhalefet.

Toplumdan onay almış bir hükümetin gerçek iktidar olamadığı, toplumdan destek alan bir muhalefetin parlamentoda temsil edilmediği bir siyasal sistemin rasyonelliğinden bahsedilemeyeceği gibi, bu sistemin uzun süren bir istikrarda da kalamayacağı açıktır. Bahsettiğimiz istikrarsızlık öğeleri tamamen sistemin kendisinden kaynaklanan ve sistem içi öğelerdir. Bunun yanında sistemin dışında ve ona karşı olabilecek bir toplumsal muhalefet hareketini de düşündüğümüzde, bu başçavuş kafalı 12 Eylül generallerinin harikası olan siyasal yapının derin siyasal istikrarsızlıklara gebe olduğu açıktır.

Bu noktada Devrimci Demokratlara düşen görev, siyasal sistemin kendisinden kaynaklanan *bu istikrarsızlık öğelerine, sistemin dışında ve ona karşı olan bir toplumsal muhalefet hareketini, yani gerçek istikrarsızlık öğesini katmaktır.*

Bu ise toplumsal yaşamın bütün düzeylerini kapsayan bir alternatifin oluşturulmasından geçmektedir. •

12 Eylül Faşizmine karşı mücadelede şehit düştüler.
ANILARI YAŞATILACAK! DEVRİMCİ İŞÇİ

IMPRESSUM

Herausgeber/Sahibi: ADA Verlags- und Handels GmbH

Redaktionsanschrift/Yazışma adresi: ADA Verlag, Postfach 25 04 63, 5000 Köln 1

Verantwortlicher Redakteur/ Sorumlu Müdür: A. Danış Postfach 25 04 63, 5 Köln 1

Telefon: 0221/21 90 64
Telex: 8886601 ada d

Druck/Baskı:
Kon-Stahl-Stiftung KG, 5309 Meckenheim
Erscheint monatlich/ Aylık dergi

ÖDEMELER İÇİN

ADA Verlag
Postscheckamt Köln
Konto Nr. 321 568-508
BLZ: 370 100 50

Deutsche Bank Köln
Konto Nr. 330 25 51
BLZ: 370 700 60

Durum ve üzerine ...

25 Mart seçimleri, erken seçim ihtimalini uzaklaştıran bir tabloyla sonuçlandı. 1982 Anayasası ile kurulan rejimi savunan veya kabullenen siyasal partiler arasında bir yıldır süren tartışmalar ve rekabetin yolaçtığı dalgalanma duruldu. Bugün artık resmi siyasal arenadaki güçlerin herbirinin toplumdaki ne tür eğilim ve beklentilere tekabül ettikleri ve bunun oy gücü olarak ifadesi aşağı yukarı belli olmuştur. İktidardaki partinin konumunu sarsmayan aksine pekiştiren bu sonuçların varlığında mevcut siyasal düzenin kendi içindeki en ciddi istikrarsızlık sorunu çözümlenmiş, sadece %40 civarında oy almış parlamento dışındaki partilerin bu güçlerini parlamentoya nasıl yansıtabilecekleri veya buna gerek olup olmadığı gibi ikincil sorunlar kalmıştır. Yeni düzenlemelere uyarlanmış sendika ve meslek örgütlerinin yanısıra son olarak mahalli yönetimlerin de devreye sokulması ile 1982 Anayasasının öngördüğü yapının işlerliğe konulması safhası tamamlanmış oldu. Böylece 1982 Kasımından, fiilen 1983 ilkbaharından beri devam eden **"askeri diktadan güdümlü demokrasiye geçiş"** dönemi sona erdi.

Şüphesiz, **"geçiş"** in tamamlandığını söylemek, 1982 Anayasası ile kurulan rejimin oturduğu anlamına gelmiyor. Aksine 25 Mart seçimlerinin bir kere daha doğruladığı gerçek şudur ki Türkiye toplumunun büyük bir bölümü ordunun **"memleketin gerçek sahibi"** sıfatıyla siyasal düzenin üstünde bir vasi konumuyla yer almasına karşıdır. 6 Kasım seçimlerinin dar cenderesinde kendisini gereğince ifade edemeyen, ikincil üçüncül ölçütleri kullanmaya da mecbur kalarak -örneğin HP'nin iktisat politikası olarak ötekilerden farkını vs.- oyunu kullanan halk yığınları, 25 Mart'ta en azından bu belirleyici **"ordu sorunu"** na ilişkin tavrını daha net ifade edebileceği bir yelpaze bulmuştur. Görünen odur ki Ordunun vasi rolünü peşinen benimseyen ve bunun aracı olmak temelinde iki sözde ayrı iktisat politikasını temsil eden HP ve MDP'nin toplum içindeki oyu topluca aldıkları %15 oydur. Bunun bir kısmı (HP'ye mahalli seçimlerin bilinen özellikleri nedeniyle verilen bazı oylar gibi) düşüldüğünde kalan kısmın 12 Eylül öncesinin en **"Atatürkçü partisi"** CGP'nin en iyi zamanında aldığı oylar ile orta sınıfın son yılların koşulları içinde **"demokrasi"** den soğumuş bir bölümünün toplamı elde edilir. 1982 Anayasasının toplum desteği işte bu %10 dur.

25 Mart seçim sonuçlarının genel demokrasi bazında gruplandırılmasında ikinci bloku SODEP, DYP, R.P.'ne verilen oylar ile oy kullanmayanlar oluşturuyor. Türkiye'nin özel konjöktüründe demokrasi sorununda ilk ayrım noktası **"Ordunun mevcut siyasal statüsü"** olduğu için, aralarında yine demokrasi konusunda bir dizi farklar bulunan,ayrıca başka konularda da önemli ayrılıkları temsil eden bu üç partinin aldığı %40 dolayındaki oy ile oylamaya katılmayanların önemli kısmının toplamı,bu ülkedeki **"Anayasal rejimin"** açık muhaliflerini veriyor. Ancak şu da bir vakıadır ki bu blok, muhalefetini açıkça formule etmekten, bunu fiilen gündemin ilk, aktuel maddesi haline getirmekten kaçınan, çekinen veya koşulları şu noktada yeterli görmeyen bir eğilim içindedir.

ANAP'a verilen %40'ın üzerindeki oy ise bu demokrasi sorununda ara bir tavırla birleşen birkaç farklı eğilimin toplamı olarak nitelenebilir. HP ve MDP'nin orduca temsil edilen **"devlet iradesi"** ni toplumun seçtiği -**"milli iradeyi"** temsil eden- organlardan üstün tutan genel zihniyetlerine karşılık, muhalefetin milli iradeyi belirleyici sayması şeklinde ortaya çıkan resmi siyasal problematikte ANAP, sadece ortada değil, bu problematiği değiştirmek en azından ikincil hale indirmek isteyen bir tavrı temsil etmektedir. Özal hükümeti bir yandan bütün dikkatlerin üzerine çekilmesine uğraştığı bir ekonomik düzenleme programını sunup herkesi bunu etrafında tavır belirtmeye itelerken öte yandan da bu program içinde, onun bir parçası olarak -sansasyonal bir **"bürokrasi operasyonu"** nu da devreye sokarken; hiç şüphe yok ki topluma **"devlet"** le olan sorunun başka yollardan çözümünün olacağı mesajını da veriyordu. Özal'ın üst düzey teknisyenlerinin **"ekonomik liberalizm siyasal liberalizmin ön koşuludur"** yolundaki sözlerinin inandırıcılık ve iyi niyet değeri hayli tartışma götürür. Ama ANAP hükümetinin **"demokrasi"** sorununun potansiyel gerginliğini azaltmak ve tartışmaların ilke planına kaymasını önlemek yolundaki siyasal stratejisinin en önemli aracının **"ekonomik yenilikler"** olduğu, **"bürokrasi"** alanındaki düzenlemelerin de buna hizmet ettiğini görmek zor değildir.

Siyasal tavır yönünden ele aldığımızda ANAP'a verilen oyların epeyce büyük bir bölümünün **"problematiği değiştirme"** deneyini **"denemeğe değer"** bulanlardan oluştuğu söylenebilir. Salt siyasi tercih sözkonusu olduğunda bu kesim, **"güdümlü demokrasi"** yi değil oldukça daraltılmış da olsa bir **"demokrasi"** yi yeğlemekte, ama tipik bir DYP'li veya SODEP'li gibi bu yeğlemeyi birincil ayrım olarak görmemektedir. **"Demokrasi"** ye hayati bir öncelik vermemekte hele bu koşullarda, yaşanan deneylerden sonra bu öncelikten kalkarak **"güdümlü" demokrasi"** ye karşı açık veya örtük bir mukavemete girmenin yıkıcı bir kaos getireceğine inanmaktadır. O, ordu vesayetinin yarattığı rahatsızlığın mümkün olduğunca az duyulmasını sağlayacak pratik düzenlemeleri **"huzur vr istikrar"** adına tercih etmekte, ANAP ve Özal'ın şahsında bu pragmatik tavrı görüp desteklemektedir. Bu tavır, **"demokrasi"** den yana olmak veya olmamayı bir ilke sorunu olarak değil, koşullara göre öyle veya böyle karar verilebilecek işlevsel bir sorun olarak görmek diye de formule edilebilir. Bu,genel hatlarıyla tipik filisten orta sınıfın siyasal düzen anlayışıdır. ANAP'ın gerisindeki en geniş oy desteği, bu hayli geniş, sınıf bileşimi açısından heterojen kesimden gelmektedir.

25 Mart konjonktüründe temel siyasal ayrım, demokrasinin darlığı veya genişliği sorununda değil, vesayet, güdüm altında oluşunun kabulü veya reddi noktasındaydı. Oy dağılımının bu ölçüte göre sınıflandırmasını kabaca yukardaki gibi yaptığımızda görünen odur ki toplumun çok büyük bir bölümünün tercihi **"güdümsüz bir demokrasi"** den yanadır. Fakat bu blok ilkin bu ayrıma verilen kategorik öncelik derecesi açısından ikiye ayrılmakta, büyük kısmını DYP; SODEP'e oy verenlerin, oy vermeyenlerin oluşturduğu kesim bu kez kendi

sonuçlar

arasında “demokrasi'nin darlığı, genişliği”, iktisadi politikalar vb. konularda bölünmektedir. Kendini sosyalist diye tanımlayanlar da dahil bu kesimin tümü, varolan durumda “demokrasi mücadelesi” ni aktif tavır alışlar biçiminde vermekten uzak tutan bir ruh hali içindedirler.

Bunu yalnızca Cunta'nın, “**güdümlü demokrasi**” nin organize güçlerinin saldırısını göğüsleyememek düşüncesine bağlamak eksik olur. Bizce asıl neden, “**demokrasi**” ile “**güdümlü demokrasi**” arasındaki ayrım eksenine oturtulmuş salt siyasi bir ajitasyonun, toplumda bunun için mücadelenin risklerini göze aldıracak bir şevk yaşatmakta yetersiz kalışıdır.

Bunun kanımızca ilk nedeni, bizzat “**demokrasi**” kavramının toplumun bağrında düğümlenmiş sorun ve ihtiyaçların ancak bir bölümüne tekabül etmesi, onların üzerine kıpırdatıcı bir ışık getirebilmesidir. “**Burjuva demokrasi**” sinin militanları bunu zaten bilip kabul ederek, kendi ajitasyonlarının en etkili olacağı koşulların oluşmasını beklerler. Bir başka deyişle, gelişmelerin, yapacakları “**demokrasi**” çağrısının doğrudan bağıntılı olduğu sorun ve ihtiyaçları öne çıkaracağı an, onlar için uygun andır. Dolayısıyla bugün örneğin DYP, hem ANAP iktidarının yıpranmış olacağı iktisadi koşulları -ki bu aynı zamanda ANAP'ın “**uzlaştırıcı**” siyasal tavrının da sürdürülemez hale gelişi olacaktır- hem de -özellikle o koşullarda- daha batıcı halde hissedilecek “**güdümcü**” müdahalelerin oluşturacağı tepki koşullarını bekliyor, o durumda kendi **demokrasi**” projesinin daha yaygın bir kesimin canlı desteğini alacağını umuyor.

“**Sosyalist demokrasi**” kavramı, şüphesiz “**burjuva demokrasisi**” nden çok daha geniş ve çeşitli ihtiyaç ve sorunlara seslenir. “**Burjuva demokrasisi**” ile temel farkı, yani birinin “**temsili kurumlar, temsilcilerin yönetimi**” planında gelişmesi, ötekinin ise “**aktif katılma; doğrudan yönetim**” planında evrimleşeceği noktası gereğince somut açıklanabilirse; hangi tarihsel deney sonuçlarının, hangi çağdaş imkanların bize bu hedefi gerçekleştirilebilir gösterdiği iyice anlatılabilirse ve bu yapıldığında “**sosyalist demokrasi**” üzerinde itici şüpheler yaratan o malum “**halk demokrasileri**”nin -reel sosyalizmin -gölgesi de büyük ölçüde temizleneceği için, “**sosyalist demokrasi**” bağlamında yapılacak bir ajitasyonun uyandıracağı coşkunun tartışmasız daha yoğun olacağını söyleyebiliriz.

Ama bu noktada ciddi bir yanılgıya düşmemek da gerekiyor. Bu yanılgı, “**sosyalist demokrasi**” yi her derde deva bir ilaç, toplumun halihazır tüm sorunlarının içinde veya sayesinde çözümleneceği bir pota olarak görmektir. Her sorunu buradan açıklamaya kalkmak, Türkiye toplumu sözkonusu olduğunda iki kere yanlıştır. Birincisi, içeriği gereği toplumun yönetimi, kendi kendini yönetim mekanizma ve kurallarına vurgu yapan “**sosyalist demokrasi**” hedefi, ister istemez aşinası olduğumuz “**siyasal hareket**” ekseninde, onun yapılanmaları içinde ve yakın çevresinde yaşanacak bir hareketlilik perspektifi verir. Oysa Türkiye toplumunu mevcut durumuna getiren girift sorunlar yumağının çözülmesi bu tür bir hareketliliğin çok daha genişini gerektiren karakterdedir ve bunu zorunlu ve mümkün kılan saklı potansiyele sahiptir. “**Sosyalist demokrasi**” nin bu potansiyeli açığa vuracak kelimenin tam anlamıyla bir sosyal dönüşümün, ihtilalin sadece siyasi boyuttan ifadesi olduğu hatırda tutulmalıdır. Bu siyasi boyutun ancak dolayısıyla veya paralellikler kurarak “cevap vereceği” türden sorunlar, Türkiye toplum gerçekliğinin devrimci dönüşümü için mutlaka kendi özerk yönleriyle gündeme getirilmelidir.

Fakat ikinci ve daha önemli bir nokta da var. Türkiye toplumunun halen karamsar, kendine güvenini günbegün yıpratan bir örtü ve hava içinde yaşadığı derin ve grift bunalım durumunun sorunlarını açımlamak ve bunların hangi perspektifte ve nasıl bir hedefe varılmakla çözümlenebileceğini göstermek ne kadar ikna edici biçimde yapılırsa yapılsın eğer insanlara“**bunu biz yapabiliriz, yapmalıyız**” tarzındaki bir misyon inancı ve özgüvenini, coşkusunu veremiyorsa anlamsız kalacaktır.

Türkiye toplumunu bugünkü durumuna getiren tarihsel süreç, göçebe toplulukları önce İslam dünyasının yeni ortamına, daha sonra asıl olarak islamın savaşçıları ve öncü halkı konumuyla Hristiyan “**Batı**” nın Doğu ve Batı kültürleriyle çatışma ve ilişkiye götürdü. Uzun yüzyıllar İslam'ın, eski Akdeniz ve Bizans uygarlıklarının yanyana ve birbirlerini etkileyerek varlıklarını değişik ölçülerde sürdürdükleri bir imparatorluk dünyasında yaşandı. Ardından kapitalizmin gelişmesi ile “**Batı**” **dan yeni kurumlar, değerlerle de yüklü “çağdaş uygarlığın**” sarsıcı dalgaları geldi. Yirminci yüzyılın başında bu dalganın önlenmez baskısına nasıl uyarlanacağı sorununu Osmanlı dünyasının çöküş sancıları içinde yaşayan Türkiye, ardından kendini yanıbaşındaki Ekim Devriminin yarattığı yeni “**Sosyalist dünya**” ile “**Kapitalist dünya**” nın sınır çizgisinde buldu.

Türkiye toplumunda, 1960'lardan itibaren kitle eylemlerinin ortaya çıkışıyla yaygınlaşarak yaşanagelen bunalım, bilinen iktisadi değişim krizlerine, bununla açıklanabilecek kronik bir kriz durumuna indirgenemez. Yüzyıllardan bu yana dünya tarihini belirleyen hemen tüm büyük çatışmaların (dini, iktisadi, sosyal ve **siyasal** kutuplaşmaları) sınır çizgileri üzerinden geçmiş, bu çatışmalarda toplum olarak veya toplum kesimleri olarak taraf olma durumunu yaşamış bu toplum, eğer bugün bu son derece karmaşık etkilenmeler altında oluşmuş gerçekliğinde derin bir siyasal-kültürel ekonomik ve ahlaki buhran ve bilinemezlik durumu yaşıyorsa, bu yüzyıllardır değişik biçimlerde ve boyutlarda sürmüş bir uyarlama çabasının tıkanma noktasına geldiğinin ifadesidir. Şimdi Türkiye toplumunda her birey, sınıf ve topluluk, bu tarih içinde oluşmuş haline, derme çatma bir kulübeye bakar gibi bakıyor. Bir apartman olmasına özenilmiş, ama ahşap temelleri korunan, şurasında bir çadır direği hala duran bu yapı, hızla yaşanmış yılların sonunda kendinden şüphe ettiren bir manevi çöküntü yarattı. Her birey ve sınıf kendi konum ve varoluş alanında yaşadığı başarısızlığın kırıklığı yanında ortak olarak bu havayı soluyor.

“**Bizden adam olmaz**” sözünün bunca sık tekrarlandığı bir toplumda, şüphesiz o topluma “**seni ben adam ederim**” iddiasıyla çıkanlar da bol olacaktır. Ve bu zeminin üzerinde elbette “**kendi kendini yönetmek**” ten böylece o çok muhteşem “**sosyalist toplum**” hedefine varmaktan söz edenler de acı gülümsemelerle karşılanacaktır.

Bugüne değin, ne kadar ezildiğini, ne kadar sömürüldüğünü ya da tüm dünyanın kendilerine ne kadar düşman olduğunu pek çok dinlemiş olan böylece de her defasında kendi aciz ve yoksun halinin tasvirinde kendini tanımış olan bir toplum ve halk yığınlarına, bunların iletilmesiyle doğacak öfke ve kini somutlaştırdıkları birilerine karşı harekete geçmesi empoze edildi. Türkiye toplumu, halk yığınları kendi tarihsel-toplumsal gerçekliği nin bu yöntem içinde kavranmasının çeşitli türleri kullanılarak politize edildi.

Sosyalizm kendini olumlu yönleriyle kavrayan, “**kendi hakkındaki bilinci**” bu nitelikte olan, kendisini daha üst bir olumluluk düzeyine ulaşmak amacıyla eleştiren, kendinde buna imkan veren yönleri keşfedip, engel yönlerini cesaretle ortaya koyabilen insanların eseridir. Şu anda da “**sosyalist demokrasi**” yi sosyalizm mücadelesinin bir boyutu olarak kavrayanların önündeki ilk sorun, Türkiye toplumunu, geniş halk yığınlarını kendi yapıcı olumlu yönlerini araştırmaya, bunun kaynaklarını keşfetmeye ve böylece kendilerini özgün bir misyonla tanımlamaya götürecek bir düşünme ve hesaplaşma ortamının sağlanmasıdır. **D.Türkiye'de yalnızca aktüel siyasal gelişmeler bağlamında yapılan -yakın dönem tarihsel-Toplumsal gerçekliğimizi konu alan- analizler ve bu derece kapsamlı görevin ancak bir yönüne ilişkindir. Bunun bilincinde olarak D.Türkiye'de yeri geldiğince belirtildi ki, önümüze koymamız gereken perspektif, Türkiye toplumunda gerçek bir rönesansı hedeflemiş olmakdır.** ***

Bu yazıda, alışılmış seçim sonu değerlendirmelerinde olduğu gibi, partilerin programları ile aldıkları oy miktarı arasındaki ilişkiden yola çıkan açıklamalara girmedik. Dikkatimizi asıl olarak 1980'in az öncesinden bu yana hüküm süren halk yığınlarındaki apolitikleşme olgusu üzerine yönelttik. 25 Mart seçimleri, en azından 1982 Anayasasının gerçek referandumu özelliğinde olmasına rağmen, halk kitlelerinin bu Anayasaya dolaylı yoldan hayır diyen genel tavrında aynı kırık, apolitik havanın pek az değişerek sürmesi bizi çok daha fazla ilgilendirmeliydi.

Bu durumun ilerde değişebileceği iddia edilebilir. Özellikle ANAP iktidarının iktisadi büyümeyi geri plana iten, zamlar, ücret kısıtlamaları ile atbaşı giden ekonomik politikasının kitleleri yakında bezdirip harekete sürükleyeceği umulabilir.

Şüphesiz bu, beklenir bir gelişmedir. Ama böylesi bir gelişme, sıradan bir “**apolitikleşme**” ye indirgenemeyeceğini yukardan beri tasvir etmeye çalıştığımız durumun köklü nedenleri ortadayken, kısır bir hareketlilikten öteye gidemeyecektir.

Bir iktisadi krizin ya da başka türden -örneğin “**uluslararası durum**” dan doğan- “**fırsat**” ların kullanması üzerine kurulu sözümona sosyalist “**taktik**” lere bel bağlayanlar aksini ummaya devam edebilirler, başka çareleri de yoktur zaten.

Oysa D.Türkiye'de sırf o tür gelişmeleri öngörmeyen, asıl olarak da sorunu bir genel toplumsal buhran düzeyinde ele alan bir yaklaşımın gerekli olduğunu savunageldik.

Kendilerine “**Ortodoks Marksist**” ünvanını yakıştıran “**düşman kardeşler**” korosu ne bu durumu kavrayabiliyorlar, ne de bu konu üstünde yapılacak bir tartışmada nelerin söylenip nelerin söylenemeyeceğini ayırdedebiliyorlar.Örneğin hep bir ağızdan “**D.Türkiye niçin analizlerinde hep toplumdan, halk kitlelerinden sözediyor da “sınıf”tan “sınıf çıkarları'ndan bahsetmiyor**” diye sözde Marksistçe bir eleştiri yaptıklarını sanıyorlar.

Tekrar ediyoruz. Biz D.Türkiyede bir genel toplumsal buhran durumuun varlığından sözediyoruz. Bu buhranın tek bir boyuta veya onun türevlerine indirgenemeyecek çok yönlülüğünü vurguluyoruz ve güçlü, özgün bir devrim potansiyelini içerdiğini öne sürüyoruz. Mevcut konjönktürün öne çıkardığı “**demokrasi mücadelesi**”ni o nedenle bu potansiyeli bütünüyle açığa çıkaracak bir perspektifte verebilmenin imkanları üzerinde konuşuyoruz.

Gerçek bir devrimin nasıl bir ideolojik ortam içinde meydana gelebileceğini, o devrimin öncü güç ve sınıflarının “**dili**” nin, durum ve geleceğe bakışının nasıl olacağına dair aşağıdaki pasajları okusunlar. Gerçi bunlar onların “**Ortodoks Marksist**” ölçülerine hiç de uygun değildirler ama yine de lütfedip okusunlar.

“Kendisini bir önceki hakim sınıfın yerine koyan her yeni sınıf, *kendi çıkarını toplumun bütün üyelerinin ortak çıkarı olarak göstermek, yani kendi fikirlerine evrensel biçim verecek ve onları rasyonel ve evrensel olarak geçerli biricik fikirler olarak sunacak olan ideal bir formul kullanmak zorundadır.* **Bir devrim yapan sınıf, salt bir sınıfa karşı çıkmış olduğu için başlangıçtan itibaren bir sınıf olarak değil toplumun temsilcisi olarak görünür. Tek bir hakim sınıfa karşı toplumun bütün bir kütlesi olarak ortaya çıkar...(a.b.c)**

...Kendinde ve kitlelerde bir coşku anı yaratarak bu an içinde *kendini genel olarak toplumla bir araya getirip içine karışmadıkça, onunla özdeşleşmedikçe* **ve bu toplumun genel temsilcisi olarak hissedilip kabul edilmedikçe sivil toplumdaki hiçbir sınıf bu rolü oynayamaz...(a.b.c)**

● **Marx söylemiş bunları** ●

Seçimler ve siyasi partiler

Mahalli seçimler, eğer 25 Mart'ta değil de örneğin Haziran ayında yapılsaydı, sonuçlar nasıl olurdu? ANAP'ın 6 Kasım'da aldığı %45.5 oyun %41.4'e düşmüş olması ister istemez bu soruyu sordurtuyor. ANAP'ın seçimleri çok erken bir tarihe almasının, onun en büyük parti ve iktidar konumunu sürdürmesindeki en önemli etken olduğu şimdi daha iyi anlaşılıyor. Seçimlerden umduğu sonucu alamamış partilerin başında gelen DYP, bu “**erkene alınma**” *nın ANAP'a sağladığı avantajı bilmesine karşın 25 Mart tarihine itiraz edemedi.*

Seçim öncesinde siyasi hava, parlamento dışındaki partilerin %50 ve üzerinde oy alınması halinde bir erken genel seçimin kaçınılmaz olacağı fikrine göre şartlandırıldığı için şu anda resmi siyasal ortamdaki durgunlaşma, “**istikrar**” *görüntüsü de buna göre açıklanıyor. Parlamento-dışı partiler %40 civarında oy toplayabildikleri için* “**erken seçim**” *ihtimali gündem dışı oldu böylece dalgalanma duruldu deniyor. Ancak öne sürülmelidir ki bu durulmanın bir öteki etkeni DYP-ANAP oy oranının ANAP'ın çok lehinde gerçekleşmesidir. Kanımızca parlamento içi-dışı partiler arasındaki oy oranı aynı kalsa ama DYP ve ANAP'ın oyları birbirine yakın olsaydı herhalde bugün* “**erken seçim**” *tartışması başka biçimde ve oldukça gergin bir ortamda sürüyor olurdu. Çünkü böylesi bir sonuç genel oyların büyük kısmını şu anda toplamış olan sağ cephedeki iç iktidar kavgasını kızıştırır ve ANAP-DYP arasındaki çatışma kaçınılmaz olarak sağ içinde bir demokratik düzen tartışmasını körüklerdi.*

Fakat şimdi hiç değilse ANAP böyle bir “**sıkıcı tartışma**” *ya girmekten kurtuldu. Ancak seçimlerin hemen ertesinde ANAP'ta dikkatlerin üzerinde toplanmasına yol açan bazı ilginç gelişmeler de gözlendi. Eski faşist hareket mensuplarının ANAP'ın önemli mevkilerinde bulunduğu zaten biliniyordu. ANAP'ın belediye başkan adaylarının birçoğunun bu eski faşistlerden olduğu ve önemlice kısmının seçildiği ortaya çıktı. Ayrıca bu* “**ekip**” *birçok devlet kuruluşuna kendi adamlarını yerleştirmek için seçim ertesinde atağa geçmiş ve örneğin TRT'de bunu başarmışlardır. Propaganda dönemi esnasında ANAP ve DYP'liler arasında birkaç yerde çıkan kavga ve sataşmalarda da bu ANAP'lı* “**eski faşist**” *lerin rolü olduğu gelen haberler arasında. Bunları da dikkate alırsak; ilk raundu ANAP lehine biten DYP-ANAP ayrılığının nasıl billurlaşacağının önümüzdeki dönemin ilgiye değer sorularından birini oluşturduğu görülür.*

HP-SODEP ‘ YENİ SOL PARTİ” CEPHESİ

Seçimler SODEP'in HP karşısındaki kesin üstünlüğü ile sonuçlanmasına rağmen; HP'nin, “**sol kamuoyunda**” *ki beklentilerin aksine* “**birleşme**” *ye yanaşmayacağı anlaşılıyor. Öyle gözüküyor ki HP'deki önemlice bir kesim, SODEP'te birleşmektense MDP'nin büyükçe bir bölümüyle kendilerinin B.Ulusu başkanlığında oluşturulacak bir* “**merkez parti**” *de birleşmesine taraftardır. SODEP, HP, oylarının mümkün ençoğunu kendine çekmek için* “**birleşme**” *ye açık, görüntüsünü sürdürmeye, HP yönetiminin sinirli, saldırgan tutumuna karşılık sakin gözükmeye gayret ediyor. Bu tutumun HP oy tabanı üzerinde etkili olduğu muhakkak ama SODEP'in en büyük zaafı, iktidara aday bir parti olabilmesi için gereken* “**alternatif**” *imajını oluşturamamış oluşu.*

Aynı şey şüphesiz kuruluşu yılan hikayesine dönen Ecevit güdümündeki yeni parti girişimi için de sözkonusu. S.Demokrat Parti'nin “**taban**” *dan başlanarak kurulması gerektiğinden de öte kayda değer bir argüman henüz getirememiş olan bu girişimin, sözkonusu* “**alternatif**” *olma bahsinde SODEP'ten daha avantajlı olduğu pek söylenemez.*

MDP:

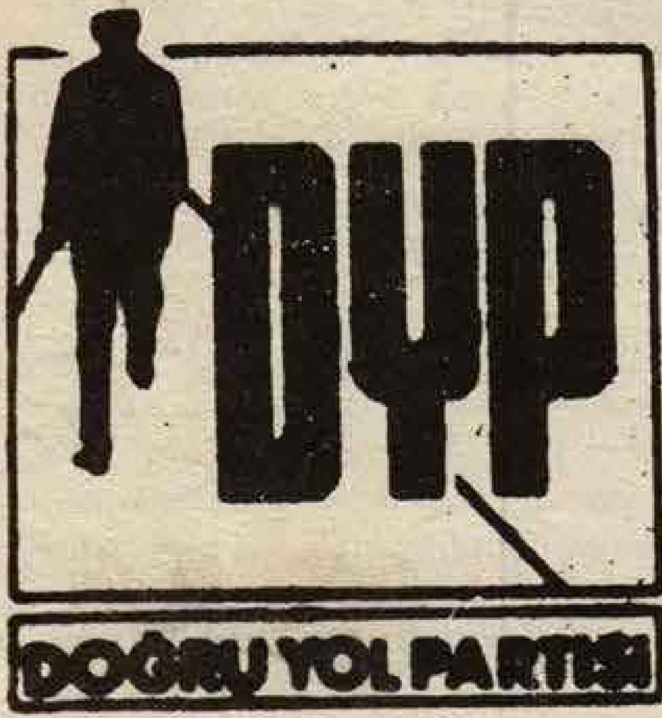
25 Mart seçimlerinde silinip gideceği tahmin edilen MDP'nin %7.1 gibi bir oy oranı tutturması bu bakımdan yine de bir başarı. Fakat seçimlerin, MDP'nin bu rejim içinde dahi değil iktidar olmasının, gelecek bir seçimde parlamento-içi bir parti olmasının bile mümkün olmadığını gösterdiği de bir gerçek. Seçim ertesinde partinin genel başkanı hariç tüm üst yönetimi istifa etti. MDP yakında yeni yönetimini ve yeni stratejisini belirleyecek. Bakalım “**güdümlü demokrasi**” *içinde dahi yeri sallantıda bu parti yeni rol ve görevini nasıl tesbit edecek?*

R.P:

Aldığı oylarla seçim öncesi tahminleri aşan R.P.'si, islamcı akımın geleneksel “**sessiz çalışma**” *tutumunu önümüzdeki dönemde de sürdüreceğini gösteriyor. Şimdiden toparladıkları %4.7 oyun, etkili bir parti olmak için gereken orana varması, herşeyden önce ANAP'ın parti ve hükümet olarak uygulayacağı politikalara bağlı.*

DYP'nin kapatılma istemi ve bazı gerçekler

Doğru Yol Partisi'nin kapatılması istemiyle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan dava açıldı.

Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan açıklamaya göre Anayasa'nın 69.maddesi uyarınca yapılan incelemede, DYP'nin kuruluşundan bu yana özellikle seçim propagandalarında kapatılan iki partinin (AP ve Büyük Türkiye Partisi'nin) devamı olduğu gerekçesiyle kapatılmasını istedi.

Konuyla ilgili görüşlerini açıklayan Başbakan ve ANAP Genel Başkanı Özal, **"DYP için mahkeme karar verir. İnşallah 96.maddeye girmezler diye dua ederiz"** derken, SODEP Genel Sekreteri Atilla Sav'da **"Bir siyasal partinin yargı yoluyla kapatılması yolundaki gelişmeleri kaygı ile izliyoruz"** dedi.

Cumhuriyet Başsavcılığının açtığı davayı inceleyen Anayasa Mahkemesi DYP'nin **"ön savunma"** yapması için 20 gün süre tanıdı.

DYP'nin kapatılması istemi, Cunta'nın uygulamalarının sadece su yüzüne çıkan kısmı.. Birde yapılan uygulamaların kamuoyuna yansımayan tarafı varki, bir aysberk'in görünmeyen tarafı gibi bir hayli kapsamlı...

Cunta, 82 Anayasasının kendisine verdiği tüm yetkileri ödünsüz kullanıyor. Kendisinin etkinliğine karşı oluşabilecek bir muhalefet kıpırtısına yada istikrarı bozacak yasal bir girişime karşı, 82 Anayasası Cunta güçlerine olağanüstü yetkiler vermektedir. Bunlardan biri de Cumhuriyet Savcılığının yetkileridir.

Cumhuriyet Savcılığının bünyesinde oluşturulan bir kurul, partilerin faaliyetlerini sürekli olarak denetlemektedir. Örneğin Cumhuriyet Savcılığı bütün partilerin üyelerini denetleme yetkisine sahip. Daha da ötesi, Herhangi bir partinin herhangi bir üyesini partiden atabilme yetkisini de elinde bulunduruyor. Ayrıca partilerin yaptıkları tüm etkinlikler bu kurulun gözetimi altında. 25 Mart seçimlerinde yapılan propaganda faaliyetleri sürekli izlendi. Örneğin gazeteci ve SODEP eski üyesi Oktay Ekşi hakkında bu nedenle dava açıldı. Ayrıca önümüzdeki günlerde 25 Mart seçim propagandalarına ilişkin davaların açılacağıda söylenmektedir. Bunun nedeni de DYP'nin seçim propagandası sırasında ANAP'den çok Cunta'yı rahatsız etmiş olmasıydı.

Öte yandan sadece Cumhuriyet Savcılığı değil MİT ve siyasi poliste parti, sendika ve basın faaliyetlerini sürekli olarak denetlemektedir. 25 Mart seçim propagandaları sırasında SODEP'in İstanbul Belediye Başkanı adayı Korel Göymen'in tüm toplantıları MİT ve siyasi polis tarafından açıkça izlendi.

Yine Otomobil-İş'in geçenlerde yaptığı işçi temsilcileri toplantısını, işçi temsilcisi kılığında bir siyasi polis izlemişti.

Bu uygulamalar Kamu kesiminde de sürmektedir. Sadece koyu bir sansür uygulanmasıyla yetinilmemekte, gazetelere gelen okuyucu mektuplarının sahipleri de soruşturulmaktadır.

Ama en ilginci bu denetimlerin bizzat Kenan Evren tarafından yapılmasıdır. Milliyet gazetesinde Emin Çölaşan'ın **"12 Eylül Özal Ekonomisinin Perde Arkası"** adlı yazı dizisi, yayınlanacağı belirtilen günde başlayamamıştı.

Bu yazı dizisinin yayınlanması bizzat Evren'in emriyle durdurulmuş ve daha sonra yazı yine Evren tarafından incelenmiştir. Ve gereken denetim yapıldıktan sonra yazının yayımlanmasına izin verilmişti.

Kısaca Cunta, 82 Anayasası'nın verdiği yetkilerle. en ufak bir muhalefet olasılığını daha doğmadan boğma çabasını hızla sürdürmektedir. •

Beşte bir değer kaybeden

MEYAK kesintileri geri ödeniyor

Yıllar boyunca memurlardan zorla alınarak devlet kasasına aktarılan MEYAK kesintilerinin ödenmesine başlandı.

1 mart 1970 ile 1 mart 1982 yılları arasında memurlardan zorla alınan MEYAK kesintilerinin yüzde 40'lık ilk diliminin ödenmesine 19 mart'ta başlanırken, yüzde 60 oranındaki birikmiş faiz ödemesine ise 19 haziran'da başlanacak.

Toplam 23 milyar tutarındaki MEYAK kesintilerinin ödenmesinden 2 milyon 50 bin memur yararlanacak.

Devletin yıllarca zorla topladığı paranın bugünkü satın alma gücüne göre yalnızca küçük bir bölümü geri ödenecek. Örneğin 12 yıllık kesintilerine karşılık faiziyle birlikte 173 bin 526 lira alan memurun kaybettiği alım gücü gerçekte 826 bin 550 lira. Devletin memur sömürüsünün bir başka biçimi olan tasarruf banısu balonu da MEYAK gibi sönmüştü. Bakalım ileride yeni sömürü aracı olarak ne çıkacak.

Özal'ın son numarası

"TAPU" değil "TAHSİS" belgesi

25 mart seçimlerinden önce Özal hükümetinin dağıtmayı vaadettiği "tapu tahsis belgesi" muamması sürüyor.

Turgut Özal seçim öncesi yaptığı konuşmalarda, seçim yatırımı olarak gecekondulara ve ruhsatsız konutlara "tapu" vereceklerini söylerken, ANAP'lı belediye başkan adayları da seçim öncesi bildiri ve toplantılarda, "gerçek tapu" diyerek "tapu tahsis belgesi" nden söz ettiler.

Gerçekte "tapu" olmayan "tapu tahsis belgesi", başta gecekondular olmak üzere ruhsatsız yapıları ilgilendiriyor. Meclisten de geçen yasaya göre ruhsatsız konutlara geçici olarak "tapu tahsis belgesi" verilmesini öngörüyor. Belgelerin dağıtımının 1.5 yıl süreceği açıklanan "tapu tahsis belgesi" olayı 1 milyonun üzerinde aileyi ilgilendiriyor.

• Seçim günü gelince kesenin ağzını açan Özal, MEYAK kesintilerini geri verip, üreticilere biriken borçları ödemeye başladı.

Tarımda üretim düşüyor

Tarımsal kredi faizlerinin yükselmesi, gübre zammı, başfiyatların düşük tutulması nedeniyle Türkiye'de tarımsal üretimde büyük bir gerileme meydana geldi.

Türkiye Ziraatçılar Derneği İzmir Şubesi Genel Kurulu'nda konuşan Genel Başkan İbrahim Yetkin, hükümetin bugüne kadarki yanlış uygulamaları nedeniyle tarımsal üretimde büyük bir düşmenin meydana geldiğini ileri sürdü. Alınan kararlar nedeniyle çok yakında tüm tarım ürünlerinde genel bir ithalatın söz konusu olacağını, dışsatımcı bir ülke yerine dışalımcı bir ülke durumuna gelineceğini söyleyen Yetkin konuşmasını şöyle sürdürdü, "yapılan yüz günlük uygulamalarla tarımsal üretimde korkunç bir düşme meydana geldi. Tarımsal girdiler yüzde yüz oranda arttı. Tarımsal kredi faizleri yükseltildi. Devlet belli konularda giderek devre dışı kalıyor. Ancak alınan kararlarla kırsal alanda büyük işsizlik meydana getirecektir. Bu işle uğraşan insanlar giderek yoksullaşacak. Bunun en basit örneği de tütün olayı. Ayrıca gübre zammı ile bugünkü tarımsal üretime sağlıklı bakamıyoruz."

Bilindiği gibi son aylarda gübreye yüzde 60'ın üzerindeki zammın yanında, taban fiyatları da beklenenin çok altında tutuluyor.

Maliye ve Gümrük Bakanı boş salona konuştu

Tütün üreticilerinin devletin tütün alımlarında verdiği başfiyatı protesto eylemleri sürüyor.

Nisan ayı içinde 1983 ürünü Karadeniz Ekici Tütün Piyasasını 565 lira başfiyatla açan Maliye ve Gümrük Bakanı Vural Arıkan'ın açılış konuşmasına hiçbir üretici ve üretici temsilcisi katılmadı. Verilecek başfiyatı tahmin eden üretici ve üretici kuruluşları piyasanın açılışına katılmayarak Bakan Vural Arıkan'ı protesto ettiler. Üreticiler, verilen 565 liralik başfiyatın, taban fiyatı bile olamayacağını söylediler. Ege Ekici Tütün Piyasasında da üreticiler verilen başfiyatı az bularak Bakan Arıkan'ı protesto etmişlerdi.

25 MART SEÇİMLERİ

Demir ÖZLÜ

Türkiye'deki demokrasi güçlerine(hatta bu ülkedeki uygarlığa) 12 Eylül 1980'de vurulan barbarca darbe gözönüne alınırsa, 25 Mart 1984 yerel seçim sonuçlarının umutsuzluk verici olduğu söylenemez. Buna 1980 öncesindeki dönemde, solun birçok kesiminin bilinçsizce üzerinden kaydığı kaypak politik zemin de eklenirse, umutsuzluğu azaltıcı nedenler çoğaltılabilir. Çünkü 1973-1980 döneminde -upuzun yedi yılda- marksist sol örgütlenme olanağı olduğu halde, bu olanağı (tarihte benzeri az bulunur bir biçimde) kullanamamış, heba etmişti. Özellikle kışkırtıcı sağ terörün henüz başlayamadığı 1973-1975 yılları arasının demokratik olanaklarından yararlanamamıştı. Marksist sol'un, tarihsel sorumluluk duygusu ve bilinçle kullanamadığı bu alanı CHP, kendi gevşek yapısıyla doldurmuştur. Ama halk örgütlenmelerinden değil de, bizzat devletin içinden gelen bu parti, vermeye çalıştığı izlenime karşın, demokratik solda yer alamıyor, merkez partisi olarak kalıyor ve o da kolayca bu kaygan zeminde yuvarlanıp gidiyordu.

Politik zemini kaygan yapan neydi? Emperyalizmin yurt içinde yuvalanmış uçları, orduya da iyice el atmış olan emperyalizm, bunların gizli örgütleri, kontr-gerilla, nihayet devlet himayesinde güçlendirilen yarı-askeri faşist çeteler... Apaçıktır ki 1973,74 yıllarının en can alıcı hedefi bu gizli güçlerin tasfiye edilmesi idi. Bu da o günün koşulları içinde üstesinden gelinemez birşey değildi. Düşünsel olgunluğa değil de bilgiçliğe sürüklenen ve durmadan bölünerek gerçeklikten uzaklaşan marksist sol ile, gevşek yapılı **"merkez-sol"** bu kaygan politik zeminde, kurbanlar vererek, tarihsel fırsatları harcayarak yuvarlanıp gitmiştir.

Bu toplumsal muhalefetin güçsüzlüğünü öne-sürmek ya da görünen faşizme karşı verilen kavganın kahramanca etkinliğini yadsımak değildir. Bu ayrı bir olgudur ve gerçekten uzun yıllar, resmi ağızların her açılışında ortaya dökülen anti-komünist propagandayla en ağır şartlanmalara sürüklenmek istenmiş bir ülkeden beklenemeyecek bir düzeyde yürümüştür anti-faşist mücadele. (Otuz yıl önceki Türkiye'de, hemen hemen her yetkilinin bugünkü T.Sunalp gibi konuştuğunu unutmayalım). Hiç umutsuzlanılmasın, toplmsal muhalefet yeniden yükselecektir. Amaç onu, en demokratik hedeflere götürebilmektir.

* * *

Özal'ın şişirilmiş **"ihracata dönük sanayileşme"** programının, sanayi yapısı çürük olan Türkiye'de, Brezilya kadar da etkili olamayacağını söylemek büyük bir kehanet sayılmamalıdır. 1973-1980 arası, sol, nasıl kaypak zeminler üzerinde yuvarlanıp gittiyse, Özal politikası da kaypak ekonomik zeminler üzerinde kayıp gidecektir. Özal politikası cuntanın varlık nedenidir, cunta bu politikanın başarısıyla beslenebilir. Dünya kapitalist sisteminin bunalımına bağlı olarak Türkiye'nin sokulmak istendiği bu yeni süreçte, cuntanın kendini yeniden ön plana çıkarması da, yeni askeri müdahaleler de başka başka çözüm yolları getiremez. Sadece dış koşulların önemini -Türkiye'nin sanıldığından da daha bağımlı olduğunu- unutmamak gerekmektedir. Cunta, soğuk savaş yanlısı Reagan'ın başkan seçilmesinden bir iki ay önce Türkiye'nin başına getirildiği gibi; bugünkü Türkiye'de bir ölçüde politik etkinlikler olmasının da, ABD seçimlerine bağlı bir yanı vardır.

* * *

Bugün dar bir siyasal anlamda cunta, kendi açısından başarılı olmuş gibidir. Daha baştan beri, cuntanın temel siyasal hedefinin, Türkiye'nin 1950-1960 dönemine döndürülmesi olduğu belirgin olmaktaydı: 1951'de ABD'nin yanında Kore Savaşı'na giren bir Türkiye'yi yeniden yaratmak. 1961 Anayasası'na düşmanlığının da temel nedenlerinden biri budur. Bugün DP gibi ekonomik dış bağımlılığı da arttırarak savruk bir politika güdecek olan ANAP iktidardadır. 1950-60 döneminin CHP'sini andıran SODEP, ana muhalefeti temsil etmenin eşiğine gelmektedir. Aynı dönemin muhafazakar ve dar anlamda demokrasi yanlısı, anti-komünist Millet Partisi'ni andıran, geniş anlamda bir menfaat gurubu da olan Doğru Yol Partisi de vardır. (Süleyman Demirel'in, hukuk devleti çabalarını en çok, ilk defa tahribe yönelen, faşist akımla da kolayca ittifak kurabilen bir politikacı olduğu da unutulmamalıdır). Fakat 1984 koşullarında demokratik süreçler 1950-60 arasında olduğu kadar yavaş mı işleyecektir? Kurucuları arasında siyasi demokrasiye ve siyasi liberalizme inanan insanlar da bulunan SODEP, toplumsal muhalefetin artmasıyla radikalleşecek midir? Günü gelince, programına açık ve kısaca **"anayasa değişikliği"** ni de alabilecek midir? Yoksa 1982'de ilan edilen sözde anayasal düzenin restorasyonuyla mı yetinecektir? Siyasal programına **"demokrasi için sonuna kadar mücadele"** ilkesini alacak, liberal güçler, siyasi arenada, içtenlikle belirecek midir?

25 Mart 1984 yerel seçimleri, genel anlamda umut kırıcı değildir ama, demokratlar için düşündürücü özel sorunlar da vardır: Türkiye İşçi sınıfı, ünlü terimle **"kendisi-için-sınıf"** olma sürecinin neresindedir? (Onu köstekleyen toplumsal ve Türkiye kapitalizminin yapısından doğan koşullar nelerdir?) Nihayet halkın bazı çok geniş kesimlerini gündelik yakın menfaati fazlasıyla ilgilendirmekte midir? Birçok bölgelerde demokratik bilincin kıyısına yaklaşamamış geniş halk kesimleri yok mudur? Nihayet Türkiye halkının çoğunluğu dünya içindeki yerini iyice belirliyebilmekte midir? Militarizmi sevmese de, savaş tehlikesi onu ne kadar düşündürmektedir?

* * *

Marksist solun sorunuysa, daha çok, özneldir: düşünceyle, ideolojik tavırla ilgilidir. Bunun için teorik olgunlaşma, Türkiye'nin yapısı ve tarihi üzerine bilinçlenme, kültür ve Türkiye'nin dünya içindeki yerini belirleme de girmektedir. İdeolojinin somut bir olgu haline dönüşmesinin yolu, açıkça belirgin olduğu gibi, tartışma özgürlüğünden ve sosyalizm içi demokrasiden geçecektir. Demokratik tavrı olmayan bir solun ittifaklarını kurarak örgütlenmesini yaygınlaştırmasına, böylece de toplumu dönüştürmesine olanak yoktur.

Düşündürücü olan...

Doğan ÖZGÜDEN

SEÇİM sonuçları, Cunta ve Cunta'nın yerli yabancı yardakçıları açısından "demokrasiye dönüş sürecinin başarıyla tamamlanmış olması"nın göstergesi; IMF açısından, Türkiye'ye Özal eliyle dayattığı monetarist politikaların başarı belgesi; Parlamento içi muhalefete fark yaparak yerel yönetimlere giren parlamento dışı legal muhalefet açısından beş yıl sonraki iktidar değişikliğinin habercisi...

Kuşkusuz bu seçimlerle bir aşama geçildi. 26 Mart Türkiye'si, 25 Mart Türkiye'si değil. En azından, yerel yönetim planında, üç yılı aşkın süredir Cunta'nın başlarına tebelleş ettiği subay ve subay emeklilierinin "karakuşi" uygulamalarından illallah diyen halk kitleleri, yeni dönemde kendi oy verdiği, kendi seçtiği kimseler aracılığıyla ağırlık ve baskısını doğrudan hissettirebilecek.

Ama bununla, ne Cunta'cıların ileri sürdüğü gibi Türkiye'de demokrasiye geçilmiştir, ne de Chicago tekkesinin iddia ettiği gibi monetarist politikalara güvenoyu verilmiştir.

Avrupa Parlamentosu'nda ve Avrupa Konseyi'nde grup olarak temsil edilen politik akımların propagandasının ve örgütlenmesinin anayasayla yasak edildiği, binlerce işçi lideri, Kürt demokratı ve ilerici aydının askeri zındanlarda çürütüldüğü, basın üzerinde sansürün sürüp gittiği bir ülkede "demokrasiye dönüş sürecinin tamamlandığı"ndan sözedebilmek asla mümkün değildir.

Monetarist politikaların aklanmasına gelince: Hükümeti kurar kurmaz aldığı ekonomik önlemlerin çok değil, altı yedi aylık bir uygulamadan sonra satınalma gücü iyiden iyiye düşecek dar gelirli kitlelerde yaratacağı tepkileri bildiği içindir ki Özal'ın yerel seçimleri öne almış olması, bu politikaların uzun değil, orta erimde bile reddedilmeğe mahkum olduğunun göstergesidir.

Kaldı ki, bu politikaları uygulamaya koyduktan bir kaç ay sonra Anavatan Partisi'nin yarım milyon oy yitirmiş ve oy oranının yüzde 45,15'ten yüzde 41,26'ya düşmüş olması dahi, bu "aklanma" iddiasını iflas ettirmektedir.

Aslında bu seçimler, demokrasi mücadelesinin geneli içinde değerlendirildiğinde, Cunta'cı partiler cephesi açısından misli görülmemiş bir hezimettir. 1983 seçimine katılan üç imtiyazlı partiden her biri 1984 seçiminde oy kaybına uğramıştır. Üç parti bir önceki seçimde alternatif yokluğundan yararlanarak, toplam 17,1 milyon oy almışken, dört ay sonra 7 milyon oy yitirmiş, toplam oy oranı yüzde 98,88'den yüzde 57,15'e düşmüştür.

MDP ve HP uğradıkları ağır yenilgiyle hayalet partiler haline dönüşmüşlerdir. Ancak, parlamento dışı partiler de ANAP karşısında ciddi bir alternatif oluşturamamışlardır.

Parlamento dışı iki sağ partinin, ANAP'den oy almak yerine, parlamento içi sağ parti MDP'nin kaybettiği oyları paylaşmakla yetinmeleri, Türkiye sağının geçirdiği evrimden kaynaklanıyor. Geleneksel olarak DP-AP çizgisi tarafından temsil edilen ekonomik liberalizm, Türkiye kapitalizminde tekelleşme sürecinin hızlanmasına koşut olarak uluslararası finans kapitalin güvenilir adamı Özal'ın kişiliğinde yeni bir lider bulmuştur. Bayar ve Demirel'in DYP'ye yaptıkları tüm doping, IMF'den, tekelci sermayeden, petrol üreticisi islam ülkelerinden destekli ANAP karşısında sonuçsuz kalmıştır.

RP'ye gelince, Evren'in "laik cumhuriyetin başı" sıfatını hiçe sayarak islam zirvesine katıldığı, eski MSP'li Özal'ın islam ülkeleri liderleriyle can ciğer kuzu sarması olduğu bir dönemde, sırf dinsel motiflerle siyaset arenasına giren bir partinin alternatif olamaması şaşırtıcı değil.

SEÇİM sonuçlarının ayrıntılı çözümlemesinde asıl düşündürücü olan, orta-sol partilerin aldıkları toplam oyun genel oya oranı...

Hele hele 1977 yerel seçim sonuçlarıyla kıyaslandığında, durum daha da düşündürücü. Çünkü o seçimlere katılan beş sol parti (CHP, TİP, TSİP, TBP ve SDP) 12 milyon katılım üzerinden toplam 5,19 milyon oy almışken, yani yüzde 43,13'e ulaşmışken, bu seçimde iki orta-sol parti 17,6 milyon katılım üzerinden 5,6 milyon oy alabilmiş, yani ancak yüzde 32,18'e varabilmiştir.

Buna karşılık, 1977 seçimine katılan beş sağ partinin (AP, MSP, MHP, DP ve CGP) toplam oyları 6,2 milyon iken, bu seçime katılan dört sağ partinin (ANAP, DYP, MDP ve RP) toplam oyları 11,7 milyona, toplam oy oranı ise yüzde 66,48'e çıkmıştır.

Başka bir deyişle, yedi yılda sağ 5,5 milyon oy artırırken, sol'un oyları hemen hemen olduğu yerde kalmıştır. Üstelik, eskiden sol'un kaleleri olarak bilinen büyük kent belediyeleri de istisnasız sağ'ın eline geçmiştir.

Bu duraganlığı sadece üç yıldır sol'a uygulanan hunharca baskının sonucu olarak açıklamak yeterli midir? Yoksa sol, aynızamanda, kitleler önünde güvenilir bir alternatif oluşturamadığı için mi bu duraganlığa mahkum olmuştur?

Kitlelerin sol'a destek esirgemeğe başlaması, aslında, daha 1979'da, Ecevit iktidarının kendisinden beklenenlerin hiçbirini yerine getirememesi, ABD emperyalizmi önünde dize gelerek IMF'nin dayatmasıyla ilk büyük devalüasyonu yapması, Demirel'in kapattığı ABD üslerini yeniden açmasıyla başlamıştır. Nitekim o yılın 14 Ekim'inde yapılan kısmi Senato seçimlerinde CHP büyük bir oy kaybına uğramış, bu kayıp Ecevit Hükümeti'nin de düşüşüne yolaçmıştır.

Senato seçimi yapılan illerde CHP'nin 1977'deki toplam oy oranı yüzde 41,4 iken, 1979'da yüzde 29,2'ye düşmüştür. İstanbul'daki oy oranı ise iki yılda yüzde 58,2'den yüzde 37'ye inmiştir. Diger küçük sol partilerin aldıkları oylar da hesaba katılırsa, sol'un İstanbul'da toplam oy oranı yüzde 43,12'ye ulaşabilmiştir.

Son seçimde ise, İstanbul'da iki orta-sol partinin toplam oy oranı yizde 35,76'dır ki, 1979 düzeyinin bile gerisindedir.

Bir önceki seçimde alternatif yokluğundan yüzde 30'un üzerinde oy alan HP'nin bu seçimde emanet oyların büyük kısmını SODEP'e kaptırması, tabansızlaşması esasen beklenmekteydi. SODEP'e gelince... Onun beklenen düzeyde oy alamamasında, uzun süredir kurulacağı propagandası yürütülen SDP'nin arkasındaki Ecevit'in, kendi sempatizanlarını HP kadar SODEP'e de "haddini bildirme"ye çağırması, Calp'ın da çirkin bir karalama kampanyasına girmiş olması belli ölçüde rol oynamıştır.

Ama bu iç çekişmelerin dışında başarısızlığın daha önemli nedeni, program ve kadro açısından HP gibi SODEP'in de, ANAP'ye alternatif olabilecek tutarlı bir program ve yeni dinamik bir kadroyla ortaya çıkamamış olmasıdır. İnsan hakları ve özgürlükler konusunda tutarlı ve cesur çıkışlar yapılamadığı gibi, liste başlarına 12 Eylül öncesinde iç fraksiyon çekişmelerinde yıpranmış "şöhret"ler doldurulmaya çalışılmıştır. ANAP'ye alternatif değil, HP'ye alternatif olma, geniş kitlelerin değil, eski CHP'nin belli kesimlerinin güvenini kazanma çabası SODEP'in handikapı olmuştur.

Nostaljik duygulara seslenmek, tıpkı DYP deneyinde olduğu gibi, SODEP deneyinde de sonuç vermemiştir.

MARKSİST Sol'a gelince... Bu seçime katılma olanağı olsaydı, alacağı sonuç daha parlak mı olurdu? Tüm devrimci örgütlerin eşit propaganda olanaklarından yararlanarak katılabilecekleri bir seçim yapılmadıkça böyle bir sorunun cevabını bulmak zor.

Ancak, marksist sol'un bir kesimi için bazı veriler var. 1979 Ekim seçimlerine "uluslararası komünist hareketin çizgisinde olma" iddiasını taşıyan üç parti, TKP, TİP ve TSİP fiilen katılmışlardır. Üstelik de "sosyal demokrat" partinin itibar yitirdiği bu dönemde, belli bir alternatif oluşturmaları mümkün iken... Ancak proletaryanın nabzının attığı İstanbul İli'nde bile TKP'nin adayı oyların ancak yüzde 1,8'ini alabilmiş, bizzat genel başkan'ını aday gösteren TİP'in oyları dahi yüzde 1'in altında kalmıştır. TSİP'in aldığı sonuç da buna yakındır.

Böylece, işçi sınıfına öncülük iddiası taşıyan üç parti en büyük işçi kentinde ağır yenilgiye uğramıştır. Bu, emekçi kitlelerin "öncü" enflasyonuna somut tepkisidir. Kendileri de bunun farkına vardıkları için seçimden hemen sonra "tek parti - tek cephe" sloganı atarak birlik çalışmalarına girmek zorunda kalmışlardır.

Ama, dört yıla yakın süredir üç partinin yüzlerce militanı Türkiye'de faşizmin baskısı altında ezilirken, Avrupa'da tam bir dokunulmazlık ve güvence altında yaşayan "önder"ler, aralarında temel bir ideolojik farklılık da bulunmadığı halde, her ne hikmetse, tek cephe şöyle dursun, kendi aralarında tek parti'yi dahi gerçekleştirememişlerdir. Üstüne üstlük, darbeden sonra, "uluslararası komünist hareketin çizgisinde olma" iddiasını taşıyan "öncü" sayısı yine her ne hikmetse üç misline çıkmıştır.

Bu çizgideki tüm partilere legale çıkma ve seçime katılma olanağı tanınsaydı, karşısında bu kez üç yerine 9-10 "öncü" parti bulan işçi sınıfının tercihi 1979'unkinden farklı olur muydu?

Demokrasiye susamış kitleler, yıllar yılı kendi örgütlerinde demokratik normları kişisel ihtirasları uğruna defalarca ayaklar altına almış "önder"lere güven duyar, onların başını çektiği "öncü" partilere oy verirler miydi?

Soru bu çizginin tüm "önder"lerinedir.

Zamlar yüzde yüz

Asgari ücret yüzde 25

Peş peşe gelen yüzde yüzlük zamlardan önce, mart ayı içinde toplanan asgari ücret tesbit komisyonu, asgari ücreti brüt 24 bin 525 lira olarak belirledi.

İşveren, hükümet ve işçi temsilcilerinin oybirliği ile aldığı karara göre asgari ücret 16 yaşından küçükler için brüt 16 bin 875 lira (net 11 bin 442 lira), 16 yaşından büyük bekar işçiler için ise net 16 bin 197 lira, bir çocuklu işçi için ise 16 bin 377 lira olarak belirlendi. Yeni asgari ücret 1 nisan'da yürürlüğe girdi.

Türkiye'de etin kilosunun bin lira, bir gecekondu kirasının 10 bin lira olduğu gözönüne alınırsa, yeni asgari ücretin devede kulak bile olmadığı ortada. Yeni asgari ücretle bir işçinin 1 kilo et için 17 saat 23 dakika, 1 kilo fasulye için 5 saat 19 dakika çalışması gerekiyor.

Borç paralar geliyor

IMF'nin dediğini yapacağız

Dünyanın en çok borçlu 12 ülkesinden biri olan Türkiye, yeni borçlar edinebilmek için yeni anlaşmalar yaparken, Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Kaya Erdem tarafından imzalanarak Uluslarası Para Fonu'na (IMF) gönderilen niyet mektubunda, IMF'nin önerileri doğrultusunda Türk Hükümeti'nin 1984 yılında uygulamayı düşündüğü tedbirlere yer verildi.

IMF'den borç para alabilmek için Türk Hükümeti'nin nisan-aralık aylarında uygulamak istediği önlemler şöyle. 1984'te 1983'e göre sıkı para politikası daha sert bir biçimde uygulanacak. Aralık ayı sonuna kadar en az yüzde 25 devalüasyon yapılacak. Türk Lirası'nın dolar karşısındaki kaybı hızlanacak. Buna göre dolar aralık ayı sonunda 400 lirayı aşmış olacak. Niyet mektubuna göre, KİT'lere bütçeden transfer azaltılacak, yurtiçi harcamalarda kısıtlayıcı politikalar uygulanacak.

IMF'nin onayladığı yeni anlaşmaya göre Türkiye fondan 4 eşit taksitte 240 milyon dolar alacak.

Öte yandan Londra'da Merkez Bankası Başkanı'yla 36 uluslararası banka tarafından 300 milyon dolarlık bir başka anlaşma imzalandı. Amerika, Avrupa ve Arap bankaları tarafından verilecek 300 milyon dolarlık kredinin ilk 3.5 yılı ödemesiz, sonraki 2.5 yıl içinde yüzde 11 faizle ödenmesi öngörülüyor.

Seçimlerden sonra zam fırtınası

Türkiye'de 25 mart belediye seçimlerinden sonra başlayan zam fırtınasının ardı arkası kesilmiyor. Oy kaybını önlemek amacıyla seçim sonrasına bırakılan zam fırtınasında ürünlerine zam yapılmayan bir çok kamu kuruluşu da sırada.

Benzine yapılan yüzde 7'lik (940 krş.) zamla Ankara fiyatlarına göre süper benzin 153.90 lira, normal benzin 142.80 lira oldu. 95 lira artan tüpgaz fiyatı 1405 lira olurken gaza 630 krş zam yapıldı.

Ekmeklik buğdaya yapılan yüzde 39.3'lük zamla ekmek fiyatlarının yüzde 40 artması bekleniyor. PTT'nin yaptığı hizmetlere de yüzde 29 ile 100 arası zam yapıldı. Böylece 15 lira olan yurtiçi mektup 20 liraya, 50 lira olan yurtdışı mektup 70 liraya yükseldi. 10 lira olan şehir içi telefon ücreti 20, 10 kelimeye kadar 60 lira olan telgraf ücretide yüzde yüzlük zamla 120 liraya yükseldi. Tonu 9 bin lira olan portland çimentosu yüzde 25'lik zamla 11 bin 250 lira oldu. Noter ücretleri yüzde 70 ile 100 , çay fiyatları yüzde 32 ile 53, şeker fiyatları yüzde 30 oranında zam gördü.

Yine THY, denizyolları ve demiryolları taşımacılığına da yüzde 150'ye kadar zamlar yapıldı. Thy ücretleri yüzde 32 ile 53, denizyolları taşıma ücretlerine yüzde 50 ile 150, demiryollarına da yüzde 25 ile 100 arasında zamlar yapıldı.

Öte yandan TÜRK-İŞ, seri olarak yapılan zamlardan sonra 1984 yılı için uygulanmaya başlanan yüzde 25 artı 2 bin liralık zammın son fiyat artışları karşısında yeniden ayarlanmasını istedi. Ancak Yüksek Hakem Kurulu Başkanı Naci Varlık, seri zamların 1984 yılı için verilen yüzde 25 artı 2 bin liralık zammı etkilemeyeceğini söyledi.

NATO Toplantısı İzmir-Çeşme'de yapıldı

Çeşme'deki Altınyunus dinlenme tesislerinde o güne kadar görülmemiş yoğunlukta bir diplomatik trafik yaşanıyordu.

NATO'nun askeri kanadında yer almayan Fransa ve İzlanda temsilcilerinin dışındaki tüm NATO'ya bağlı ülkelerin savunma bakanları ve diğer yetkililer kalabalık gruplar halinde gelmişlerdi.

Tabi onlarla beraber çeşitli ülkelerden gazetecilerde.. Ama Altınyunusun lüks tesislerinde en ilgi çekenler Amerikalılardı. NATO Nükleer Planlama Grubu toplantılarının Sovyetler Birliğince dinlenilmemesi için Amerikalılar ses dalgaları yayınlayan bir tesis kuruyorlardı Altınyunusta..

Nato toplantısını başladığı gün Sovyetler Birliği de sürpriz bir deniz tatbikatına başlamıştı. Manevraların ani oluşu bir yana, bugüne kadar Kuzey Atlantikle yapılanların en büyüğü olmasıda toplantıya katılanları şaşırtıyordu. Ama bütün bu ilgi çekici olaylara rağmen üst düzey Nato yetkilileri, Çeşme toplantısını bundan önceki toplantılara kıyasla çok daha sakin bir siyasi ortamda gerçekleştiğine dikkati çekiyorlardı. Ama yine de bazı sorunlar çıkmıyor değildi.

Toplantının ilk günü Sovyetler Birliğinin dış politika alanında önde gelen sözcülerinden Vadim Zagladin'in İngiliz TV'sindeki açık oturumunda Türkiye ile ABD'nin Türk topraklarına Cruise füzelerinin yerleştirilmesi konusunda gizlice anlaştıklarını söylemesi Nato toplantısının kulislerinde çalkantılara yol açıyordu. Tabii bu iddia; gerek Türk gereksede ABD yetkilileri tarafından ısrarla reddediliyordu. Ama pekte yabana atılacak bir iddia değildi bu.. Hollanda'nın Cruise füzelerini kendi topraklarına yerleştirilmesine karşı çıkması karşısında ABD bu eksikliği Türkiye vasıtasıyla halletmek istemiyor değildi. Zaten ABD'nin bu konuda Türkiye üzerine baskı yaptığı kamuoyunda yaygın bir kanıydı.

Toplantının ilk günü ABD Savunma Bakanı Caspar Weinberger, geçen altı ay içinde Sovyetler Birliği'nin nükleer silahlar alanında sağladığı gelişmeleri ve D.Almanya ile Çekoslovakya'ya yaptıkları yeni konuşlandırmalara ilişkin bir istihbarat brifingi verdi. Diplomatların **"tehdit brifingi"** adını verdikleri bu konuşmada Caspar Weinberger, Sovyetler Birliği'nin nükleer silahlanmaya ayırdığı paranın ve bu alanda sağladığı gelişmelerin bilinenin bile çok üstünde olduğunu iddia ediyordu. Bu nedenle ABD'nin iki milyar dolarlık yeni bir Stratejik Nükleer Savunma Sistemi Projesi uygulamaya koyduğunu belirtiyordu. Bir Avrupalı Savunma Bakanı Weinberger'e yeni sistemin yalnızca Amerika'nın savunması için mi düşünüldüğünü sorduğunda da Amerikalı bakan, sistemin ittifakın tümünün savunulması amacını taşıdığını belirtiyordu.

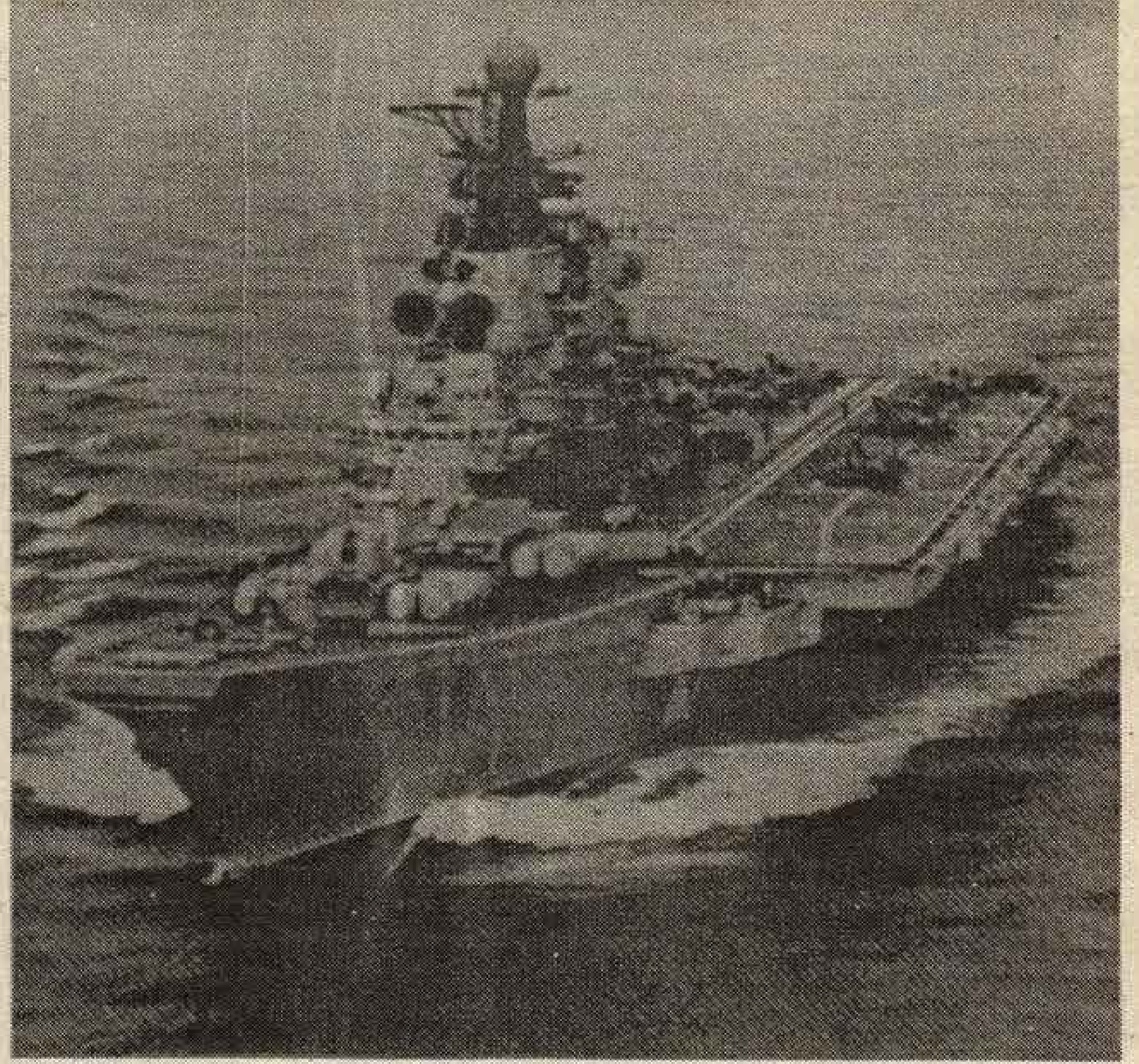
Toplantının sonunda Nato ülkeleri Savunma Bakanları bir bildiri yayınladılar. Bildiride, Sovyetler Birliği'ni orta menzilli füzeler konusunda herhangi bir koşul öne sürmeksizin yeniden Cenevre'deki görüşme masasına dönmeye çağırdılar. Yunanistan bildirinin tümüne çekince koydu.

Nato Nükleer Planlama Grubu toplantısının ortaya çıkardığı sonuçlar, başlıklar halinde şöyle özetlenebilir.

Nato Savunma Bakanları, Avrupa'ya Persihing-2 ve Cruise füzelerinin yerleştirilmesi yolunda 1979 yılında alınan Nato kararının uygulanmasına devam edilmesi kararı aldılar. Ayrıca ABD'nin **"sıfır çözüm"** önerisini bildiride tekrarlandı. Ayrıca bildiride Batı Avrupa'ya orta menzilli füzelerin yerleştirilmesi konusunda NATO üyesi ülkelerden birliği korumaları istendi. Bu arada Danimarkalı bakan, bildirinin orta menzilli füzelere ilişkin bölümüne çekince koyuyordu.

Öte yandan Toplantı gündeminin önemli bölümünü ABD'nin uzun dönemli stratejik savunma programı üzerine Weinberger ve ekibinin verdikleri brifinglerle geçti. Bu brifing de en ilgi çekici olan uzay savaşları diye adlandırılan alandaki gelişmelerdi. Ama bundan daha ilginci ise bir Türk gazetecisinin **"Ordusunun modernizasyon açığı ortada olan bir ülkede uzay savaşlarını görüşmeniz ne ölçüde anlamlı"** şeklindeki sorusuna cevap verilmemesiydi.

Kısacası Nato Nükleer Planlama Grubu'nun 35. toplantısı yeni saldırganlık planlarının saptanmasıyla sona erdi. •

*NATO'YU KAYGILANDIRAN TATBİKAT-Sovyetler'in Kuzey Atlantik'te başlattıkları **"süper tatbikatta"** Nükleer füzelerle donatılmış savaş gemileri, Nükleer denizaltılar ve denizaltısavar helikopterleri katıldı.*

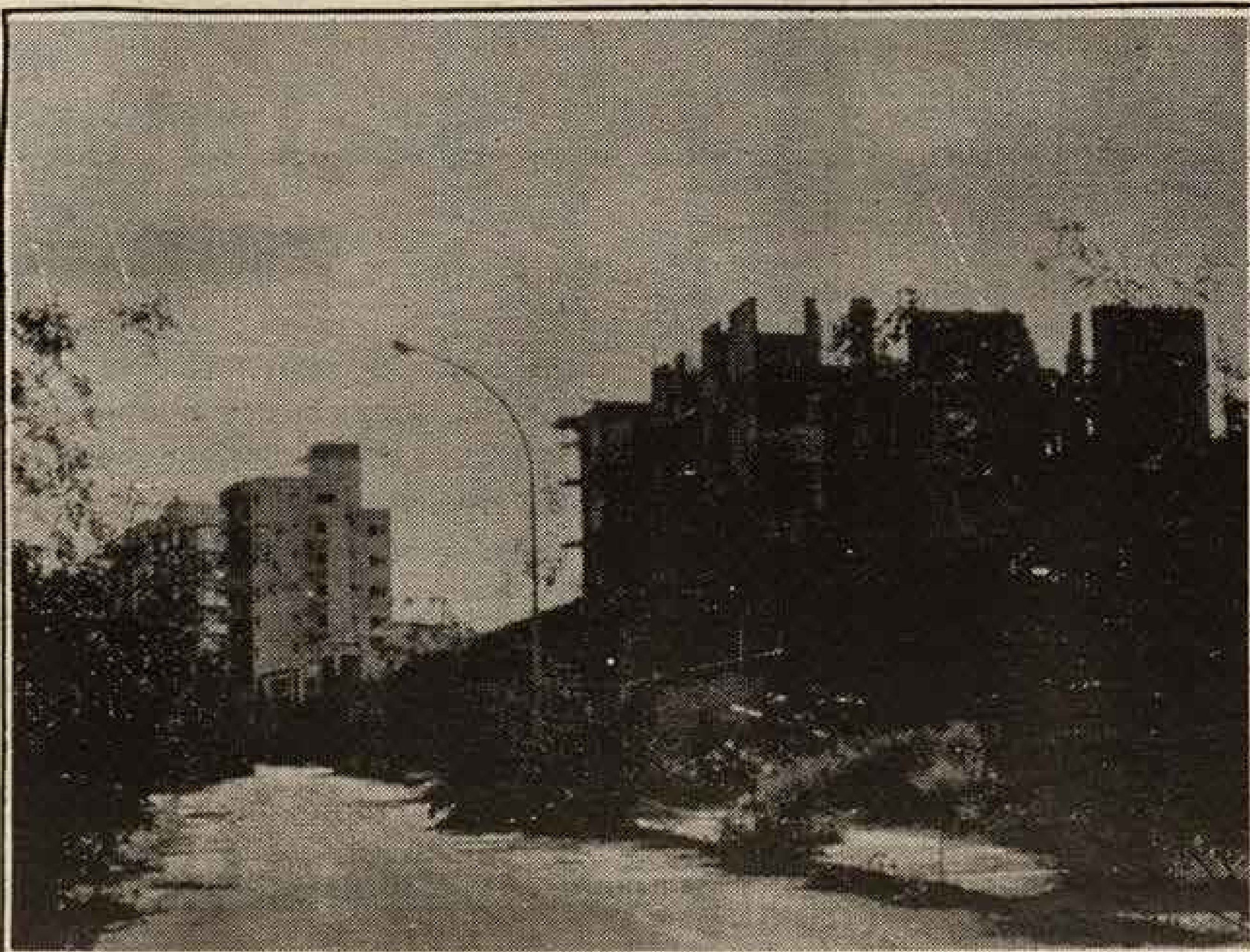
NATO Nükleer Planlama Grubu toplantısına katılan Savunma Bakanları ve görevi sona eren NATO Genel Sekreteri Josef Luns

ABD Askeri yardımı Maraş'ın geri verilmesine bağlı

Geçtiğimiz günlerde, ABD'nin Ekim ayında başlayacak 1985 mali yılına ait 15.2 milyar dolarlık dış yardım görüşmeleri Senato ve Temsilciler Meclisinin Dışişleri Komisyonları'nda yapıldı.

Yapılan görüşmeler Türkiye'yi bir hayli ilgilendiriyordu. Çünkü yardımdan nasiplenecek ülkeler arasındaydı Türkiye... Ama ilginin esas nedeni; yapılacak askeri yardımların hangi koşullara bağlanacağı idi. Gerçi ABD tarafından dayatılacak koşul Türkiye tarafından bilinmiyor değildi. Ama yinede bir umut diyerek salondaki yerlerini almıştı Türk yetkilileri.

Görüşmeler başlamış, İsrail'e yüklü yardım işi halledilmişti. Türkiye ve Yunanistan'a yapılacak Komitenin gündeminin so nuncu maddesiydi. Görüşmelere katılanlardan bazıları Türkiye bugün ele alınmaz diyerek salondan çıkmak üzereyken, Demokrat Parti Senatörü Joseph Birden Türkiye'ye yapılacak askeri yardımla ilgili bir değişiklik önergesi sunmak istediğini söyledi. Senatörün önergesinde iki madde vardı. Birincisi: yapılacak hibe yardımının 230 milyon dolardan 215 milyon dolara inmesiydi. İkincisi ise beklenen ABD koşuluna ilişkindi: Yani 215 milyon dolarlık yardımın yapılması için KKTC'nin Maraş'ı BM gözetiminde Rumlara devretmesiydi. Bu önerge oylanarak 7'ye karşı 11 oyla kabul ediliyordu.

MARAŞ, Kıbrıs'ın bir bölümünün Türk ordusunca işgal edildiği 1974 yılından bu yana insanın yaşamadığı şehir.

Bilindiği gibi daha öncede Türkiye'ye yapılacak 755 milyon dolarlık yardım 715 milyon dolara indirilmiş ve Türkiye ile Yunanistan'a yapılan askeri yardımlardaki 7'ye 10 oranı korunmuştu. Senatör Biden'in önerisinin komitede kabul edilmesi, Reagan yönetiminin görünüşte çileden çıkartıyordu. ABD hükümet yetkilileri Türk yetkililerine zaman zaman Kongre'nin Reagan Hükümeti'nin önerilerini benimsemediğini, bu önerilere ters kararlar aldığını söyleyerek yatıştırmaya çalışıyorlardı. Ama, Türkiye'ye yapılacak askeri yardımın Maraş'ın geri verilmesi koşuluna bağlanması Reagan tarafından da benimsendiği bilinen bir gerçekti. Çünkü ABD açısından Yunanistan, Türkiye kadar önemli bir NATO ülkesidir. Ve ülkelerden birine ABD tarafından verilecek ağırlık, NATO'nun güney kanadının da ciddi sorunlar çıkartacaktı. Bu nedenle her iki tarafta bazen ödünle bazen baskıyla idare edilmeliydi.

İşte bu nedenle Maraş koşulu Reagan tarafından da benimseniyordu. Ancak Reagan yönetimi, Maraş'ın Rum tarafına geri verilmesi konusunu daha yumuşak bir biçimde halletme taraftarı gözüküyordu. Ve bu nedenle de uzun bir zamandır Maraş konusuyla ilgili olarak Türkiye üzerine daha değişik yöntemlerle baskı uyguluyordu. Bu konuyla ilgili olarak Mart başında R.Denktaş Amerika'ya gitmiş ve BM genel sekreteri Perez de Cuellar'la görüşmeler yapmıştı. Cuellar, Denktaş'a Maraş'ın BM gözetiminde Rumlar'a devredilmesini önermişti. Ayrıca ABD Dışişleri Bakanlığı Danışmanı Edward Derwinski'de Denktaş'a Cuellar görüşünü desteklediklerini bildirmişti. Denktaş ise Maraş'ın geri verilmesinin bazı koşullara bağlandığı bilinmekteydi.

O zamandan bu yana Denktaş'ın direnişi ve öne sürdüğü koşullar Reagan yönetimini rahatsız etmiş olacak ki, Reagan yönetimi hem kendisini doğrudan bağlamayacak, hemde Türkiye üzerine bir baskı olacak Senato Dışişleri Komisyon kararını kendi partisinin üyelerininde desteğiyle çıkartıyordu. Bilindiği gibi Demokrat Parti Senatörü Biden'in önerisi Cumhuriyetçiler tarafından da desteklenmişti.

Bu karardan sonra Türk yetkililerince malum hamasi nutuklar atılmaya başlandı. Genellikle spor yetkililerimizce milli maçlarda verilen hamasi demeçler, bu seferde Dışişleri yetkililerimizce veriliyordu. Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu ABD kongresine **"gölge etmemesini"** söylerken Özal'da **"yardımlar şarta bağlanırsa Nato'ya katkılarımız değişir"** diyerek tehdirvari! demeçler veriyordu.

Ama işin perde arkasında olanlar ise başkaydı. Dışardaki Türk temsilciliklerine Ankara'dan fazla ortalıkta görülmemeleri yolunda mesajlar geliyordu. Eğer uluslararası bir kuruluşta veya ilgili alanda KKTC ile ilişkin bir sorun varsa Türk temsilcileri geri çekiliyorlardı.

Bu sadece Diplomatik misyonlarda değil, basın yayın ve her türlü temsilciliğe kadar uygulanan yaygın bir taktikti. Kısaca bir yandan ABD'ye karşı hamasi nutuklar atılırken, öte yandan da ABD'ni isteği doğrultusunda Kıbrıs Türk tarafına baskı uygulanıyor. Çünkü Cunta'nın çıkarları Yavru Vatan! Kıbrıs'ın çıkarlarından daha önemlidir. Bu olaylar bir kez daha Bağımsız Kıbrıs çözümünün gerekliliğini gözle önüne sermektedir.

Can güvenliğinin olmadığı bir demokrasi (!)

Avukat Metin ÖZDEMİR

12 Eylül 1980 askeri devirmesinden sonra yönetimi ele alan ve yaşama hakkı da dahil tüm hak ve özgürlükleri fiilen ortadan kaldıran Cunta, üç yıl içinde yaptığı yeni bir anayasa ve 700 yasa ile devlet yapısını ve hukuk sistemini faşistleştirerek bu fiili duruma yasal temeller kazandırmış ve kurumlaştırmıştır.

Bu hukuk sistemi içinde yurttaşlara tanınan hak ve özgürlükler, sömürge yönetimlerinin sömürge ülke insanlarına tanıdığı hak ve özgürlükler kadar ve onlar gibidir. Yurttaşlara verilmiş gibi gösterilen, çok sınırlı bu hak ve özgürlüklere sinsice kurulan hukuki tuzaklar biraz dikkatli incelendiği takdirde, yurttaşlara verilmiş hiçbir hak ve özgürlüğüm olmadığı kolayca saptanabilir.

Biz sınırlı bu yazımızda sadece, bu hukuk sistemi içinde yurttaşların yaşama hakkının hiçbir güvencesi bulunmadığını, can güvenliğinin olup olmadığını anayasal düzey çerçevesinde göstermeye çalışacağız.

ANAYASADA YAŞAMA HAKKI VE CAN GÜVENLİĞİ

Anayasanın 17.maddesinin I.fıkrası ile *"Herkes yaşama hakkına sahiptir"* gibi geleneksel ve gösterişli bir hüküm getirildikten sonra, diğer madde ve fıkralarda yaşama hakkını ve can güvenliğini yok eden düzenlemeler getirilmiştir.

Anayasada, yaşama hakkına ve can güvenliğine karşı normal dönemler ve normal olmayan dönemler için farklı düzenlemeler getirilmiştir. Bu nedenle, biz de bu düzenlemeleri normal ve normal olmayan dönemlerde olmak üzere ayrı ayrı inceleyeceğiz.

Normal dönemlerde yaşama hakkı ve can güvenliği:

Anayasanın 17.maddesinin I.fıkrası ile *"Herkes yaşama hakkına sahiptir"* hükmü getirildikten sonra, 4. fıkra ile a) ölüm cezalarının yerine getirilmesi, b) meşru müdafaa hali, c) yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, d) bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, e) ayaklanma ve isyanın bastırılması sırasında meydana gelen öldürme fiillerinin birinci fıkra hükmü dışında olduğu belirtilmiştir.

Demek ki, sayılan bu hallerde meydana gelen insan öldürme halleri, yaşama hakkının ihlali sayılmamaktadır. Şimdi bu haller üzerinde kısaca ayrı ayrı duralım.

a) Ölüm cezalarının yerine getirilmesi:

Eski çağlardan kalma, devletin yurttaşlarını öldürme şeklinin en eskisi olan bu uygulamanın çağdaş demokrasi anlayışında ve demokratik hukuk sistemlerinde yeri yoktur. Demokratik ülkelerde ölüm cezası kaldırılmıştır. Yeni hukuk sisteminde ise bu tarz yasal insan öldürme hali yasal düzeyde bırakılmamış, devletin bir hakkı olarak anayasal düzeyde güvenceye alınmıştır.

Hele ölüm cezası içeren yasa maddelerinin, 12 Eylül 1980 sonrası olduğu gibi, bu yasalara aykırı politik uygulamaları, ölüm cezasının yaşama hakkı için ne büyük bir tehlike taşkil ettiğini daha iyi göstermektedir.

Ölüm cezaları, yaşama hakkına yönelmiş en eski ve büyük bir tehlikedir.

b) Meşru müdafaa hali:

Devletin, insan öldürme ve meşru müdafaa hallerinin meydana gelmesine yol açan nedenleri ortadan kaldırmak için gerekli önlemleri alması gerekirken, yasal düzeyde bulunan meşru müdafaa halinin anayasal düzeye çıkarılmasının daha başka nedenleri olsa gerektir.

Bu düzenleme, güvenlik kuvvetleri tarafından diğer haller dışında meydana getirilebilecek insan öldürme hallerini meşru müdafaa sınırları içinde değerlendiren yeni yasal düzenleme eğilimlerini taşımaktadır.

c) Yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi:

Yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi sırasında meydana gelecek insan öldürme halleri, yaşama hakkının ihlali olarak kabul edilmemektedir.

Bu hal, yakalama ve tutuklama kararının verilmesinden kişinin yakalanmasına kadar geçecek dönem içindeki insan öldürme hallerini kapsamaktadır.

Demek ki, hakkında yakalama ve tutuklama kararı bulunan bir kişi bu dönem içinde *"yakalama ve tutuklama kararının yerine getirilmesi"* gerekçesiyle öldürülebilecek ve bu yaşama hakkının ihlali sayılmayacaktır.

İstenilen herhangi bir kişinin, herhangi bir suçtan sanık yapılması çok kolay ve her an mümkündür. Hakkında yakalama ve tutuklama kararı çıkartılan böyle bir kişinin yaşamı, artık güvenlik kuvvetlerinin elindedir. Kişi teslim olsa dahi, güvenlik kuvvetleri tarafından öldürülmemesinin hiçbir güvencesi yoktur. Yakalanmak istenen bir kişinin yakalanması mümkün iken, yakalanmayarak öldürülmesinin, ya da yakalandıktan sonra öldürülmesinin de güvencesi yoktur. Güvenlik kuvvetleri yakalanması mümkün olan bir kişiyi yakalamayarak öldürülerse veya yakaladıktan sonra öldürürlerse, ya da teslim olan bir kişiyi öldürürlerse, bu fiiller yaşama hakkının ihlali olarak değerlendirilmeyecek, yakalama ve tutuklama kararının yerine getirilmesi sırasında meydana gelmiş ölümler olarak kabul edilebilecektir.

Evvela, demokratik hukuk devletinin görevi, yakalanması ve tutuklanması gereken kişileri yakalamak ve tutuklamaktır. Onun yetkisi yakalama ve tutuklama ile sınırlıdır. Yakalanması ve tutuklanması gereken kişileri öldürtme hakkı yoktur.

Sonra bu düzenleme ile yakalanması mümkün olan kişinin yakalanmayarak, ya da yakalandıktan sonra öldürülmesine, teslim olan kişinin dahi öldürülmesine yasal kapılar açılmıştır. Bu kişilerin öldürülmemelerinin hiçbir güvencesi yoktur.

İnsanların öldürülmemesini yasal hale getiren ve yasal olanaklar yaratan bu düzenleme başlıbaşına yaşama hakkını ve can güvenliğini yok etmeye yeterli bir düzenlemedir.

d) Bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi:

Bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi sırasında meydana gelecek insan öldürme halleri de yaşama hakkının ihlali olarak kabul edilmemektedir.

Tutuklu veya hükümlünün yakalanmasından, serbest bırakılmasına kadar geçecek dönem içindeki insan öldürme hallerini yasallaştıran bu düzenleme, yaşama hakkı için bir önceki düzenlemeden daha tehlikelidir. Başlıbaşına can güvenliğini ortadan kaldıran ayrı bir düzenlemedir.

"Tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi" ifadesi o kadar elastiki, o kadar geniş yoruma ve keyfi uygulamaya açıktır ki, bu düzenlemeye dayanılarak istenilen herhangi bir tutuklu veya hükümlü, *"kaçmasının önlenmesi"* gerekçesiyle her zaman öldürülebilecektir.

Bu düzenleme kapsamına giren yasal insan öldürme hallerinde tutuklu veya hükümlü henüz kaçmamıştır. Kaçma teşebbüsünde bulunabilir, kaçma hazırlığı yapabilir, kaçmak üzere olabilir, kaçma ihtimali olabilir, ya da kaçmak için hiçbir düşüncesi ve hazırlığı olmayabilir. Buna rağmen *"kaçmasının önlenmesi"* gerekçesiyle her an öldürülebilir. Kaçmak isteyen tutuklu veya hükümlünün *"kaçmasının önlenmesi"* başka türlü mümkün iken, öldürülmesinin ya da kaçma düşüncesi dahi olmayan bir tutuklunun veya hükümlünün *"kaçmasının önlenmesi"* gerekçesiyle öldürülmemesinin hiçbir güvencesi yoktur. Bu düzenleme ile istenilen her tutuklu ve hükümlünün öldürülmesine yasal temeller ve olanaklar yaratılmıştır. Tutuklu ve hükümlülerin öldürülmemelerinin hiçbir güvencesi yoktur.

Sanık yapılan bir kişinin, nasıl bir önceki halde yakalanmasına ve tutuklanmasına kadar *"yakalama ve tutuklama kararının yerine getirilmesi"* gerekçesiyle öldürülmesi anayasal düzeyde yasallaştırılmış ve kolaylaştırılmışsa, bu halde de tutuklu veya hükümlü bulunduğu sırada *"kaçmasının önlenmesi"* gerekçesiyle öldürülmesi aynı düzeyde yasallaştırılmış ve daha kolay hale getirilmiştir. Ceza ve tevkif evlerinin İçişleri Bakanlığına bağlanması gibi diğer bir takım düzenlemelerle fiili olanakları daha çok arttırılmıştır.

Demokratik hukuk devletinin görevi, tutuklu veya hükümlünün kaçmaması için gerekli önlemleri almak, kaçmış olan tutuklu veya hükümlüyü yakalamaktır. Yetkileri bununla sınırlıdır. *"Kaçmayı önleme"* gerekçesiyle insanları öldürtme hakkı ve yetkisi yoktur.

e) Ayaklanma ve isyanın bastırılması:

Ayaklanma ve isyanın bastırılması sırasında meydana gelecek öldürme hallerinin, yaşama hakkının ihlali dışında tutulması için ayrı bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur.

Devletin varlığına karşı ayaklanma ve isyanın bastırılması sırasında meydana gelecek öldürme hallerinin, Anayasanın 15.maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen ve yaşama hakkının ihlali olarak kabul edilmemiş bulunan *"Savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler"* içinde kabul edilmesi ve değerlendirilmesi mümkün iken, yeniden ayrı bir şekilde düzenlemeye ihtiyaç duyulması, ayaklanma ve isyan kavramlarına çok daha geniş içerik ve anlamlar verme gibi tehlikeli eğilimleri taşımaktadır.

Çok haklı ve masum istekler için yapılabilecek açık ve kapalı toplantılar, gösteri yürüyüşleri, yasa ve insanlık dışı uygulamaları protesto eylemleri, vs. gibi tüm fiili durumları isyan ve ayaklanma sayan tehlikeli yasal düzenlemeler getirilebilir. Haliyle bu gibi durumlarda meydana gelebilecek insan öldürme hallerinde de yaşama hakkının ihlali sayılmayabilir.

Normal olmayan dönemlerde yaşama hakkı ve can güvenliği

Normal olmayan dönemler savaş, seferberlik, sıkıyönetim ve olağanüstü hallerdir.

Olağanüstü hal, *"ağır ekonomik bunalım"* gerekçesiyle de ilan edilebilecektir. Türkiye'nin bu sistem içinde ağır ekonomik bunalımdan kurtulması mümkün olamayacağına göre, teorik olarak normal olmayan hallerden biri olarak düzenlenen bu olağanüstü hal, Türkiye için her an gündemde ve pratikte normal bir yaşam halidir.

Normal dönemlerde yaşama hakkının ihlali sayılmayan yasal insan öldürme halleri, normal olmayan dönemler için de geçerlidir.

Bunlardan başka normal olmayan dönemlerde yaşama hakkı ve can güvenliğine karşı **GETİRİLMİŞ** ve **GETİRİLEBİLECEK** düzenlemeler vardır.

a) Getirilmiş düzenlemeler:

Sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında meydana gelecek öldürme fiilleri yaşama hakkının ihlali sayılmamaktadır.

Kaçmış olan tutuklu veya hükümlüyü yakalamaktır. Yetkileri bununla li mercilerin emirlerle yürüttükleri öldürülürse, bu hallerde yasal insan öldürmenin ne kadar geniş uygulama alanı ve olanakları bulunduğu, ne kadar kolay hale getirildiği daha iyi anlaşılır.

Yetkili mercilerin emirlerinin uygulanmasına, doğrudan mukavemet ederek, engeller çıkararak, oyalayarak vesair surette karşı çıkan kişinin başka şekillerde cezalandırılma olanakları mevcut iken, onu öldürtme yolunun seçilmesi, yaşama hakkının, can güvenliğinin yok edilmesi demektir.

Yetkili mercilerin emirlerinin uygulanmasına karşı bir davranışta bulunmayan kişinin, herhangi bir gerekçe ile *"emrin uygulanması sırasında"* öldürülmemesinin hiçbir güvencesi yoktur. Can güvenliği tamamen yöneticilerin ve güvenlik kuvvetlerinin eline ve takdirine bırakılmıştır.

Bu düzenleme ile sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde yetkili mercilerin verdikleri emirlerin uygulanması vesile edilerek istenilen kişilerin öldürülmesine, diğer haller dışında geniş yasal olanaklar yaratılmış, yaşama hakkı ve can güvenliği tamamen yok edilmiştir.

b) Getirilebilecek düzenlemeler:

Anayasanın 15.maddesinin 1.fıkrasına göre, savaş, seferberlik, sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için anayasada öngörülen güvencelere aykırı önlemler alınabilir.

Normal olmayan dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasını kısmen veya tamamen durduran, onları yok eden mevcut düzenlemeler yeter görülmemiş, fiili durumun gerektireceği anayasaya aykırı önlemleri dahi alabilmek, anayasal düzeyde güvenceye alınmıştır.

Temel hak ve hürriyetlere karşı anayasada öngörülen güvencelere aykırı önlemlerin nasıl alınacağını da anayasanın 19.maddesi açıklamaktadır. Buna göre, sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde, Bakanlar Kurulu anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hak ve ödevleri ile dördüncü bölümde yer alan siyasi hak ve ödevleri kanun hükmündeki kararnamelerle düzenleyebilecektir.

Demek ki, bu düzenlemeye göre sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde Bakanlar Kurulu kanun hükmündeki kararnamelerle temel hak ve hürriyetlere karşı anayasaya aykırı yasal önlemler alabilecek ve uygulayabilecektir. Demek ki, hukukta eşi görülmemiş bir yöntemle, Bakanlar Kurulu çıkaracağı kanun hükmündeki kararnamelerle anayasayı geçici de olsa yürürlükten kaldırabilecektir.

Yani yaşama hakkı da dahil tüm hak ve özgürlükleri yasal olarak yok edebilecektir.

Her şey o kadar açıktır ki, başka bir söz ilave etmeye gerek yoktur.

SONUÇ

Görüldüğü gibi gerek normal dönemlerde, ve gerekse normal olmayan dönemlerde, diğer hak ve özgürlükler gibi yaşama hakkının da hiç bir yasal ve fiili güvencesi yoktur.

Demokratik hukuk devletinde ve hukuk sisteminde yaşama hakkının devlete ve üçüncü şahıslara karşı tam bir yasal ve fiili güvenceye sahip olması şarttır. Eğer bu yoksa, yaşama hakkı ve can güvenliği de yok demektir. Yaşama hakkının ve can güvenliğinin bulunmadığı rejimlere de demokrasi denmez.

Demokrasinin göstergesini, faşist devlet yapısı ve hukuk sistemi sınırları içinde kurulan ve faaliyet gösteren partilerin varlığına, aynı yapı ve sistem içinde, ağır devlet terörü ve baskı koşullarında sandığa oy pusulası atmaya indirgeyen utanmaz anlayış, Türkiye'deki faşist yönetim gerçeğini hiçbir zaman gizleyemeyecektir.

Erdost davası Yargıtay'da

Astsubay Ş. BAĞ'ın mahkumiyet kararı bozuldu

Askeri Yargıtay 5. Dairesi yayıncı İlhan Erdost'un dövülerek öldürülmesine ilişkin görülen davada verilen 5 hapis cezasından 4'ünü onayladı. Hakkında verilen 10 yıl 8 aylık mahkumiyet kararı bozulan Şükrü Bağ tahliye edildi.

Yayıncı İlhan Erdost gözetim altında tutulduğu Mamak Askeri Cezaevi'nde dövülerek öldürülmüş, bu olay üzerine açılan soruşturma sonucu Astsubay Şükrü Bağ ile görevli 4 er çeşitli hapis cezalarına çarptırılmışlardı.

Askeri Yargıtay tarafından hakkındaki mahkumiyet kararı bozularak tahliye edilen Astsubay Şükrü Bağ yeniden yargılanacak . . . . .

ANTALYA KURTULUŞ DAVASINDA KARAR 4 İDAM

Geçtiğimiz ay sonuçlanan sıkıyönetim mahkemelerinde 4 devrimci daha idam cezasına çarptırıldı.

Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde sonuçlanan Antalya Kurtuluş davasında 4 kişi hakkında idam, 4 kişi hakkında da ömür boyu hapis cezası verildi.

107 devrimcinin yargılandığı davada Hüseyin Aktaş, Mustafa Benli, Süleyman Selen ve Hasan Demirtaş ölüm cezasına çarptırıldı. 4 kişinin ömür boyu hapis cezasına çarptırıldığı davada, 66 kişi 2 yıl 6 ay ile 20 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırılırken 28 kişi de beraat etti.

ÇORUM TDKP DAVASI SONUÇLANDI

3. Ordu ve Sıkıyönetim komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan çorum TDKP davası sonuçlandı.

5 devrimcinin yargılandığı Çorum TDKP davasında 2 kişi hakkında 36 yıl hapis cezası verilirken, 1 kişi 20 yıl, 2 kişi de 4 ay hapis cezasına çarptırıldı.

RİZE DEVRİMCİ YOL DAVASI SONUÇLANDI

3. Ordu ve Erzincan Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan Rize Devrimci Yol davası sonuçlandı.

Aralarında TÖB-DER Rize Şubesi Başkanı Selahattin Kurt'un da bulunduğu 14 devrimci 3 ile 7 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldılar.

OPERASYONLARDA 26 DEVRİMCİ YAKALANDI

Türkiye'de aralıksız olarak devam eden operasyonlarda 26 devrimci daha yakalandı.

Adana ve çevresinde yapılan operasyonlarda TİKKO militanları olduklan açıklanan 23 devrimci yakalandı. Yine Bingöl'de yapılan operasyonlarda da 3 KAWA militanı yakalandı.

Yakalanan devrimcilerle birlikte çok sayıda silah ve malzeme ele geçirildiği öğrenildi.

TARİHTEN SOSYALİZME

Bugüne kadar kendine olumlu bir gelecek vaadetmiş her hareketin çöktüğüne, **"İslamcı model"** *den* **"Sosyalizm"** *'e kadar tüm parlak* **"gelecek"** *projelerinin yıldızlarının döküldüğüne tanık olan bu topluma biz ne yeni bir* **"kurtarıcı"** *ne de o kurtarıcı sayesinde varılacak bir gelecek vaadediyoruz. Onu kendi eylemi üzerinde düşünmeye kendi eylemliliğindeki olumluluğu keşfe çağırıyoruz. Yaşadığı tarihin bir sömürülme, ezilme ve yanılgılar tarihi değil, bu sonuçlar altında yaşanmış bir özgürleşme, kendini insan olarak gerçekten varedilme anlayışının elden bırakılmadığı bir tarih olarak da görmesi, bu arayışı bizatihi halk olarak kendi eyleminden kavraması mesajını iletmeye çalışıyoruz.*

●

Bazı okurlarımız, daha şimdiden kavramışlardır ki, birkaç aydır *D. Türkiye*'deki çeşitli yazılarda öne sürülen *"demokrasi mücadelesi"*ne ilişkin görüş ve tezler, aslında sosyalizm mücadelesinin bütününü kapsayan bir genel yaklaşımdan kaynaklanmaktadır.

Bu yaklaşım, sosyalizmi, üretilenlerin eşit veya *"adil"* bir paylaşımından ibaret görmez. Veya, Marksist Sosyalist-Komünist- toplum hedefinde öngörülen —örneğin toplumsal üretim ilişkilerinde kafa-kol emeği ayrımının ve işbölümü sisteminin sona ermesi; siyasal düzeyde devletin ve tüm özerk yönetici aygıtların ortadan kalkması, vb.— devrimci dönüşümleri, bu eşit veya adil paylaşım düzeninin zaman içinde kendiliğinden gerçekleştireceği sonuçlar olarak değerlendirmez. Üretilenlerin eşit veya adil bir paylaşımına aklı yatan ve bundan dolayı da kendine sosyalist diyen pek çok kişi, insanlar arasında doğal bir eşitsizlik olduğu fikrinden ötürü kafa-kol emeği ayrımının ebediliğini, buna dayanarak her çeşit üretici etkinliğin işbölümü kuralları içinde yapılması gerektiğini savunur ve bunların bir gereği olarak da yöneten-yönetilen ayrımının değişmezliğini, hatta zorunluluğunu varsayar. O nedenledir ki bu *"sosyalist"*lere göre Marksist komünist toplum, kelimenin tam anlamıyla bir ütopyadır, yani gerçekleşmesi mümkün olmayan bir hayaldir. Ve bütün hayaller gibi tek yararı tasavvur edilmesinden doğan zevktir. Bunun ötesinde bir işe yaramaz.

Günümüz *"reel sosyalistleri"*nin *"hayalci"*, işe yaramaz görüşlerinden *"arındırdıkları"* Marx ile, burjuva ideologlarının *"değerli"* yönlerini takdir ettikleri *"ekonomi bilgini"* Marks tıpatıp aynıdır.

Biz ise, tıpkı Marx'ın vaktiyle birtakım *"Marksistler"*e bakıp, *"ben Marksist değilim"* demesi gibi, bu gerçekçi Marksistlere bakıp aynı şeyi diyoruz. Bu gerçekçi Marksist sosyalistler için işçi sınıfının ve genel olarak halkın siyasal mücadeleye katılmasının, *"devrim"* yapmak zorunda olmasının tek amacı vardır: Hak ettiği ücreti almak. Bütün sorun budur. Sendikal mücadele yetersiz kalacağı için, öteki partiler bunu sağlayamayacağı için işçiler ve halk bu bayların partisi etrafında toplanmalı, silahla mı oyla mı olur, kendilerini *"temsil eden"* bu kadroyu iktidara getirmelidirler.

Biz *"hayalci"* Marx'ı sahiplenerek, işçi sınıfının dramının, ücretinden değil, mevcut üretim düzeni içinde bir makine parçasına, onun uzantısına indirgenmiş konumundan kaynaklandığını savunuyoruz. Marx'ın insanlık dışı diye nitelediği bu konum değişmedikçe, işçi sınıfı genel üretim organizasyonu içinde bir canlı makina parçaları yığını olmaktan kurtulamadıkça, bugün patronların, yarın menejerlerin, başka bir yerde de yönetici parti diktalarının tahakküm nesnesi olmaktan kurtulamayacaktır. Sanayi toplumunun başlangıcında en açık biçimde işçi sınıfının konumunda görülen bu insanlık dışı durum, Marx'ın önceden işaret ettiği gibi giderek toplumun küçük bir azınlık dışında tümünü de kapsar hale gelmiştir. Maddi üretimin gerçekleştirilme tarzının bu niteliği, onun tarafından belirlenen toplumun tüm yapısına da damgasını vurmuş; böylece üretim alanında basit bir alet konumuna indirgenen geniş insan yığınları, kültürel faaliyetin basit taklitçileri , sanatın seyircileri, bilimin yabancı izleyicileri, siyasetin oy makinaları veya nefer yığınları haline sokulabilmişlerdir.

Marx'ı, çağının tüm öteki *"sosyalist"*lerinden ayıran nokta, onun ilk kez üretim yapısının bu sözünü ettiğimiz özelliğine dikkati çekmiş olmasıdır. Bütün tarihi *"zenginler-yoksullar"* veya *"mülkiyete sahip olanlar-olmayanlar"* ya da *"ezenler-ezilenler"* ikiliği içinde açıklayagelen bu *"sosyalist"*lerden farklı olarak Marx, tarihi üretim tarzları düzeyinde ele almıştır. Bunu yaparak, tarihin hem bir gelişme süreci olduğunu, aynı insanlığın her tür üretici etkinliğinin yükselmesi süreci olduğunu göstermiş ve hem de aynı zamanda bu üretici etkinlik artışının başından beri varolan bu çelişkiyi sürekli arttırdığını ve çağdaş üretim tarzıyla bu çelişkinin uzlaşmaz noktaya vardırıldığını öne sürmüştür. Marx'ın analizlerinde genel hatlarıyla işaret edilen bu çelişki şöyle özetlenebilir: Nasıl oluyor da bir yandan toplumun üretici etkinliğini giderek artmasına karşılık insanların büyük çoğunluğunun üretici fonksiyonları tersine daralıyor. Böylece her teknolojik gelişim, üretimi arttıran her iş organizasyonu, insanların giderek basitleşen, daralan bir konuma itilmesini gerektiriyor. Bunun neticesi olarak bir önceki durumda üretim alanında görece daha geniş bir rol üstlenmiş olan ve dolayısıyla daha fazla hak talebinde bulunabilen insanlar, fonksiyonlarının daralması, giderek niteliksizleşmesi karşısında kendilerini daha zayıf hissetmeye başlıyorlar. Büyük insan yığınları, tamamen dışına itildikleri bilimsel-teknolojik faaliyetlerin sonucu ortaya çıkmış yeni ve yetkin makinaların önlenmez gücü karşısında kendi fonksiyonlarına giderek daha az kıymet veriyorlar, bu makinalar bağlamında gerçekleşen ürünü kendi eserleri saymaları giderek güçleşiyor.

Marx'ın analizi; bu üretim düzeni üzerine kurulmuş toplumsal yapıda bir avuç bilim adamının, genel siyaseti belirleyen siyasal elitin, kaynakların ne ölçüde ve nereye tahsis edileceğini belirleyen mali ve sanayi oligarşisinin veya planlamacının, aynı zamanda bilimsel faaliyetin hangi amaç ve kullanım tarzlarına yöneltilmesine de karar verme konumunda olduklarını, dolayısıyla tüm toplumda gerçek etkinlik tekelini bunların elinde tuttuğunu, o nedenle bu kurulu düzende yalnızca onların salt insana özgü niteliklerini gerçekleştirebilme imkanına sahip oldukları sonucuna varır. Bu düzen, toplumun çok büyük kesiminin yaratıcı-yapıcı yeteneklerini gerçekleştirmelerine imkan vermeyen, dahası bunları körelten, dolayısıyla milyonlarca insanın bu potansiyelini törpüleyen, bastıran bir yapıdır. Kapitalist üretim tarzının gerçekleştirdiği üretim artışının göz kamaştırıcılığı altında gölgelediği, tüketim imkanları ve tüketim ideolojisi ile bulanıklaştırdığı paradoksu budur.

Marksist devrim bu paradoksun aşılması zorunluluğu üzerine kuruludur. İşçi sınıfı bu zorunluluğu kavramak koşuluyla devrimci bir sınıftır. Sosyalist devrim, bu paradoksu aşmayı temel amaç olarak koyduğunu eylem ve örgütlenmesiyle gösterdiği ölçüde *"sosyalist devrim"*dir.

Marx'ın analizi, *"sosyalist devrim"* in bu varolan düzenin kendiliğinden gelişmesi sonucu olmayacağına varır. Onu bu devrimin zorunluluğuna ve mümkün olduğuna vardırtan tek kanıt, *"işçi sınıfı"*nın içinde bulunduğu durumdur. Ancak bu işçi sınıfı, Marx'ın deyişiyle söylersek, *"ya devrimcidir, ya da hiç"*. Yani Marx, yukarda belirttiğimiz içerikte bir bilinçle davranabilecek bir işçi sınıfını öngörür. Ayrıca unutmamak gerekir ki Marx, işçi sınıfını mevcut üratim tarzının ilk ve en açık kurbanı olarak tanımlar.

Öteki sınıfların da bu durumdan muaf olmadıklarını söyler. O bakımdan işçi sınıfının devrimi bir toplumsal devrim olmak zorundadır.

Bu devrim hareketinin siyasal iktidarı ele geçirmeyi hedeflemesi gereği söz götürmez. Buraya kadar söylenenleri *"bakalım hele"* deyip, dinleyebilecek *"gerçekçi"* sosyalistler ile mücadele tarzına ilişkin tüm niteliksel farklılıkların belirdiği noktaya gelmiş oluyoruz böylelikle.

Sosyalist devrim hareketinin iktidarı ele geçirmekle sağlayacağı imkan nedir?

"Gerçekçi" —reel— sosyalistler için sorun son derece basittir. Siyasal iktidar, özel mülkiyeti kaldırmak, tüm üretim güçlerini merkezi bir planlama içinde kullanacak aygıtı kurmak imkanını verecektir. Tıpkı reel sosyalist ülkelerde olduğu gibi. İşçiler ve bütün halk, kaynakların rasyonel kullanıldığı ve dolayısıyla üretimin hızla ve muntazaman arttığı bir düzende nihayet emeklerinin gerçek karşılığını alarak, artan refah içinde mutlu olacaklardır.

Yukardan beri anlatmaya çalıştığımız içerikte bir bilince sahip devrimci işçi sınıfının böyle bir düzende kendini mutlu, nihayet muradına ermiş sayması şüphesiz mümkün değildir.

Çünkü, onun amaçladığı devrim hareketinin siyasal iktidarı ele geçirmekten amacı ilkin önceki toplum düzeni içinde yaratıcı-yapıcı güç ve yetenekleri kısıtlanmış, körelmeye mahkum edilmiş geniş insan yığınlarının bu yönlerini özgürleştirmek, bunun önündeki ilk engeli söküp atmaktır. Bu özgürleşmeyi *"devlet gücü"* adına sınırlayıp kısıtlayacak bir yapı ve yetki sistemi olan *"eski devlet aygıtı"* bu bakımdan ele geçirildikten sonra *"bizim için"* kullanılamaz. Onun içindir ki Marksizm de üstüne basa basa *"eski devlet aygıtının kırılıp parçalanması"* gerektiği özenle vurgulanır. Devrim, onun yerine kendi hareketinin ürünü olan yepyeni bir *"komün tipi"* *"devlet"*'i kurar. Bu daha şimdiden binyılların keskinleştirerek miras bıraktığı yöneten-yönetilen ayrımını kıran, o andan itibaren bu ayrımın silikleşmesi yönünde *"geliştirilecek"* bir yeni siyasal düzendir. Bu yeni siyasal düzen içinde devrim hareketi, asli hedefini gerçekleştirebilmesinin kilit sorununa yönelir. Üretim tarzının devrimci dönüşümü sorunudur bu. Bu sorunun gerçekten bilincinde olmanın, öyle davranmanın tabii gereği olarak işçiler ve halk kitleleri bu sorunun çözümünü birilerine havale etmeyeceklerdir. *"Komün tipi"* devlet zaten bunun için temel bir koşul olarak öngörülür. Çünkü bu sorun, dahi uzmanların, namuslu, idealist yöneticilerin varlığıyla çözülecek bir sorun değildir. Tarih boyunca çeşitli biçimlerde köleleştirilmiş, baskı ve sınırlılıklar içine sokulmuş, çağdaş toplumda ise köleliğin en insanlık-dışı noktasına, bir alet ve meta durumuna indirgenmiş geniş insan yığınları eğer insana özgü, salt insani yetenek ve özelliklerin sadece bir azınlıkta değil, kendilerinde de varolduğunu eylemleriyle kanıtlarsa; ve böylece tarihin o güne kadar görmediği yücelikte bir üretici-yaratıcı güç düzeyinin gerçekleşme pırıltıları günbe gün çoğalırsa sorun çözülmüş, Marx'ın dediği gibi *"insanlığın tarih öncesi bitmiş, tarih başlamış"* demektir.

Sosyalist devrim hareketi bu olağanüstü tarihi deneyin potasıdır. Hareket kendini bu bilinçle düzenleyecek, o deneyin yapılması için gerekli kurumsal yapısını süreç boyunca koruyup geliştirecektir. (*)

* * *

Görüleceği üzere Marksist devrim teorisinde, mevcut üretim tarzının, toplum düzeninin hiyerarşik yapısında en alt durumda olan sınıfın, kitlelerin yapıcı-yaratıcı potansiyelinin varlığı esastır. Bu herşeyden önce insanlar arası eşitsizliği bir doğa yasası veya bir ilahi kural sayan sınıflı toplumların ortak ideolojik varsayımının reddi demektir. Marx bu red üzerine kurulu devrim anlayışını öne sürerken geçmiş veya güncel sınıflı toplumun *"gerçeklerinden"* kanıt getirmez. Onun yaptığı bu ardarda gelen sınıflı toplumların temelini oluşturan üretim tarzı gerçekliklerinden yola çıkarak, bu *"gerçek"*'lerin zaman içindeki değişimlerinin arasındaki bağlantıyı kurmak, böylece hem haldeki *"gerçeklik"*'lerin değişmez olmadığını, hem de—insan etkinliklerinin sürekli gelişimi, zenginleşmesi süreci olan—tarihin bu niteliğini sürdürebilmesi için son vardığı noktadaki gerçekliğinde hangi nitelikte bir değişim olması gerektiğini göstermektedir.

Marx bu tarih anlatımını işçi sınıfı için, kitleler için yapar. Marx'ın tarihinde kitleler gitgide yoksullaşan insan yığınları olarak değil, üretici güçlerin gitgide zenginleştiği bir süreçte kendi üretici fonksiyonları sürekli daralan, yani insana özgü varoluş, kendini gerçekleştiriş biçimleri devamlı yoksullaştırılan sınıflar olarak gözükürler. Marx öncelikle işçi sınıfının bugüne kadarki tarihi özellikle bu yönüyle kavraması gerektiğini anlatır.

Sorun *"gerçeği anlamak değil, onu dönüştürmektir"* diyen Marx'ın işçi sınıfına kitlelere anlattığı içerikte bir devrimin mümkün olduğuna dair gösterdiği tek kanıt tarihtir. Marx, *"bu gerçek değiştirilebilir mi?"* sorusuyla daldığı tarihin olgular, olaylar mahzeninde karşılaştığı her olguda bu soruyu sordu, onu bu açıdan inceledi ve araştırdı. O yüzdendir ki Marx'ın tarihi, tarihsel gerçeği dönüştürebilmenin tarihidir. Böyle bir derdi olmayan, yalnızca olanı anlamak, tarif etmek isteyenler için değildir.

* * *

D.Türkiye'de önerilen demokrasi mücadelesine ilişkin tezlerin açıklanması yapılırken, devamlı olarak tarih konusu üzerinde durmamız yadırganmamalıdır. Ve yine bu tarih anlatımı yapılırken Türkiyenin yakın dönem siyasal tarihinin başlıca olayları analiz edilirken, bu olaylarla halkın siyasal tavır alışları arasında ne gibi bir ilişki olduğunu araştırmamız *"gerçeğin tümünü mü açıklıyor?"* gibisinden itirazlara yol açmamalıdır. Kimsenin *gerçeğin tümü"*nü açıklamak gibi bir iddiası yok ve olamaz da. Gerçekleri hangi amaçla incelediğimiz sorulmalıdır.

Sorulursa deriz ki; biz Türkiye'nin yakın dönem siyasal tarihinin belli gerçekliklerini incelerken bu süreçte şu veya bu tavır alışla kendini gösteren halk sınıflarının bu farklı tavır alışları arasında bir tutarlılık olup olmadığını, varsa bu tutarlılığı sağlayan şeyin ne olduğunu, bunun nasıl bir eğilime tekabül ettiğini, bu eğilimin mevcut gerçekliğin dönüştürülmesi için ne ölçüde bir imkan sağladığını araştırıyoruz.

Şüphesiz biliyoruz ki bizim böyle araştırdığımız aynı tarihsel olgu yığını, Türkiye halkının bugüne değin hangi siyasal kadroların peşinde gittiğine bakarak da incelenebilir. Buradan da kendi içinde tutarlı bir yorum üretilebilir. Bu süreçte de ilginç bir çizgi bulunabilir ve örneğin Türkiye halkının sağdan başlayarak gitgide daha sol siyasi kadrolara yöneldiği sonucuna varılabilir. *"Kitle"* gibi sosyalizmi işçinin nihayet karnının doyduğu bir düzen olarak gören ve kendisini de o düzenin yönetici partisi konumına şimdiden koymuş olan birileri, halkın bu yönelimini *"iktisadi çıkarlar"*a bağlayıp, onların bu *"kurtarıcı"*larına koşmasını sağlayacak işler düşünür.

Esasta *Kitle*'den hiç bir farklılığı olmayan *E.Sesi* de *"halkın kurtuluşunun kendisinden geçtiğini, kendisi gibi bir 'kurtarıcı' olmazsa bu halkın kurtulmasının mümkün olmadığını"* düşünüyor. Bunlar halk örgütlenmeleridir derken, bizim etrafımızda ve bizim yönetimimizde elbette, diye de ekliyorlar. Her ikisi de halkın bugüne kadarki siyasal tavır alışlarında olumlu bir evrim çizgisi tesbit eden *D.Türkiye*'nin analizlerine aynı şiddetle saldırıyor, bizim bu tavır alışların gerisinde sosyalizm ve demokrasi için zengin imkanlar vaadeden tutarlı bir eğilim olduğunu söyleyen tezlerimize aynı öfkeyle hayır deyip, tam tersini kanıtlamak için özel çaba harcıyorlar. Bunu telaşla yaparlarken sergiledikleri yalan yanlış bilgiler üzerinde durmak gerekmez. Daha önce de belirttiğimiz gibi E.Sesi ve Kitleyle aynı tarih yorumunu benimseyen, insan yığınlarını *"kurtarılacak bir sürü"* gibi gören birileri pekala böylesi bilgi yanlışlıklarına, zoraki çarptırmalara başvurmadan kendi içinde tutarlı bir tarih anlatımı yapabilir.

Kendisini öyle bir tarih anlatımı içinde mi, yoksa bizim yaptığımız türden bir tarihe bakış içinde mi tanımlayacağına karar vermek bir tercih sorunudur. Türkiye gibi *"kurtarıcı ideolojisi"*nin epeyce yaygın olduğu, *"kurtarıcı bekleme"*nin hayli güçlü bir gelenek halinde olduğu bir toplumda bizim işimiz şüphesiz daha zor. Öte yandan aynı toplum koşullarında yetişmiş, ve üstünden *"reel sosyalizmin"* malum ön kabullerini hala atamamış insanlara da en azından başlangıçta, bizim daha fazla yadırgatıcı geleceğimiz açıktır.

Ama daha da fazla güçlük göze alınacaktır. Başka yol yoktur. Şu anda gereğince açımlanması için yığınla çaba gerektiren bir yeni yaklaşımın ilk adımlarını atıyoruz. Bunun Türkiye toplumunun özgül tarihsel durumu karşısında sadece bir teorik inşa çabası değil, önüne zengin bir hedefi koymuş bir hareket olması bize hem zorunlu, hem de mümkün görünüyor. Tarih konusuna özel ağırlık vermemizin bir nedeni de bu. Çünkü, bugüne kadarki tarihlerine baktıklarında, orada ezilmişlikten, yükselen umutların acımasızca çöküşünden başka bir şey görmeyen, bugüne kadar kendine olumlu bir gelecek vaadetmiş her hareketin çöktüğüne, *"islamcı model"*den *"sosyalizm"*'e kadar tüm parlak *"gelecek"* projelerinin yaldızlarının döküldüğüne tanık olan bu topluma biz ne yeni bir *"kurtarıcı"* ne de o kurtarıcı sayesinde varılacak bir gelecek vaadediyoruz. Onu kendi eylemi üzerinde düşünmeye, kendi eylemliliğindeki olumluluğu keşfe çağırıyoruz. Yaşadığı tarihin bir sömürülme, ezilme ve yanılgılar tarihi değil, bu sonuçlar altında yaşanmış bir özgürleşme, kendini insan olarak gerçekten varedilme anlayışının elden bırakılmadığı bir tarih olarak da görmesi, bu arayışı bizatihi halk olarak kendi eyleminde kavraması mesajını iletmeye çalışıyoruz.

Bu mesaj, eğer hakkıyla iletebilirsek, *"kurtarıcısı"* olacağımız bir hareket değil, tersine içinde kurtulacağımız bir hareket olacak demektir. Sosyalizmin ve sosyalistlerin hedefi de bundan başka bir şey değildir.

DİPNOT:

(*) O bakımdan sosyalist devrim hareketinin içinde oluşmuş "devrimin amacını yansıtan kurumlar", özellikle de devrimin "yeni siyasal düzeni"nin unsuru niteliğindeki doğrudan yönetime yaklaşan siyasi kurumlar hareketin gözbebekleridir. Bunlar yaşamazsa, dahası hangi gerekçeyle olursa olsun yaşatılmazlarsa devrim o noktadan itibaren yüzgeri etmeye başlamış demektir.

İki seçim - birkaç sonuç

Geçtiğimiz ay yapılan yerel seçimlerin ortaya çıkardığı sonuçların oldukça karmaşık ve o ölçüde de geniş kapsamlı soruların tekrar sorulmasını gerekli kılan mesajları içerdiği, bugün herkes tarafından anlaşılmış olmalıdır.

Herhalde 25 Mart seçim sonuçlarının en önemli mesajı, halk kitlelerinin iki seçenek arasında seçme yapmak **"zorunluluğu"** ile karşı karşıya bırakılmasına seyirci kalınamayacağı gerçeğidir.

Bilinen nedenlerle bir genel seçim özelliği taşıyan yerel seçimlerin sonuçları somut ve yakıcı bir şekilde göstermiş ve kanıtlamıştır ki, bugünlerin temel görevlerinden birisi Türk ve Kürt halklarımızın kendi bağırlarından çıkan bir Halk Hareketinin yaratılması ve oluşturulmasıdır.

Ülkemizdeki anti-faşist potansiyel, böyle bir halk hareketinin, yani emekçilerin kendi seçeneğinin yaratılmasına önemli katkılarda bulunacak bir çok değere sahiptir. Halk kitlelerinin seçimler sürecinde de belli belirsiz bir şekilde hissettirdiği yeni bir dünya özlemi ile bu anti-faşist potansiyelin sahip olduğu değerler bütünü arasında bir uyumun, bir bütünleşmenin sağlanebilmesi halinde rejimin dayattığı çaresizlik ortamından çıkışın doğru ve gelecek vaadeden yollarına ulaşılabilecektir. Seçimler sürecinde kendisini şu veya bu şekilde bir varlık olarak gösteremeyen solun, kitlelerin ANAP'a yeniden güven tazelemesi karşısında ürküntüye kapılıp feveran etmesine gerek yok...

Dünü kazanıp bugünü kaybetmenin sentezi yarın olacaksa, bu sentezi oluşturabilmenin elverişli-gerekli koşullarının ülkemizde yaşanmaya başlandığını görebilmek gerekiyor.

Yerel seçimlerin diğer bazı sonuçlarına gelince:

12 Eylül 1980'den beri yaşanan gelişmelerin belki de doğal bir sonucu olarak bugün siyasal düzeyde iki ana blok oluşmuştur.

Bir yanda, 12 Eylül politikaları ve felsefesi ile gittikçe artan ölçülerde bütünleşen ANAP'ın odağında yer aldığı bir blok. Yerel seçimler göstermiştir ki, bu blok toplumun belirli bir kesimi üzerinde salt zora ve tehdide dayalı olmayan, bunun yanısıra ideolojik ve siyasal düzeyleri de içeren bir hakimiyet kurmuştur. Bir bakıma, faşizmin bizim ülkemize özgü biçimlenişi salt devlet kurumları ve diğer kurumlaşmalar ile sınırlı kalmamış, rejim, belli içerikteki bir ideolojik etkinlik kurmak suretiyle kitle tabanını kazanmıştır.

Sözünü ettiğimiz blokun diğer bileşenleri ise ordu, devletin diğer kurumları ve MDP'dir. ANAP, bazı çevrelerin beklentisinin aksine, tam bir 12 Eylül partisi gibi hareket etmektedir. Bilinen bir çok sivil faşistin ANAP ve devlet kademelerinde görev alışı, MHP'lilerin ANAP'ın önemli bir oy deposu haline gelişi de dikkate alınırsa, faşizmin özgül bir biçimlenişi ile karşı karşıya bulunulduğu görülebilir. Özal'ın deyimiyle, 4 eski partiye ait siyasal eğilimlerin 12 Eylül ruhu ve bir parti çatısı etrafında birleştirilebilmiş olması, aslında 12 Mart 1971'den buyana uygulanan faşistleştirme operasyonunun son aşamasıdır.

Bu blokun siyasal partisi görünümündeki ANAP'ın bir **"geçiş"** partisinden ziyade rejimin kalıcılaşmasının temel unsurlarından birisi olarak tanımlanması daha doğru bir saptama olacaktır.

Bir **"askeri demokrasi"** olarak da adlandırılabilecek olan faşizmin bu özgül biçimlenişinin devamı, bu blokun iç bütünlüğünü ve dengesini koruyarak egemen sınıfların Cephe politikasını sürdürebilmesine bağlı görünmektedir.

Diğer blokta ise, DYP, SODEP ve RP yer almaktadır. Bu blok içindeki güçler arasında herhangi bir iç bütünlükten, politik hedef beraberliğinden söz etmek bugün için mümkün değildir. Kitle tabanları ve politik perspektifleri Cunta tarafından atomize edilmiş olan bu güçlerin kısa vadede ortak bir hedef için paralel faaliyet yürütme şansları yok gibi. 12 Eylül'le birlikte her yönden ve tamamen pekiştirilen burjuvazinin sınıf hakimiyet sisteminin değişik üslup ve tarzlarda uygulayıcısı olmaya aday olan bu güçlerin mevcut duruma karşı **"parlamenter demokrasi"** alternatifini öne çıkarmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Bazı farklı ve yeni motiflerle bu blokun belki de en **"solunda"** yer almayı planlayan Ecevit'in bir aydın hareketi olmaktan öteye gidemeyeceği öne sürülebilir. Mevcut koşullarda sadece demokrasi motifi ve taban örgütlenmesi, öz yönetim gibi siyasal ve örgütsel motiflerle toplumsal bir güç olabilmek zayıf bir olasılık gibi görülmektedir.

Farklı yanlar içeren her iki blokun de sunduğu alternatiflerin çatışma süreçlerinde halk muhalefetinin sızabileceği çatlaklar kuşkusuz gündeme gelecektir. Fakat bugün asıl sorun, böylesi çatlaklardan da yararlanmayı başarabilen, bu çatlakların yaratacağı olanakları iktidar perspektifi ile bütünleştirebilen bir halk hareketinin oluşturulması ve yaratılmasıdır.

Bu aynı zamanda, rejim tartışmasına Devimci Demokrasi alternatifi ile katılmak, iki alternatifin yarattığı bunaltıcı zemini kırmak anlamına da gelecektir.

Yine bu alternatif, halk yığınlarının günlük sorunları ve temel hak ve özgürlükleri için, yani insan yaşamının her bir boyutuna ilişkin sorunların çözümü için mücadele ile Devrimci Demokrasi'nin ana prensipleri ve hedefleri için mücadele arasında bir uyumun sağlanması, birinin diğerini tamamlaması gerçeğini içermektedir.

Halk kitlelerinin özgürleşmesi ve sosyalizm için hazırlanmasında vazgeçilmez öneme sahip bulunan demokratik hak ve özgürlükler uğruna mücadele **"parlamenter demokrasi"** yanlılarının tekeline bırakılmayacak kadar önemlidir.

Daha da basit söylemek gerekirse, ülkemizin bugünkü temel sorunlarından birisi, insanlarımızın adam yerine konulmamasıdır. Rejimin bugünkü durumu ve burjuva ideolojisinin içeriği, insanlarımızın adam yerine konulmasının en önemli barikatlarıdır. İnsanlarımızın adam yerine konulması için mücadele, bugün ancak ve ancak devrimci-demokratik içerikli bir ideolojik-politik hat tarafından kucaklanıp kavranabilir. Bu ise, gelinen noktada, sosyalizm hedefi ile demokratik devrim hedefinin içiçe geçmesi, her iki süreç arasındaki mesafenin oldukça daralması anlamına da gelir.

Kitlelerin demokratikleşme ve özgürleşme arzularının bugünkü siyasal arenada gerçek boyutlarıyla ve bütün zenginliği ve çeşitliliğiyle ifade bulmadığını herkes görebilmektedir.

O zaman, sol güçlerin enerjileri ve çabaları niçin bir devrimci-demokratik alternatif ve bir Halk Hareketi yaratılması mücadelesine yardımcı olmak, katkıda bulunmak yönünde kullanılmıyor da, sol, gruplaşmaların, iç sorunların ve çatışmaların kahredici girdabında erimeye, çözülmeye terkediliyor? Ya da böyle bir gidişata herkes niçin seyirci kalıyor?

SEÇİM SONUÇLARI NEYİN KANITI?

Yukardaki soruya sağduyu sahibi tüm devrimci-demokrat ve ilericilerin cevap arayışını devam ettirmek zorunda oluşuna dikkat çekerek, 25 Mart yerel seçim sonuçlarına daha başka açılardan da bakmaya çalışalım.

6 Kasım genel seçimleri ile ilgili bazı değerlendirmelerde, MDP'nin iktidar olamamasının cuntaya hayır anlamına geldiği vurgulanıyor ve **"tarihsel halk tepkisi"**nin bu kez ANAP'a, **"cuntaya en uzak parti"** görünümünü taşıdığı için iktidar şansı sunduğu belirtiliyordu.

Yerel seçimlere ise, 6 Kasım'dakinin aksine sadece icazetli partiler değil, cuntaya ve hatta mevcut devlete en uzak olduğu iddia edilen partiler de katıldı. Bunlardan DYP, **"tarihsel halk tepkisi"**nin bir ifadesi olan **"46 Ruhu"**nu temsil ettiğini bas bas bağırarak cuntaya en uzak parti imajını yaratmaya çalıştı.

Ancak ne var ki vatandaş çoğunluğu DYP'yi tercih etmedi. Bu durum, **"46 ruhunun tuz ruhu olduğu"** şeklinde esprilere bile neden oldu. Üzerinde **"sistemli"** tezler temellendirilen şu saptamaya göre; **"Türkiye toplumu, iktisadi saikleri ikinci plana itebilen ve siyasal saiklerle hareket edebilen (ki 6 Kasım seçimlerinde böyle yapmıştır) bir siyasal olgunluğa erişmiştir."** (DT, Kasım 83, Başyazı) 25 Mart yerel seçimlerinin başka türlü sonuçlanması gerekirdi.

Oysa tamamen siyasal içerikli bir propaganda sürdüren ve **"tarihsel halk tepkisine"** ısrarla seslenen DYP umulan başarıyı gösteremedi.

A.ŞEREF

Bu durum nasıl açıklanacaktır? Kuşkusuz çoğu zaman yapılageldiği gibi teori eğilip bükülerek, ya da gerçekleri kendi tercihimiz ve isteğimiz doğrultusunda şekilsizleştirip kullanarak vaziyetin bir izahı yapılabilir. Ama sorunun özü açıklanmış olmaz.

Bu sorunun bir alt başlığı da şudur: DT'deki bazı yazılarda Türkiye tarihinin önemli dönemeçlerini ve hatta bütün bir tarihi, **"tarihsel halk tepkisi"** ile açıklamayanların Marksistliği tartışma konusu edilmişti. **"Marksist tarih yorumuna yabancı"** gibi iddialı sözlerle de desteklenen bu tartışmaya 25 Mart'tan sonra üç tane davettsiz misafir de katıldı.

1- Metin Toker 2 Nisan 84 tarihli Milliyet'teki **"en akıllımız seçmen"** başlıklı yazısında şöyle diyor: **"Türk seçmeni bütün kritik seçimlerde inanılmaz bir sağduyu ile oy kullanıyor. Bu eğer sadece son 6 Kasım ve 25 Mart seçimlerinde görülmüş olsaydı bu sağduyuya sonradan olma denilebilirdi. Ama 1946, 1950, 1951 ara, 1957 ve 1961 seçimlerindeki sonuçlar hatırlanınca bunu anadan doğma diye nitelemek lazımdır."**

2- Yine Milliyet gazetesi yazarlarından Atilla İlhan 5 Nisan 84 tarihli yazısının başlığını **"seçimi bürokrasi kaybetti"** koymuş ve şöyle devam etmiş: **"son seçimde Türk halkı ona önerilen iki alternatifli bürokratik çözümü kesinlikle tasfiye etmiştir. Özal, millet devlet için değildir devlet millet içindir dediği anda galiba MDP ile HP'nin suyu kaynamış oldu. Seçmen Türkiye benden sorulur zihniyetindeki o merkeziyetçi bürokrat örgütlerini ülkeyi yönetmeyi layık görmediğini nasıl göstersin?"**

3- Ve yankı dergisinin 8 Nisan 84 tarihli sayısının yerel seçimlere ilişkin yorumundan bir bölüm:(Yankı Tercüman Gazetesi'nin ideolojik ve mali denetiminde bir dergi) **"Buyrukçu veya devletçi, yahut yeniden bölüşümcü veya devletçi seçkinci gibi deyimlerle nitelenen ve tarihimizde bir bizans tortusu olan tepedenci geleneğin ilerici tarifi karşısında halk kendisini demokrat sağ politikalarda bulmuştur. Özal bu çizginin üzerindedir ama bu çizginin bir tekrarı değil yenilenmesidir.**

Metin Toker'in, Atilla İLhan'ın ve Yankı dergisinin yaptıkları değerlendirmelerde doğruluk ve gerçeklik payı bulunabilir. (Öyle ya, doğrudan yada gerçeği her zaman Marksistler söyleyecek ve keşfedecek değil! başkaları da çeşitli gelişmeleri doğru analiz edebilirler.)

Bu alıntıları yaparken amacımız birilerini Metin Toker'e benzemekle suçlamak falan değil. Bu alıntılar bir gerçeği tekrar vurgulamaya fırsat verdiği için yazımızda yer aldı.

Her üç alıntıda yapılan belirlemeler, bunlar her nekadar Marksist literatüre ait kavramlarla söylenmemiş bile olsalar, TC tarihine ve bu tarihin çeşitli evrelerindeki toplumsal tavır alışlara ilişkin **"Türkiye toplumunun elitçi anlayışa karşı tarihsel halk tepkisi"** şeklinde ifade edilen tezler ve görüşlerle paralellik taşıyor. Ancak ne varki, M.Toker ve A.İlhan'la Yankı dergisinin tarihi bu şekilde açıklamaları onları Marksist yapmıyor. O nedenle bizim gibi düşünmeyen sol çevre ve kişilere **"Marksizm dışı"** yakıştırması yaparken daha dikkatli olmak gerekmiyormu?

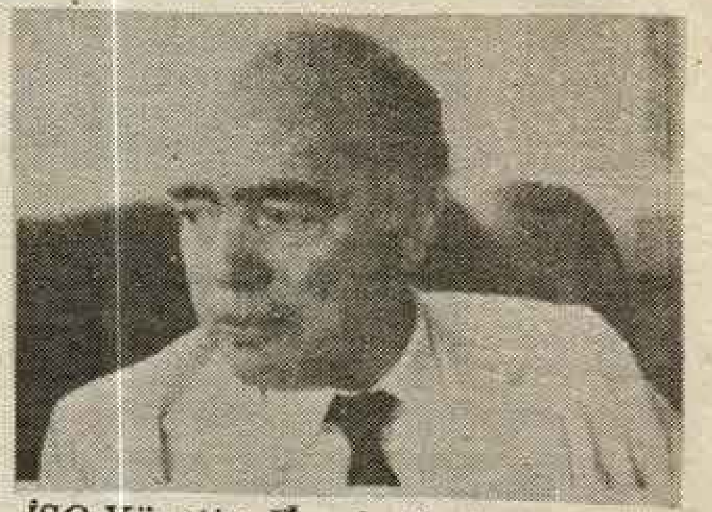
6 Kasım seçimleri ile ilgili D.Türkiyede yapılan önemli saptamalardan birisi de **"halkın 12 Eylül öncesine dönmek istemediği, eski siyasal odak ve eğilimlere rağbet etmediği ve yeni politikaları benimsediği"** idi. Hatta bu saptamadan kalkılarak solun da yepyeni bir kimlikle ortaya çıkması gerektiği tezi daha bir yüksek sesle söylenmeye başlanıyordu.

Ne varki yerel seçim sonuçları toplumun yarıya yakın bir bölümünün eski siyasal odaklara ve eğilimlere ilgi duyduğunu gösterdi. SODEP ve DYP, eski iki siyasal eğilimin devamı olan bu partiler toplam %37 dolayında oy aldılar. (ANAP'ın oy oranı ise %42)

6 Kasım ve 25 Mart seçimlerinin o günkü özgül koşullarının yarattığı sonuçlardan kalkarak yapılan bir eski-yeni tartışması, hatta daha da önemlisi bunlardan kalkarak uzun vadeli politika tayini ne derece gerçekçi ve sağlıklı olur?.

Demek ki özel ve istisnai bazı olaylardan, yada dönemsel gelişmelerden genel ve mutlak sonuçlar çıkarmak gerekiyor. ●

İşadamları işçi çıkarma yasağının kalkmasını istediler

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Nurullah Gezgin

Özal'ın İstanbul Sanayi Odası'nda patronlarla yaptığı toplantıda İSO Yönetim Kurulu Başkanı Nurullah Gezgin, İstanbullu sanayicilerin dileklerini Özal'a iletmek için yaptığı konuşmada işçi çıkartma yasağının kaldırılmasını istedi.

Hükümetin ekonomide temel tercihlerine ve hedeflerine katıldıklarını söyleyen Gezgin, sanayicinin kafasında tereddüt yaratan ve açıklık kazanması gereken sorunları şöyle sıraladı.

- 550 milyara ulaşması beklenen Bütçe açığı nasıl kapatılacak?
- Bankalarda yüksek faizle toplanan ama pahalı olan kaynaklar üretken alana ne ölçüde kaydırılacaktır.?
- Yıllarca süren teşviklerle kurulan ithal ikamesine dayalı sanayii, birden serbest ithalat rejimi uygulamasıyla karşı karşıya bırakmak ne derece yararlı olacaktı?. Bu iki modeli birbirine alternatif görmek yerine, tamamlayıcı olarak görmek daha gerçekçi değilmi?.

Daha sonra üç yıldır uygulanan işçi çıkarma yasağına değinen Gezgin **"Bu durum, yatırımcı ve üretimci için caydırıcı, iş arayanlar için olumsuz sonuçlar"** doğurduğu iddia etti..

Bilindiği gibi, İstanbullu sanayicilerin bir çoğu Özal'ın ekonomi-politikasına çeşitli itirazlar öne sürmektedirler. İthal ikameci dönemde Devletin koruyuculuğu altında palazlanan bu kesimler Özal'ın, yatırım yerine Ticaret ve Mali önlemlere önem veren, içte tüketimi kısan politikası iç pazara üretim yapan sanayicileri rahatsız etmektedir.

İç pazarın daraltılması politikası, iç pazara göre üretim yapan sanayicilerin, pazarını daraltmakta, dolayısıyla da üretimlerinin düşmesine yol açmaktadır. Ve bu nedenle de Sanayiciler, işçi çıkarma yoluna gitmek istemektedirler. İşverenlerin bu türden baskıları işçi kesiminde tepkilere neden olmaktadır.

Milyonlarca işçinin olduğu Türkiye'de, bir işe sahip olmak, ücret ve sosyal haklardan daha önemli hale gelmektedir. İşçiler, sadece sefalet yaratan ücretlerle ve komik hale getirilen sendikal haklarla yaşamayı şimdiye kadar işsizliğe tercih edebilmektedirler. Ve bir yanıyla bu nedenle, öte yandan da devletin her türlü baskısı nedeniyle sessiz kalan işçi kesimi, işçi çıkarma yasağının kalkması karşısında, birikmiş muhalefetini daha açık bir şekilde ifade eden bir hareketliliğe girebilecektir.

Yapılacak zamlar önce IMF'ye bildirildi

Prime Minister.

New prices of petroleum products have been increased by an average of 7 percent. These new prices are effective as of March 29,

	New Price	Previous Price
Super gasoline	153.90 LT/liter	143.90 LT/liter
Regular gasoline	142.80 LT/liter	133.40 LT/liter
Kerosene	95.70 LT/liter	89.40 LT/liter
Diesel	95.70 LT/liter	89.40 LT/liter
Fuel oil No./6	64.30 LT/liter	60.20 LT/liter
LPG 12 kg.	1,405.00 LT/tube	1,310.00 LT/tube

5. With Decree No. 84/7849 published in the Official Gazette ed March 29, 1984, the support purchasing and selling prices of grain

Cumhuriyet gazetesinin verdiği bir habere göre Özal hükümeti, IMF ile yerel seçimlerin hemen ardından, 28 Mart'ta bir temel, 3 Nisan'da da bir ek anlaşma yaptı. Özal hükümeti, IMF ile ilk anlaşmasını 12 Mart'ta yapmıştı. Ancak seçimler dolayısıyla uygulamaya konmayan zamlar ve para politikasında seçim öncesi izlenen gevşek tutum, bu son niyet mektuplarının yazılmasına neden oldu.

IMF'ye yazılan son iki niyet mektuplarında, seçimlerden sonra yapılmış olan zamlar tek tek bildiriliyor. Ayrıca bundan sonra iç pazarın daha da kısılacağı ve sıkı para politikasının **"önceden planlanmış hedeflerin de ötesinde"** uygulanacağı belirtiliyor. Bu mektuplarda IMF'ye verilen bilgilerden, yeni zamları ve ek vergileri müjdeleyen sonuçları çıkarmak mümkün.

Mektuplarda, **"Merkez Bankası kredilerinde bundan böyle kısıtlamaya gidileceği, hem kamu sektörüne, hem de özel sektöre daha az kredi verileceği"** belirtiliyor. Yani zarar eden kamu kuruluşları, açıklarını kredilerle kapatamayacak ve mallarına zam yapacaklar.

IMF'ye verilen bir başka bilgi de **"fiyat artışlarını önlemek ve dış ticaret politikasında başarı sağlamak için iç talebin düşürüleceği"**. Buna ulaşmak için de bir yandan tasarrufun özendirileceği, diğer yandan da sıkı para politikası izleneceği gene mektuplarda yer alıyor.

Döviz kurları konusunda ise, mektuplarda şu satırlar var: **"Hükümet, Türk Lirasının döviz kurları karşısındaki uygulanan politikasını sürdürecektir. 1983 yılının sonundan bu yana, Türk Lirası gerçek döviz kuru açısından önemli ölçüde değer kaybına uğramıştır. Merkez Bankası Türk Lirasının gerçek döviz kuruna oturtulması için, bundan böyle de bir yandan uluslararası para piyasalarındaki gelişmeleri, bir yandan da iç ve dış fiyatlar arasındaki farkı gözeterek, gerçek kur politikasını gözetecektir. Gerçekçi döviz kuru politikası uygulanamazsa, Türk Hükümeti IMF'ye danışarak anlayış isteyecektir."**

Mektuplarda ortaya çıkan bir diğer gerçek de Özal'ın **"bizimle bir alakası yoktur, kuruluşlar kendileri yapıyorlar"** dediği zamların, daha halka açıklanmadan, Özal hükümeti tarafından tek tek ve kuruşuna kadar doğru olarak IMF'ye bildirilmiş olması.

Devrimci kavga ve estetik bilinç

Cumali HAYDAR

İnsan yaşamı, tüm karşıt ögelerin birlikteliğinin yönlendirdiği çok uzun ve karmaşık uğrakları olan, daha bir özgürleşme kavgasının bütünsel kavranılışı olarak ele alınabilir. Devrimci kavgaysa, toplumsal-tarihsel evrimin gelişme yasalarının tespitinden yola çıkılarak, yeni bir insan-yeni bir toplum yaratılması sürecidir. Bu kavgaya kaynaklık eden en ünlü formasyon da şudur: *"Filozoflar bugüne dek dünyayı değişik biçimlerde yorumladılar, önemli olan onu değiştirmektir." (Marx).*

Bu kavganın karmaşık (çok yönlü) bir yapısı var. Karmaşıklığını işlevselliğinin büyüklüğünden alır. Her türlü değişimde ancak en ileri teorinin kılavuzluğunda öncü devrimci rol yerine getirilebilir. Bu da değişime gebe herşeyin tüm yönleriyle özümlenmesi temelinde olur.

Nasıl bir insan, nasıl bir toplum sorusunu açıklığa kavuşturmanın biricik yolu, bugünün yarım ve yabancılaşmış insanının, bugünün çürümüş ve emeği köle kılan toplumunun en ince ayrıntılarıyla tanınmasından geçer. Veya kapitalizmin birey üzerindeki dehşetli etkisinin analizinden geçer.

Dünyanın değiştirilmesi sürecine damgasını vuran dünyanın özümleniş biçimidir. Devrimci dönüşümleri kesintiye veya olumsuzlanmaya uğratan, dünyanın eksik veya yanılsamalı özümlenişidir. Soruna anahtar işlevi yüklenebilecek bir alıntıyla yaklaşabiliriz. *"İnsanın kafası, dünyayı iki türlü özümleyebilir, ya soyut-mantıksal işlemlerin yardımıyla kuramsal bilgi şeklinde; ya da sanatsal, dinsel, pratik-zihinsel şekilde " (Marx).* Buradan yapılacak çıkarsama, insanın nesnel gerçeği bütünsel olarak kavramasından söz edilince, bundan, kuramsal bilginin sanatsal özümlemeyle bütünlenmesinin anlaşılmasıdır. Bu yazının kaleme alınmasının en önemli nedeni, insanın toplumsal evrime bilinçli ve örgütlü müdahalesinin ancak ve ancak toplumsal gerçeğin tüm yönleriyle tanınması, yorumlanması temelinde gerçeklik kazanacağının savunulmasıdır. Daha öz bir deyişle siyasal bilincin tek başına yeterli olmadığı, olamayacağı ve bunun estetik bilinçle tamamlanması gereğine özenle dikkat çekmek isteyişim. Bu sorunun neden sanat kavramı kapsamında ele alınmadığı sorulabilir. Sanat en genel çerçevede *"İnsanın nesnel gerçeklikle olan estetiksel ilişkisi"* veya *"Güzelliğin yasalarına göre yaratmanın başlıca alanı"* veya *"Dünyanın estetiksel olarak özümlenişinin en yüksek biçimi"* olarak ifade edilir.

Bu tanımlamalarda da görüldüğü gibi estetik sorununa açıklık getirilmeden, sanat sorununa yaklaşılamıyor. Sanatı estetik bilincin daha alt kategorisi olarak ele aldıktan sonra, ikisi arasındaki ilintiyi şöyle açıklayabiliriz. Sanat, insanın estetiksel bilinçle donanmasında en önemli araçtır. Sanat, gerçek yaşamın estetiksel algılanımındaki bağlantı kayışlarıdır. Gelelim estetik sorununa. Bu konuda da yığınla tanımlama var. En önemli uzman Moissej Kagan'a göre, estetik, *"Toplumda sanatsal kültürün bilimi"* veya *"İnsanın çevresinde yatan, insanın pratik faaliyetinde yarattığı ve gerçekliği yansıtan sanatta saptanabilen tüm estetik değerlerin zenginliğini araştıran bir bilimdir."* Estetik değer kategorileri olarak da *"güzellik"* ve özleri bakımından güzel olana dönüşen görünüşler (dramatik, komik, trajik, çirkin, yüce olan, vs.) sayılabilir.

Devrimci kavganın özünü, proleteryayı konumunun bilinci ve görevlerinin bilinci ile doyurmak teşkil eder. Bu bilinç sınıf mücadelesinden kendi başına doğmadığı için dışardan verilmek zorundadır. Bugüne dek yapılan en korkunç yanlış olarak şunu iddia edebilirim. Bu eğitim süreci sadece siyasal bilinçle sınırlı tutuldu. Bundan ötürü devrimci militanlar aydın kişiliğini bir türlü kazanamadı. Yabancılaşmışlık zincirinden kopuşun yolu aydın devrimci kişiliğini kazanmaktan geçer. Gramsci'nin *"devrimci bir partinin üyelerine aydın gözüyle bakmak gerekir"* formülasyonunda yatan budur. Yeni bir insan kavgasını veren devrimci yaratılacak yeni insanın ön modeli olmak zorundadır. Demek ki eğitim sorunu devrimci kavganın en can alıcı sorunudur. Bakın bu konuda M.Kagan ne diyor: *"Estetiksel bir eğitim ögesi taşımayan bir eğitsel faaliyetin hiçbir değerli etkili yanı olamaz,"* Bir başka yerde: *"Bir kimsenin davranışının organik bir karakter kazanabilmesi için, o insanın yaptığı işin, ahlakça zorunluluğunun bilincinde olması ve bunu kendinde duyması yeterli olmayıp, aynı zamanda, yaptığı o işin güzelliğinin ya da yüceliğinin de bilincinde olması ve bunu duyması gerekir.*

Örneğin; soysuz, aşağılık bir işin ahlaksızlık olduğunu bilmekle kalmayıp, o işin çirkinliğini, bayağılığını da duyan bir tavır organik bir tavırdır. Aynı ölçüler içinde, vatanseverlik olsun, topluma bağlılık olsun, siyasal bir kanaat olmaktan çıkıp, aynı zamanda estetiksel bir coşku da olduğu zaman gerçekten etkili bir güç haline gelebilir."

Yarını inşa etme süreci bugünden başlatılmak zorunda. Burjuva toplum anlayışının dayattığı tüm değerler bütününe acımasız savaş açılması ve sosyalist yaşam alternatifinin yaşamın her alanında geliştirilmesi mutlak surette gerekli ama yetersiz girişimler. Yetersizliğin örneği olarak örgüt ve insan bunalımı sayılabilir. Yarının insanına özgü manzaranın gerekliliğine sadece siyasal anlamda inanmakla yarının insanı olunmaz. Siyasal inancı, yarının insanının güzelliğinin ve yüceliğinin bilinciyle tamamlamak gerek. İşte bu noktada devrimci sanatın özü ve işlevine açıklık getirilebilir. Devrimci sanat, devrimci kavga kapsamında, yarının kavgasının estetiksel değerler bütünüdür. Proleterya siyasal bilincini (eğitimini) kendi devrimci sanat bilinci)eğitimi) ile yan yana geliştiremediği sürece burjuva iktidarı ve onun köhnemiş sanat anlayışını altedemez. Sanat eğitimi, sanattan zevk almak sorunudur. Bunun için de Marx'ın belirttiği gibi: *"Sanattan zevk almak isteyen insanın , sanat kültürüne sahip biri olması gerekir."*

Devrimci bir parti, kendi üyelerinden siyasal birikim (kültür) ve siyaset üretimi istediği kadar, sanat kültürü ve sanat üretimi de istiyor ve buna pratik kazandırıyorsa sürece damgasını vurur. Reel sosyalist ülkelerde yaşanan krizin, devrim için örgütlenmiş yapılanmalardaki bürokratik, ölü, kokuşmuş ilişkilerin veya genel olarak yeni insan kavgasının soyutluktan kurtulamamasının bir ve en önemli boyutu olarak bu soruna ivedilikle eğilmek gerek.

Nazım ustanın şaheseri olarak bilinen *"İnsan Manzaralarında"* çizdiği insan tipleri gibi, yaratılması gereken yeni insan tiplerini bizim bugünden çizmeye gücümüz yetmez. Ancak, bugünün yarım insanının kokuşmuş yanlarının tespitinden yola çıkılarak, yeni insana özgü tip kalın çizgilerle çizilebilir. Örneğin; çalışmanın bir zorunluk olmaktan çıkıp, insan yaşamının vazgeçilmez bir unsuru olarak görülmesi, insancıl olan tüm öğelerin dengeli gelişmesi, dünyayı bütünsel olarak kavramanın getireceği yabancılaşmışlık zincirinden kopuş ve özgürlüklerle donanma, emeğin ve kollektivizmin en yüce değer bilinmesi, insan bilincinin yaşamı yeniden üretebilmesi ve yargılayabilmesi v.s. sayılabilir. Yenilemekte yarar var. Yeni insan soyutluğundan ve bunalımından çıkış yolu, tüm bu güzel ve yüce değerlerin insanda organik bir tavır şeklini kazanmasıdır. Yukarıdaki alıntılarda ifade edildiği gibi, tavrın organiklik kazanması için siyasal bilincin estetiksel bilinçle tamamlanması gerek ve şart. Sanat, bu tamamlamanın en önemli aracı olduğuna göre, sanat kültürünün derinleştirilmesine inatçı bir çabayla eğilmek, sanat üretmek gerek.

Bunu çok dar ve proleteryanın örgütlü mücadelesinden ayrı kalmayı alışkanlık haline getirmiş sanatçı grubundan beklemek, devrimci mücadeleyi yarım yamalak ve bir gözü kör, bir ayağı topal, bir kulağı sağır şekilde, sendeleye sendeleye götürmekte ısrar etmek demektir.

●

Önemli bir yapıt:

Gelişme stratejileri ve gelişme ideolojileri

Haldun Gülalp'ın, Türkiye'nin ekonomik tarihini, yapısal diyebileceğimiz yeni bir anlayış çerçevesinde yorumlayan **"Gelişme Stratejileri ve Gelişme İdeolojileri"** adlı yapıtı (1), içinde bulunduğumuz dönemi kavramamıza yardım edecek pek çok kuramsal ve olgusal veri içermektedir.

Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik yapılanmalarını, buna bağlı olarak da, ülkedeki ideolojik oluşumları Dünya Ekonomik Sistemindeki (özellikle metropol kapitalist ekonomiler) gelişme ve bunalımlara bağlayarak açıklayan düşünür, 25 Ocak 1980 Kararlarından sonraki oluşmalara da açık seçik kuramsal bir aydınlık getirmektedir. Yazar, Türkiye'de yakın tarihteki ekonomik oluşumlar üzerine yapılan çalışmaları bütünsel olarak değerlendirdiği gibi, azgelişmişliğin evrimi ve çağdaş yapısı üzerine Batı'da ve Latin Amerika'da yapılmış (2) kuramsal çalışmaları da birinci elden değerlendirmiştir. Türkiye'nin az gelişmiş bir ekonomik yapı olarak, dünya kapitalist sistemine bağlanması, bu bağlanma sonucu geçirdiği tarihsel evreler, bu araştırmada açık seçik gözler önüne serilmekte, bugün **"uluslararası kapitalizmin kollektif beyni niteliğindeki IMF"**ye (s:72) bağlanmamızla somut olarak daha da belirgin olan bu durumdan geriye, 19. yüzyıla doğru tarihsel bir çözümleme de daha kolayca yapılabilmektedir.

"L.Amerika ülkelerinin sömürge dönemi sonrası gelişme tarihleri, izlenen stratejiler açısından üç döneme ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi, 19'uncu yüzyıl ortalarından başlayıp, Büyük bunalım ile son bulan *ihracata dayalı büyüme dönemi;* **ikincisi, bunalım ile başlayıp, değişik ülkelerde değişik tarihlerde olmakla birlikte, genellikle 1960'lar ve 1970'lere kadar süren** *iç pazara dönük sınaileşme dönemi;* **üçüncüsü ise yerli ekonominin yeniden uluslararası rekabet koşullarına açıldığı** *ithal ikamesi sonrası dönem* **dir.Bu dönemler aynı zamanda, sırasıyla** *oligarşik yönetim, popülist yönetim* **ve** *otoriter yönetim* **olmak üzere, farklı siyasal rejimleri de nitelendirmektedir"**(s:69).

Türkiye'nin 25 Ocak 1980 Kararlarıyla yöneldiği dönem de bu üçüncü dönemdir ve beraberinde otoriter yönetimi getirmiştir. Rejimler ve ideolojiler dünya kapitalist sisteminin işleyişine ve bunalımlarına göre gelmektedir. Dünya kapitalist metropolüne bağlı çevre ülkelerde **"...devletin işlevi ve konumunun, içteki sınıf yapısı ile dünya sistemine katılım biçimi tarafından belirlenen sermaye birikim sürecinin gereklerini yerine getirmek olduğu ileri sürülebilir"** (s:73. Türkiye'de **"...dünya sisteminin konjoktürüne bağlı olduğu için, günümüzde sözgelimi Türkiye için sonuçta geçerli olacak dönüşüm, dünya bunalımının nasıl çözüleceğine bağlı görünmektedir"** (s:72 (3).

Bugün kapitalizmin genel bunalımına bağlı olarak yeni bir **birikim sürecinin** koşulları oluşmaktadır. Türkiye'de de 1980'den bu yana olan budur.

Yukarıdaki üç dönemi de Türkiye, öteki çevre ülkelere (bu arada başta Brezilya olmak üzere, bir dizi L.Amerika ülkesine) paralel olarak yaşamıştır.

-İhracata dayalı büyüme dönemi, Türkiye'nin 19.yüzyılının önemli bir dönemini kaplar ve 1930 dünya bunalımına kadar uzanır. Burada 1920'lerdeki Kurtuluş Savaşı bizi aldatmamalıdır. **"Türkiye, 1923-26 döneminde, Osmanlı'dan devralınan ekonomik kurumlarda pek değişiklik yapmadan, azgelişmiş, dışa açık bir yarı-sömürge kapitalizmini sürdürmek durumunda kalmıştır"** (Kazgan, Gülten; **"Türk Ekonomisinde 1927-35 Deprasyonu, 1977; Haldun Gülalp,** s:74). **"Hatta, Kurtuluş Savaşı'ndan çıkan siyasal yapı, 1920'lerde, Türkiye'nin kapitalist dünya piyasasıyla bütünleşmesi açısından Osmanlı İmparatorluğundan daha çok dışarıya açık bir dönem yaşamıştır"**(Tezel, Yahya S.; **"1923-1938 Döneminde Türkiye'nin Dış İktisadi İlişkileri"**).

-İç pazara dönük sınaileşme dönemi, (ithal ikameci dönem) olarak Türkiye'de 1930 Dünya bunalımına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. **"Bunalım konjonktüründe ithal ikamesi gereği ortaya çıktığında bunu gerçekleştirecek güçte bir sanayi burjuvazisinin olmayışı, devletçiliği zorunlu kılmıştır"** (s:71).(L.Amerika'da ise böyle bir burjuvazi vardı).

"1950'lerin ortalarında yer alan bunalım, 1930'lardaki gibi dünya sisteminden değil, fakat Türkiye'nin dünya sistemine katılım biçiminden kaynaklanmıştır" (s:71).

-İthal ikamesi sonrası, ihracata dönük sanayileşme, 25 Ocak 1980 Kararları ile açılmış olan dönemdir. Bunun daha önceki bir erken denemesi 12 Mart 1971'de yapılmıştır. Ama başarısız olmuştu.

Haldun Gülalp'ın çalışmasında, Türkiye kapitalizminin ithal ikameci dönemdeki nitelikleriyle ilgili önemli gözlemler de vardır: **"Türkiye'de 1950'lerin ortalarına doğru tarımsal büyümenin sınırlarına varıldıktan sonra, ticaret sermayesi, bir yandan** *tarıma dayalı dokuma ve gıda* **gibi dallarda, diğer yandan da yüksek gelir guruplarının talep kalıplarına uygun ve ithalatları öncelikle kısıtlanmış olan** *lüks tüketim malları* **üretiminde sanayi yatırımlarına** başlamıştır... nihai ürünün ithalatının kısıtlanması, parçalarının ithal edilip yurt içinde monte edilmesi ya da ürünün ham ve ara maddelerinin ithal edilip yurt içinde işlenmesi ile uğraşan sanayilerin oluşmasına yol açmıştır..."(s:47-48). Korumacılık politikası dahi bilinçle izlenmiş bir politika değildir. **"Sanayi sermayesi ile geleneksel olarak çıkar çatışması içinde olacağı düşünülebilecek ticaret sermayesi ile ihracata dönük toprak sahiplerinin de bu strateji içinde yerlerini koruduğu görülmektedir. İthal ikameci sanayi sermayesi köken olarak ticaret sermayesinden kaynaklanmaktadır...** *Üstelik ithal ikameci sermaye, hem sanayi sermayesinin hem de ticaret sermayesinin özelliklerini yapısında birarada barındırmaktadır...* **Herşeyden önce, iç pazara dönük ve ithal girdilere dayalı olan sanayi kesimi kendi üretemediği bir döviz kaynağına gereksinim duymaktadır"**(s:80-81).

Haldun Gülalp, yapıtının azgelişmiş ülkelerdeki gelişme ideolojilerini inceleyen 4.bölümünde, Türkiye'de Dünya Bunalımı sonrasında oluşturulmuş Kadrocu tezleri, ilerici bürokrasi, tepeden inmecilik, millici kalkınma yolu, kemalizm üzerine yapılan yorumlarla Çağdaş Kadroculuk kavramıyla isimlendirdiği Yön hareketi ve Doğan Avcıoğlu'nun düşüncelerini eleştirmekte, İsmail Cem'in **"Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi"** adlı yapıtındaki düşüncelerin tutarsızlığını göstermektedir. Daha sonraki bölümlerde Latin Amerika Üzerine Bağımzızlık Tezleri ele alınmakta, dünya sisteminin yapısalcı yorumu (ECLA Okulu'nun teorik savları), Gelişmeci Tepki incelenmekte, bağımsızlık kavramı çözümlenmektedir.

Açı seçik bir yaklaşımla günümüzde gelişmiş kapitalist ülkelerle, azgelişmiş ülkeler arasındaki ilişkileri, kuramsal açıdan inceleyen Haldun Gülalp'ın yapıtı, yoğun ve bilimsel, çok yanlı çağdaş bilgiler de sunmaktadır okura.Sadece ekonomik ve sınıfsal yapımız üzerinde değil, ideolojilerimiz üzerine de çok köklü bir değerlendirme sürecine girmemiz gerektiği zorunluluğunu göstermektedir. Çalışmadan dolaylı olarak çıkarılacak bir sonuç da, **"milliyetçi ve volontarist"** ideolojilerin geçersizliğidir. Gene çalışmadan çıkarılabilecek dolaylı bir temel sonuç da, bir ülke incelenirken (bu ülke Türkiye'de olabilir) sınıfsal çözümlerin bir yana atılmaması gerekliliği ve ekonomi politik açıdan kapitalizmdeki ülke içi **"sermaye birikimi dinamiği"**nin önemidir. Çeşitli tartışma ve inceleme konusu sunan kitap, ekonomi konusu çevresinde döndüğü halde, **"gelişmeci"** tezlere yönelttiği eleştirilerle ekonomizmin her çeşidine -kapitalizm içindeki salt ekonomist görüşlere de- burjuva ya da küçük-burjuva volontarizmi açısından değil, fakat sosyalist kuram açısından köklü eleştiriler getirmektedir.

A.H.

DİPNOT:

(1) Haldun Gülalp- **"Gelişme Stratejileri ve Gelişme İdeolojileri"** Yurt Yayınları, Türkiye Araştırmaları Dizisi 5, (Siyasal İktisat), Ankara 1983, 167 sayfa, 350 TL.

(2) Hirschmann, Baklanof, Hein-Stenzel, Kaufman, Molloy, Pompermayer-Smith, Cardosa, Furtado, Frank, Bernetein...v.b. ekonomi politikçiler.

(3) Kapitalist metropolün, bunalımı aşmak için, bloklar arası gerginlik, silahlanma ve savaş kışkırtıcılığına yöneldiği şu dönemde, Türkiye'deki otoriter rejim yoluyla silah sanayiine yönelinmesi eğilimleri de ayrıca dikkat çekicidir. Bunalım eskiden olduğu gibi, savaş yoluyla çözümlenecekse, Türkiye'nin de savaşa sürüklenmek isteneceği söylenebilir.

●

Kızıldere unutulmayacak!

30 Mart 1972'de Niksar'ın Kızıldere köyünde on devrimci öldürülüyordu. Mahir Çayan, Hüdai Arıkan, Saffet Alp, Ömer Ayna, Sinan Kazım Özüdoğru, Sabahattin Kurt, Cihan Alptekin, Ertan Saruhan, Ahmet Atasoy ve Nihat Yılmaz'dı bu on devrimci.

Esir aldıkları üç İngiliz teknisyeniyle birlikte Kızıldere köyünde faşist güçler tarafından sıkıştırılmışlardı. Bundan tam oniki yıl evvel, o güne dek adı hiç duyulmamış bir köy bir acı haberle birlikte boyalı basının manşetlerine geçiyordu. Daha sonraki yıllarda bu garip köyün adı **"direniş"** kelimesiyle aynı anlama geliyordu. Kızıldere demek Direniş demekti artık...

Kızıldere, bir başka anlama da geliyordu tabii. Ulusal planda resmi ideolojinin, uluslararası planda da resmi **"sosyalizm"**'in etkisi altındaki Türkiye solu'nun, bu olumsuz geleneğinden bir kopuştu O.

Kızıldere, tarihimizin önemli bir dönemecidir. Bir devrimci akım. geçmişiyle, geçmişinin olumlu gelenekleriyle doğru bağlantı kurduğu oranda kökleşir ve kurumsallaşır.

Türkiye solu'nun geleneksel kaderi, nesilleri arasındaki kopukluktur. Her nesil, her şeye yeniden başlar. Bunun bir nedeni, devrimci hareketin sürekliliğinin, dışındaki etkenlerle kesintiye uğrayarak, birbiriyle organik ilişkileri zayıf olan dönemlere ayrılmasıdır. Ama bu kopukluk'ta bir diğer neden de, tarih duygusunun ve rasyonel bir gelenekçiliğin çok zayıf olmasıdır. Daha doğru bir deyişle, tarihle ilişkinin rasyonal olmayan bi muhtevada, uçlarda kurulmasıdır.

Ya, hiçbir eleştirinin sunulmadığı, önünde tapınılan bir geçmişçilik, yada herşeyin kendisiyle başladığı bir **"yenilikçilik"** , bu iki ucun dışında bir yöntemle tarihle bir bağlantı kuramayan Devrimci akımlar, her iki biçimde de tarihin unutulmasını sağlamaktadırlar.

Bir zamanlar abartılmış ve hiçbir eleştirisellik taşımıyan bir yaklaşımla anılan Kızılderenin, şimdi de unutulmasının, herhalde bir başka açıklaması olmasa gerek...

Bu nedenle, devrimci akımlar derin bir tarih duygusuyla, eski ile yeninin, geçmiş ile geleceğin doğru bir sentezine ulaşabilmelidir.

Bu senteze, ne geçmiş hakkında **atılan hamasi nutuklarla, ne de tarihsizliğe denk düşen züppece bir "yenilikçilik"** le ulaşılabilir.

Kızıldere'de ölen devrimcileri saygıyla anıyoruz.

Türk-İş'in umudu işçiler değil parlamento

Türk-İş 6 Kasım seçimlerinden önce Türk-İş kademelerinde görev yapmış sendikacı kökenli milletvekilleri ile işçileri ilgilendiren yasalara ilişkin çalışmalar yapmaya başladı. Türk-İş genel sekreteri Şevket Yılmaz tarafından yapılan açıklamaya göre **"hiçbir parti farkı gözetmeden milletvekillerinin çalışma hayatını ilgilendiren yasa değişiklikleri ve yasa önerileri konusunda görüşlerini alacaklarını ve onlarla birlikte değerlendirme yapacaklarını"** bildirdi.

Ancak toplantıya ANAP'den iki HP'den de dört milletvekili katıldı.

Türk-İş yetkilileri ile sendikacı milletvekillerinin üzerinde çalışma yapacakları yasalar şunlardır: 2821 ve 2822 sayılı sendikalar yasası, 1475 sayılı İş Yasası, ile 2869 sayılı İş Yasasında değişiklik yapan yasa, 2229 sayılı toplu konut yasası, 440 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri hakkında yasa, Tarım İş Kanunu, Kıdem Tazminatı fonu ile ilgili mevzuat.

İşçiler aleyhine, yasalar çıkartan yada varolan yasalarda değişiklik yapan 12 Eylül yönetimiyle yakın işbirliği içinde bulunan ve bu yasaların çıkışında sesini çıkarmayan Türk-İş yönetiminin, bu tür faaliyetlerinin işçiler gözünde pek inandırıcı olmadığı yaygın bir kanı..

İçin için biriken tepkilerin, önümüzdeki yaygın bir işçi hareketliliğine dönmesinin pek ihtimal dışı olmadığı düşünülürse, Türk-İş'in bu türden göstermelik

faaliyetlerinin, böylesine bir hareketliliği şimdiden söndürme manevraları olduğu açığa çıkartmaktadır.

Bugünkü parlamentonun ve 82 Anayasa'sının gerçekliğinde, işçi düşmanlığının çarpıcı örnekleri olan bu yasaların, ancak radikal bir muhalefet hareketliliğiyle ortadan kaldırılabilir.

İnsanlık suçu işkence son bulmalıdır

Prof. Dr. Hakkı KESKİN

İşkence kelimesi insan duyarlılığını yitirmemiş her kişiyi ürkütmesi, tiskindirmesi ve hatta insan olmanın içgüdüsü ve dürtüsüyle tepkiye sürüklenmesi gerekir. **"İnsan"** olma iddiasının beraberinde getirdiği bir yükümlülük vardır. Öncelikle insanı diğer canlılardan ayıran özellik ve onun yükümlülüğü. Kanımca bu özelliğin ve ayrıcalığın başında hangi nedenle olursa olsun değil bir insana, herhangi bir canlı yaratığa bile isteyerek ve planlayarak işkence yapılamıyacağı duyarlılığı ve içgüdüsü gelir. Bir hayvana bile insan olma iddiasındaki birisinin isteyerek işkence yapabileceğini düşünmek çok zor. Böyle bir sahneyi gözlerinizin önüne getirin. İçimizden içgüdüsel bir haklı soru haykırmazmı: bu nasıl insan? Bu insanlık mı diye.

Buna karşın insanlık tarihi günümüze değin uzanan korkunç, iğrenç ve insanlık dışı işkencelerle doludur. Bu işkencelerin kaynağını hep egemen sınıfların karşıtlarını yok etmek ve susturmak için işkenceyi baskıcı yönetimlerinin bir aracı haline getirmeleri oluşturmaktadır. Ortaçağda hemde din adına, özde zamanın egemen sınıflarının düzenlerinin ve değer yargılarının sürdürülebilmesi ereğiyle, özellikle hıristiyan toplumlarında ve Avrupa'da yapılan işkenceler(Engizisyon Mahkemeleri ve işkenceleri) insanlık tarihinin yüzkarası sayfalarını oluştururlar.

Tarihi deneyimlerden çıkılarak 20. yüzyılın burjuva demokratik toplumlarında ve onunla gelişen çağdaş hukuk devletlerinde işkenceye karşı dokunulmazlığı olan önlemler alınmıştır. Hemen hemen tüm demokratik anayasalar **"insan onurunun dokunulmazlığına"** değil anayasal haklar arasında, dokunulmazlığı olan **"insan hakları"** arasında değer verirler. Demokratik hukuk devletlerinin hemen hepsi, anayasalarının ilk maddelerinde, insan haklarına bağlılıklarını ve bu haklara dokunulmazlığını, anayasal güvencelerin en önemli haklarından sayarlar. Hatta bu haklara gerekli üçte iki çoğunluk parlamentolarda sağlansa bile dokunulamıyacağını, yani insan haklarını güvence altına alan maddelerin hiçbir nedenle ve asla değiştirilemiyeceğini açık seçik belirtirler.

İnsan haklarının en başında da insan onuru, kişiliği ve bu onur ve kişiliğin dokunulmazlığı gelir. Hatta demokratik hukuk devletine bu onur ve kişiliği koruma görevi verilir. Demokratik hukuk devleti yalnızca insan haklarına dokunmama yükümlülüğünü üzerlenmekle kalmaz, onu koruma görevini de doğrudan kendisi üzerlenir. Türkiye Cumhuriyeti 1961 Anayasası hemen ikinci madeesinde: **"Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, milli demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir"** diyerek insan haklarına bağlılığını belirtmektedir. Hatta askeri cuntanın hazırlattığı yeni anayasanın ikinci maddesinde bile Türkiye Cumhuriyetinin **"insan haklarına saygılı"** kalacağı açıklanmaktadır.

"İnsan hakları" her insanın doğuşuyla birlikte kazandığı, vazgeçimi olmayan ve dokunulmazlığı olan hak ve özgürlüklerdir. İnsan haklarını benimseyen demokratik hukuk devletinde, devlet gücünün bu **"insan haklarını"** herhangi bir nedenle ve biçimde değil çiğnemesi, incitmesi veya zedelemesi bile anayasanın **"dokunulmazlığı olan"** güvencesi altına alınmıştır. Ayrıca Türkiye'nin de üyesi olduğu Avrupa Parlamentosu tüm üye ülkeleri için bağlayıcılığı olan ve **"İnsan temel hak ve özgürlüklerini"** kesin güvence altına alan bir anlaşma imzalamıştır.

Türkiye'de örneğin insan haklarının en önemlilerinden biri olan fikir özgürlüğünün öteden beri, 1961 anayasasına ve uluslararası yükümlülüklerine karşın açıkça çiğnendiği, fikirlerinden ötürü yüzlerce aydına Türkiye'de yıllardır hapis cezaları verildiği (Anayasayla ve insan haklarıyla çelişen Türk Ceza Kanununun 141, 142 ve 146. maddeleri uyarınca) bilinmektedir.

Ancak Türkiye'de hiç bir yasa işkenceyi öngörmemekte, hatta ona açık kapı bırakmamaktadır. O halde Türkiye'de işkencenin hiçbir yasal dayanağı yoktur. Tam aksine **"insan haklarının"** esas özünü oluşturan **"insan onuru"** ve **"kişiliği"** anayasanın ve Türkiye'nin de imzaladığı uluslararası anlaşmaların güvencesi altına alınmıştır. İşkence insan onuru ve kişiliğini ayaklar altına alan ve yok sayan suçtur, insanlık suçudur. Hiçbir demokratik hukuk devleti anlayışı ve ilkesiyle bağdaşırlığı olmayan bir suçtur.

Türkiye egemen sınıfları bunu bildikleri için ısrarla **"Türkiye'de işkence olmadığını"** uzunca bir süre Dünya Kamuoyuna açıklamaya çalıştılar. İşkence sonucu ölenlerin varlığı gizlenirlikten çıkınca da **"Türkiye'de sistematik bir işkence olmadığı"** ,yani kazara, istemeyerek, yönetimin bilgisi olmaksızın işkence yapıldığı iddiası hükümet yetkililerince ortaya atıldı. Ve tabii Türkiye'deki askeri cunta yanlısı Batı Avrupa sermaye çevreleri bu **"sistemli olmayan". "yönetimin bilgisi dışında olan"** işkence açıklamalarının arkasına saklanarak, Türkiye'deki işkenceleri kamuoyundan saklamaya çalıştılar.

Oysa Türkiye'de tutuklanan onbinlerce kişi çok planlı, sistematik ve yöntemli çeşitli işkencelerden geçiriliyor ve bu iğrenç işkencelerin sonucu yüzün üstünde tutuklu yaşamlarını yitiriyorlardı. Hemde işkenceler yalnızca kamuoyunda ismi bilinmeyen gençlere değil ,Dünya Kamuoyunca tanınan DISK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, İstanbul eski belediye başkanı Ahmet İsvan gibi kişilere bile yapılıyordu. Tabii işkencenin çeşitli metodları kişilere göre değişiyordu. İsvan'ın dört gün uyutulmaksızın ve gözü bağlı olarak bir demir sandalye üzerinde oturtulması ve tutukluluk koşulları kişilere göre değişen işkence yöntemlerindendi. Birçok sorunları olduğu gibi yöntemleri de Türkiye ve çoğu azgelişmiş ülke Amerikan Emperyalizmine borçludurlar. Kuzey Amerikalı işkence ve sabotaj uzmanları azgelişmiş ülkelerden seçtikleri subay, polis ve gizli polislere özel işkence merkezlerinde ayrıntılarıyla bu insanlık dışı işkenceleri öğretmektedirler. Amerikan emperyalizmi yalnızca askeri darbeyi yaptırmakla kalmıyor. emperyalizm ve yerli işbirlikçilerinin sınıf karşıtlarını yoketmek ve sindirmek içinde yöntemlerini geliştiriyor ve sadistleştirme eğitiminden geçirdiği robotlaştırdığı kişilere öğretiyor. Şili; Brezilya, Endonezya, Güney Kore ve Türkiye'de uygulanan işkencelerin uyumluluğu buradan kaynaklanıyor.

Yüzlerce tutuklunun Türkiye hapishanelerinde kesin bir inanç ve kararlılıkla giriştikleri ve aylarca süren açlık grevleri, Türkiye'de yapılan işkencelere konan bilinçli haber ambargosunu kıran son adım oldu. Dünyanın en ciddi yayın organları Diyarbakır tutukevinde açlık grevinde ölen yedi kişiyi gizleyemiyorlardı. Yine Mamak cezaevinde açlık grevi yapan yüzlerce kişinin ölümle başbaşa geldiklerini daha fazla saklanamıyordu. Televizyon, radyo, Spiegel, Stern, Die Zeit ve benzeri etkin yayın organları Türkiye'deki işkencelere artık geniş yer ayırıyorlardı.

Yeşilli Alman Parlamenterlerinin - de bulunduğu bir gurup Alman'ın Ankara'da işkencelere karşı bildiri dağıtması, Türkiye'deki işkence olayını tüm dünyaya duyuran eylemlerin önemlilerindendir. Yine Yeşilli Federal Parlamenterlerin girişimiyle Alman Federal Parlamentosu Türkiye'deki işkenceleri gündemine almak ve tüm partilerin onayıyla, Parlamentodaki parti temsilcilerinden oluşan bir komisyonu Türkiye'deki işkence iddialarını incelemekle görevlendiriyordu.

İşkencesiz bir ülkede yaşayabilme özlemi her demokratın en başta gelen uğraşlarından olmalıdır. Ünlü Stern dergisi 5 Nisan tarihli sayısında Diyarbakır Cezaevinde işkence görmüş bir tutuklunun kaleme aldığı bir mektubu yayınladı. Şu kısa alıntılar insanlık suçu ve yüzkarası işkencenin ne olduğunu göstermeye yetse gerekir: **"Tutukevi yönetiminin amacı bizi yeterince zayıf düşürerek bir hastalığa yakalatmaktı. Buradan ölmeden çıkanların bile 5-10 yıllık ömrü kalmamalıydı. Şu anda ağzımızda diş kalmadı, kulaklarımız zedelendi, görme gücümüz zayıfladı, mikrofona konuşurken nefes alma güçlüğü çekiyoruz. Burada işkence görmemiş tutuklu yok."** Bu mektupda penislerine ip bağlanarak salonlarda dolaştırılanların, yapılan işkencelerle gövde yarısı felç olanların ve ayağı sakat kalanların isimleri veriliyor. Cezaevi yetkililerinin tutuklulara işkence konusunda birbiriyle iddialaştıkları, çıplak vucuda kimin daha fazla kamçı vurabileceği ve kimin bayılttığı tutuklunun baygınlığının daha uzun süreceği konusunda birbirleriyle yarıştıklarını yazıyor. Tırnak çekilmesi ve tuvalet sularının zorla içtirilmesinin günlük işkence yöntemleri arasında yer aldığını açıklıyor tutuklu mektubunda.

Bu korkunç işkencelerden ötürü ben yaşamımda ilk defa bu işkencelerin yapıldığı bir ülkenin insanı olmaktan utanç duydum.

Bu mektupda anlatılanlar bazı kişilere abartılmış gelebilir. Bunlara belki ben de inanmakta güçlük çekebilirim. Ancak 19 yaşındaki kendi yeğenimin gördüğü işkencelerden ötürü bir ayağının sakat kaldığını, iki yıldır değişik uzman doktorlar tarafından bu gencin ayağının kesilmekten kurtarılmaya çalışıldığını yaşıyorum. Bu suçsuz gencecik insana yapılan işkenceleri bildiğim için, bu anlatılanların çok daha fazlası işkence yöntemi uygulandığından kuşkum yok.

Bu yüz karası işkenceye karşı amansız ve ödünsüz olarak savaşılması gerekir. Ben işkencesiz bir Türkiye ve Dünya isteminin bir insanlık borcu olduğu kanısındayım. •

Mamak'ta ölüm orucu şimdilik sona erdi

GÜN GÜN ÖLÜM ORUCU

1984 Şubat'ının son haftasında Ankara/Mamak hapishanesinde faşistler dışındaki 1500 tutuklu ile başlayan açlık grevi 40.gününde sona erdi.

Önce tüm tutukluların katılımıyla başlayan açlık gevi 27 Mart'ta her koğuştan 10 kişinin katıldığı ölüm orucuna dönüştü. Eylemin bitiş tarihi olan 4 Nisan'da yaklaşık 510 kişi açlık grevinde, 160 kişi ölüm orucunda, 70 kişi de hastahanede bulunuyordu.

Geçen sayımızdan bu yana açlık grevindeki gelişmeler şöyle oldu:

Martın ikinci haftasından sonra açlık grevine katılanların sayısı 510'a düştü. Hapishanedeki her koğuş ve grup belli bir sayı belirledi ve bu sayıların sabit tutulmasına karar verildi. Nitekim eylemin sona erdiği 4.Nisan tarihine kadar bu sayı sabit olarak kaldı.

Açlık grevi ve ölüm orucu süresi boyunca hemen bütün davalarda, tuboyunca hemen bütün davalarda, tutuklular. **"Mamak'ta açlık grevinde kararlı olduklarını"** açıkladılar. Bir ay ertelendikten sonra başlayan Devrimci Yol davasında söz alan Oğuzhan Müftüoğlu'da **"Bizler yaşmayı seviyoruz. Ama öyle bir noktaya geldik ki, hapishanede yaşmak ile yaşamamak arasında herhangi bir fark kalmadı. O nedenle direnişe başladık. Ve bizlere güvence verilmediği sürece direnişimizi sürdüreceğiz"** dedi. Aynı şekilde Kurtuluş davasında söz alan Mustafa Kaçaroğlu ve TKP davasında söz alan tutuklularda direnişi ve gerekçelerini açıkladılar.

Açlık grevi süresince çeşitli davalara katılan avukatlarda, cezaevindeki baskılara ilişkin dilekçeleri mahkemeye ve Sıkıyönetim Komutanlığına verdiler.

Ölüm Orucu ise 27 Mart'ta başladı. 27 Mart'ta Oğuzhan Müftüoğlu, Bülent Forta, Tayfur Mater, T.Yalçın Büke, Erdoğan Genç, Nihat Fırat, Bünyamin İnan, Mustafa Kaçaroğlu ölüm orucuna başladıklarını açıkladılar.

● Aynı gün Erdoğan Genç, Hacı Bademli, Halil Genç, İbraim Şalap, Yusuf Işık'ın hastahaneye kaldırıldıkları öğrenildi. Hastahaneye kaldırılan Erdoğan Genç kendisine verilen serumu kabul etmedi ve yeniden hapishaneye gönderildi.

● 28 Mart'ta, Devrimci Yol mahkemesi sırasında tutukluların sağlık durumlarının çok kötü olduğu gözlendi. Tutuklulardan ölüm orucunda bulunan Bülent Forta bayıldı ve ambulansla hastahaneye kaldırıldı. Aynı gün mahkemeye gelen tutuklu yakınları, tutuklulara şeker attılar. Askerlerin bunu önlemeye çalışmaları bir fayda vermedi ve mahkeme boyunca salona şeker atıldı. Mahkeme ise gerekçe açıklamadan saat 13.oo te bitirildi.

● Ayrıca tüm Avrupa'da konuyla ilgili bildiriler dağıtıldı, standlar açıldı. Sergiler düzenlendi. Arabalı gösteriler yapıldı.

● Tutuklu anaları da bütün açlık grevi ve ölüm orucu süresince eylemlerine devam ettiler. Haklı ve meşru mücadelelerine hiç ara vermediler. 28 Mart'ta D.Yol mahkemesinden çıkan analar T.B.M.M önüne giderek oturma eylemi yaptılar. Çevrelerini kordon altına alan polislere rağmen 2 saate yakın T.B.M.M. önünde oturan analar daha sonra ANAP genel merkezine gittiler. Burada Halil Şıvgın'la görüşerek bir gün sonra 3 kişilik bir heyetin Başbakanla görüşmesi sözünü alarak ANAP'tan ayrıldılar.

● 29 Mart'ta ölüm orucuna yatanların sayısı 140'a yükseldi.

Hapishane yönetimi ise tutukluların açlık grevini bitirmesi sonucu şartlarını konuşacaklarını açıkladı.

● Hastahaneye kaldırılanların sayısı ise 60'a yükseldi.

● 30 Mart'ta Dev-Yol Mahkemesinde **"Cezaevi yönetimi bizimle görüşüp, taleplerimizi kabul etmek istemiyor. Anlaşılan Diyarbakı'daki gibi 5-10 kişi öldükten sonra taleplerimizle ilgilenecekler. O nedenle, koşullar düzelmezse onurumuzla öleceğiz"** dedi.

● Aynı gün Erdoğan Saldanlı hastahaneden **"serum alıp-almaması gerektiğini"** sordu. Arkadaşların mahkemeden gönderdikleri cevapta **"ölümcül bir noktada da olsa devam. Başka çare yok. Gerekirse hepimizde öleceğiz."** dediler.

● 31 Mart'ta da tutuklular direnişi sürdürüyor ve açlık grevinin 38.gününde de kararlı görünüyorlar.

● Turgut Özal ise seçim sonrası yaptığı ilk basın toplantısında **"cezaevleri için bir komisyon kurulduğunu ve araştırmaya başlanılacağını"** açıklıyor.

Gazetecilerin **"açlık grevinin 38.-gününde olunduğunu ve geç kalınmadımı?"** sorularına ise **"Geç kalınmaz. Çünkü tutukluların hapishanede yiyecek stoku yaptıklarını ve gizlice yediklerini öğrendik!."** diyor. Böylece de kurulacak komisyonun ne menem bir komisyon olduğu ve herhalde yiyeceklerin nerede saklı olduğunu bulamaya çalışacağı öğreniliyor!..

● Nitekim kurulan komisyon iki gün içinde araştırmalarını bitirdi ve Türkiye televizyonunda 15-20 dakikalık bir genel kurmay açıklaması yayınlandı. Yapılan açıklamada; **"Cezaevlerinde baskı ve işkenceye rastlanılmadığı, cezaevlerinin sıkıyönetim teminatı altında olduğu, bugüne kadar 53 kişinin intihar, açlık grevi, beyin kanamasından öldükleri, Mamak askeri cezaevinde Marksist-Leninist düşünceli tutuklular Şubat ayından bu yana açlık grevinde oldukları, kendilerine düzenli şekilde verilen yemekleri kabul etmedikleri"** açıklandı.

● 4.Nisan tarihinde de D.Yol mahkemesi sırasında konuşan Oğuzhan Müftüoğlu; **"İki gün önce yapılan açıklamayı, cezaevlerinden baskı ve işkence yapılmayacağına ilişkin verilen bir söz olarak değerlendirdiklerini bu nedenle açlık grevi ve ölüm orucunu bıraktıklarını ama en küçük bir baskıda yeniden direnişe başlayacaklarını ve bu konuda hiç bir şeyden kaçınmadıklarını geçmiş eylemleriyle ispatladıklarını"** açıkladı. Böylece Şubat'ın son haftasında başlayan açlık grevi 40.gününde 4 Nisan'da sona erdi.

MAMAK'TA YAPILAN ÖLÜM ORUCUNA TÜRKİYE'DE VE AVRUPADAKİ TEPKİLER

15 Mart'tan buyana yapılan belli başlı eylemleri şöyle özetlemek mümkün:

● 23.Mart 1984'te seçimlerin iki gün öncesinde, 7 Grüneci, sabahın erken saatlerinde Ankara/Kızılay meydanında bir gösteri yaptılar. Önce kendilerini zincirleyen Grüneciler, daha sonra **"İşkence ve idamlarla demokrasi olmaz." "Metris-Mamak-Diyarbakır'daki direnişçileri destekliyoruz." "Genel af"** gibi pankartlar açtılar. Eylemi halk ve basın ilgiyle izledi Gözaltına alınan Grüneciler ve on basın mensubu aynı gün bırakıldı. Grüneciler ve bir basın muhabiri uçakla Almanya/Frankfurt'a gönderildiler. Havaalanında kalabalık bir grup Türkiyeli tarafından karşılanan Grüne'ler burada bir basın açıklaması yaptılar. Almanya ve Avrupa basını olaya geniş yer ayırdı.

Ayrıca bu eylem, gerek uluslararası dayanışmanın güzel ve anlamlı bir örneği olması açısından, gerekse Almanların bu soruna böylesi bir eylemle sahip çıkmaları maçısından önemliydi.

● Bu olayla beraber, Mamak ve Diyarbakır cezaevindeki direnişler Avrupa basın ve TV'lerinde gündeme geldi. Almanya'da Heute Journal, Monitor, Auslands Journal, Tages tehmen programlarında hapishane ve açlık grevlerine ilişkin yayınlar yapıldı.

● Yine Hamburg, Berlin, Frankfurt, Paris, Bonn başta olmak üzere çok sayıda şehirde basın toplantıları yapıldı.

● 26 Mart'ta Hamburg heyetinin arkasından Fransa'dan bir heyet Mamak'la ilgili gelişmeler için Ankara'ya gitti. Fakat heyetle hiçbir resmi kurum görüşmedi. Paris'e dönen heyet, yaptığı basın toplantısında: peşlerinde sürekli olarak 10'a yakın sivil polisin dolaştığını ve bir sabah 05'te otelde arama yapıldığını anlattılar.

● Avusturya/Viyana'da çeşitli Türkiyeli gurupların katıldığı bir hafta süren açlık grevi yapıldı.

● Aynı şekilde Fransa/Metz ve Almanya/Trier'de de açlık grevleri yapıldı.

● Yunanistan'da Türkiye basın ateşeliği önünde bir gösteri yürüyüşü düzenlendi ve basın toplantısı yapıldı.

● İsveç'te mahkum aileleri komitesi ,kuruldu. Komite, çeşitli komite ve guruplarla, resmi yetkililerle görüşmelere başladı.

● Avrupa'daki DİSK Komitesi çeşitli sendikalarla görüşmelerde bulundu.Basın toplantıları ve basın açıklamaları yaptı. 12 Nisan'da Dünya Hür Sendikalar Konfederasyonu bir açıklama yaptı. Evren ile T.Özal'a birer telgraf gönderdi. Telgrafta; Diyarbakır ve Mamak'taki gelişmelerden endişe duyulduğu, açlık grevinde bulunanların bakımsız ve sağlıklarının kötü olduğu, ayrıca yargılanan sendikacıların serbest bırakılmaları isteniyordu.

● Danimarka, Hollanda, İngiltere parlamentolarında Türkiye üzerine görüşmeler ve basın toplantıları yapıldı.

● Isviçre dışişleri bakanı, Türkiye Bern büyükelçisini çağırarak, Mamak'taki gelişmelerle ilgili dikkatini çekti.

● Braunschweig, Hamburg, Stuttgart, Frankfurt, Münich, Münster, Duisburg, Osnabrück'te SPD ve FDP il merkezlerine giden gruplar yetkililerle görüştüler, Mamak ve Diyarbakır'daki gelişmeleri anlattılar ve bu konuda duyarlı olmalarını istediler.

● 2 Nisan'da Frankfurt'ta SPD'li milletvekilleri ile Artvin TÖB-DER başkanı Enver KARAGÖZ'ün katıldığı bir basın toplnatısı yapıldı. Bu toplantıya basın geniş yer verdi.

● İsviçre'de Friborg-Bern arasında 17 Km.lik bir yürüyüş yapıldı.

● Hamburg'ta kadınlar, Türkiye Hamburg konsolosluğunun önünde biten bir yürüyüş yaptılar. Ayrıca Mamak ve Diyarbakır'la ilgili bir protesto telgrafını konsolosa vermek istediler. Ama konsolos bu talebi reddetti.

● Nisan başında Grüne'lerin isteği üzerine F.Alman Parlamentosunda düzenlenen **"Aktuelle Stunde"** de Grüne'ler adına konuşan Otto Schilly, Türkiye hapishaneleri ve Mamaktaki gelişmeleri anlattı. Mamak'ta direnişe katılan tutukluların taleplerini aktardı. Ve **"F.Alman Parlamentosundan bir heyetin derhal Türkiye'ye gitmesini istedi."** Hükümet ve FDP adına konuşan Genscher'de **"öneriyi desteklediğini ve gidecek heyeti selamladığını belirtti"** Ayrıca bu konuda yapılan açıklamalar hakkında bilgi verdi. Sözkonusu heyet 16 Nisan'da Türkiye'ye hareket edecek.

12 Eylül'den buyana cezaevlerinde yapılan direnişler

Türkiye cezaevlerinde 12 Eylül darbesinden buyana çeşitli direniş ve açlık grevleri yapılmıştı. Darbe sonrası ilk gösteri haberleri İstanbul'daki cezaevlerinden geliyordu.

22-26 Aralık 1981 tarihleri arasında İstanbul ve Ankara'da cezaevlerinde bulunan tutuklular, Maraş katliamını protesto etmek amacıyla direnişler yapmışlardı. Direnişleri kırmak için gaz ve sis bombalarıyla, kurt köpekleriyle tutuklulara saldıran Sıkıyönetim güçleri, İstanbul Alemdağ cezaevinde Şerif Sar, Hakan Mermeroğlu ve Bahadır Dumanlı adlı tutukluların ölümüne ve 60 kadar tutuklunun yaralanmasına neden oluyorlardı. Ayrıca İstanbul Metris cezaevinin kadınlar kısmına da kurt köpekleriyle saldıran Sıkıyönetim güçleri, çok sayıda bayan tutuklunun da el ve ayaklarının parçalanmasına neden olmuşlardı.

21 Mart 1982 tarihinde Diyarbakır Askeri Cezaevinde tutuklulara karşı saldırıya geçilmiş, aralarında Mazlum Doğan ve Ali Demirağ'ın da bulunduğu çok sayıda tutuklunun ölüm haberi gelmişti. Olayların katliama dönüşmesi üzerine cezaevi dışında protesto gösterileri yapan tutuklu yakınlarından 2 bin kişi gözaltına alınmıştı.

21 Mayıs 1982'de İstanbul cezaevlerinden yine direniş haberleri geliyordu. Metris Askeri Cezaevinde siyasal tutuklular "cezaevlerinde dayağın kaldırılmasını ve savunma hakkını kısıtlayıcı önlemlerin kaldırılmasını" isteyerek açlık grevi yapıyorlardı. Ve gelişen olaylar sonucu 20 tutuklu, sağlık durumları kötüye gittiğinden hastaneye kaldırılıyordu.

15 Temmuz 1982'de Diyarbakır Askeri Cezaevinde siyasi tutuklular baski ve işkenceleri protesto amacıyla açlık grevi yapmışlar, PKK-MK üyesi Kemal Pir ölmüş ve çok sayıda tutuklunun da hastaneye kaldırıldığı öğrenilmişti. Ayrıca siyasi tutuklulara işkence yapıldığına dair rapor veren Dr.Cemil Tanriverdi'nin 3 Eylül 1982'de Sıkıvönetim güçlerince evinde öldürüldüğü söylentisi yaygınlaşmıştı.

Ve yine İstanbul... 7 Temmuz 1983 tarihinde İstanbul Metris, Sağmalcılar, Sultanahmet ve Kabakoz cezaevlerinde 2500 tutuklu, 6-8 Ağustos günlerine kadar süren açlık grevleri yapmışlardı.

Aynı dönemde Bartın, İzmir Buca ve birçok cezaevinde bugüne kadar da devam eden tek tip elbise giydirilmesine karşı çeşitli eylemler yapılıyordu.

2 Eylül 1983 Diyarbakır Cezaevindeki siyasal tutuklular, işkencelerin sürdüğünü, daha önce kendilerine söz verilmesine rağmen bu tür uygulamaların hiç birinin değişmediğini belirterek açlık ve ölüm orucuna gittiklerini açıklamışlardı. Yakınlarına yapılan baskı ve işkenceleri protesto eden tutuklu yakını yüzlerce kadın, asker ve polislerin saldırısına uğramışlardı.

Ocak 1984'de Diyarbakır Askeri Cezaevinde baskı ve işkenceleri protesto eden 2 bin kadar siyasal tutuklu açlık grevi yapmışlar ve aralarında Necmettın Büyukkaya'nın da bulunduğu 5-6 devrimcinin öldüğü, 7 kişinin de kayıp olduğu haberleri alınmış, tutuklu yakınlarının da yoğun protesto eylemleri sonucu Genelkurmay Başkanı bizzat hapishaneye gelerek direnişte bulunan tutuklularla görüşmüştü.

Yeşiller Ankara'da gösteri yaptılar

7 Grüneci Mamak'ta ölüm orucu yapan tutuklularla dayanışmak ve Türkiye'de yaygın bir şekilde uygulanan işkence politikasını protesto etmek amacıyla Ankara'da gösteri yaptılar.

Ankara'nın Kızılay meydanındaki eylemleriyle anlamlı bir dayanışma örneği veren üçü milletvekili 7 Grüneci, daha sonra polis tarafından gözaltına alındılar.

Grüne'cilerle birlikte eylem yerinde bulunan birçok yerli ve yabancı gazeteci de gözaltına alındı. Ayrıca polis gazetecilerin ve olay yerinde bulunan Alman televizyon ekibinin filmlerini zorla aldı.

Olaydan kısa bir süre sonra Grüne'ciler ve yabancı gazeteciler sınırdışı edildiler.

Bilindiği gibi Grüne'ciler daha önce Doğu Almanya ve Sovyetler Birliğinde de, baskıları kınayan gösteriler yapmışlardı.

Niçin direniyorlar?

12 Eylül diktası döneminde ve hala cezaevlerinin korkunç bir **"işkence, şiddet ve baskı cehennemi"** *haline getirildiği artık herkesçe biliniyor. Bizzat devlet, işlediği* **"ağır insanlık suçu"** *nu dolaylı biçimde de olsa itiraf etmek zorunda kaldı. En son Diyarbakır ve Mamaktaki açlık grevlerinin gösterdiği büyük* **"direnme gücü"** *karşısında Ordu ve hükümetin* **"suçu"** *kabullenmekten başka çaresi yoktu.*

Fakat bu suç, sadece cezaevlerinde işkence yapmak, dayak ve baskıyı sınırsız biçimde kullanmaktan mı ibarettir? Bunlar sırf askeri rejimin devrimcilere karşı duyduğu kini sadistçe tatmin etmesi midir?

Bugüne değin bu soruları pek sormadık. Cezaevlerinden ardı arkası kesilmeksizin gelen korkunç öldürme, boğma, toplu dayak ve işkence haberlerini ülke ve dünya kamuoyuna duyurmak, bu vahşeti sergilemek çabası içinde **"bütün bunlar ne amaçla yapılıyor"** *sorusu önemsiz kalabiliyordu.*

Oysa cezaevlerinde, bütün bu vahşetin yanısıra, ilk bakışta pek böyle gözükmeyen ama cezaevi görevlilerince sistemli ve inatçı biçimde sürdürülen birtakım uygulamaları da gözönüne getirdiğimizde **"amaç"** *olanca iğrençliği ile sırıtıyor. Ve o zaman görüyoruz ki cezaevlerinde bu uygulamayı yaptırtanlar,* **"gözü dönmüş katiller veya sadistler"** *değil, daha aşağılık bir kafanın sahipleridir. Bunlar, öldürmek ve işkence etmenin ötesinde insanlık niteliğini ezmeye, yıkmaya çalışan gerçek* **"insanlık düşmanları"** *dır. Çünkü amaçları bu devrimci tutukluları fizik olarak yok etmek, sakat bırakmaktan ziyade onların en temel insani değerlerini koruyamaz duruma düşürmek, öz saygılarını çürütmek, kutsal saydığı inançlarına aykırı düştüğü duygusunu verecek zorlamalar altında kendini aşağılamasına yol açmak; böylece onu kişiliksiz, haysiyetsiz, değersiz bir posaya çevirmektir. İnsanı değil, onun insanlığını yok etmeyi amaçlayan, fizik-psikolojik-moral tüm yön temleri bunun için uygulayan bir saldırı planı sözkonusudur cezaevlerinde.*

Bu türden uygulamaların birçok ülkede de varolduğunu biliyoruz. İnsanları öldürmek, işkence etmekten çok daha ağır ve iğrenç nitelikteki bu **"çağdaş"** *politika, Türkiye'de sıradan cezaevi görevlilerinin kendi* **"katkı"** *larıyla daha da zenginleştiriliyor. Cezaevlerindeki o bıktırıcı* **"yanaşık düzen"** *talimleri, marş ve nutuk ezberletmeler, ek tip elbise giydirmeler, günlük sistemli toplu dayaklar hasılı günlük hayatın her zerresini işgal altında tutan bu programlı cendereye sokma işleminin yanında cezaevi yöneticileri ve maiyetindekiler de kendi* **"yaratıcılık"** *larını seferber ederek en ufak bahaneyle, bazan bahaneye bile gerek görmeden ve hatta bazen sırf* **"eğlence"** *olsun diye düşünülemez adilik ve iğrençliklerle dolu usuller ekliyorlar.*

Tutuklular çoğu kez bu söylenmesi, anlatılması bile utanç verici uygulamalardan en yakınlarını bile haberdar etmiyorlar. Onları kahır içinde bırakmak istemiyorlar. Bunlara dişlerini sıkarak, **"insanlık düşmanları"** *nın tam kırıldı dedikleri noktada yeni bir manevi güçle yine ayakta durarak tahammül ediyorlar. Onların bu direnişi, sadece fizik varlıklarını korumak için değildir. Bu iğrenç zihniyetin hafife aldığı insanlık değerleri adına, bunların bilinçli insanlarda yokedilmezliğini ispat adına direniyorlar.*

Herkes bilmeli ve anlatmalıdır ki; yıllardır ve bugün cezaevlerinde amansız koşullar altında direnen insanlar, yalnızca kendi varlıklarını değil, bizi de bizi insan yapan temelleri de savunuyorlar, onun için direniyorlar.

Türkiye ve dünya kamuoyu cezaevlerindeki tutukluların kaderiyle ilgilenmenin son tahlilde kendi geleceğimizle ilgili olduğunu bilmelidir.

15 kadar Devrimci kendilerini Avrupa İnsan Hakları Komisyonu binasında zincirlediler

15 kadar Devrimci İşçi taraftarı, Ankara yönetimini protesto etmek, 30 günden beri ölüm orucundaki yoldaşlarının eylemlerini desteklemek amacıyla (23 Mart 1984 Cuma günü) sabah saat 9.oo-12.oo arasında birbirlerine zincirlerle bağlı olarak Strassbourg İnsan Hakları Komisyonu binasının girişindeki bölümü işgal ederek, bir protesto eylemi yaptılar.

Belçikalı Sosyalist Milletvekillerinden Claude Dejardin, eylemcileri desteklediğini ve 20 kişiden oluşan bir parlamenter delegasyonun 28-29 Nisan tarihleri arasında Türkiye'ye gideceğini söyledi. (Bu delegasyon, bazı politik tutukluların sağlık durumlarını incelemek için, özellikle Ankara/Mamak ve Diyarbakır cezaevlerini gezecektir.)

Milletvekili Dejardin, *"Eğer Türk yetkilileri, bizim bu cezaevlerini inceleme isteklerimizi reddederse, bunun Türkiye için çok büyük bir politik olay ve aynı zamanda Türk yetkililerinin içyüzünü belirten bir itiraf olacağını belirtirim"* dedi.

Gelsenkirchen'de arabalı gösteri yapıldı

Gelsenkirchen'de de, Türkiye'deki cezaevlerinde yapılan baskılar ilginç bir eylemle kınandı.

Üzerlerine Diyarbakır cezaevinde işkenceyle öldürülen 7 devrimcinin temsili tabutları konulmuş 25'ten fazla arabayla Gelsenkirchen'in en kalabalık caddelerinde gösteri yapıldı.

Ayrıca göstericiler basın görevlilerinin de sorularını yanıtlayarak eylemlerinin Alman kamuoyunun geniş kesimlerine yayılmasını da sağlamışlardır.

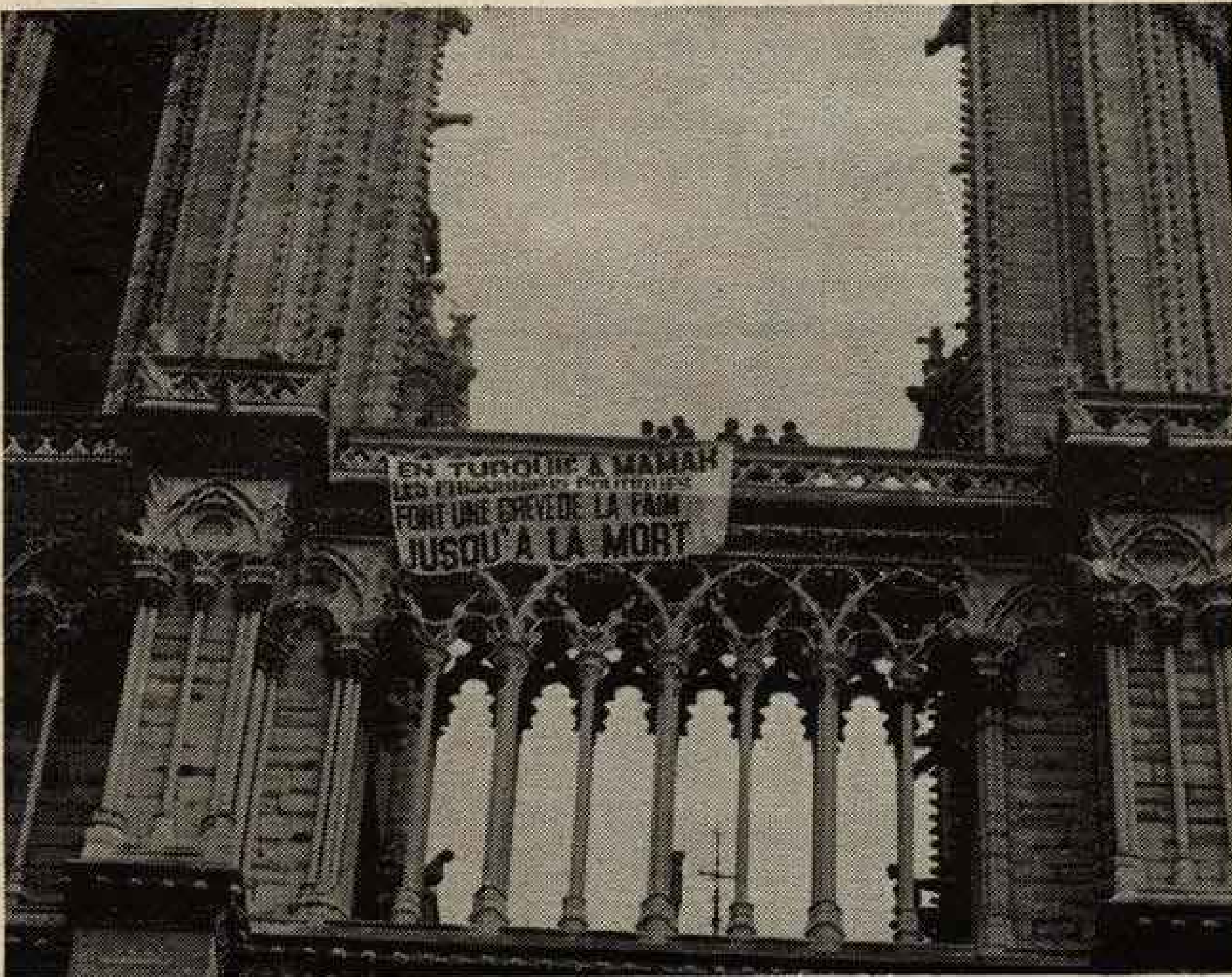
Metz'de açlık grevi

Metz'de Mamak'taki açlık grevi ile dayanışma için 25 civarındaki devrimci açlık grevine gitti. Yabancıların yaptığı ilk böylesi eylem olması açısından, açlık grevi geniş ilgi gördü. Yerel basın açlık grevinden haberler verdi. Ayrıca Lüxsenburg televizyonu da geniş bir program gösterdi.

Hollanda'da Açlık Grevi

Hollanda'nın Den Haag kentinde Türkiye cezaevlerindeki koşulları protesto etmek amacıyla 16 politik ilticacı açlık grevi yaptı. Grev, Hollanda parlamentosunun iç bahçesinde yapıldı. Görüştüğümüz grev sözcüleri amaçlarının Türkiye cezaevlerinde katledilme tehlikesiyle burun buruna gelerek insanca yaşam hakkı için açlık grevine giren tutukluların lehine, Hollanda'lı çevrelerin somut adımlar atmalarını sağlamak olduğunu ifade ettiler. Bu amaçla da Hollanda'daki siyasi partiler ve Dışişleri Bakanlığı ile görüşerek Türkiye cezaevlerindeki durumun incelenmesini talep ettiler. Dışişleri Bakanlığının resmi tepkisi **"Türkiye'deki insan hakları ve demokrasi sorununda çok daha kapsamlı düşüncelerinin ve faaliyetlerinin olduğu ve cezaevleri sorununu da bunun bir parçası olarak kabul ettikleri"** oldu.

Hollanda parlamentosunun tepkisi de anlamlı idi. Grev başladıktan sonra (Liberal Parti hariç) tüm partilerin Den Haag Belediye Meclisi grupları, grevcilerle dayanışma içinde olduklarını ortak bir mesaj ile bildirdiler. Ayrıca Kiliseler Birliği, çeşitli partilerin milletvekilleri ve halk tarafından grev çadırı ziyaret edildi.

Paris'te devrimciler Mamak'taki açlık grevini anlatan bir pankartı Notr-Dame kilisesine astılar

Mamak'taki ölüm orucu ile dayanışma eylemleri Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde olduğu gibi Fransada'da yapıldı. Fransa'nın değişik kentlerinde basın toplantıları, açlık grevleri yapılırken Paris'te de Notr-Dame kilisesinde ilgi çekici bir eylem yapıldı. Kalabalık bir gösterici gurubu 30 Mart günü Notr-Dame kilisesinin üzerine büyük bir pankart asmışlardır.

Daha sonra megafonla Türkiye'deki işkence ve baskıları anlatan konuşmalar yapan göstericiler bir bildiri de dağıtmışlardır. Çevrede toplanan Fransızlar tarafından ilgiyle izlenen eylem, kamuoyunda geniş yankı yapmıştır.

Grüne Milletvekili Milan Horacek Ankara'da yaptıkları eylemi anlattı

DT: Ankara/Kızılay meydanında yapmış olduğunuz eylemi nasıl planladınız, nasıl hazırladınız?

Horacek: Ankara/Kızılay'da böyle bir eylem yapmak fikri daha önceden de ortaya atılmış, ancak çeşitli nedenlerle gerçekleştirilememişti. Bana, Türkiye'ye hareketten bir gün önce haber verildi, eyleme katılmam önerildi. Hemen kabul ettim. Zaten Frankfurt'taki çalışmalarımdan dolayı Türkiye ve Türkler konusunda bilgi sahibiydim. Türkiye'deki açlık grevlerinin başladığı dönemde de arkadaşlarla birşeyler yapmak gerektiğini konuşmuş, çeşitli eylem biçimleri üzerinde tartışmıştık. Bu yüzden, cevabım hemen "evet" oldu. Son gün katıldığım için, hazırlıkların çoğu benim dışımda oldu. Ben daha çok Türkiye'de, otelde yapılan hazırlıklara katıldım. Zincirlerin alınması, pankartların yazılması gibi.

DT: Peki, hazırlıklar yapılırken ne gibi duygular içindeydiniz? Örneğin, hemen aynı gün sınırdışı edileceğinizi tahmin ediyor muydunuz, yoksa bir süre poliste tutulacağınızı mı düşünüyordunuz? Korkuyor muydunuz?

Horacek: Galiba hepimizde de, daha uzun bir süre tutulacağımıza dair bir inanç vardı. Kendimizi buna hazırlamıştık. Yani bizi uzunca bir süre idare edecek miktarda giyecek, çamaşır, vs. almıştık yanımıza. Korkuya gelince... Almanya'da da Startbahn West gibi gösterilere katıldım, polisle karşı karşıya geldim, hatta coplandım. Ondan pek korkmuyordum. Ama belli bir tedirginlik hepimizde vardı, tabi. Özellikle eylem sabahı, "bari kafamıza vurmasalar" gibi endişeler içindeydim. Ama eylem başladıktan sonra korkum da geçti, kendimi olayın akışına kaptırdım. Sonra, arkadaşlarla beraber eylem yapıyor olmanın, yani beraberliğin, dayanışmanın, yalnız olmamanın da verdiği bir güç var. Sonuç olarak, sadece o gösteriyi yapmak için bir araya gelmiş insanlar değildik.

DT: Peki, gösteri nasıl yapıldı, etrafta toplananların tepkisi nasıldı?

Horacek: Tahmin edilebileceği gibi, bir gün önce Kızılay meydanını inceledik. Nerede, nasıl yapacağımıza karar verdik. Örneğin, o büyük alışveriş merkezinin (Gima'nın —red.) önünde yapabilirdik ama orada fazla yer yoktu. Parkın iyice içine de girebilirdik. Ama sonunda, parkın önündeki geniş alan bize daha uygun geldi. Ertesi gün, kararlaştırdığımız saatte ayrı ayrı yönlerden gösteriyi yapacağımız yere geldik. Hemen zincirlerimizi birbirine bağladık. Zaten çoğumuzun zincirleri beline bağlanmış şekilde hazırdı. Bu yüzden bu işlem çok kısa sürdü. Sonra pankartları açtık ve bildirileri dağıtmaya başladık. Bir dakika içinde 50-100 kişi toplandı çevremize. Daha sonraki dakikalarda, çevremizdeki insan sayısı yüzleri buldu. Bitin bunlar çok kısa bir sürede oldu. Kalabalığın bu kadar çabuk toplanmasının bir nedeni, o meydanda sürekli olarak çok sayıda insan bulunması. Hemen yakınında otobüs durakları var, büyük bir alışveriş merkezi var. Ayrıca bir de tesadüfen o civarda yapılan bir seçim toplantısı 15 dak. önce bitmiş. Bizim böyle bir toplantıdan haberimiz yoktu, tabi. Tamamen tesadüf oldu bu. Bu toplantıdan ayrılan gazeteciler, politikayla ilgileri olan insanlar, bizim gösterimizi görünce hemen bizim etrafımızı sardılar. Bu yüzden, bildirilere ilgi de çok büyük oldu. Elimizde birkaç yüz tane bildiri vardı, hepsi bir anda bitti.

Toplanan insanların tepkilerine gelince... Hissedebildiğim kadarıyla çoğunluğu bize dostça duygular besliyor, gülümsüyorlardı. Çeşitli şekillerde eylemimizi onayladıklarını belirten hareketler yaptılar. Bir kısmı gizlice zafer işareti yaptı, "gut, gut" diyenler oldu, gelip omzumuza dostça vuranlar oldu. Ama, ta başından beri bize karşı olan, pankartları kaldırmamızı isteyen, veya "burada ne yapıyorsunuz", "yasak", "polis çağırın" gibi sözlerle bizi engellemeye çalışan kimseler de vardı. Hepsi de sivil giyinmişti. Ancak, bir tane başından beri dikkatimizi çekti. Gerçi doğrudan müdahale etmedi ama bize sorular sordu, "siz kimsiniz, ne yapıyorsunuz" gibi. Biraz Almanca biliyordu. Sonra, bizimle beraber o da gözaltına alındı, bir süre bizimle beraber poliste tutuldu. Bu süre içindeki davranışları da sadece benim değil, hepimizin şüphesini çekti. Örneğin ben Çekoslovakya'da bir süre hapishanede kaldım ve polisleri tanıdım. Bu adamı görür görmez, dikkatli olmam gerektiğine dair bir his doğdu içime. Hepimizle konuşmaya çalıştı. Bizimle ilgileri olmadığı halde gözaltına alınanlarla, gazetecilerle falan konuşmaya çalıştı. Herkes ona karşı aynı benim gibi çok dikkatli davrandı. Bir süre sonra da ortadan kayboldu. Sonuç olarak hepimizde bu adamın herhangi bir şekilde polisle ortak bir çalışma içinde olduğu kanaati uyandı. Bu adamın dışında, toplananlar arasında sanıyorum sağ görüşlü insanlar da vardı. Eylemimiz bunları sinirlendirdi. Galiba bir kısmı hemen polise haber vermiş. Bize sonradan tercüme edildiğine göre, götürüldüğümüz sırada polise bize daha sert davranmasını söyleyenler olmuş. Bunlara bir polis "bir şey yapamayız, sonra bütün Avrupa tepemize çıkar" diye cevap vermiş. Daha sonra polis, çevremizdeki insanları oldukça sert bir biçimde dağıtmaya çalıştı. Ama bu

Demokrasi kavramı

Mehmet KAYA

Türkiye'de solun gündeminde demokrasi ekseni üzerine oturmuş bir toplumsal örgütlenme projesi olmadıkça, siyasal alanda söz sahibi olamayacağı, Demokrat Türkiye'de yayınlanan bir çok yazıda belirtildi. Ancak demokrasi kavramının toplumsal proje olaral önemi belirtilirken, bu kavramın içeriğini de açmak gerekli. Kısa bir yazının sınırlarını aşmadan, demokrasi kavramının prensip olarak içeriğini açmak ve bazı perspektifler çizmeye çalışacağım.

Bilindiği gibi, demokrasi terimi, demokrasi ile ilişkisi, demokrasiye karşı örnek olmaktan öteye gitmeyen çeşitli yönetimleri tanımlamak için bile kimi zaman kullanıldı, kullanılıyor. Örneğin Sovyetler Birliğindeki gerçek parti diktatörlüğünün tek aday ve mecburi oy ilkesi sayesinde biçimsel olarak demokrasiye uygun olduğunu savunanlar var. Kamboçya'da *"Demokratik Halk Diktatörlüğü"* adına nüfusun hatırı sayılır bir bölümü katledilebiliyor. İran'daki mollalar, halkın büyük çoğunluğunun kendilerini destekledikleri fikrinden (veya gerçeğinden) hareket ederek, bireylerin yaşamlarının en küçük detayına karışabilen bir diktatörlüğü sürdürebiliyor ve binlerce insan öldürüyorlar. Eğer gerçekten İranlıların çoğunluğu mollaların yaptıklarını destekliyorsa, buna demokrasi mi diyeceğiz?

Geçen yıl Kenan Evren de, demokrasiyi ulusal birliğin sağlanması olarak tanımlayıp, literatürü zenginleştirmişti. Böylece askeri diktatörlük Türkiyesini bir çırpıda demokrasi cephesine oturtuvermişti. Bilmiyoruz sonradan verdiği tanımın Sovyet modeline tapınanlarca nasıl benimsenebileceğini ve seçmenlerin yüzde 98 oyuyla *"iktidara gelen"* SBKP'nin, ancak yüzde 90 oy alabilmiş Kenan Evren'den, bu tanım çerçevesinde , daha *"demokrat"* olacağını düşünmüş müdür?

Aslında Türkiye solunun da geçmişi bu açıdan iftihara mazhar değil. Demokratlığı pazar günleri ele güne karşı giyilen ödünç alınmış bir elbise, demokrasiyi *"burjuva düzeninde"* yararlanılacak bir propaganda aracı olarak görmek yaygın bir tarzdı yakın zamanlara kadar.

Hatta daha ileri gidersek, demokratik halk iktidarı, *"sosyalistlerin"* tek başına iktidara gelemeyecekleri bir ortamda, koalisyon ortaklarına dayanarak iktidar olacakları bir ara rejim olarak ele alınmaz mı? Bu ara rejim, *"demokratların"* iktidardan uzaklaştırılıp, salt *"sosyalistlerin"* yöneteceği sosyalist iktidarı hazırladığı ölçüde solun gündemindedir. Demokratlar ise, sosyalistlerin iktidar yolunda bir basamaktırlar. Dolayısıyla demokratlık, sosyalistliğin altında bir kademe olarak ele alınagelmiştir.

Demokrasi teriminin bu elastik ve araççı tanımları karşısında, ister istemez genel prensipler seviyesinde bir tanım yapmak gerekiyor. Genel bir prensip ışığında yürütüldüğü ölçüde demokrasi tartışması daha sağlıklı bir zemine oturacaktır.

Bütün bunlar gözönüne alındığında, aşırı, fakat aşırı olduğu ölçüde de anlamlı bir demokrasi prensibi tanımı verirsek, demokrasiyi, demokrasinin açıkça düşmanı olduğunu söyleyenlere de toplumda yer ve hayat hakkı veren bir toplumsal örgütlenme biçimi olarak ele alabiliriz. Bu tanıma uygun olarak, demokrasinin her türlü görüş, yaşam biçimi, kültür ve felsefeye yaşam hakkı tanıyan kurumsal bir içeriği olmak zorunda. Ama bu kurumsal içerik yeterli değil. Bunun yanında, kendisine benzemeyenleri *"başı ezilecek yaratıklar"* olarak görmeyen bir toplumsal ahlak da bu demokrasi prensibinin olmazsa olmaz koşulu. Hatta buna demokrasi ahlakı da diyebiliriz.

Burada akla hemen gelebilecek bir soruya cevap vermek gerekiyor. Denecektir ki, böyle bir demokrasi prensibi üzerine kurulmuş bir toplumda, demokrasi düşmanları iktidara gelirlerse ne olur?

Kısaca ifade edilecek olursa, böyle bir toplumda demokrasiye açıkça karşı olanlar iki yoldan iktidar olabilirler. Ya, toplumun çoğunluğunu yanlarına çekerek, onları antidemokratik prensiplerine kazandırarak, demokrasinin meşru yollarıyla iktidar olurlar. Bu durumda zaten demokrasinin varlık nedeni ortadan kalkmıştır, çünkü kendini demokrat olarak tanımlayan bir azınlığın, antidemokrat prensipleri benimsemiş bir çoğunluğa hükmetmesi de demokrasiye aykırıdır. Ya da, bu demokrasi düşmanları zorla iktidarı almak isterler, fikirlerini zorla kabul ettirmeye çalışırlar. O zaman toplumun genelinde benimsenmiş demokrasi ahlakının meşruiyet sınırları dışına çıkmışlardır ve bu meşruiyet sınırları aşıldığında, çoğunluğun dolaysız yoldan zor kullanarak kendini savunması prensip olarak meşrudur.

Böyle bir demokrasi kavramının günlük hayata geçirilmesi, Türkiye gibi kültürel, coğrafi, etnik farklılıkların güçlü olduğu bir toplumda, iktidarın mümkün olduğu kadar az merkezi olması ile mümkündür. Ayrıca, gerçekten ademi merkeziyetçi bir örgütlenme içinde, iktidarın zorla, darbeyle ele geçirilmesi de o denli zorlaşır.

Demokrasi güçleri hasımlarını açıkça bu alanda mücadele vermeye zorladıkça, onları bu mücadele alanına çektikçe güçleneceklerdir. Demokrasinin meşru siyasal iktidar olma yollarını kabul etmiş, mücadelesini bu alanlarda sürdüren anti-demokrat olduğunu söyleyen bir harekete karşı, demokrasi prensibi zaten ilk raundu kazanmıştır.

Eğer demokrasiyi kuramsal olarak bu en aşırı ucundan düşünmezsek, *"ilerleme"* adına, *"toplumsal güçler"* adına, *"öncü parti"* adına, devletin çıkarları adına, millet veya Allah adına toplumun bir kesiminin dışlanması, zor ve baskı yöntemlerinin meşrulaşması kendiliğinden gelir. Pratik bir yığın gerekçe bulunup, demokrasi bir çoğunluk diktatörlüğüne de dönüşebilir. Bu tür dışlamalar yönünde bir adım atıldıktan, genel prensibin çok önemsiz gibi gözüken bir noktasından feragat edildikten yonra, bu dışlamalara prensipler seviyesinde yeni bir sınır konamaz. Bu açıdan bakıldığında, demokrasi prensibi istisna kabul etmeyen bir bütün olarak ortaya çıkar.

Görüldüğü gibi, bu şekilde tanımlanmış demokrasi, belki gerçekleştirilmesi en zor olan toplumsal örgütlenme biçimidir. Fakat önce iktidar olalım, istim arkadan gelsin demeyen bir toplumsal hareketin, ben kolay tarafından köşeyi dönmeye çalışırım demesi de her halde gerekmez.

Bugüne kadar demokrasi tartışmasında solda egemen olan eğilim, *"burjuva demokrasisi"* tabir edilen düzenin bir aldatmaca, bir yanılsama olduğu inancına dayanıyordu. Altyapıyı oluşturduğuna inanılan ekonomide emek sömürüsünün demokrasi ile bağdaşmayacağı fikrini tek ve herşeyi açıklayan doğru olarak belleyenler için, *"öz demokrasi"* emeğin özgürleşmesi, yani altyapı devriminin oluşabileceği bir ortamda oluşabilirdi. Emeği özgürleştirecek belli başlı altyapı devrimi de, üretim araçlarının özel mülkiyetinin kaldırılmasına dayandırılıyordu. Altyapısı özel mülkiyetin kalkmasıyla *"demokratikleşen"* bir toplumda, haliyle üst yapının da demokratikleşeceği mekanik bir şekilde sunuluyordu. Önce devrim yapılır, *"emek özgürleştirilir"*, *"öz demokrasi"* yerleşirdi.

Marksizmin bu ekonomist revizyonizmini kabul edelim. İki sorunu çözmemiz gerekiyor bu durumda. Birincisi, mülkiyet ve yönetimin aynı şey olmadıkları. Mülkiyeti toplum adına kullanan bir kurum (parti, devlet, sendika...) çalışanlar üzerinde hükmetme yetkisini elinde tutabilir. Üstelik başka mülkiyetlerin rekabetinden kurtulduğu ölçüde de bu hükmetme iktidarı daha geniş, hatta sınırsız olabilir. Dolayısıyla, mülkiyeti soyut bir sınıf, toplum-ötesi bir güç adına temsil eden bir kurumun despotluğuna varan bir altyapı devriminin *"öz demokrasi"* olduğunu ispatlamak, epey elçabukluğu ve cambazlık gerektirir. Sovyetler Birliğini *"dejenere olmuş işçi devleti"* olarak tanımlayanların bitmez tükenmez el hünerleri buna en güzel örnek olsa gerek.

İkinci sorun ise, demokrasiyi iktisat alanına hapsedince, iktisat değerleri üzerine kurulmuş bir demokrasi ahlakının kaçınılmaz olarak egemen olması. İnsanların emekleri karşılığı hak elde etmeleri bu ahlakın ana prensibi. Çalışmanın, özgürlüğün temelinde olduğu felsefesine dayanan böyle bir toplumsal örgütlenme prensibi ise, reel sosyalist ülkelerde olduğu gibi *"çalışan namuslu vatandaşlar"* adına yürütülen bir diktatörlüğe giden yolun kapısını aralar. *"Çalışma mecburiyeti özgürlüğü"* bunun herhalde en anlamlı örneğidir. Az çalışanların, çalışmak istemeyenlerin, başka türlü çalışmak isteyenlerin *"asalak"*, *"hasta"* olarak ele alınması *"işçi sınıfı demokrasisinin"* kaçınılmaz sonucu olarak ele almak gerekir.

Bu çalışma ahlakı, insanların her açıdan özgürleşmelerini kendisi için ufuk çizgisi olarak kabul eden bir toplumsal örgütlenmeyi, kısa zamanda üretici güçler adına yönetilen bir despotluk haline getirmez mi?

Aslında marksizmin ekonomist revizyonunu benimsemiş hareketler, iktisadi liberalizmi temel taşı olarak kabul etmiş siyasi görüşlerle bir yerde kesişiyorlar. İktisadi liberalizm felsefesi de, toplumsal ilişki modelini faydacı bir ilişkinin belirleyiciliği üzerine oturtarak, toplumsal temelinin iktisat olduğu fikrinden hareket eder. Bunun en yakın örneklerini Turgut Özal'ın hemen her konuşmasında bulabiliriz.

Bu *"liberallere"* göre toplumsal ilişkinin temeli iktisadi-faydacı ilişki olduğuna göre, iktisat alanına mümkün olduğu kadar az dokunmak gerekir. Özel çıkarların ne olduğunun bilincinde olan bireyler, özgürce iktisadi ilişkilerde bulunacaklar ve en fazla çıkarı (faydayı) elde edeceklerdir. Tepeden tırnağa her hücresi elde edeceği faydanın azamileşmesi için titreşen bireyler için siyasi liberalizmde pazar ekonomisi modeli üzerine kurulacaktır. Turgut Özal bunu defalarca söyledi. Önce rekabet, sonra siyasi liberalizm. Özal'a görünüşte yabancı bir lisanda ifade edersek, alt yapıda liberalizm, üstyapıda liberalizmin önkoşulu olarak ortaya çıkar bu ekonomist dünya görüşüne göre.

Sol ise iktisadi çıkar ilişkilerinin bireyler katında değil de, iktisat alanı içinde belirlenen sınıflar katında çatıştığını savunur. Bu çıkarlar objektif olarak iktisadi altyapıda temsil edilirler. Sol adına konuşmak da, insanların yanılsamış subjektif çıkarlarının arkasında yatan objektif çıkarları keşfetmeye çalışmaya indirgenir. Buna kısaca çıkar dedektifliği diyebiliriz. Bunun karşısında yer aldığı iddia edilen Turgut Özal'ın iktisat mühendisliğinin aslında bu çıkar dedektifliğinden farkı pek yoktur.

İki ekonomist görüşün demokrasi konusunda kesişecekleri nokta bellidir. Bir tarafta ticaret serbestisi, iş hürriyeti, özel mülkiyet, diğer tarafta özgür emek, çalışma mecburiyeti ve üretici güçler adına elde tutulan *"toplumsal mülkiyet"*.

Bunların, daha ince analizlerle ayrılık ve birleşme noktaları, arkalarında yatan tarihi dinamiklerinin aydınlatılması daha uzun ve ayrıntılı yazılarda ancak olanaklıdır. Bu nedenle, kanımca çok verimli bir alan olan, ekonomist sol ve sağın karşılaştırılması sorununu burada kesip, iktisat ahlakına dayanmayan bir demokrasi üzerine birkaç perspektif çizmekle yetineceğim.

İktisat ahlakı herkesin eşit olması üzerine dayanır. Bu ya tüketici olarak hukuki eşitliktir, ya da üretici olarak emeğin eşitliğidir. Bu durumda çeşitliliklerin bu zeminde ifade bulması yerine, insanların bu özelliklerinin ön plana alınıp, eşitlendirilmesi süreci ortaya çıkar. *"Herkes emekçi olarak eşittir"* veya *"herkes tüketici olarak eşittir"*! Çeşitliliklerin, farklılıkların özelliklerini saklaması, eşit haklara sahip farklılıklar olması bu iktisat alanı içinde olanaksızdır. Marksist veya klasik öğretide, iktisat alanı meta denkliği alanıdır. Emekçinin emek gücü, tüketimin alım gücü denktirler. Bu denklik sistemi üzerine kurulan örgütlenme ise ya emek gücüne indirgenmiş insanlar demokrasisi, ya da tüketici egemenliğine indirgenmiş tüketim toplumu demokrasisi olabilir.

Halbuki demokrasiye daha önce belirtilen genel prensip ışığında bakıldığında, eşitlikçi ideolojilere solun rağbet etmemesi gerektiği sonucu çıkar. Farklılıkların reddedilip, insanların bir noktada eşitlenmesi, yukarıda kabaca tanımı yapılan demokrasi prensibine aykırıdır. Tersine, farklılıkların meşruiyetinin tanınması temelinde kurulan bir toplumsal denklik ancak, demokrasi adına azınlık veya çoğunluk diktatörlüğü yürütülmesinin önüne geçebilir. Bunun da vazgeçilmez önkoşulu demokrasi ahlakının toplumda yaygın bir şekilde benimsenmiş olmasıdır.

«

hareket bizim etrafımızı biraz açıp, daha iyi görülebilmemize yol açtı. Böylece fotoğraf çekmek isteyenler de kolayca fotoğrafımızı çekebildiler.

Benim değerlendirmeme göre eylem oldukça uzun sürdü. İlk önce trafik polisleri geldi. Bize birşeyler sormaya çalıştılar. Türkçe konuştukları için, ne dediklerini anlayamadık. Pankartları elimizden almaya çalıştılar, ama biz vermedik. Bunun üzerine tekrar gittiler. Daha sonra başka polisler geldi yanımıza. Pasaportlarımızı istediler, verdik. Tüm bunlar olurken pankartlarımızı hala açık tutuyorduk. Pasaportlar arasında diplomatik pasaportlar olduğunu da görünce durakladılar, telefonlarla, telsizlerle birşeyler konuştular. Tüm bunlar, en azından 20 dakika sürdü. Sonra pankartları zorla elimizden aldılar, zincirleri çözdüler.

Daha sonra polis arabalarına bindirildik. Polislerin bize karşı tavırlarının çok sert olduğunu söyleyemem, ama zaman zaman gerçekten sertleşerek, bizi kısmen zorla arabalara bindirdiler. Bu son 5-10 dakika içinde, ayrıca bir de ellerinde MP'lerle inzibatlar geldiler.

Bizi ilk önce şehir içinde bir polis binasına götürdüler. Üstlerimiz arandı, pankartlar, zincirler, vs. ile ilgili tutanak tutuldu. Sonra bir otobüse bindirildik. Otobüste yanımızda silahlı polisler vardı. Şehrin biraz dışında bir binaya getirildik. Üst katlarından bir tanesi bir çeşit hapishane haline getirilmişti. Oradaki polislerin tavırları biraz daha sertti. Bizi duvara dayadılar, sigara içenlerin ellerine vurarak sigaralarını düşürdüler. Ancak tekme, tokat cinsinden şeylerle karşılaşmadık. Bir ara bizi ayırmak, kadınları başka bir odaya götürmek istediler. Biz buna izin vermedik, kolkola girerek kadınların götürülmesini engellemeye çalıştık. Buna çok sinirlendiler. Bir süre ne yapacaklarına karar veremediler.

Sonunda bu konuyla uğraşmamaya karar vererek, hepimizi arkada bir odaya götürdüler. Götürüldüğümüz odada sadece tahtadan banklar vardı. Pencereler boyanmış ve dıştan parmaklıklarla kaplanmıştı. İçeride başka insanlar da vardı. Bizim gösteri ile ilgili olarak sadece etraftaki gazetecileri değil, anlaşılan civarda görülen tüm yabancıları toplamışlardı. Örneğin bizimle hiç ilgisi olmayan bir Alman'a da bu odada rastladık. Bir Alman firmasının Türkiye'deki adamıymış. Almanya'da maden kazasında ölen bir Türk işçisinin cenazesini, köyüne götürmek üzere havaalanından almaya gidiyormuş yakalandığı sırada. Ayrıca, bizden önce oraya getirilmiş insanlara da rastladık. Bir tanesi sanıyorum

Etyopya'lı, diğeri de Irak'lıydı. Bunların üç aydır bu odada tutulduklarını öğrendik. Gece-gündüz, duş almadan, yıkanmadan, normal bir yatakta yatamadan 3 ay bu delikte kalmışlar. Kelimenin tam anlamıyla bir delikti burası. Binanın kaçıncı katında bilemiyorum, bomboş bir oda... Tepede bir ampul, bir kaç tahta bank, bunların dışında hiç bir şey yoktu odada.

DT: Sorgulama nasıl oldu?

Horacek: Bizim sadece kimliklerimiz kontrol edildi. Yani hangi pasaportun kime ait olduğu tespit edildi. Bunun dışında bir şey yapılmadı. Tüm bunlar olduğu sırada buradan, Batı'dan diplomatik temaslara başlandığını tahmin ediyorum.

DT: Sonra uçağa bindirilip gönderildiniz.

Horacek: Evet, yaklaşık 6 saat bu odada tutulduktan sonra otobüslere bindirildik. Gene yanımızda eli silahlı inzibatlar vardı. Önümüzde iki tane, arkamızda iki tane, diğerleri aramıza dağılmış, silahları göğüslerinde... Böyle bir güvenlik önlemine neden gerek duyulduğunu hiç anlayamadım. Bizi böylece havaalanına getirdiler, pasaportlarımızı verip, uçağa bindirdiler.

Uçak bizim yüzümüzden biraz geç kalktı. Bu da uçaktaki Alman yolcuların epeyi söylenmesine yol açtı. Yalnız uçakta rastladığımız bir İsviçreli iş adamı ile aramızda ilginç bir konuşma geçti. Adam politikayla fazla ilgilenmediğini, işi nedeniyle bir çok ülkeyi gezdiğini, Türkiye'de baskının gerçekten çok fazla olduğunu söyledi. Türkiye hapishanelerindeki işkenceleri eleştirdi. İşkencelerin, cinayetlerin varlığından hiç şüphesi olmadığını belirtti. Özet olarak, eylemimizi yerinde bulduğunu gösterir bir tavır içindeydi. Tabi önemli olan bir İsviçreli iş adamının eylemimizi desteklemiş olması veya liberal fikirlere sahip olması değil, Türkiye'deki durum hakkında bilgi sahibi olması, hapishanelerin durumundan haberdar olmasıydı.

Frankfurt havaalanına indiğimizde hepimiz de yorgunduk. Bir gece önce çok az uyumuş, eylemden sonra poliste de gergin saatler geçirmiştik.

Grüneler, cezaevlerindeki açlık grevleri ile ilgili bir çok girişimde bulundular

Abdi İpekçi davası yeniden görülüyor

Milliyet Gazetesi Başyazarı ve Genel Yayın Yönetmeni Abdi İpekçi'nin öldürülmesi ile ilgili davaya 2. kez İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesinde başlandı.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığının 5 Ocak 1983 tarihinden bu yana sürdürdüğü soruşturma, Abdi İpekçi'nin öldürülmesinden Ağca'nın yurt dışına kaçmasına kadarki olayları içeriyordu. Soruşturma boyunca CHP ve MHP Genel Başkanlarından işadamlarına, güvenlik görevlilerine ve Milliyet gazetesi çalışanlarına varıncaya dek çok sayıda kişi tanık olarak dinlendi.

"Cürüm işlemek için teşekkül kurmak, üye olmak, cezaevinden firarı sağlamak, cürüm işleyeni saklamak, adam öldürmeye tahrik ve teşvik, rüşvet almak, görevi kötüye kullanmak, silah bulundurmak" suçlarından yargılanan sanıklar şunlar: Zülfikar yasan (MHP Eminönü İlçe ve Malatya İl 2. Başkanı), Yılma Durak (MHP İstanbul İl Başkanı), Hasan Hüseyin Şener, Selçuk Atar, Yusuf Hududi, Abuzer Uğurlu, Mehmet Tanaydın, Doğan Yıldırım, Osman Alasu, Mehmet Metiner ve Mehmet Gürbüz.

Sanıklardan Abuzer Uğurlu, Yılma Durak ve Zülfikar Yasan idam istemiyle yargılanıyorlar. Diğerleri için ise 3 yıldan 25 yıla kadar çaşitli hapis cezaları isteniyor.

Abuzer Uğurlu, bilindiği gibi, adı sık sık kaçakçılık olaylarına karışan bir işadamı. Uğurlu, iddianamede kendisinin İpekçi'nin ölümüne karıştığı yolundaki iddiayı reddediyor. M.Ali Ağca'yı tanımadığını ileri sürüyor. Uğurlu, Ağca'nın **"Metin"** kod adıyla Bulgaristan'da kaldığı sürece kendisine para yardımı yaptığını kabul ediyor, ama Metin'in Ağca olduğunu bilmediğini iddia ediyor. Soruşturma sonucu, Uğurlu'nun kim olduğunu bilmediği birine para yardımı yapmış olması şüphe çekici bulundu. İddianamede ayrıca Uğurlu'nun Yılma Durak ile Zülfikar Yasan'a Ağca'nın cezaevinden kaçırılması için parasal destek sağladığı da öne sürülüyor.

İddianamede ayrıca Ağca'nın İtalya'da verdiği ifadede **"gazetenin satışına engel olduğu için Derinkök, Abuzer Uğurlu'ya İpekçi'nin ortadan kaldırılmasını söylemiş. Uğurlu da Türk mafiası aleyhine başlatılan basın kampanyası nedeniyle İpekçi'ye düşman olduğundan, bu fikri kabul etmiş. Bunun için Ocak 1979'da ben, Oral Çelik, Yalçın Özbey, Uğurlu'nun Efes'teki bürosunda toplanıp konuştuk, plan yaptık"** dediği belirtiliyor.

"Cürüm işlemek için kurulan teşekkül" üyesi Yılma Durak ise, MHP'deki görevlerinin yanısıra Hergün Gazetesi muhabiri, **"Doğunun Başbuğu"** olarak tanınıyor ve Kemal Türkler'in öldürülmesine katıldığı iddia ediliyor.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcısı Hakim Kıdamli Albay Hanefi Öncül ve Sıkıyönetim Yardımcı Savcısı Tevfik Tunç Onat tarafından yürütülen soruşturma sonucu haklarında soruşturma açılanlardan M.Ali Ağca, Yılmaz Salman, M.Kemal Derinkök, Eyüp Sanlıoğlu, Yusuf Ayaydın, Hasan Murat Pala, Güngör Uygur ve Yüksel Yılmaz haklarında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildi. Yalçın Özbey, Oral Çelik, Mehmet Şener, İhsan Bayram ve Recep Öztürk ise firarda olduklarından dosyaları ayrıldı.

Abdi İpekçi cinayetini planlayanlardan: MHP'li Yılma Durak (solda) ve Mafya babası Abuzer Uğurlu (sağda)

Bazı yanlış anlayışlar üzerine

SEHER

Devrimci saflarda bir bunalım yaşanıyor. Siyasi yoğunluklar içten içe kaynıyor. 12 Eylül'den buyana geçen süre boyunca bu kaynamanın orta yere koyduğu bir dizi gelişmeye tanık olduk, oluyoruz. Siyasi hareketlerin geçmişten beri içinde bulundukları kısır döngü yeniden tekrarlanıyor. Gerek grup, gerekse kişi düzeyinde ayrılmalar birbirini izliyor. Her zamanki tipik anlayışlar bir kez daha sergileniyor. Ayrılanlar, eskiden olduğu gibi yine ya *"reformist, oportünist"* ya *"parti düşmanları"* ya da daha da ileri gidilerek *"cuntanın ajanları"* olarak damgalanıyor. Yanı yaşanan sürece ve onca gelişmeye rağmen, geleneksel mantığın hala varlığını koruduğunu, hala gücünü konuşturduğunu görüyoruz.

Kötü olan, sosyalizm ve demokrasi anlayışıyla taban tabana çelişen bu mantığı öyle kolay terkedeceğe benzemiyor örgütler. Kendilerindeki ideolojik, teorik ve siyasi açmazın en önemli nedenini oluşturan dogmatizmi aşmaya da yanaşmıyor, tersine ömrünü uzatmaya çalışıyorlar. Sosyalizm adına yola çıkıyor, halka en geniş demokrasiyi öneriyorlar ama, bunun ilkelerini kendi daracık bünyelerinde bile çeğnemekten çekinmiyor, anti-demokratikliği son sınırına vardırarak en koyu demokrasi düşmanlığını körüklemekten de geri kalmıyorlar. Sürekli devrimci dürüstlük ve tutarlılıktan söz ediyorlar ama, işlerine gelmediği an devrimci sorumluluğun temelini teşkil eden bu iki kavramı unutmakta tereddüt göstermiyor, işi yalan ve demagojiden medet ummaya kadar vardırıyorlar. Bir yandan leninist örgüt kurallarından söz ediyorlar ama, öte yandan Leninistlikle uzaktan yakından ilişkisi olmayan birtakım diktatörce kurallar ortaya koyuyor, kendilerini yeni dönemin *"tanrıları ve tabuları"* olarak kitlelere ve kadrolara dayatıyorlar.

Özellikle son günlerde bu ilginç mantığın yeni eşsiz örneklerine rastlamaya başladık. Siyasal bir sorunda içine düşülen zavallılık öylesine sırıtıyor ki, aslında bize söylenecek fazla birşey bırakmıyor. Bunu kendileri de farketmiş olacaklar ki, bu vesileyle kitlelere gösterdikleri hedefin kapsamını giderek genişletme gereğini duyuyorlar. Kendilerini dünyanın merkezine oturtma, dünyadaki her gelişmeyi bu veya şu biçimde mutlak kendi durumlarıyla izah etme gibi kötü bir evhama kapılanlardan zaten daha farklı bir yaklaşım tarzı da beklenemezdi. Bakalım ilerki süreçlerde o sözde *"provakatörlere"* daha kimler eklenecek, daha kimler o dahi (!) mantığın hedef tahtasına oturtulacaktır.

DEVRİM TEKELCİLİĞİ Mİ?

Kuşkusuz bağımsızlık ve özgürlük, insanca bir yaşamdan yana olan herkesin ortak tutkusudur. Eğer düşmanın onca acımasızlığı ve zulmüne rağmen,, insanlarımız hergün yeni destansı direnişlerin yaratıcı gücü olabiliyorlarsa, bunun esin kaynağı da işte hep bu sınırsız tutkudur.

Bunun içindir ki kutsal değerler uğruna savaşmak hiç kimsenin tekelinde değildir, olamaz da. Önemli olan, davaya gönül vermiş olmaktır. Gönüllü devrimcilik ise, zorlukların altına herhangi bir başka nedenden ötürü değil, bilinçle ve inançla girmek demektir. Nasıl ki gönülsüz birine zoraki devrimcilik yaptırılamazsa, devrimciliği gönüllüce benimseyen birine de engel olunamaz. Aynı şey tüm anti-faşist örgüt ve kuruluşlar için de geçerlidir.

Evet bunlar bilinen gerçeklerdir. Ama maalesef ki buna rağmen devrimciliği ve devrimi kendi tekelinde göreenler veya öyle göstermek isteyenler var. Bu anlayışın sahiplerine göre devrimcilik yapmak isteyen herkesin yeri kendilerinin yanıdır. Aksi tutum hainliktir, davaya ihanettir, ajanlıktır. Bundan daha farklı bir izah onlar için adeta olanaksızdır. Örneğin örgütte siyasal sorunlar mı var? İzahi basittir; düşmanın işi, onun komplosudur. Kendilerinden ayrılanlar mı var? İzahı basittir; küçük-burjuvadır, teslimiyetçidir, bilemedin ajandır. Peki ayrılanların arasında dünün örnek gösterilen devrimcileri ve hareketin üst düzeydeki temsilcileri mi var; O da önemli değil; yukardaki tesbitler aynen onlar için de geçerlidir. Ya devrimci sorumlulukları gereği duruma müdahale etmek isteyen dış güçler mi var? İzahı gene basittir; öylesye onların da bir yanında mutlak benzer ve ortak özellikler var.

O halde nerede kaldı devrimci demokrasi? Hani tartışma ve eleştiriye tahammül? Nerede farklı fikirlere duyulan saygı? Yaygınlaştırılmak istenen ajanlık vb. hikayelerin dibi biraz kurcalandığında altından çıkacak tek sonuç bunları hazmedememek değil midir? Oysa biliyoruz ki tartışma ve eleştiri hakkı devrimci demokrasinin ayrılmaz iki öğesidir. Örgütler bu olgulara açık oldukları oranda demokratiklik vasfına hak kazanırlar. Bu ne lafla, ne de kendimize büyük şeyler atfetmekle sağlanır. Markism-leninizm den söz ederken doğmatizmin batağına saplanmak, devrimci hak ve özgürlüklerden sözederken yeni köle beyinler yaratmak, sosyalizm ve demokrasiden sözedrken diktatörvari yöntemlere rağbet etmek, tek taraflı yönetime yalana, demogojiye, iftiraya ve örgüt şövenizmine başvurarak gerçekleri çarpıtmak ve hatta mümkünse tutuklamak, o da olmazsa şiddet kullanmak açık ki devrimci örgütlenmelerin doğasıyla çelişir. İnandırıcı olma özelliğini de tümden kaybettirir.

Zaten genel olarak devrimci örgütlenmelere bakıldığında demokratik merkeziyetçilik ilkesinin hep bir yandan aksadığı, çelişkili bir görünüm arzettiği görülür. Bu ilkenin demokrasi öğesi alabildiğine törpülenip köreltirilken, merkeziyetçilikte sivri biçimde öne çıkarılmış, *"proletaryanın demir disiplini"* adı altında diktatörlüğü andıran duyarsız bir yapı yaratılmıştır. Mevcut düzeyi ileriye götürecek, onu her an canlı ve dinamik tutacak, bilinçli, uyanık ve inisiyatif sahibi kadrolar ortaya çıkaracak bir ortamın önündeki başlıca engellerden biri haline gelen bu aşırı merkezci tutum; örgütlerde tekdüzeliğe yol açarak, ilkellik, amatörlük, darlık vb. hastalıkların süreklileşmesine ve güçten düşmelerine neden olmuştur. Kadroların yeteneklerini körelten, onları evet efendimci, uyuşuk, pısırık, düşünce belirtmede ürkek birer görev adamı durumuna düşüren bu anlayış varlığını koruduğu müddetçe, ne yükümlenilen görev ve sorumluluklar layıkıyla yerine getirilebilecek ve ne de arzulanan tutarlı örgütler inşa edilebilecektir. Yani dönüp dolaşılıp sonuçta yeniden eski noktaya gelinecektir.

Elbetteki kendi içindeki sorunları bile diktatörvari yöntemlerle halletmeye kalkan, dar örgüt çıkarları uğruna her aracı kullanmayı mübah sayan bu anlayış, dışa çok daha katı biçimiyle yansıyacak, herşeyi tekeline almak isteyecektir. *"Kürdistan'ın her dört parçasında da bir avuç hainin dışında herkes bizdendir"* yollu sözlerle kafasındaki bu fikri zaman zaman açık ifade etmekten de kaçınmayacak, bu doğrultuda şimdiden belli bir şartlandırma yaratmaya yönelecektir.

Tehlikesini bugünden hissettiren bu tekkeci mantığın önü alınmadığı takdirde gelecekte nereye varacağını kestirmek de fazla zor olmasa gerek.

DİRENİŞ VEYA TESLİMİYET ÇÖZÜM MÜ?

Dikkat edilirse sorunlara bir kez olsun ideolojik perspektiften yaklaşma gibi bir durum sözkonusu değil. Kullanılan reçete hep aynıdır, şaşmaz. Şüphesiz bunun böyle olması da tesadüf değildir. Çünkü bu yol; sorunları daha başından sonuçsuz bırakmanın ve boğmanın en kolay biçimi, dar örgüt çıkarlarını sarsacak bazı yeni gelişmeleri öldürmenin en kestirme yoludur. Yani kurşunlar sadece görünüşte kişilere yöneltilmekte, özündeyse onların şahsında bütünleşen çok önemli gelişmeler unutulmak istenmektedir.

Direniş ve teslimiyetin sıkça öne çıkarılıp işlenmesi de aynı amaçtan kaynaklanmaktadır. Dünyanın hiçbir yerinde siyasal sorunlar bugün bizde yapıldığı gibi ne direniş ve teslimiyet ikilemi içinde ele alınıp değerlendirilmiş, ne de bu bağlamda çözümüne kalkışılmıştır. Çarlığın en koyu baskısı altında örgütlenen bolşeviklerin durumuna bakalım. Gerçi Bolşevik Parti Tarihi'ni ve Lninist örgütlenme ilkelerini bütün örgütler bilir, okunması için birbirine tavsiye eder, yeri geldiğinde de geniş alıntılarla sağa-sola ahkam keserler ama, işlerinde gelmediği zamanda; ya kör, sağır ye cahil davranmayı tercih ederler, yada kendi niyetlerine göre yorumlamaya kalkarlar. Hepimiz biliyoruz ki bolşevikler bugün bizim karşılaştığımız sorunlardan çok daha ağır sorunlarla yüzyüze gelmiş, gerek ulusal, gerekse uluslararası planda çok daha büyük güçlüklerle mücadele etmek zorunda kalmışlardır fakat, Lenin hiçbir zaman *"Çar saldırıyor, hareketimiz zor durumda"* vb. türünden basit gerekçelerle durumu geçiştirmeye çalışmamış, sorunlara herzaman bilimsel perspektiften yaklaşmıştır.

Gene bir Vietnam halkının acılı ve zorlu mücadelesi bütün canlılığıyla dimağlarımızda duruyor. Vietnam İşçi Partisi'de sömürgeciliğin en amanasız saldırılarına hedef olmuş, olmadık komplolarla karşı karşıya kalmıştır. Vietnam'da da direnişin karşısına teslimiyet çıkartılmıştır ama, Vietnam İşçi Partisi, siyasal sorunların karşısına kati surette bunları çıkarmamış, bu yöntemle halline çalışmamıştır.

Kısaca, bugün ülkemizde düşmanın kullandığı yöntemler, bir zamanlar aynı süreçten geçen diğer halklar üzerinde de denenmiştir fakat, dünyanın hiç bir yerinde bunlar siyasal sorunları boğmanın aracı haline getirilmemiştir, getirilemez de.

Gelinen noktada karşılaşılan sorun da direniş ve teslimiyetin ne olup olmadığı sorunu değil, mücadelenindoğal seyri içinde ortaya çıkan ve çözüm için dayatıcılığı giderek artan siyasal bir sorundur. Tartışmaların tam da burada yoğunlaştırılması gerekirken, bir takım uydurma hikayeler icad ederek dikkatleri başka alanlara kaydırmak onay görecek bir davtanış biçimi olamaz. Direnişin ve direnişçilerin devrimci mücadele açısından taşıdığı tartışılmaz önem ortadadır. Bunöarı bile bile olur olmaz her yerde ortaya atmak —belki biraz ağır olacak ama— açık bir istismarcılık ve inanç sömürüsünden başka bir şey değildir. Aynı şekilde taslimiyetin mücadeleye verdiği zararları anlatabilmek için bundan ta 400 yıl öncesine gitmek gibi bir zorlamaya gitmeye de gerek yok sanırım. Kürdistan'ın son on yıllık tarihi bu alanda da geçmişi aratmayacak yeni tipler ortaya çıkarmış, teslimiyetin yol açtığı sonuçlar bizzat yakın pratikte yaşanmış ve halen de yaşanmaktadır.

Özünde hiç ilgisi olmadığı halde olaylara direniş ve teslimiyet ikileri içinde izahlar getirmenin kendisi dahi içine düşülen siyasal çıkmazın en somut ifadesidir. Sonucu da bu çıkmazı derinleştirmekten başka bir şey olmayacaktır.

ÇÖZÜM NE OLMALIDIR?

Türkiye ve Kürdistan'da halk adına yola çıkılan çeşitli siyasi yoğunlukların ülke zemininde yeniden inşa sürecine girdikleri veya girmeye hazırlandıkları bir dönemi yaşıyoruz. Karşı karşıya bulunulan tarihsel görevler geçmişin hamlıklarının aşılmasını, bünyeyi kemiren hastalıklardan bir daha tekerrür etmeyecek şekilde arınılmasını gerektirmek-

»

Sosyalizm kişinin özgürlüklerini yok eder mi?

Ali TAN

Gün geçmiyor ki televizyonlarımızda, radyolarda, gazetelerde, şu veya bu politikacının demeçlerinde, bilgili bir profesörün sözlerinde hep aynı şeyleri işitiyor ve okuyoruz:

"Marksistler(komünistler) kişisel özgürlükleri yok ederler. Onlar kişinin kendi yeteneklerini geliştirmesine, kendi yaşamı hakkında karar vermesine, özgürce seçme hakkına karşıdırlar. Toplum uğruna bireyi feda ederler. İnsanın kişiliğini yok edip onu robotlaştırırlar, vs., vs."

Burjuva ideologlarına göre zaten 'eşitlik, kollektif bir yaşam biçimi, dayanışma, sömürüsüz bir düzen insanın tabiatına aykırıdır'.

Tüm bu iddialara, marksizmin geçersizliğine kanıt olarak da Sovyetler Birliği, Çin ve doğu Avrupa ülkelerine bakmamız öğütlenir her zaman.

Yukarıda sıralanan bu iddiaları tartışmaya şu meşhur **"insanın tabiatı"** sorunundan başlamak istiyoruz. 'İnsanlar' der burjuva ideologları, 'değişmez bir şekilde bencildirler. Her zaman diğer insanları ezmek, onlardan daha üstün olmak isterler. Bu yüzden sürekli birbirleriyle rekabet halindedirler. Toplumların gelişmesi de bu rekabet ve yarışma sayesinde olmuştur. O yüzden insanın bu doğal dürtüsünü frenleyeceğimize alabildiğine özgür bırakmamız gerekir'.

Gerçek bu mudur hakikaten? Doğrudur, bazı insanlar tüm yaşamları boyunca tamamen bencildirler, ama bunlar ufak bir azınlıktır. Yine bazı insanların ise bütün yaşamları boyunca, her zaman başkalarının iyiliğini gözettikleri, kendilerini hiç düşünmedikleri de doğrudur, ama sanıyoruz, bunlar da azınlıktır. Gerçekte, insanların büyük bir çoğunluğu bazı zamanlar bencildirler, bazı zamanlar da yardımseverdirler. Yani her zaman, her koşulda hiç değişmeyen bir 'insan tabiatı' yoktur. Tarihte insanların bencilce bir rekabet içinde oldukları örnekler kadar dayanışma ve sevgi içinde yaşadıkları yığınla örnek de vardır.

İşçi sınıfının geleneklerine bir göz atalım, örneğin. Fabrikalarda işçiler her zaman kendileri, çocukları, eşleri hasta olan ya da ameliyat geçirmesi gereken işçi arkadaşlarının yardımına koşarlar. Destek olmak için aralarında para toplarlar. Sınırlı ücretlerinden yaptıkları bu içten fedakarlık karşısında bekledikleri hiçbir maddi mükafat yoktur. Basın organlarının sosyete sayfalarında fotoğrafları da çıkmaz. İşçiler bazen kendilerini doğrudan etkilemeyen nedenlerle, örneğin başka bir iş kolundaki grevci işçilerle dayanışma için de, kendi haftalıklarını gözden çıkarıp, greve çıkabilirler. Yine işten haksızca çıkarılan arkadaşlarının tekrar işe alınmaları için diğer işçilerin greve gittikleri çokça görülmüştür. Bütün bu örneklerde işçiler açısından kendi kişisel çıkarları değil, sınırsız bir fedakarlık, sınıf kardeşleriyle girdikleri gönüllü bir dayanışma sözkonusudur.

Örnekleri çoğaltmak mümkün. Mesela, hiçbir kişisel çıkar gözetmeden şehirlerinde dayanışma ve sevgi üzerine bir yaşantı inşa etmeye çalışan Fatsa halkı; veya İspanya işçi savaşında dünyanın her köşesinden faşistlere karşı savaşmak için gelen ve özgür bir İspanya için yaşamlarını feda edebilen Enternasyonalist Birliğin emekçileri...

İnsan tabiatının iyiliği veya kötülüğünü tayin eden ne tür bir toplum içinde yaşadığımızdır. Eğer toplumdaki egemen güçler bir azınlığın diğerlerine rağmen zenginliğini hedefliyorsa, o zaman o toplumdaki hakim değerler de bu sömürücü azınlığın değerleri olacaktır -acımasızlık, rekabet, bencillik, 'Komşumdan bana ne, ben cebimi doldurmaya bakarım', 'her koyun kendi bacağından asılır' anlayışları...

Öte yandan emekçilerin yönetimde olduğu, sömürünün ortadan kaldırıldığı, bir azınlığın kar etmesi için değil tüm toplumun ortak çıkarları için insanların çaba sarfettiği bir toplumda ise insan tabiatının başka bir yönü ön plana çıkacaktır- dayanışma, sevgi, başkalarının dertlerini, acılarını paylaşma, vs., vs...

Peki emekçilerin iktidarda olduğu sosyalist toplumlarda insanın kişiliği yok edilip, her şeye boyun eğen, duygusuz robotlar mı yaratılacaktır? 'Sosyalizm insani ilişkileri yok eder'. Burjuvazi ve destekçilerinin en bol ortaya sürdükleri iddialardan biri de budur.

Halbuki sosyalizmin **başlangıç noktası** insanların birbirleriyle çok daha sağlıklı ve haz verici ilişkiler kurabilme ve kendi yeteneklerini geliştirebilme **özgürlüğünü** kazanmalarıdır. Bu özgürlüğün baş düşmanı, gerek üretim noktasındaki(fabrika daki, işyerindeki) işin, gerekse ev işinin getirdiği monotonluk, sıkıcılık, bıkkınlıktır. Gerek fabrikalara insan emeğinden tasarruf edecek yeni teknolojilerin yerleştirilmesi, gerekse fabrika dışında herkesin ortaklaşa yararlanabileceği olanakların sağlanması(çocuk kreşleri, çamaşırhaneler, ucuz lokantalar, vs,): tüm bu hizmetler, değil insanları robotlaştırıp, insani ilişkileri yok etmek, tam tersine işyerindeki ve evdeki hayatın monotonluğunu, yoruculuğunu azaltacak, insanların kişisel yeteneklerini geliştirebilmeleri için kendilerine daha fazla boş zaman ayırma olanağını tanıyacak, birbirleriyle kurdukları ilişkileri çıkar ilişkileri olmaktan çıkarıp, bu ilişkileri sevgi üzerine inşa etme özgürlüğünü kazandıracaktır.

Öbür taraftan kapitalizm eşitsizlik ve monotonluk üzerine yükselir. Burjuvazi açısından sadece ufak bir azınlık toplumdaki bütün zenginliğe ve serbest zamana, dolayısıyla, kitap, okuma, sanat eserlerini izleme, tiyatroya gitme, bilimin inceliklerini öğrenme ve eğlenme olanaklarına sahiptir. Kapitalistler toplumun büyük bir çoğunluğunu ise sonsuz bir monotonluğa ve doyumsuzluğa mahkum ederler. Çünkü onlar zaten cahildirler, akılsızdırlar, hissizdirler, kabadırlar ve birbirlerinin aynısıdırlar. Eşitsizlik ve monotonluk kapitalizm madalyonunun iki yüzüdür.

Kapitalizmin destekçileri her zaman özgürlük savunucusu rolünü de üstlenirler. Kendi kar ve soygun düzenlerinin adı 'hür teşebbüs'dür. Ve onlara göre 'hür teşebbüs' kişinin özgürlüğünün garantisidir. Ve hepimiz 'hür dünya'nın 'hürriyetçi demokrasi'nin fertleriyizdir.

Bu insanlara 'özgürlük'den ne anladıklarını soracak olsanız 'istediğim işte çalışma özgürlüğü', 'istediğim yerde yaşama hakkı', 'istediğim gibi eğlenme özgürlüğü' gibi görünüşte son derece masumane cevaplar vereceklerdir.

Fakat bırakın Türkiye gibi bağımlı ülkeleri, 'hürriyetçi demokrasi' nin beşiği Batı'da gelen krizle birlikte işsiz bırakılan milyonlarca işçinin çalışma hakkına ne oluyor? Yıllarca emek verdikleri Almanya'dan bir paçavra gibi atılmaya zorlanan Türkiyeli işçilerin istedikleri yerde yaşama hakları yok mu? Burjuvazinin çocuklarına istedikleri eğitimi seçmekten anladıkları özel okullarda yüksek ücretlerle sağlanan eğitim değil mi? Peki, bu ücretleri ödemek olanaklarından yoksun büyük bir çoğunluğun çocuklarını eğitme hakları nerede? Evet Hilton otellerindeki ça partilerinde, deniz kıyısındaki tatil köylerinde eğlenmekte herkes 'özgür'. Bu özgürlüğü tadabilmek için onbinlerce lirayı gözden çıkarabilirseniz tabii.

Yani kapitalistlerin ve destekçilerinin bahsettikleri 'özgürlük', toplumdaki zenginliği elinde bulunduran mutlu azınlığın özgürlüğüdür. Ve bu mutlu azınlığa sermayelerini daha da arttırmak ve istedikleri gibi kullanmak özgürlüğü tanındığı sürece geniş emekçi yığınların özgürlükleri giderek kısıtlanacaktır. Bu 'özgürlükçü' düzende birikmiş sermayen ve harcayacak boş vaktin olmadığı sürece özgürlüğün de bir anlamı kalmıyor. Bu yüzdendir ki özgürlük ancak eşitlik kavramıyla birlikte bir anlam kazanır. Eşitliğin olmadığı toplumlarda gerçek özgürlükten özgürlüğün olmadığı toplumlarda da gerçek eşitlikten bahsetmek mümkün değil. Ve işte bu nedenledir ki eşitlik ve özgürlük de sosyalizm madalyonunun iki yüzüdür.

Marksizmin kaba bir tahrifatının egemen hale geldiği 'varolan sosyalist' toplumlarda kişinin (ve herkesin) özgürlükleriyle toplumun çıkarı karşı karşıya getirilir. Bu dogmatik sosyalizm anlayışını savunanlarca 'sosyalizm disiplin ve kollektif demektir. İşçi sınıfı gerekirse toplumun yararına özgürlüklerinden taviz vermelidir'. Ama herkesten önce Marks'ın itirazı vardır böyle bir anlayışa: **"Bireyin özgürce gelişebilmesi herkesin özgürce gelişebilmesinin koşuludur"** der. Ve daha 1844'de uyarmıştır hepimizi: **"Herşeyden önce 'toplumu' soyut bir nesne olarak bireyin karşısına dikmekten kaçınmalıyız. Bireyin *kendisi* toplumun özüdür. Dolayısıyla kendi hayatının görünümü.... toplumun hayatının görünümü ve yansımasıdır"**

Tabii Marks ne derse desin 'varolan sosyalizm'in ideologlarına ve destekçilerine göre devletin ve partinin mutlak otoritesi herşeyin üstündedir. Sosyalizm işçi sınıfının ve emekçilerin kendi eylemleri ve çabalarıyla inşa edecekleri, dönüşümü odağına koyan yeni bir yaşam tarzı değil, işçi sınıfı adına doğal yönetici olarak gördükleri kendilerinin işçi sınıfı adına toplumu yönettikleri bürokratik bir yapıdır. Doğal olarak böyle bir anlayış kitlelerin özgürlüklerine şüpheyle yaklaşacaktır, daima kendini onların üstünde tanrı vergisi bir yönetici olarak görecektir ve yığınların kendi dinamizmini, hareketliliğini frenlemeye, **disiplin** altına almaya çalışacaktır. Çünkü bu cahil sürünün boş bırakılınca ne yapacağı belli olmaz; bir bakarsın bu doğal yöneticileri sorgulamaya, daha da ileri gidip tepesinden atmaya cüret edebilir, Polonya işçi sınıfının yapmaya çalıştığı gibi.

İşte birçok başka nedenin yanında yukardaki nedenler yüzünden de bu anlayışların kaynaklandığı bugünkü SSCB, Çin, Arnavutluk gibi ülkeleri Marksizmin öngördüğü sosyalizmle ilgisi olmayan toplumlar olarak görüyoruz, ve devrimci sosyalistlerin bu sözde 'varolan sosyalizm' ile bütün bağlarını koparmadıkça gerçek bir sosyalist toplum hedefine ulaşmayacaklarını söylüyoruz.

'Peki kardeşim' diyebilir pek çoğunuz, bu sizin bahsettiğiniz sosyalizme nasıl ulaşacağız? Bu sosyalizmin işleyeceğinin garantisi nedir?'

Herşeyden önce söylemek gerekir ki sosyalistler bir ütopya peşinde koşan hayalperestler değildirler. Sosyalizme giden yolun dümdüz olmayacağını bildiğimiz kadar, varılan yerin de dikensiz bir gül bahçesi olacağını, her sorunun sihirli bir değnekle çözüleceğini sanmıyoruz. Marksizm odağına kitleleri ve onların bağımsız eylemini koyar. Sosyalizm seçkin bir grubun iktidarı ele geçirip kendini yönetici tayin ettikten sonra kitleler adına her sorunu halledeceği bir rejim değil, fabrikada çalışan Hüseyin, gecekonduda oturan Emine, tarlada emek veren Elif gibi emekçi insanların kendi çabaları ve bilinçleri ile inşa edecekleri bir düzendir. Ve doğaldır ki insanlar yaşamları boyunca birçok defa hata yaparlar. Sosyalist bir demokraside de pek çok hata yapılacaktır, yanlış kararlar verilecektir. İnsanlar arasındaki kıskançlıkların, bencilliklerin bir anda ortadan kalkacağını da kimse garanti edemez. Dolayısıyla sosyalist bir toplumun detaylı bir şemasını önceden çıkartmak mümkün değildir. Sosyalizm birtakım şemalarla, sihirli formüllerle, yapılabilecek her yanlışı şimdiden önleyecek kanunlarla kurulamaz.

Fakat Marksist teorinin kılavuzluğunda ve işçi sınıfının mücadele tarihinden çıkardığımız derslerle geleceğin sosyalist toplumunun genel niteliklerini bugünden ana hatlarıyla belirlememiz mümkün. Öngördüğümüz sosyalist toplumda sömürünün sona erdirilmesi için üretim araçlarının toplumsallaştırılmalarının gereklili ğinden, emekçilerin yaşantılarıyla ilgili herşeyi sorgulayıp kontrol etme ve değiştirebilme hakkına ve olanağına sahip olacakları bir sistemden, kafa ile kol emeği, kır ile şehir arasındaki farklılıkları yok etmeyi amaçlayan, eşitlik üzerine kurulu sınıfsız bir toplumu hedefleyen bir toplumsal düzenden bahsedebiliriz bugünden. Yine diyebiliriz ki ancak böyle bir sosyalist demokrasi emekçi insanların dayanışma içerisinde yanlışlarını düzeltecekleri, toplumun çıkarı için bencilliklerini, kıskançlıklarını yok edecekleri bir ortam sunabilir.

Ve adımız gibi biliyoruz ki bizleri bekleyen diğer seçenek barbarlıktır. Bu barbarlığın ne olduğu, nükleer bir soykırımdan başka hiçbir gelecek vadedemeyen kapitalizmin çaresizliğinde Santiago'dan Mamak'a kadar uzanan işkencehanelerdeki vahşetle bütün çıplaklığıyla görülebilmektedir. ●

«

tedir. Bu adımın atılmaması durumunda, devrimcilerin, ağır tarihsel sorumluluklarla yüzyüze geleceklerine, altından kalkılamayacak kadar yüklü ve yeni bir evreyi daha yaşayacaklarına şimdiden kesin gözüyle bakmak münkündür. Bu yöndeki bir sonucun ise toplumu nasıl etkileyeceği, ne tür gelişmelere meydan vereceği ortadadır.

Eğer bu olası sonucun sorumluları olarak tarih önünde suçlu duruma düşmek istemiyorsak, herşeyden önce;

- geçmişte içine düşülen hataları tek tek kişilerin omuzuna yıkarak suça kurban aramaktan vazgeçmek, hataların beslendiği kaynağı kurtaracak gerçekçi izahlarla sürece objektif ve cesurca yaklaşmak,

-mevcut yapıyı içten içe kemiren hertürlü hastalığı sonuçlarıyla değil, nedenleriyle birlikte ele alıp irdelemek, Leninizmin ruhuna yabancı yanlış anlayışları meşru sayarak eğemen çizgi durumuna getiren mantığı mahkum etmek,

-devrimci örgütlenmelerin can damarını oluşturan demokratik merkeziyetçilik ilkesinin tek taraflı ihlaline izin vermemek, mevcut sorunları cesurca kitlelere malederek, aşağıdan yukarıya düşüncelerin özgürce belirleneceği yaygın bir eleştiri ve tartışma ortamını başlatmak,

- bir bütün olarak mücadeleye ve halka zarar veren bazı diktatörce kuralların *"Leninizm"* adı altında dayatılmasıba musamaha göstermemek, Leninist örgütlenme ilkeleri, sosyalizm ve demokrasiden ne anlaşıldığını bilince -ıkartmak,

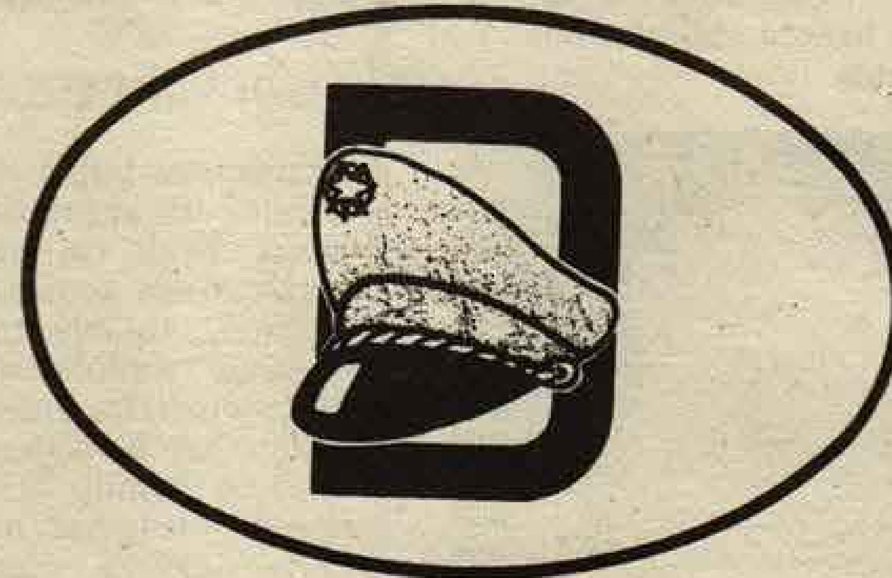
- Marksizm-Leninizmin ekonomik ve doğmatik yorumundan hareket ettiği için bizlere geçmişin yeni bir tekrarını yaşatacak olan eski kafa yapısını hızla aşarak, kurtuluş ideolojisini ülke gerçeğine yaratıcı ve canlı biçimiyle uygulamak ve toplumdaki gelişmelerin uzğında seyreden değil, ona denk düşen politikalar üretmek. Bütün bu saydıklarımız gelinen nıktanın hassaslığından ötürü artık gerekliliğin de ötesinde uyulması gereken mutlak bir zorunluluk olmuştur.

Ne varki halihazırda yaşadığımız pratiğin bu yönde hiçte öyle umut verici bir görünümü yok. Başından beri dikkatleri çekmek istediğimiz yanlış anlayışlarda bunun böyle olduğunu göstermektedir. Görünen odur ki, uzun bir geçmişe ve oldukça zengin mücadele geleneğine sahip olan örgütlerin kendiliğinden ve mücadelesiz olarak bu sürece girmeleri mümkün değildir. Tersi duruma inanmak fazla iyimser bir tutum ve boş bir bekleyiş olacaktır.

Onları doğru devrimci çizgiye çekme görevi; dar örgüt çıkarlarını koruyup kollamaktan zaman buluptа önüne bakamıyanlara değil, kitlelere ve önceliklede kadrolara düşmektedir. Unutulmamalıdırki mücadelemizin bir kez daha yenilgiye tahammülü yoktur.

●

Mannheim'de 4 Türkiyeli, sivil polislerin saldırısına uğradı

Mannheim'da 13 Mart günü sivil polislerin saldırısına uğrayan Sinan Çiçek, Turgay Kesici, Bülent Öztoklu ve Kenan Bekar isimli 4 Türkiyeli, hastaneye kaldırıldı. Turgay Kesici'nin sakat kalma ihtimali olduğu belirtiliyor.

Kenan Bekar'ın kafasından yaralandığı tesbit edildi, Bülent Öztoklu ise hemen ameliyata alındı.

Bildirildiğine göre 13 Mart Cuma gecesi bir dernek lokalinden çıkan Sinan Çiçek ve Turgay Kesici'ye, çevrede bulunan 3 sivil giyimli Alman "Türkler Dışarı" (Türken Raus) gibi lafarla hakaret edip, küfretmeye, laf atmaya başladılar. Neo-Nazi Almanlarla karşı karşıya bulunduklarını sanan Çiçek ve Kesici ile Almanlar arasında kavga çıkması üzerine, yakında bulunan Bülent Öztoklu ve Kenan Bekar yardıma koştular. Bunun üzerine silahlarını çeken 3 Alman, Türkiyelilere ateş etti.

4 Türkiyeli olay üzerine şikayetçi olmak üzere yaralı bir halde polis karakoluna gittiklerinde, karşılarında gene az önceki 3 Alman'ı buldular. Sivil polis oldukları ortaya çıkan Almanlar, Çiçek, Kesici, Öztoklu ve Bekar'ı hastaneye göndermeden önce bir kez de karakolda dövdüler.

Daha sonra Çiçek ve Kesici'nin o gece çıktıkları derneği basan Mannheim polisinin, dernekte arama yaptığı ve derneğin üye listesini aldığı bildirildi.

Olayın duyulması üzerine bir çok Türkiyeli ve Alman kuruluş araya girerek bir soruşturma komisyonu kurdular, polislerden davacı olacaklarını bildirdiler ve 17 Mart Çarşamba günü bir gösteri yapmaya karar verdiler.

F.Almanya'da yayınlanan die Tageszeitung gazetesinin bildirdiğine göre, Mannheim polisi olayla ilgili hiç bir resmi açıklama yapmadı.

●

35 saatlik çalışma haftasına nasıl gelindi?

Kısa tarihçe:

○ 1840'larda işçiler günde 14-16 ve hatta 17 saat çalışıyorlardı. Durumun en kötü olduğu işkolları tekstil ve metal sanayii idi. Haftalık çalışma süreleri 75-80 saate çıkabiliyordu. Mücadeleler sonucu 1848'de İngiltere'de Tekstil işçileri için 10 saatlik çalışma günü yasallaştı...

○ 2.Enternasyonal'ın Paris Konferansı(1889), 1 Mayıs 1890'ı sekiz saatlik işgünü "normal çalışma günü" olarak kabul edildi...

○ Genel Alman Sendikalar Birliği(ADGB) 1931 yılında artan işsizliğin ortadan kaldırılması, işsiz emekçilere yeni iş imkanları yaratmak amacıyla 40 saatlik çalışma haftası talep etti...

○ "Cumartesileri babam benimdir" sloganı ile DGB 1955 yılında programına 40 saatlik ve 5 çalışma günlü haftayı aldı...

○ 1956 yılında 16 Metal sendikası "Bremen Antlaşması" ile haftalık çalışma süresini 48 saatten 45'e indirdi...

○ 1965 yılında(1 Temmuz 1975) Matbaa Sanayiinde 40 saatlik çalışma haftası yürürlüğe girdi...

○ 1 Ocak 1967 tarihinde ise 16 Metal sendikası 40 saatlik çalışma haftasını hayata geçirdi...

○ 1978-1979 Demir-Çelik ve metal işkolunda büyük grevler ve 6 haftalık yıllık dinlenme izni gerçekleştirildi...

○ Ve günümüzde büyüyen işsizlik tehlikesi karşısında 35 saatlik çalışma haftası kavgası başladı...

35 saatlik kavgada taraflar neler istiyor

Sendikalar:

● "çalışma süresini kısaltmak-işyerleri yaratmak" sloganı çerçevesinde:

● İŞYERLERİNİ GÜVENCE ALTINA ALMAK VE YENİ İŞYERLERİ YARATMAK:

"Çalışma süresinin kısaltılması işsizliği önler, işyerlerini güvence altına alır ve yeni işyerleri sağlar. Çalışma süresinin kısaltılması işin adilce bölüştürülmesini getirir."

● ÇALIŞMA HAYATININ İN SANCILLAŞTIRILMASI:

"Sürekli bedeni ve ruhi yorgunluk son bulmalı. İşgücü yıpranmamalı. Varlıklarını ancak kendi çalışmaları ile güvence altına almak zorunda olan insanlar, sağlıklarının korunması hakkına sahiptirler. Çalışma süresinin kısaltılması, iş cenderesi ve yükünü biraz da olsa azaltmaktadır."

● YAŞAMI VE TOPLUMU DÜZENLEMEK-GELİŞTİRMEK

"Emekçilerin kendileri, aileleri, merakları ve politika için daha fazla zamana ihtiyaçları var. Sosyal, kültürel ve toplumsal yaşam için zaman ayırabilmek istiyorlar. Çalışma süresinin kısaltılması bunu kolaylaştıracaktır. Aynı zamanda kadınla erkek arasındaki eşitliğin de sağlanmasına yol açacaktır. Ev işlerinde ve çocukların yetiştirilmesinde, eşler arasında bir iş bölümü yapılmasını kolaylaştıracaktır."

● ÜCRET KAYBINA UĞRAMADAN

"çalışma süresinin kısaltılması emekçilerin ücret kaybına uğramadan gerçekleştirilmelidir. Yani, saat ücretlerinin arttırılarak 35 saatlik çalışma haftası sonunda, 40 saatte alacağı ücreti almasıdır. Böylece işçilerin satın alma gücü düşmeyecektir."

● 35 SAATLİK ÇALIŞMA HAFTASI GERÇEKLEŞİRSE; 1,5 milyon yeni işyeri açılabilecek 235 bin işyeri ise GÜVENCEYE kavuşabilecektir.

İŞVERENLER VE HÜKÜMET:

"İŞSİZLİK BÜYÜME İLE ORTADAN KALKAR"(Otto Esser İşverenler Derneği başkanı)

İşverenler ve Hükümet sendikaların 35 saat isteklerine aşağıdaki gerekçelerle karşı çıkıyorlar;

●"çalışma süresinin kısaltılması masrafları arttırır ve aynı zamanda iş piyasasına olumlu etki yapmaz."

"çalışma süresinin kısaltılması işyerlerini güvence altına almaz tam aksine işyeri kaybına yol açar."

● "35 saatlik çalışma haftası Alman tekellerinin rekabeti gücünü düşürür."

İŞSİZLİK İÇİN İŞVEREN ÖNERİLERİ;

● "35 saatlik çalışma haftası yerine erken emeklilik" Bu geçen ay gerçekleştiği ve emeklilik yaşı 58'e düşürüldü.

● YARIM GÜN ÇALIŞMA

● İŞİN BÖLÜNMESİ

● ÇALIŞMA SÜRESİNİN VE ZAMANIN İŞYERİNİN İHTİYACINA GÖRE DÜZENLENMESİ Yani **"İş olduğunda gel, yokluğunda git"** ●

Belçika'da bir günlük uyarı grevi hayatı felce uğrattı

Sosyalist partinin desteğiyle Sosyalist Sendika (FGTB) tarafından girişilen 24 saatlik uyarı grevi Belçika'da hayatı felce uğrattı.

Sosyal Hristiyanlarla Liberallerden oluşan beşinci Martens hükümetinin devlet bütçesini sözde denkleştirmek ve ekonomik durumu düzeltmek amacıyla **"kemerleri sıkma politikası"** çerçevesinde uygulamaya koyduğu yeni ekonomik önlemleri protesto için muhalefetteki Sosyalist Partinin de desteğiyle Sosyalist Sendika (FGTB) tarafından girişilen 24 saatlik uyarı grevi Belçika'da hayatı felce uğrattı.

Sosyalist Sendikanın genel uyarı grev hareketi en büyük etkinliğini ulaşım, çelik sanayi, maden, eğitim alanında gösterdi. Ülkedeki tüm toplu ulaşım araçlarından trenler, otobüsler, tramvaylar çalışmadı, okulların büyük bir çoğunluğunun kapıları kapandı, demir ve çelik işyerleri durdu. Çalışanları genel grev hareketine katılan büyük maazalar ve süper marketlerde kapalı kaldı. ●

Kavga yüzyıllık bir kavga

Arif ÖZSERİN

"1975 yılına kadar haftalık çalışma süresi 35 saate inecek" 1960'lar Almanyasının harika başbakanı Ludwig Erhard 1965 seçim kampanyasında böyle konuşuyordu. O günlerin büyüme psikolojisi içinde söylenen bu sözün üzerinden 20 sene geçti. Aradan geçen zaman içinde köprülerin altından çok sular aktığı için o söz unutuldu gitti...

1984 yılı toplu sözleşmeleri için sendikalar ve işverenler karşı karşıya gelince 35 saatlik çalışma haftası tekrar gündeme geliverdi. Hemen hergün gazeteler, radyolar, televizyonlarda aynı konu tartışılıyor. Duvarlarda 35 saatlik çalışma haftası için tanıtıcı afişler.. İçinde bulunduğumuz toplusözleşme dönemi nedeniyle daha da artan uyarı grevleri, yürüyüşler, mitingler...

Alman ekonomisi 1980'den itibaren önemli bir krizin içine girdi. 1979 da %4 olan büyüme hızı 1982 de %1'e düştü. 1980 de %3.8 olan işsiz sayısı iki sene içinde 1982 de tam iki misline çıktı %7,5. 1984'te ise %10 civarında yani 2,5 milyon işsiz ve büyüme hızı durmuş bir Alman ekonomisi var. Bu durumun gerekçeleri elbette oldukça fazla. Yalnız ABD ve Japonya ile girişilen rekabete giderek geriye düşülmesi, ekonomik krizi atlatmak için kullanılan kemerleri sıkma politikaları vb. birkaç gerekçe olabilir.

İşte işsizliğin hergün arttığı, işverenlerin yeni yatırım yerine işletmelerini modernize, robotize ettikleri, her türlü sosyal yardımın kısıldığı yok edildiği ve pek tabii Yabancı Düşmanlığının arttığı bir dönemden geçiyoruz. Böyle zorlu bir dönemeçte 35 saatlik çalışma haftasının dayatılması ve kabul ettirilmesi gerek sendikaların gerekse tüm demokratik kurumların kaçınılmaz bir görevi olmuştur. **"İşyerlerini güvence altına almak ve yeni işyerleri yaratmak, çalışma hayatını insancıllaştırmak vb."** somut taleplerle ortaya çıkan 35 saatlik çalışma haftası eylemi işçi veya işçi aileleri olarak burada yaşayan tüm Türkiyelilerin de ayrılmaz bir parçasıdır. İşsizlikten en fazla zarar gören, heran işyerini kaybetme korkusu ile yaşayan, hükümet tarafından zorla geri gönderilmeye çalışılan bizler, artık bizim geleceğimizi yakından ilgilendiren bu eyleme seyirci kalamayız, dışında olamayız...

Almanya'da çalışan yabancı işçiler arasında sendikalaşma oranı en yüksek gurub Türkiyeliler. DGB verilerine göre her iki Türkiyeli işçiden biri sendika üyesi. Madalyonun bu yüzü nekadar umut veriyorsa arka yüzü de o derece umutsuzluk saçıyor. Çünkü %50 sendikal işçiden çok, çok azı sendikal aktivite içinde yer alıyor. Türkiyeli sendika temsilcisi, işçi temsilcisi sayısı inanılmaz derecede düşük. Bunun bize özgü gerekçeleri(Sendika) geleneğimiz yok, dil sorunu vb.) olduğu kadar DGB ve sendikaların uyguladığı yanlış politikaların da etkisi var.

Bu noktadan DGB ve sendikaların üyeleri olan bağlantılarına ve 35 saat eyleminin geleceğine baktığımız zaman içimizin pek rahat olduğu söylenemez... 35 saat eyleminin o somut eylemlerini hayata geçirebilecek bir başarılı örgütlenmeden yoksun DGB ve sendikalarını görmek bizi umutsuzluğa düşürmesin... Aksine içinde yaşanılan krizin ve tabanın yoğun tepkisi ile gündeme gelen 35 saat eylemine canla başla asılalım...

Yalnız bir gerçeği daha unutmayalım. 35 saatlik çalışma haftası kabul edilse de sorunlar bitmez. 35 saat eylemi işsizliğin krizin temeline çözüm olamaz, işsizliği önleyemez.

Bu bilgiler çerçevesinde 35 saatlik iş haftası eylemi hem ekonomik hem de demokratik hedefleri olan bir eylemdir. İşçi sınıfının yüz yıllık iş süresini kısaltma mücadelesinin günümüzdeki durağıdır. 35 saat eylemi gerek sendikal mücadele gerekse siyasallaşma konusunda önümüzde duran bir araçtır. 35 saatlik iş haftasını gerçekleştirmek için tüm Alman-Türk-Kürt-Yunan-İtalyan-Yugoslav işçilerle elele yürüyelim...Birleşelim...

Hollanda'da Kültür Haftası

Geçtiğimiz günlerde Türkiyeli ve Hollandalı kuruluşların ortak dayanışması ile bir **"Kültür Haftası"** düzenlendi. Türkiyeli yazar ve sanatçıların katıldığı Kültür Haftası, ayrı ayrı kentlerde sürdürüldü.

Düzenleme komitesi adına bir çağrı yayınlayan Yücel Çubukçu, haftanın amacını özetle şöyle açıklıyordu.

"Bildiğiniz gibi 12 Eylül 1980 darbesi birçok alanda olduğu gibi sanat ve kültür yaşamında da baskıyı beraberinde getirdi. Çok sayıda yazar, tiyatrocu, şair, sinemacı, ressam, gazeteci ve bilim adamı yargılandı, işkence gördü, cezaevine atıldı ve hatta öldürüldü.

Bir yandan bu baskıları sergilemek, öte yandan Hollanda'da yaşayan biz Türkiyeli işçilerin kültürel yaşamlarına katkıda bulunmak amacı ile bir "kültür Haftası" düzenledik.

8-14 Nisan 1984 tarihleri arasında Amsterdam, Rotterdam, Den Haag ve UTrecht'de düzenlenecek olan **"Kültür Haftası"** na Avrupa'da yaşayan Türkiyeli sanatçılar katılacak, hafta boyunca: şarkı festivali, Türkiyeli ve Hollandalı ressamların ortak resim sergileri, Türkiye film haftası, şiir festivali, okuma günleri, edebiyat toplantıları ve Hollandalı şarkıcıların da katılacağı dayanışma gecesi düzenlenecektir.

Avrupa'daki 2 milyonluk Türkiyeli göçmen işçi kitlesinin kültürel sorunlarına katkıda bulunacak ve Türkiye'de özgür bir kültür ve sanat yaşamı için mücadele edenlere güç verecek olan Kültür Haftası'na katılalım.

Dövülerek öldürülen yayıncı ve yazar İlhan Erdost'u ve yurtdışına tedavi edilmesi sağlanmadığı için ölen Ozanımız Hasan Hüseyin'i unutmadığımızı gösterelim! Sesimiz sınırları aşsın ve şu anda hapishanedeki baskı altındaki sanatçılarımıza ulaşsın.

Aydınlarımızı, Sanatçılarımızı baskıya karşı verdikleri mücadelede **"Tek"** bırakmayalım!..

Hollanda Kültür Bakanlığının ve bazı sanat kuruluşlarının desteği ile yapılan haftaya, yurtdışında yaşayan yazar ve sanatçılardan **Dursun Akçam, Oya Baydar, Nedim Gürsel, Gültekin Gürkan, Feyyaz Kayacan, Özdemir Başargan, Vasıf Öngören, Aysel Özakın, Özlem Özgür, Demir Özlü, Ömer Polat, ressamlardan Hanefi Yeter, Mehmet Aksoy, Nil Yalter, Mustafa Altıntaş, katılmış**. Ses sanatçılarından Melike Demirağ, Tahsin İncirli ve korosu, Cem Karaca, Şivan. Sümeyra programda yer almıştı.

Hafta süresince yazarlar yapıtlarından parçalar okudular, izleyicilerin sorularını yanıtladılar. Türkiyeli ve Hollandalı şairlerin şiirlerinden örnekler sunuldu. Meral Taygan, Hollandalı bir sanatçı ile birlikte Nazım Hikmet'in **"Kurtuluş Savaşı Destanı"** nı okudu. Konser, sempozyum, tiyatro, film gösterileri vb. etkinliklerle başlatılan Kültür Haftası 15 Nisan gününe değin sürdürüldü.

Özellikle Utrecht'te, Türkiyeli yazarların otobiyografilerini içeren ve yapıtlarından kısa örnekler sergileyen iki dildeki panolarla, Türkçe hikaye ve romanlarının özenle ciltlenmiş örneklerinin segilenmiş olması oldukça ilgi çekiciydi. ●

Beyin göçü yoksul ülkeleri daha da yoksullaştırıyor

ARAYICI

Gelişmekte olan ülkeler, son 15 yıl içinde, "beyin göçü" sonucunda, insan sermayelerinin önemli bir bölümünü yitirmişlerdir. Beyin göçünün yöneldiği ülkeler ise, hiçbir eğitim harcaması yapmadan, yüksek düzeyde uzmanlaşmış personellerinin sayısını arttırma olanağı bulmuşlardır.

"ABD Temsilciler Meclisi, Dışişleri Komisyonu için hazırlanan bir rapor, ABD'nin gelişmekte olan ülkelerden sağladığı bilim adamları, mühendisler, doktorlar sayesinde, 1971 ve 1972 mali yıllarında 1,8 milyar dolarlık (yılda yaklaşık 1 milyar dolar) eğitim harcamalarından kurtulduğunu belirtmektedir."

Gelişmekte olan ülkeler açısından dramatik sonuçları gün ışığına seren bu gözlemler, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Gelişme Konferansı (BMTGK) tarafından hazırlanan bir incelemeden alınmıştır.

Birleşmiş Milletler, yıllardır, bu kaygı verici sorun üzerine eğilmiştir. Genel Kurul 1975'de "beyin göçünü ve bu olgunun olumsuz sonuçlarını önlemek için ulusal ve uluslararası çapta, ivedilikle bir siyaset belirleme gereğini" vurgulayan bir kararı onaylamıştır. 1977' nin aralık ayında gerçekleştirilen 32. oturum sırasında ise, konuya ilişkin derin bir incelemenin hazırlanmasını karara bağlamıştır.

MBTGK tarafından hazırlanan inceleme, Hindistan'da, Pakistan'da, Filipinler'de ve Sri Lanka'da gerçekleştirilen araştırmalara dayanmakta olup, Unesco gibi diğer uluslararası kuruluşların çalışmalarını da dikkate almıştır. Söz konusu inceleme, gerek gelişmekte olan, gerekse sanayileşmiş ülkeler için, dengeli bir değiş tokuş sisteminin oluşturulması üzerinde durmaktadır.

İncelemeye göre, 1961-1976 yılları arasında 305 bin yüksek düzeyde uzman, gelişmekte olan ülkelerden ABD, Kanada ve İngiltere'ye göç etmiştir. Bunlardan 61 bin'i doktor ya da cerrah, 100 bin'den fazlası mühendis ya da bilim adamı ve 123 bin'i teknisyendir. Bunun yanısıra 115 bin kadar uzmanın da Batı Avrupa'nın diğer ülkelerine göç ettikleri görülmüştür.

Bu inceleme, 1971-1972'de ABD'de yeni doktorların yüzde 50'si ile İngiltere'deki yeni doktorların yüzde 40'ının, gelişmekte olan ülkelerden geldiklerini belgelemektedir. Bu kayıplar, gelişmekte olan ülkeler açısından, doktorların, mühendislerin ve bilim adamlarının, yaşamlarının en verimli dönemlerinde ülkelerini terketme eğiliminde oldukları ölçüde tehlikelidir.

Hindistan, Pakistan, Filipinler, Sri Lanka üzerine yapılan araştırmalar, beyin göçünün gelişmekte olan ülkeler yönünden taşıdığı kaygı verici sonuçları sergilemektedir. 1970 yıllarında Pakistan'da yeni mezun olan doktorların yüzde 50-70'i göç etmiş, Hindistan'da 1960 yıllarının ortalarında genç mühendislerin yüzde 2'si, genç doktorların yüzde 30'u ülkelerini terketmişlerdir. 1975' de Filipinler'de her genç 5 doktordan 1'i çalışmak için yurtdışına gitmiştir. 1971-1975 arasında Sri Lanka'da saymanların yüzde 35' i, doktorların yüzde 20'si ve mühendislerin de yüzde 18'i sanayileşmiş yabancı ülkelere yönelmişlerdir.

Beyin göçünden en çok Asya'nın etkilendiği açıktır. Gelişmekte olan diğer bölgelere ilişkin sayılar da, aynı ölçüde olmasa da, kaygı verici. Unutulmamalıdır ki, bazı ülkeler açısından birkaç uzmanın bile yurtdışına gitmesi, son derece önemli etkilere yol açmaktadır.

Geri kalmış ülkelerin en önemli sorunlarından biri yetiştirdiği değerlerin yurtdışına gitmesidir. Beyin göçü, sadece yukarıda belirtmeye çalıştığım ülkeler için değil, tüm geri kalmış ve de gelişmekte olan ülkelere özgüdür. Bu olgu ülkemiz için de geçerliliğini korumaktadır. Örneğin; 1968 yılında Türkiye'nin 2243 doktoru, 975 mühendisi ve 245 bilim adamı yurtdışında çalışıyordu. Diğer yandan yapılan bir ankete göre 7396 doktordan 1596'sı da dışarıya gitmeyi planlamaktadır. Dışarıda bulunan 245 bilim adamından 151'i, bulundukları ülkenin uyruğuna geçmiş bulunmaktadır. Bu insanların yetiştirilmesinde yapılan yatırımlar, Türkiye zararına kaydedildiği gibi tam verimli olacakları zaman Türkiye'ye en azından rakip olan ülkelerde çalışmaları, yabancı ülkeyi ilerletirken Türkiye'yi daha da geriletmiş oluyor.

Beyin göçü olgusu üzerine yazılmış, 16 Şubat 1969 günlü 16 sayılı Cep dergisinde Ronald Schiller imzalı yazıda şu rakamları görüyoruz: Yalnız 1963 yılında İngiliz uyruğunu taşıyan 5900 profesör, 4400 hemşire, 4200 mühendis, 1200 doktor —yani o yıl yüksek öğrenim diploması alanların yüzde 40' ı— vatanlarından ayrılıp başka yerlere gittiler. Fakat aynı yıl İngilizler geri kalmış ülkelerden 330 profesör, 1600 mühendis, 1300 hemşire, 300 doktor sağladılar. Şurasına dikkat çekmek gerekir ki; bugün İngiliz sağlık örgütlerinde görevli bulunanların yüzde 40'ını Pakistan, Hindistan ve Antiller gibi ülkelerden gelen uzmanlar oluşturmaktadır. Bahtsız Vietnam'da çok yararları dokunabilecek yüksek öğrenimli 3500 Güney Vietnam'lı Fransa'da çalışmaktadır. Kanada'ya gelince 1964'de 920 mühendisini Amerika'ya kaptırmış, fakat aynı yıl yabancı ülkelerden, özellikle İspanya ve Arjantin'den 2000 mühendis getirtmiştir.

Şurası açıktır ki Amerika tek başına yabancı uzmanları çekip toplayan bir ülkedir. Tıp alanı buna en iyi örnektir. Amerikan hastanelerinin her yıl 5500 doktora gereksinimi vardır, bu yüzden Amerika'da hastanelerde çalışan veya dışarda çalışan doktorların yüzde 28'i yabancıdır. Amerikalı Senatör W.F. Mondale bu konuda şunları söylüyor, "işin gerçeği şu; dünyanın en yoksul ülkeleri, dünyanın en zengin ülkesinin yardımına koşmaktadır."

Her yıl 100 yabancı genç Amerikan üniversitelerine öğrenim görmeye geliyor. Sözde bunlar kendi yurtlarına dönerek görev alacaklardır. Fakat tahmin edildiğine göre Asyalı öğrencilerin yüzde 90'ı, Ortadoğu'lu, Yunanlı ve Mısırlı öğrencilerin yüzde 50'si, Afrika ve LAtin Amerika'dan gelen öğrencilerin de önemli bir bölümü anayurtlarına hiç bir süre dönmüyor, Amerika'ya yerleşiyor. Yabancı ırk ve milliyetlerden göçmenlere karşı konmuş önleyici kayıtların 1965'de kaldırılması ve uzman kişilere tanınan kolaylıklar, bu göç akınını hızlandırdı.

Beyin göçü, ücret düzeyi, istihdam olanakları, yaşam ve çalışma koşulları, toplumsal çevre gibi etkenlere bağlıdır. Bununla beraber, bu etkenlerin çözümlenmesi, sanayileşmiş olan ya da olmayan ülkelerin payına düşen sorumluluğu gerçek anlamıyla ortaya koymamaktadır. Beyin göçü, daha ziyade, uluslararası ekonomik gelişme düzeyindeki eçşitsizliğin genel bir belirtisidir.

BMTGK tarafından yürütülen inceleme, "gelişmekte olan ülkelerin beyin göçü sorununa çözüm bulmalarına yardım edebilmek için ulusal, bölgesel ve uluslararası ölçekte işbirliği zorunluluğu" üzerinde durmaktadır. Son yıllarda bu konuda birçok öneri yapılmıştır.

Son yıllarda, gelişmekte olan ülkelerden sanayileşmiş ülkelere yönelik göçte bir düşüş meydana gelmiştir. Beyin göçünün önümüzdeki on yıllık gelişmesini öngörmek güç olmakla beraber, bu düşüşün dönemsel ve geçici etkenlere bağlı olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu göçüm gelecekteki eğilimi, en azından bir bölümüyle, sanayileşmiş ülkelerdeki yeni atılımlara ve muhtemelen, sanayileşmiş ülkelerin ithal edilmiş bazı uzmanlıklara yapısal olarak bağlı kalacak ekonomisine göre biçimlenecektir.

Temsilciler Meclisi Dışişleri Komisyonu tarafından hazırlanan raporda belirtildiğine göre, "ABD'nin 1970'lerin bitiminde ya da 1980' lerin başlangıcında teknisyen açığı olacaktır. Sanayileşmiş ülkeler bu alandaki gelişmelerini karşılayabilmek için gelişmekte olan ülkelerin göçmen uzmanlarına başvurabilirler."

Bazı değerlendirmelere göre, Federal Almanya'da 1978 ile 1980 arasında yüzde 4, 1980 ile 1999 arasında yüzde 3,5 olacak yıllık gelişme oranı, 1990'a dek 2 milyon dolaylarında yeni yabancı emekçinin ülkeye göç etmesini gerektirecektir. İngiltere'de Ulusal Sağlık Servisi'nin gelişmesi, ülkeye yılda 2500 ile 3000 yabancı doktorun gelmesini zorunlu kılmaktadır.

BMTGK'nun incelemesinde şu sonuca varılmaktadır: "Vasıflı el emeğini bir ülkeden diğerine yönelten günümüz ilişkileri, büyük ölçüde, geçmişin mirasıdır. Bu ilişkiler, gelişmekte olan ülkeler zararına bir eşitsizliğe yol açmaktadır. Uluslararası emek piyasasındaki bazı eşitsizlikleri gidermeye yönelik yukarıdaki önlemler, yeni olmadıkları gibi, uluslararası uygulamalarda hiç bir değişikliği de gerektirmemektedirler. Bu önlemler, yetişmiş personel üreten, gelişmekte olan ülkelerin çıkarlarını göz önüne alarak, uluslararası düzenlemelerin genişletilmesinde bir aşama niteliği taşımaktadır."

Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumunun ve benzeri kuruluşların sağladığı burslar ilim adamı yetiştirmeye yönelik. Halbuki bu kanalla yetişen insanların Türkiye'de çalışacakları hiç bir iş alanı yok gibidir. Atom teorileri üzerine doktora yapan bir insanı düşünelim hep birlikte.. Türkiye'de hiç bir deney yampa olanağında değildir. Gerek deney masrafları, gerekse ilgili tesisler bu çalışmaya olanak vermez. Bu kişilerin öğrendiklerini uygulamak veya öğrendikleri ile yeni değerler yaratabilmek için olanakları elverişli olan dış ülkelere gitmeleri kaçınılmazdır.

Harun Karadeniz'in dediği gibi: "Fazla bilgiye hayır mı diyoruz? Evet, fazla bilgiye hayır. Eğer bu fazla bilgi Türkiye'ye hiç yarar sağlamayacaksa, tam tersine yetişme masrafları Türkiye'ce sağlanan bu kişiler dış ülkelere yarar sağlayacaksa; Türkiye için fazla bilgiye hayır demeliyiz. Çünkü, Türkiye'de yeni bir üretime elvermeyecektir." Yine ilkemiz, Türkiye olanaklarına göre, Türkiye için üretime dönük bir eğitim olmalıdır. •

Amerika, Araplar ve Sosyalizm

Ebu CEMAL

Son iki ay içinde ABD'nin Arap dünyasındaki prestiji süratle yıprandı. Arap liderleri birbiri ardına ABD politikası konusundaki tepkilerini sert bir üslupla dile getirdiler. Olayları böylesine hızlandıran en önemli etken elbette Lübnan'daki Amerikan fiyaskosuydu. Ama Başkan Reagan'ın Amerika'daki yahudi topluluğu önünde, Ürdün'e ve Suudi Arabistan'a füzelerin yatışını savunması, Ürdün kralının doğrudan tepki göstermesine yol açtı. Üzerinde anlaşmaya varılmış bir satış anlaşmasının dahi yahudilere onaylatılmaya çalışılmasının Arapların gururuyla oynamak olduğu Kral Hüseyin tarafından açıklandı. Kral Hüseyin, *"ABD tercihlerini İsrail'den yana yapmıştır. Dolayısıyla herhangi birşey elde etme ümidi yoktur. Özellikle seçim yıllarında Amerika için kısa vadeli çıkarların prensiplerden çok daha önemli olduğunu anladım"* dedi.

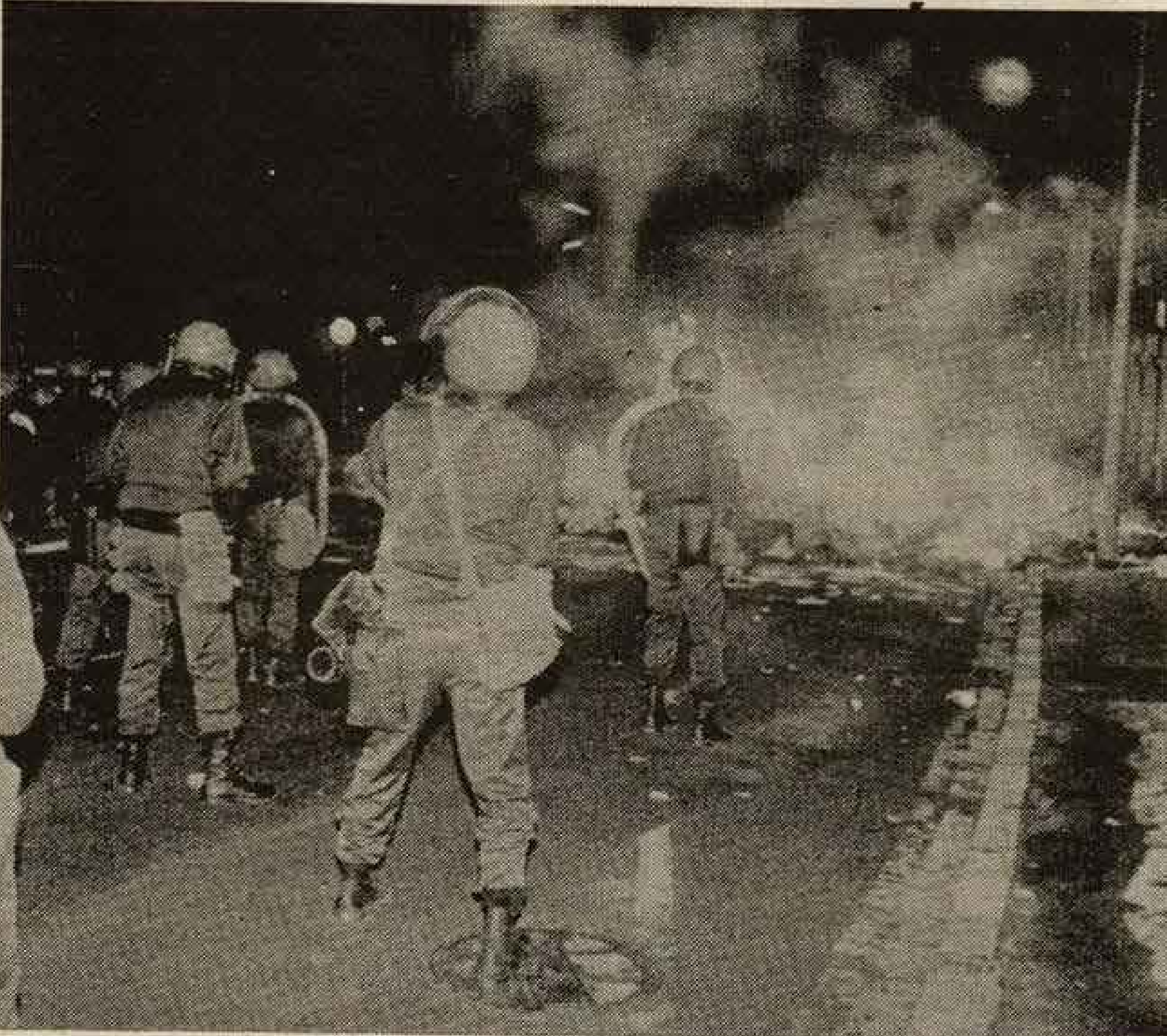
Bu demecin Amerikan yönetiminin satış anlaşmasını Kongreden geçirmesini daha da zorlaştıracağının anlaşılması üzerine, Beyaz Saray satış önerisini geri çekti. Böylece, 11 Mart'ta Birleşmiş Milletler'de kullandığı vetodan sonra ABD ikinci kez Ürdün'le çatışmış oldu. O tarihte Ürdün, İsrail'in Batı Şeria' da inşa ettiği yerleşim merkezlerinin kınanması için Birleşmiş Milletler'e başvurmuştu. Ürdün ABD' nin tarafsız kalmasını, hiç olmazsa veto etmemesini istiyordu. ABD kabul etmedi. Böylece Reagan'ın Filistin için sunduğu barış planı gene kendi elleriyle yırtılmış oldu. *"İsrail çıkarları doğrultusunda sürekli değişen ABD politikası, Amerikanın Araplarla ilişkilerini olumsuzlaştırıyor. Gururumuzla oynanıyor. ABD kendi ulusal çıkarları doğrultusunda dengeli bir politika izlemediği sürece ilişkilerimiz normalleşemez"* diyordu Kral Hüseyin.

Kral Hüseyin'in gururuna bu kadar düşkün olmasında, burnu dibinde Amerika'ya meydan okuyan olaylar gelişirken, aşağılık bir statüyü kabullenmesinin kendi iktidarını da tehlikeye sokacağı korkusu da yatmaktadır. Hassas dengeler üzerinde oturan Arap iktidarlarının Lübnan ve Filistin sorunu konusundaki hassasiyetlerinin sebeplerini ve boyutunu bu olay çok daha iyi açığa çıkarmaktadır. Gerek İsrail'in, gerekse de Filistinlilerin kullandığı bu zayıflık, Arap iktidarlarını kaygan bir zeminde tutuyor. Kah aşırı derecede ABD veya Sovyet yanlısı olan, kah ortalarda dolaşan; ama sürekli yer ve saf değiştiren Arap politikacılarının üstün başarılarının kaynağı da bu konumları olsa gerek ! Yapılarını hiç değiştirmeden; veya sadece mevcut iktidar dengelerinin yer değiştirmesiyle, farklı kılıklara girebiliyorlar. *"Sosyalizmden"*, *"faşizme"* uzanan bir yelpazede yer değiştirebiliyorlar.

Bu kıvraklığın Türkiyeli ve Kürdistanlı *"sosyalistlerin"* bile gözünü boyayabildiğini dergilerimizden okuyabiliyoruz. Tabi kimi *"tahlillerin"* çıkarlar doğrultusunda yapıldığı düşünülebilir. Ama dünyanın en usta politikacılarını yetiştirebilen Ortadoğu'da dövüşen çıkarların bizlerin boyunun çok üstünde olduğu unutulmamalı. Bilirsiniz: Filler tepişirken, karıncalar ezilir.

Yazımızı, Suriye Devlet Başkanı Hafız Assad'ın bir açıklamasıyla bitiriyoruz: *"ABD'nin bölgede elbette bir yeri vardır ve olmalıdır. Ama bu, süper güç olmanın sorumluluklarına uygun olmalıdır. Arapların ABD politikasını etkileyememelerinin temel sebebi, Başkanı seçecek Arap seçmenlerin olmamasıdır, yahudiler ise var. Ama onlar, ABD çıkarları değil, İsrail çıkarları doğrultusunda politikayı zorluyorlar. ABD İsrail'e milyarlarca dolar silah vermeye devam edip, İsrail'i bölge güçlüsü haline getirirken barış görüşmeleri inandırıcı olmaz. İsrail'e karşı ABD kamuoyunda sempati olduğunu kabul etmiyorum. Kamuoyu İsrail Lobby'si tarafından örgütlü etki altında bırakılıyor. İsrail'in amaçlarıyla barış bağdaşmıyor. ABD yardımıyla gücünü koruduğu sürece bu değişmeyecektir."*

Fransa'da direnişler birbirini izliyor

Fransa'da çelik işçilerinin gösterileri yer yer polisle çatışmaya dönüşüyor

Doktorlar, profesörler, liman işçileri, kamyon şöförleri ve çiftçilerden sonra şimdi de çelik endüstrisi işçileri sosyalist Mitterand hükümetinin aldığı önlemlere karşı direnişe geçtiler. Mitterand'ın en büyük seçmen kitlelerinden birini oluşturan çelik endüstrisi işçileri, çeliğe yapılan devlet yardımının azalması ve bu endüstri dalından 25 bin işçinin çıkarılmasını öngören yeni yasadan sonra, kendilerini Mitterand tarafından ihanete uğramış olarak görüyorlar. Ayrıca bu sefer göstericilerin arkasında iktidar ortağı Komünist Partisi de bulunuyor. Çelik işçilerinin son yaptığı gösterileri düzenleyen sendika CGT, Komünist Partisi taraftarı. KP Genel Sekreteri Marchais de yaptığı konuşmalarda bu son yasadan dolayı iktidar ortağı Sosyalist Parti'yi suçladı ve yasanın geri alınmasını istedi. Gösteriler, çelik endüstrisinin yoğun olduğu Lothringen' de en yüksek boyutlara ulaştı.

OLAYLAR NASIL GELİŞTİ

Fransa çelik endüstrisi, 1977'den beri bu tür işçi çıkarmalarla karşı karşıya. İlk olarak işten çıkartılan 16 bin işçiyi, 1979'da 22 bin işçi izledi. Ancak bu işten çıkarmalar, sağcı Giscard d'Estaing hükümeti döneminde oluyor ve ayaklanan işçiler, Sosyalist Mitterand'ı bir kurtarıcı olarak görerek, 1981 seçimlerinde %60 oy oranıyla Sosyalist Partiyi seçiyorlardı. Bugün ise, aynı işçiler Sosyalist Mitterand'a karşı ayaklanmış durumdalar.

Mitterand hükümeti, ülkede çelik üretimini elinde bulunduran iki işletmeyi devletleştirdi. Ancak işletmelerin çok büyük zararlarla çalışmaları (her ikisinin de aylık zararları 390 milyon Frank, geçen sene bu işletmelere devlet bütçesinden yapılan yardımlarının toplam miktarı ise 10 milyar Frank) Mitterand hükümetini bu son yasayı çıkarmaya itti. Bu yeni yasayla devlet, çelik endüstrisine yapmakta olduğu yardımı başka alanlarda kullanarak, başka iş sahaları açmayı amaçlıyor. Bu da, çelik endüstrisinde daha modern bir tekniğin kullanılmasını ve istihdamın büyük ölçüde azaltılmasını beraberinde getiriyor.

Mitterand, yasayla ilgili yaptığı açıklamada işyerlerini kaybedenlerin sokağa atılmayacaklarını, onlara yeni iş olanakları yaratılacağını söyledi. Ama bu vaad, çelik işletmelerinin çevresinde oluşmuş, her şeyi çelik üretimine ve çelik işçilerine bağlı küçük şehirlerdeki halkı ikna etmedi. İşçi çıkışlarıyla beraber göçlerin de başlayacağını, şehirlerinin ölü şehirler haline geleceğini belirten halk, yasanın çıkmasından hemen sonra sokaklara döküldü. Sosyalist Parti binalarına, hükümet dairelerine saldırıldı. Longwy gibi bazı şehirlerin giriş-çıkışları kesildi, yollara barikatlar kuruldu. Bunların sonucu olarak yer yer güvenlik kuvvetleriyle çatışmalar çıktı.

Olayların ne şekilde sonuçlanacağı bilinmiyor. Mitterand hükümeti bu konuda taviz vermeyeceğini açıklıyor. Son zamanlarda muhalefete geçmenin kendisi için daha iyi olacağı görüşüne sahip olan ve iktidardan ayrılmak için sebep arayan Komünist Partisi ise, kendine bağlı sendikalar aracılığıyla işçileri destekler tavrını sürdürüyor.

Güney Afrika Cumhuriyeti taktik mi değiştiriyor?

Güney Afrika Cumhuriyeti, geçtiğimiz aylar içinde öteden beri saldırılarda bulunduğu iki komşu ülke ile saldırmazlık anlaşmaları imzaladı. Önce Mozambik ile imzalanan anlaşmada Güney Afrika Cumhuriyeti MNR gerillalarına artık destek vermeyeceğini açıklarken, devrimci FRELIMO örgütünün oluşturduğu Mozambik hükümeti de ANC üyelerine yardım yapmamayı kabul etti. Daha sonra Angola ile Güney Afrika Cumhuriyeti arasında imzalanan anlaşma da aşağı yukarı aynı nitelikte. Buna göre de Güney Afrika Cumhuriyeti, artık kendisi için bir ekonomik çekiciliği kalmayan Namibya'ya bağımsızlığını veriyor, işgal altında tuttuğu Güney Angola topraklarından çekiliyor UNITA'yı desteklemekten vazgeçiyor, buna karşı Angola hükümetinden de SWAPO'yu topraklarında barındırmamasını istiyor. Ayrıca bu anlaşmanın imzalanmasından hemen sonra Angola Devlet Başkanı Jose Eduardo'nun Küba'ya giderek, Castro ile Küba askerlerinin Angola'dan çekilmesi konusunda görüşmelere başlaması da, Güney Afrika Cumhuriyeti ile Angola arasında imzalanan anlaşmanın bir sonucu olarak değerlendiriliyor. Castro-Eduardo görüşmesinden sonra her iki tarafın da yaptığı açıklamalarda Angola'daki 25 bin Küba askerinin kademeli olarak geri çekileceği, ancak bunun birtakım şartlara bağlı olduğu belirtildi. Bu şartlar, Güney Afrika Cumhuriyetinin Angola ve Namibya'dan çekilmesi, Namibya'ya "**gerçek**" bağımsızlığının verilmesi ve gerek Güney Afrika Cumhuriyeti, gerekse ABD'nin diğer müttefiklerinin Angola'ya karşı saldırgan tavırlarından vazgeçmeleri olarak açıklandı. Gene ortak açıklamaya göre, Küba askerlerinin Angola'dan çekilmeleri "**her iki ülkenin de isteği ile**" ve ancak "**her türlü tehlikenin bertaraf edilmesi halinde**" olacak.

Öte yandan Mozambik-Güney Afrika Cumhuriyeti anlaşması ilk meyvalarını vermeye başladı. Antlaşmadan sonra bir süre ülkedeki ANC'lilerin evlerine baskınlar yapan Mozambik hükümeti, geçtiğimiz günlerde aldığı bir kararla ülkedeki ANC üyelerini kamplara toplamaya başladı. Bu karara uymak istemeyen ANC'lilerin sınır dışı edilecekleri bildirildi.

MOZAMBİK'LE YAPILAN ANLAŞMA

Mozambik'te 1975 yılında yönetime gelen hükümet, 60'lı yıllarda sömürgeci Portekiz ordusuna karşı bağımsızlık savaşı veren Marksist-Leninist FRELIMO'dan(Mozambik Kurtuluş Cephesi) oluşuyor. Güney Afrika Cumhuriyeti ile sıkı ticaret ilişkilerine girmesine karşın Mozambik hükümeti dış politikada devrimci tutumunu koruyarak, 1980'lerde Rodezya beyaz hükümeti ile çarpışan örgütlerin üssü olarak kaldı, geçtiğimiz günlere kadar da ANC'ye destek olmaya devam etti. Mozambik'in ANC'ye verdiği destek, Güney Afrika Cumhuriyetinin sık sık Mozambik topraklarına saldırmasına ve karşılık olarak MNR'yi desteklemesine yol açtı.

Mozambik'in Güney Afrika Cumhuriyeti ile imzaladığı son anlaşmaya göre ANC'den desteğini çekmesi, içinde bulunduğu ekonomik zorluklar ve MNR'yi bir türlü yok edememesi ile açıklanıyor.

MNR, FRELİMO'nun yönetime geçmesinden sonra eski diktatör Salazar'ın taraftarları ve FRELİMO karşıtı kişiler tarafından kuruldu. Ancak 1979'da Güney Afrika Cumhuriyetinin kendisini maddi ve askeri yönden desteklemeye başlaması ile güçlendi. MNR, gerilla metodları kullanmasına karşın devrimci gerilla örgütlerinden farklı bir yapıya sahip. Merkezi bir koordinasyondan yoksun olan çeteler halinde köyler basılıp yağmalanıyor, buradaki halk terörize edilmeye çalışılıyor. Gene devrimci gerilla örgütlerinden farklı olarak MNR çetelerinin, köylerde kendilerine politik taban bulma gibi bir çabaları yok, "**kurtarılmış bölgeler**" yaratmaya da çalışmıyorlar. Sık sık saldırıya uğrayan köylülerin ise en büyük şikayeti FRELIMO ordusunun gereken çabuklukta duruma müdahale edememesi ve kendilerini MNR çetelerinden kurtaramaması. Bu, halkın yönetime güvensizlik duymasına yol açıyor.

FRELIMO'nun MNR çetelerini yenememesinin bir nedeni bunların Güney Afrika Cumhuriyetinden aldıkları yardımlarla sürekli güçlenmeleri, diğer bir nedeni ise kendisi de bir gerilla hareketi olan FRELIMO'nun yönetime geçtikten sonra düzenli bir ordu haline getirilmesi, böylece gerillalarla mücadele konusunda gerekli hareketliliğe sahip olamaması.

Güney Afrika Cumhuriyetinin Mozambik'e bir yandan doğrudan hava saldırılarında bulunması, bir yandan da MNR'yi desteklemesi, zaten ekonomik bakımdan güçsüz olan Mozambik'i bu son anlaşmaya iten şartlar. Ancak bu durumda son dayanağı sayılabilecek önemli bir destekten yoksun kalan ANC'nin bundan sonra ne yapacağı sorusu gündemde. Güney Afrika Cumhuriyetinin baskıları sonucu Lesotho Swasiland ve Botsvana ANC'ye destek olmayacaklarını daha önce açıklamışlardı. Zimbabwe ise ANC ile diplomatik ve politik ilişkilerini sürdürmekle beraber, ülkesinde üstlenmesine izin vermeyeceğini açıkladı.

Güney Afrika'nın desteğini gerçekten çekmesi halinde zafer şansının sıfıra ineceğini belirten MNR'nin ise gene de bir süre eylemlerine devam edeceği tahmin ediliyor.

ANGOLA'DA SWAPO'YU DESTEKLEMEYECEK

Mozambik gibi, Angola da 1975 yılında bir halk demokrasisi haline geldi. Ancak gerek sömürgecilere karşı savaşın birbirine rakip farklı hareketler tarafından verilmiş olması, gerekse Portekizlilerin sömürge döneminde kendi çıkarları için başlatmış oldukları Kuzey-Güney etnik guruplan çatışmasının süregelmesi, bu ülkede politik istikrarın oluşmasını engelledi. Güney Afrika Cumhuriyeti de bu duruma anti-komünist UNITA'yı her yönden destekleyerek katkıda bulunuyor. Güney Afrika Cumhuriyeti işgalindeki Namibya'da üstlenen UNITA, savaşçılarının bir bölümünü güneydeki etnik guruplardan sağlamakta.

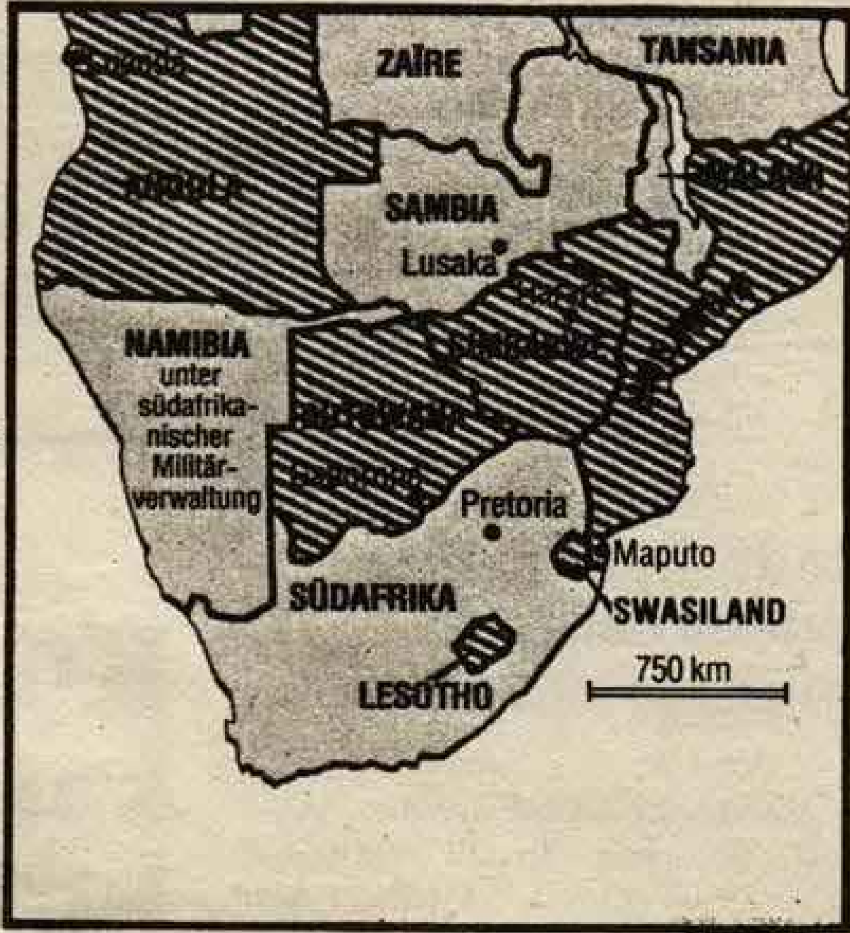
Küba askerlerinin gelmesiyle ülkenin orta yöresine hakim olan MPLA (Angola Halk Kurtuluş Hareketi) gene de büyük zorluklara karşı karşıya. Bu durumda, Güney Afrika Cumhuriyetinin son anlaşmaya göre UNITA'yı desteklemekten gerçekten vazgeçmesi halinde Angola hükümeti MPLA bu cephede oldukça rahatlamış olacak.

Anlaşmaya göre bağımsızlığına kavuşacak olan Namibya'ya gelince; 1920'den beri Güney Afrika Cumhuriyetinin elinde olan bu ülkenin bağımsızlığı Birleşmiş Milletler tarafından ilan edilmiş, ancak Güney Afrika Cumhuriyeti bu kararı tanımamıştı.

Aradan geçen süre içinde bu ülkenin Güney Afrika Cumhuriyeti için ekonomik çekiciliği pek kalmadı artık: Namibya kıyılarında petrol bulma ümitleri çoktan suya düştü, ayrıca Namibya'nın uranyum yataklarına da -geçmişte bunları bol bol kullanmış olan- Güney Afrika Cumhuriyetinin artık fazla bir ihtiyacı yok. Tüm bunların yanında Namibya'yı işgal altında tutmanın da Güney Afrika Cumhuriyetine pahalıya malolması -günde 1.3 Milyon Dolar- Pretoria'yı Angola ile anlaşma masasına oturmaya itti.

Namibya'nın ise kavuşacağı bağımsızlığın "**gerçek**" bir bağımsızlık olup olmayacağı tartışma götürür: Namibya tüm gıda maddelerini Güney Afrika'dan alıyor, tüm dış ticareti Güney Afrika limanlarından yapılıyor. Ayrıca en önemli limanı olan Walvis Bay bağımsızlıktan sonra da Güney Afrika Cumhuriyetinin elinde kala cak. Ülkedeki madenlerin çoğu da halen yabancı şirketlerin elinde.

Güney Afrika Cumhuriyetinin, elindeki bu olanaklarla Namibya'da bağımsızlıktan sonra oluşabilecek sosyalist bir hükümete hayli zorluklar çıkaracağı tahmin ediliyor.

Güney Afrika Cumhuriyetinin anlaşma yaptığı komşu ülkeler

UNITA: Angola hükümetine karşı mücadele veren örgüt. Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından destekleniyor.
ANC: (Afrika Ulusal Kongresi)- Irkçı Güney Afrika Hükümetine karşı siyahların örgütü. Liderlerin çoğu yurtdışında, ağırlıkla Mozambik'te. Mozambik ANC'yi destekliyor.
MNR: (Ulusal Direniş Hareketi)- Mozambik hükümetine karşı mücadele veren sağcı gerilla örgütü. Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından destekleniyor.
SWAPO:(Güney Batı Afrika Halk Örgütü)- Namibya'lı devrimci örgüt. Angola tarafından destekleniyor.

DÜNYA'DAN KISA... KISA...

İTALYA'da sosyalist Craxi hükümetinin yeni ekonomi politikasına karşı yapılan gösteri yürüyüşüne yüzbinlerce İtalyan katıldı. Katılımın 500 bin ile 1 milyon arasında olduğu belirtiliyor. Olaysız geçen yürüyüşü, CGIL Sendikası komünist kanadı düzenledi. Yürüyüş sonunda bir konuşma yapan CGIL Genel Sekreteri Lama, hükümetin enflasyonu önlemek amacıyla aldığı ekonomik önlemlerin kaldırılmasını, sendikalarla beraber yeni bir ekonomik plan hazırlanmasını istedi.

* * *

PERU'da Mart ayı içinde 24 saatlik bir genel grev yapıldı. Dört sendika birliği, muhalefet partisi APRA ve "Birleşik Sol"un öncülüğünde gerçekleştirilen greve katılım, sendikaların bildirdiğine göre yüzde 50'nin üstünde oldu. Bu, Mayıs 80'de Başkan Fernando Belaunde'nin yönetime gelmesinden bu yana yapılan 5. genel grev. Hükümet, grevi kendisine yöneltilmiş bir politik savaş olarak niteledi ve 3 gün süreyle olağanüstü hal ilan etti. Grev, IMF tavsiyeleri doğrultusunda alınan yeni ekonomik önlemlerin kaldırılması, ücretlerin arttırılması, benzin fiyatlarının dondurulması ve Antlar bölgesindeki olağanüstü hal durumunun kaldırılması talepleriyle gerçekleştirildi. "Işıldayan Patika" isimli solcu gerilla örgütü Antlar bölgesinde özellikle etkin olduğu için, hükümet baskısı en çok bu yörede görülüyor. Grev sırasında bir toplantıda konuşan Sovyet yanlısı Komünist Partisi Genel Sekreteri Prado, bir polisin attığı gözyaşartıcı bomba sonucu yaralandı. Çıkan çatışmalarda 200'den fazla Peru'lu gözaltına alındı.

* * *

ŞİLİ'de Pinochet rejimine karşı düzenlenen "Ulusal Protesto Günü"nde biri 12 yaşında bir çocuk olmak üzere 4 kişi öldü, çok sayıda Şili'li yaralandı. Yönetim, protesto gününden bir gün önce sokağa çıkma yasağı ilan etti. Polisle çıkan çatışmalarda 400'den fazla kişi gözaltına alındı. Gösterileri düzenleyen sendika lideri Rudolfo Seguel, çatışmalardam güvenlik güçlerinin sorumlu olduklarını açıkladı. Son günlerde yönetimin her türlü baskıyı arttırmış olması, muhalefet partilerini de daha radikal tavırlar almaya yöneltiyor. Şili Komünist Partisi önderliğindeki MDP, rejime karşı her tür araçla savaşılacağını açıkladı. Bu son protesto gününe ilk olarak tüm politik ve sendikal örgütler katıldı. Bunlar arasında KP, Sosyal Demokratlar, Hristiyan Demokratlar ve Demokratik Alyans (DA) da var. Demokratik Slyans, ılımlı sağcılar ve sosyalistlerden oluşuyor.

* * *

URUGUAY'da askeri rejime karşı yapılan protesto gününe 2 milyondan fazla kişi katıldı. Bu sayı, Uruguay nüfusunun yüzde 80'i. Özellikle, Şili'de olduğu gibi, tencere kapaklarının birbirine vurulması ile yapılan gösteriden sonra, göstericilerin taleplerinin açıklandığı bir konuşma yapıldı. Bunlar, herkesin katılabileceği seçimlerin yapılması, genel af, iş olanakları ve ücretlere zam. Politik partilerin, sendikaların ve öğrenci örgütlerin özgürce faaliyetlerine izin verilmesi olduğu zenlediği gösterilerde, olaysız geçti.

El Salvador'da seçim komedisi

El Salvador'da 25 Mart'ta yapılan seçimlerde hiç bir parti yüzde 50'nin üzerinde oy alamadı. Yasalara göre seçimlerin 6 Mayıs'ta tekrarlanması gerekiyor. Seçimlerde beklenildiği gibi Hristiyan Demokrat Napoleon Duarte yüzde 42 ile en fazla oyu alırken, aşırı sağcı ve "**ölüm mangaları**"nın şefi olarak bilinen ARENA Partisi lideri d'Aubuisson yüzde 31 oyla ikinci oldu. Ulusal Barışma Partisi (PNC) ise üçüncü parti durumunda.

Gerillalar, seçimi engellemeye çalışmayacaklarını, sadece boykot edeceklerini daha önce açıklamışlardı. Boykot nedeniyle, gerillaların elinde olan bölgelerde --ülkenin yaklaşık dörtte biri-- seçimler hiç yapılmadı. Seçimlerin yapılabildiği yerlerde ise organizasyon bozukluğu nedeniyle seçmenlerin büyük bir kısmı oy kullanamadı. El Salvador'da seçimlere katılmak zorunlu. Katılmayanlar hem yasalara göre para cezasına çarptırılıyorlar, hem de kimliklerinde oy kullandıklarına dair damga bulunmayanların, ileride gerek hükümet güçleri, gerekse "**ölüm mangaları**" ile başları belaya girebiliyor.

BAŞKAN ADAYLARI VE GERİLLALARLA DİYALOG

Gerillalar, seçim öncesi yaptıkları açıklamada, aşırı sağcılar ve ordunun dışında her kesimin temsil edildiği bir geçiş hükümetinde yer almaya hazır olduklarını bildirdiler. Bu öneri San Salvador'da reddedildi. Bundan sonra gerillalarla bir diyalog kurulup kurulmaması konusunda başkan adayları az çok farklı yaklaşımlara sahipler. "**Ölüm mangaları**"nın şefi d'Aubuisson "**El Salvador kızıllara mezar olacak**" sloganı ile kitlesini "**ülkedeki son kızıl da yok olana dek savaşa**" çağırıyor. Halktan gideREK büyüyen bir destek gören, ülkenin dörtte birini elinde bulunduran, bazı ülkeler tarafından El Salvador halkının resmi tamsilcisi olarak tanınan FMLN/FDR örgütüne açılan böyle bir savaşın gerçekçiliği bir yana, d'Aubuisson'un halk içinde, kilise içinde, hatta ABD Kongresinde bile düşmanları çok. Başta rahip Romero olmak üzere bir çok ilerici-yurtseverin "**ölüm mangaları**" tarafından öldürülmüş olması affedilmiyor. Hristiyan Demokrat Duarte ise bu konuda daha ılımlı bir yaklaşım içinde. Yaptığı bir açıklamada gerillalara diyaloğu kabul edebileceğini belirten Duarte, "**artık ölümler istemiyoruz, barış istiyoruz**" dedi. 25 Mart'ta aldığı oylarla 3.büyük parti durumuna gelen PCN ise, şimdiye kadar tüm askeri diktatörlük dönemlerinde Başkan çıkarmış bir parti. Her konuda olduğu gibi, gerillalarla diyalog konusunda da tamamen Washington'un görüşünü savunuyor: Gerillalarla görüşme masasına oturulmayacak.

Ordu, 6 Mayıs seçimlerini de Duarte'nin kazanması halinde, ülkede Arjantin'e benzer bir durum yaratılacağından korkuyor. Duarte'nin de Alfonsin gibi insan hakları konusunda ordudan hesap sorulmasına izin verebileceği ihtimali üzerinde duruluyor. Ancak gene de, böyle dönemlerde bir darbe ile yönetime gelerek kendi durumunu korumayı başaran El Salvador ordusu, bundan sonra da bu konuda Washington'un desteğine güvenebilir. Bu olasılığın her an göz önünde bulundurulması gerektiğini bilenler, El Salvador'da bugünlerde şu soruyu soruyor: "**ABD'de neden hiç darbe olmuyor?**". Cevap: "**Orada ABD Büyükelçisi yok da ondan.**"

Gerillaların hakim oldukları bölgelerde seçimler yapılamadı

Askerlik çağındaki gençler:

"20 bin neden olmasın 5 bin"

Wuppertal'lı askerlik çağındaki gençler komitesi

Wuppertal'lı Askerlik çağındaki Gençler Komitesinin düzenlediği "Wuppertallı Askerlik Çağındaki Gençler'in Şenliği" adlı toplantıya eş ve aileleriyle birlikte 150'nin üzerinde genç katıldı.

Gençlerden biri yaptığı konuşmada **"20 bin Mark'ın masraflarıyla birlikte 30 bin Markı bulduğunu, bunun ödenmesinin zor olduğunu, gençlerin sırtındaki bu kamburun sosyal sorunlara gebe olduğunu, halbuki "BEDEL" 5000DM olursa herkesin ödeyebileceğini vurguladı. Hükümetler arası antlaşmalarla askerlik süresince ve askerlik dönüşü iş-yeri garantisinin sağlanmasını, "Bedel Yasası" nın kapsamı genişletilerek tüm gençlerin, öğrencilerin ve işçi ailelerinin de bu yasadan yararlanmasının sağlanmasını istedi.**

DGB merkezinden Türk sendikacı Mete Aksu, yine DGB den İtalyan sendikacı Sercioseki ve Ruhr Bölgesi Askerlik Çağındaki Gençler Komitesinden bir temsilci misafir olarak katıldılar.

DGB'den Mete Aksu yaptığı konuşmada gençlerin ve ailelerinin sorunlarını bir sendikacı olarak çok iyi bildiğini belirttikten sonra "Bedel 5 bin olsun" isteminin çok doğru olduğunu, DGB olarak gençlerin bu haklı istemini tüm olanaklarıyla destekleyeceklerini belirtti.

Gençler hedeflerine varana kadar bıkıp usanmadan çalışmalarını sürdüreceklerini belirttiler.

18.3.1984 pazar günü Die Börse-Viehhof str.125 5600 Wuppertal-1 adresinde gerçekleştirilen toplantı koro, folklor ve saz eşliğinde bir gencin söylediği türkülerle sürdürüldü. Bir orkestra eşliğinde çalınıp söylenen türkülerle sona erdi.

Daha sonra gençler Türkiye ve Alman hükümetlerinin yerine getirilmesini istedikleri şu talepleri sundular:

a) Türkiye Hükümetinden isteklerimiz:

1-Askerlik bedeli, yurtdışında yaşayan gençlerin ekonomik durumları gözönüne alınarak, yeniden saptanmalıdır. Askerlik bedeli, 20 bin Mark'tan 5 bin Mark'a indirilerek, bu çarpıklık derhal düzeltilmelidir.

2-İşsiz olan ve meslek eğitimi gören gençlere kolaylıklar sağlanmalı, bu durumda olan gençlerin askerlikleri ve bedel ödemeleri ertelenmelidir.

3-Bedelli askerlik uygulamasından, işçi olmayan öğrenci ve işçi ailesi gençlerde yararlanmalıdır.

4-Bir ailede askere gidecek genç sayısı gözönünde bulundurulmalı, ikinci, üçüncü ve diğer gençler için bedel ödeme de indirim yapılmalıdır.

5-Normal süreli, yani 20 aylık askerlik yapanların Federal Almanya'daki tüm hakları garanti altına alınmalı ve tekrar buraya dönme olanağı (imkanı) sağlanmalıdır.

6-Bu güne kadar 11 bin, 22 bin ve 20 bin üzerinden bedel ödeyerek, askerlik yapmış olanlara aradaki fark geri ödenmelidir.

7-Askerlik bedeli için alınan milyonlarca dövizler, Marklar silahlanma için silah patronlarına değil, geleceğimize yönelik yeni iş yerleri açılması için harcanmalıdır.

b) Federal Almanya Hükümetinden isteklerimiz:

1-İki aylık bedelli askerlik süresi işverenlerce paralı izin sayılmalıdır. Ve yasalarca bu garanti altına alınmalıdır.

2-Normal süreli 20 aylık, yada 2 aylık temel askerlik süresi boyunca Federal Almanyadaki iş yerlerinin korunması, çalışma ve oturma izinlerinin güvence altına alınması sağlanmalıdır.

3-F.Almanyadaki yabancı gençliğe öğrenim ve meslek eğitimi yapma olanakları (imkanları) kolaylaştırılmalıdır.

Ve toplantının sonunda gençler, isteklerinin gerçekleşmesi için aşağıdaki eylem biçimlerini oya sundular.

1-Türkiye hükümetine ve başbakan Turgut Özal'a açık mektup gönderilmesi,

2-Türkiye'nin F.Almanya Bonn büyükelçisine askerlik bedelinin düşürülmesi için mektup, kart gönderilmesi,

3-Askerlik bedelinin indirilmesi için imza kampanyası açılması,

4-Yerel Bedelli Askerlik Komitelerinin bölgesel ve F.Almanya çapında örgütlenmesi,

5-Önemli merkezlerde en geniş yığınsal yürüyüşler düzenlenmesi, basın toplantıları, basın açıklamaları yapılması ve gerekirse döviz boykotu uygulaması yapılması,

6-Bedelli Askerlik üzerine aydınlatıcı toplantılar düzenlenmesi, gençliğin en geniş birliğinin sağlanması gerçekleştirilir, hayata geçirilirse, her genç üzerine düşen görevi yapar, kenara çekilmezse, onbinlerce kişi sesini birleştirir, gür bir şekilde askerlik bedelinin 5 bin Mark'a düşürülmesi için haykırırsa bu ses Ankara'ya gider ve sesimizde er geç yankısını bulur.

Hedefimiz,

Bugün var olan ve yarın ortaya çıkacak olan, diğer sorunlarımızın çözümü için de şimdiden birliğimizi kurmak ve güçlendirmektir.

YAŞASIN GENÇLERIN BİRLİĞİ...

Köln'de gençler askerlik bedelinin indirilmesi için bir toplantı yaptı

Askerlik bedelinin indirilmesi için Köln Fachhochschule salonunda yapılan ilk toplantıya 120 genç katıldı. Bir kültür programıyla sona eren toplantıda benzeri toplantıların sürdürülmesi istendi. Girişim adına konuşan bir genç 2.toplantının 7 Nisan tarihinde düzenleneceğini, bunun daha yığınsal olması için tüm gençlerin özverili bir çaba içinde olmaları gerektiğini söyledi.

Açılış konuşmasında şehrimizde yaşayan gençlerin içinde bulundukları durum dile getirildi. Bir yandan gençlerin büyük çoğunluğunun iş bulamadığı, bulanlarında; **"Ne zaman çıkışım verilir acaba?"** korkusu içinde yaşadıkları bir ortamda, 20 bin markın ödenecek bir miktar olmaktan çıktığı vurgulandı.

Daha sonra söz alan gençler de, bedelin mutlak düşürülmesi gerekliliği üzerinde durdular.

Kambur kambur üstüne diye başladı konuşmasına bir genç. **"Bir yandan hergün işsiz kalmak korkusuyla yaşıyoruz. Büyük çoğunluğumuz iş bulamıyor ve çok güç koşullar altında yaşam kavgası veriyor. Diğer taraftan bize dayatılan 20 bin Mark. Peki bu 20 bin Mark'ı hangimiz bir çırpıda ödeyebilecek durumdayız? Hiç birimizin bu miktarda parası olmadığına göre, geriye bankadan kredi almak kalıyor. Kredi almakta öyle kolay mı? Haydi alabildiğimizi kabul edelim: Banka faizi, gidiş geliş masrafları, toplam olarak karşımıza çıkan rakam 20 bin değil 30 bin oluyor. Durumumuz 30 bin rakamıyla karşılaştırıldığında ortaya çıkan görünüm bizleri ürpertiyor. Hayatımızın en verimli çağını; bir meslek öğreneceğimiz, geleceği mize yönelik belirli kişisel sorunlarımız için çözüm yolları aramamız gereken bu dönemde, yıllarımızı bedelin ödenmesi için harcayacağız. Buna karşı çıkmak hepimizin görevidir." "Banka'dan Kredi çekmeden, borçlanarak askerlik yaptığımızı düşünelim"** diye başladı konuşmasına: **"Dert yine aynı dert. İki ay sonra aynı korku yine içimizde, tıpkı celladın kılıcı gibi, boynumuza indirilecek. İşten çıkarılmak var, taksitleri ödeyememek var ve M.S.-Bakanlığından bir yazı almak var: "Gelin geri kalan askerliğinizi tamamlayın. Aksi takdirde hakkınızda..."Nitekim bu durumla karşılaşan arkadaşlarımız var.**

Söz alan diğer arkadaşlarda bu doğrultuda kendi görüşlerini dile getiren konuşmalar yaptılar. Askerlik çağındaki gençlerin bir araya gelmesiyle bedel miktarının ödenebilir bir rakama düşürülebileceğini, bunun bir hayal olmadığını vurguladılar.

Salonun değişik yerlerine asılan şu belgiler dikkat çekiyordu: **"20 bin Mark çok, iş güvencesi yok. Bedel bel büküyor. Atalarımız güzel söylemişler: Bir elin nesi var, iki elin sesi var ve biz iki değil onbinlerce eliz. 20 bin neden olmasın 5 bin. Bir araya gelemeyiz, aramızda bedel var. Bende neşe arama bu bedel inmedikçe?**

Toplantı şu istemlerle sona erdi:

-20 bin olarak saptanan ama banka faizi ve gidiş-geliş masraflarıyla 30 bin mark'ı bulan bu miktarı ödeyemeyiz.

-Bu miktar yalnız çalışan gençler açısından değerlendirilmemeli, iş bulamayan, işsiz kalan gençlerin durumu da göz önünde bulundurulmalı, bedel herkesin ödeyebileceği bir düzeye düşürülmelidir.

-Vatan borcundan kaçmıyoruz. Yalnız; vatan borcunun istikbalimizin önüne büyük bir engel olarak çıkması önlenmelidir.

-Askerlik 5 bin Mark'a indirilmelidir.

-Askerlik yapmak zorunda olan 2-3 ve daha çok çocuklu ailelerde askerlik bedeli daha da düşürülmelidir.

-İşsiz kalan gençlerin askerlik bedelini ödeme süreleri uzatılmalıdır.

-Bedelli askerlikten işçi aileleri ve serbest meslek sahipleride yararlanmalıdır.

-Şimdiye kadar büyük bir borç altına girerek yüksek bedel ödeyen gençlerin 5 bin DM.üzerindeki miktarın geri ödenmesi gerekir.

-Askerlik bedeli için gençlerin yatırdığı dövizlerle gençlere işyerleri açılmalıdır.

BEDELLİ ASKERLİK TÜRKÜSÜ

Cebimde param yok
Bu ne bedeldir
Derdimi soran yok
Bilmem nedendir

20 bin ödemek
Mahvolmak demek
Garantisini ver
Öyle ödeyek

İşsizlik bir yandan
Bedel bir yandan
Yaban ellerde
Geçtim ben candan

Evlenemedim
Ne de ev bark var
Kredi verecek
Zengin yerim var

Bazıları burdan
Gidin diyorlar
Bizde de bedele
Didin diyorlar

Nasıl yapacam
Bilemiyorum
Güvencem de yok
Dönemiyorum

İnsin şu yirmibin
İzin param yok
Perişan olduk biz
Halimiz bombok

Burda yabancı
Orda yabancı
Gençlik bilemedim
Nedir bu sancı

Stadtallendorf'da bedelli askerlik komitesi kuruldu

STADTALLENDORF şehrinde geçtiğimiz günlerde birçok Türkiyeli genç biraraya gelerek, 5 kişilik bedelli askerlik komitesi kurdular. Ve komite çalışmalarına başladı...

25 Mart 1984'de geniş kapsamlı bir Bedelli Askerlik eylemi ortaya konularak, Stadtallendorf, Giessen, Wetzlar, Marburg ve Laubach bölgeleri düzeyinde çok sayıda Türkiyeli gencin katıldığı eğlenceli ve tartışmalı bir toplantı gerçekleştirildi.

Toplantıda Stadtallendorf Bedelli Askerlik Komitesinden bir genç yaptığı konuşmada şunları söyledi.

Askerlik bedeli 3 bin, 5 bin değilde neden 20 bin? Neye göre saptandı bu miktar? Hangi araştırmadan, incelemeden sonra bu sonuca varıldı?

Yabancıların yaşam koşulları dikkate alındı mı? Yabancı düşmanlığı, işsizlik ve anayurda geri gönderilme tehlikesi hesaba katıldı mı?

Sözde **"yurtdışındaki gençlerin iş yerlerini kaybetmelerini önlemek amacıyla"** çıkarılan bu yasa, askerlik çağındaki gençleri, ana ve babaları zor durumda bıraktı.

Böylesi bir durumda **"Bedelli Askerlik"**,en can alıcı şekliyle yeniden gündemde. Artık bedelli askerlik yasasının, günümüzün ekonomik koşullarına uygun olarak değiştirilmesi zorunluluk haline geldi.

Bu yasanın çıkmasından sonra askerliğini yapan binlerce genç arkadaşımız daha borçlarını ödeyemediler. Onbinlerce genç ise çaresizlik içinde, bu parayı biriktirebilmek için kıvranıp duruyor.

Acaba banka kredi verecek mi? Verirse nasıl ödeyeceğim? Askerlik bedeli 20 bin Mark'ı mı ödesem, yoksa vatandaşlıktan mı çıksam? Ben mi önce gitsem yoksa kardeşlerim mi? Kumar mı oynasam, esrar mı satsam? Lotto mu oynasam, soygun mu yapsam? diye askerliği yaklaşan gençler bu sorunların altında inim inim inliyorlar. Çeşitli psikolojik bunalımlar geçiriyorlar.

Askerlik bedeli olan 20 bin Marklık bu haksız uygulamaya karşı F.Almanyadaki Türkiyeli gençlik çareyi, birlik olup örgütlenmede görüyor. Ve bu nedenle askerlik çağındaki gençlik, **"askerlik bedeli 20 bin mark çok, iş güvencemiz yok. Birlik olup örgütlenmekten başka çare yok"** diyorlar. F.Almanyanın hemen her bölgesinde komiteler kuruyorlar.

Askerlik çağındaki biz gençler, ana ve babalarımız bu güne kadar memleketimize milyonlarca döviz gönderdik. Gerek anayurttaki yakınlarımıza ve gerekse askerlik bedeli olarak gönderdiğimiz milyonlarca Marklar nerelere harcandı? Yurtdışındaki ve Türkiyedeki gençliğin geleceğine yönelik yatırımlar yapıldı mı? Yeni iş yerleri ve meslek eğitimi yerleri açıldı mı?

Biz gençler askerlik görevinden kaçmıyoruz. Hepimiz, ülkemizin ulusal bağımsızlığını savunmak için canımızı bile vermeye hazırız. Fakat, gönderdiğimiz milyonlarca Markın geleceğimize hiç bir güvence vermeyen alanlara, silahlanmaya ve silah patronlarına yatırılmasına kesinlikle karşıyız.

Askerlik bedeli 2,5 milyon Türk lirası ediyor. Bu parayı içinde bulunduğumuz bu işsizlik ortamında biriktirebilmek kesinlikle olanaksız. Gençliğin büyük bir kesimi işsiz. Çalışabilenler de bu pahalılıkta para biriktiremiyor. Birçok genç askerlik bedeli 20 bin Markı ödeyememe endişesiyle, kesin dönüş yapmak arasında seçim yapmak zorunda kalıyor. Binlerce genç, **"bu kadar parayı nereden bulayım. 20 aylığına askere gidersem bir daha geri dönemem,"** diyor ve bedelin yüksekliğinden dolayı Alman vatandaşlığına geçmek isteyen gençlerin sayısı gün geçtikçe artıyor.

Analarımızın, babalarımızın desteğini de alarak, hep birlikte omuz omuza vererek güçlü bir şekilde örgütlenirsek, ancak o zaman hakkımızı alabiliriz ve askerlik bedelini 5 bin Marka düşürebiliriz.

Öyle ise **"Bedelli Askerlik Komitelerinde"** örgütlenelim.

Kürdistanlı sanatçılar birliği kuruldu

Kürdistanlı sanatçılar, Kürt ulusunun kültürel değerlerini korumak ve geliştirmek amacıyla Kürt sanatçılarından oluşan bir birlik oluşturdular.

YEKİTİYA HÜNERBENDE KÜRDİSTAN adı altında toplanan Kürt sanatçılar yaptıkları açıklamada şunları söylediler.

Uluslaşmada, ulusal ve toplumsal mücadelenin sağlıklı temellere oturmasında, milli kültürün, kültürel değerlerin korunmasının, geliştirilmesinin önemi inkar edilemez.

Bu konuda görevli bulunan sanatçıların korunması yanında, bunların çalışmalarını karşılıklı dayanışma, kollektivite esaslarına uygun olarak sürdürmeleri, hizmetin verilmesinde ve görevin yerine getirilmesinde önem arzeder.

Kürdistanlı sanatçılar bugüne dek korumasız ve birbirlerinden kopuk olarak çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Olumsuzluklar, eksiklikler ve yeterli ürün elde edilememesi bu kopukluktan, kollektif bir çalışmanın tezgahlanmamasından kaynaklanmıştır.

Biz aşağıda isimleri yazılı sanatçı ve yazarlar bir çok demokratın ve yurtseverin katılımı ile bu ihtiyaca cevap vermek ve ciddi çalışmalar sergilemek için **YEKİTİYA HÜNERBENDE KURDİSTAN** adı altında bir birlik oluşturduk. Birliğimiz tüm Kürdistanlı ilerici sanatçılara açıktır. Ve birliğimiz tüm ilerici kuruluşlarla birlikte kültürel hizmeti götürmeyi amaçlar. Merkezi OSNABRÜCK'tür.

Kamuoyuna duyururuz.

Şiwan
Zamani
Emakçi
Mahmut Baksi
Nizamettin Ariç
Ekrem Rojhat

Büro: YEKİTİYA HUNERBENDE KURDİSTAN
Grosse Hamkenstr. 18/19
45 OSNABRÜCK

Federal Almanya'da Belediye seçimleri ve yabancıların seçme-seçilme hakları

Bilindiği üzere bir kaç seneden beri İsveç, Finlandiya, İngiltere, Danimarka ve Hollanda'da yaşayan yabancı göçmen işçiler belediye seçimlerine direk oyları ile katılıp belediye başkanlarının seçimini etkileyebiliyorlar.

Buna karşın olarak BRD'de yabancılar için seçme seçilme hakkı partiler, kiliseler, sendikalar ve hükümetler tarafından çeşitli bahanelerle hasıraltı ediliyor. Çalışan insanlar, bu ülkenin ekonomisine katkıda bulunanlar en demokratik haklarımızdan biri olan seçme seçilme hakkımız (en azında belediye seçimlerinde) sürümcemede bıraktırılıyor. Yabancıların seçme hakkına karşı olanlar ileriye sürdükleri en belli başlı görüş olarak bize şunu söylüyorlar; seçme ve seçilmehakkı sadece bu ülkenin pasaportunu taşıyanlara yani Alman vatandaşlarına aittir. Seçim hakkını kullanmak için Alman vatandaşı olmak gerekir.

Bizim görüşümüz ise şöyledir;

BRD'de seçme ve seçilme hakkına sahip olmak için kesinkez Alman vatadaşı olmak gerekmez, çünkü BRD'de diğer ülkelerden buraya politik veya diğer nedenlerden iltica etmiş Alman olmayanlar eğer bir bölgede uzun süre oturuyorlarsa dolaysız seçme ve seçilme hakkını Alman pasaportu almadan da elde edebilmektedirler.

Bu yüzden yabancı göçmen işçilere de aynı hakkın tanınması gerekmektedir.

Yabancıların seçme ve seçilme hakkına karşı olanların diğer bir görüşüde şudur;

Yabancıların seçme ve seçilme hakkı Alman Anayasası tarafından yasaklanmıştır. Yönetim halka aittir. Halk bu konuda kararını böyle vermiştir. Bunun için anayasada değişiklik yapmak gerekir. Bu da gerçekleşemeyecek bir şeydir.

Biz ise bu gibi görüşlere şöyle karşı çıkıyoruz;

Alman Anayasası'nda halk deyimi kesin, net bir şekilde tarif edilmemiş, belirtilmemiştir. Seçme ve seçilme hakkının kayıtsız şartsız Alman vatandaşlarına ait olduğuna dair herhangi bir kanun maddesi yoktur.

Belediye ve parlamento seçimlerinin kanuni durumu çok değişik ve ayrı konumlara sahiptir. Belediyeler devlet organları değildirler.

Belediye seçimlerine yabancıların katılmaması yönünde Alman Anayasası'nda bir değişikliğe bile gerek yoktur. Bu sadece basit birer kanun maddesi ile gerçekleştirilebilinir. Halk: Belli bir bölgede yaşayan, çalışan, vergi ödeyen, yaşam kaderlerini birlikte paylaşan Alman ve aynı şekilde uzun süredir burada yaşayan yabacılar bu terimin içine girerler.

Anayasada belirtilen ve yönetimin sadece halka ait olmasını içeren cümle ile yabancıların seçme seçilme hakkı çelişki değildir. Bilakis bu onlara seçme hakkının verilmesini onaylar. Yabancıların seçme ve seçilme haklarına karşı olanların diğer bir görüşüde BRD'nin göçmen işçi ülkesi olmadığı doğrultusundadır.

BRD'de 8 seneden beri süresiz çalışmış, suç işlememiş yabancılar direk olarak sınırsız oturma hakkına sahiptirler ve bu belli şartlarda yurtdışına atılma tehlikesini ortadan kaldırmasada bu hak o insanlara ve ailelerine göçmen işçi statüsünü kanun verir, onlar artık misafir işçi değil bilakis göçmen işçidirler.

Bunu burada belirtmenin özel bir nedeni vardır. Alman politikacıları Almanya'nın göçmen işçi ülkesi olmadığını vurgulayarak burada çalışan insanların misafir ödüklarını, belli bir süre burada yaşayabileceklerini, para kazandıktan sonra onların tekrar ülkelerine geri döneceklerini Alman halkına inandırıyorlar. Alman halkı bu propagandanın etkisinde kalarak şöyle düşünmektedir. Yabancı işçiler burada misafirdirler, çoğu ekonomik nedenlerden burada bulunmaktadırlar, belli bir süre çalışıp para biriktikten sonra ülkelerine döneceklerdir, onun için bu insanlar Almanya'nın problemleri ile ilgilenmiyorlar, entegre olmak istemiyorlar, bende bu gibi insanlarla niçin uzun süreli bir beraberlik düşüneyim, onların sorunları ile uğraşayım.

Bu ve bunun gibi düşünceler Alman halkı ile yabancı işçiler arasındaki birlik düşüncesini parçalamakta çok etkili bir güce sahib olmaktadır.

Almanya'nın bir göçmen işçi ülkesi olmadığının kabul edilmeside diğer taraftan dolaysız olarak yabancı işçilerin seçme ve seçilme hakkına karşı olabilmeyi beraberinde getirebiliyor.

Bizim görüşümüze göre belediye seçimlerinde oy kullanma hakkının elde edilmesi Alman ve yabancı işçiler arasındaki birliğe olumlu bir etki yaparak bu ilişkileri kuvvetlendirecek yabancı işçileri politize edecek, onları şimdiye kadar yapılan yanlış ve kendileri için zararlı yabancı politikasından, politikacılarından bir ölçüde kurtararak ve partileri, senkaları yabancı işçilerin haklarında seçimlerde olsun diğer zamanlarda olsun göz önünde tutmaya zorlayacaktır.

Sonuç olarak;

Yabancı göçmen işçiler olarak en azından burjuva parlamenter sistemde, belediye seçimlerinde seçme ve seçilme haklarımızın alınması için mücadele şu günlerde ve ilerde Almanya'da çok aktüel bir konu plmuştur ve olmaya devam edecektir.

Bu mücadele Alman işveren sınıfı tarafından çeşitli bahanelerle kendi çıkarları için engellenmeye, köşeye sıkıştırılmaya, boğulmaya çalışılmaktadır.

Demokratlar, ilerici insanlar olarak bu en tabii demokratik hakkımızın alınması için mücadele edelim. Bu mücadelede ancak Alman ilerici-demokratları ile olan birlikle mümkündür.

Türk-Alman Dayanışma Derneği
Solingen

Uluslararası Af Örgütü Kassel Grubu'nun bir başarısı

Uluslatarası af örgütü Kassel-Grubu'nun çalışmaları sonucu, sendikacı Kemal Yılmaz serbest bırakıldı. Kemal Yılmaz 52 arkadaşı ile birlikte 15 Eylül 1980'de sendikal çalışmaları nedeniyle tutuklanmıştı. Bilindiği gibi Türkiye'de sendikal çalışma, politik düşünce belirtme, örgüt kurma, özgürlük ve bağımsızlıktan bahsetmek yasak. olduğundan ötürü onbinlerce devrimci-demokrat zindanlarda en ağır işkence altındadırlar. Daha da ötesi yüzlercesi idam edilmekle karşı karşıya. Bu nedenlerden dolayı Kasım 1983'ten itibaren Kassel ai (Uluslararası af örgütü) grubu bir mektup eylemi başlattı ve yetkili makamlardan Kemal Yılmaz ve diğer sendikacıların serbest bırakılmasi istendi. Bu çabalar sonucu sendikacı Kemal Yılmaz serbest bırakıldı. Yalnız dava dışarıdan yürütülecek ve serbest bırakılan Kemal Yılmaz mesleğinde çalışamayacak. Serbest bırakılan sendikacılara ai her ay belli bir para yardımı gönderiyor.

Türkiyede sendikacıların serbest çalışma ve yaşaması içinde 20 Türk Bakanlığına mektupların gönderildiği bildirildi.

TÜM POLİTİK TUTUKLULARA AF!
YAŞASIN ENTERNASYONAL DAYANIŞMA!ÇALIŞMA

amnesty international

Gewerkschafter in Türkei ist frei

Kassel (eg). Die Kasseler Gruppe von amnesty international meldet einen Erfolg: Der türkische Gewerkschafter Kemal Ylmas, der in einem Militärgefängnis saß und um den sich die Kasseler Menschenrechtler kümmerten, ist freigelassen worden.

Ylmas war mit 52 Kollegen am 15. September 1980 wegen seiner Arbeit in der Arbeitergewerkschaft verhaftet worden. Ihm wurde, so amnesty international, vorgeworfen, die Staatsordnung mit Gewalt stürzen zu wollen. Darauf stehe die Todesstrafe. Die Menschenrechtsorganisation ist dagegen überzeugt, daß der Gewerkschafter nur den Arbeitern in seinem Land helfen wollte.

Nachdem die Türkei im November 1983 eine parlamentarische Regierung bekam, startete die Kasseler Gruppe eine Briefaktion. Man bat den zuständigen Minister, Kemal Ylmas und die anderen Gewerkschafter freizulassen.

Die Bemühungen waren von Erfolg gekrönt. Nur: Noch immer stehen die Entlassenen unter Anklage. Sie dürfen zum Beispiel ihren Beruf nicht ausüben. Um sie zu unterstützen, überweist amnesty international monatlich einen Geldbetrag.

Man will zur Zeit erreichen, daß die Anklage aufgehoben wird und daß türkische Gewerkschafter frei arbeiten und leben können. Deswegen wird ein neuer Brief an 20 türkische Minister geschrieben.

HNA-Nr 76 -29 Marz 1984

Gallus Theater'da Asya-Afrika kültürleri tanıtıldı

Frankfurt Kulturamt'a bağlı olarak faaliyet gösteren GALLUS THEATER, Nisan-Mayıs ayları programını Asya-Afrika kültürlerinin tanıtılmasına yönelik programlara ayırdı.

5 Nisan akşamı çok sayıda Alman'ın ve yabancının katıldığı GALLUS THEATER'ın açılış programında Türkiyeli bayan ressam Şeyma Soydan'ın resim dergisi çok ilgi gördü. GALLUS THEATER'da ilk akşamki müzik programında Türkiyeli sanatçı Ufuk Adalı arkadaşlarıyla birlikte başarılı bir konser verdi.

5 Nisan akşamı saat 20'de pograma başlayan Ufuk Adalı, arkadaşları Bahti ve Yaşar'ın eşliğinde bir yandan halk müziğimizden örnekler verirken, bir yandan da Türkiye'deki cezaevlerinin durumunu ve direniş mücadelesini anlattı.

İki bölümlük bir program yapan Ufuk Adalı ve arkadaşları, programın ikinci bölümünde ağırlıklı olarak yurtdışı sorunları üzerinde durdular.

Yurtdışı sorunları üzerine Türkçe ve Almanca şarkılar söyleyen Ufuk Adalı, özellikle eleştirisel özelliğe sahip ve bugün Türkiyelilerin sorunlarını çıplak bir biçimde sergileyen Almanca şarkılarıyla dikkati çekti.

6-7 Nisan akşamları Lübnan'lı sanatçı Abu İlias Ortadoğu halklarının mücadelesini dile getiren programlar sundu. Abu İlias, bir yandan Ortadoğu halklarının kardeşliği için halk türküleri söylerken, diğer yandan Filistin halkı için direniş türküleri söyledi. Abu İlias'ın programına çok sayıda Filistin'li katıldı.

GALLUS THEATER'ın programının bütün Nisan-Mayıs ayları boyunca devam edeceği bildirildi.

T.C. Köln Konsolosluğunu işgal eden devrimciler mahkum oldu

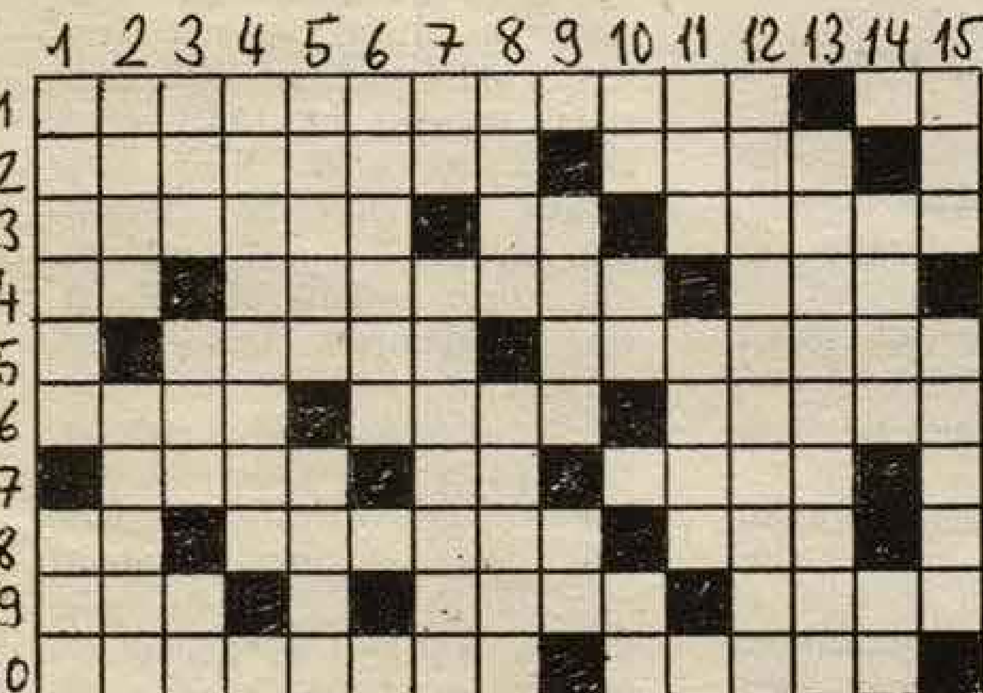
Köln Eyalet Mahkemesi'nde görülmekte olan Türkiye Cumhuriyeti Köln Başkonsolosluğu'nu işgal davası sonuçlandı. 10 devrimci 4 ile 4.5 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldı.

3 kasım 1982 tarihinde Devrimci Sol tarafından yapılan "Türkiye'deki askeri faşist cuntayı protesto eylemi" nde 11 devrimci Köln Konsolosluğunu 15 saat işgal etmişti.

Eylemin siyasi bir nitelik taşıdığını kabul eden Köln Eyalet Mahkemesi Dev-Sol üyesi 10 devrimci hakkında 4 ile 4.5 yıl arasında değişen hapis cezaları verdi.

BULMACA

SOLDAN SAĞA

1- 28 Nisan 1960'da İstanbul'da Menderes yönetimini protesto edenlere polisin ateş açması sonucu ölen bir öğrenci. -Yabanı hayvan yada balık tutma işi. 2- Çizgi ve yüzeylerin kendi aralarında yada birbirleriyle kesişmesinden meydana gelen nokta. -Tersi, seyahet. 3- Bağlılık, birbirini tutma. -Aynı yaşta olan arkadaşlar. 4- Kimyada kalay. -Bir bayan ismi. -Ortak pazarı simgeleyen harfler. 5- İntisar. -Tersi, virajlı eğimli. 6- Yalnız, tek. -Bırakıp gitme. -Eski. 7- Bir erkek adı. -Eski Mısır'da bir tanrı. -Sulu darı hamurunun ekşitilmesiyle yapılan koyuca tatlı yada mayoş içecek. 8- Kimyada berilyum. -Kutup insanı. -Tersi, Sovyetlerin haber alma örgütü. 9- Temin. -Afi, fıyaka. -Tahılın tarlaya atıldığı andan harmana kadarkı anı. 10- 11 Mayıs 1954'de ölen bir öykücü ve roman yazarımız. -Ürün almak için toprağı sürüp ekme işi.

YUKARDAN AŞAĞIYA

1- 23 Nisan 1980'de 15 yaşında bir kızın trafik kazasında ölmesiyle, devletin ve hükümetin ilgisizliğini protesto etmek için toplanan halkın üzerine jandarmanın açtığı ateş sonucu 10 kişinin öldüğü 300'e yakın kişinin yaralandığı ilçemiz. -Kalın erkek sesi. 2- Sanayii. -Bazıları tarafından Türklerin Orta Asya'dan çıkmasına yardımcı olduğuna inanılan dişi kurt. 3- Tanrı. -Tersi, aşağı. -Boru sesi. 4- Arkası kesilmeyen bir kalabalık halinde bir yere doğru gitme. 5- Tersi, bir bitki. -Bir dileği yerine getirme (Arapçadan) 6- Özgür olmama. 7- Bir nota. -Terakkiperver. 8- Erkek ismi. -Kıl payı kalması durumu. 9- Din ve devlet işlerinin ayrı olması. -Eski bir silah. 10- Bir nota. -Uluslararası trafikte Hollanda. -İnsana yararlı bir hayvan. 11- Tersi, bir diş. -Tersi, bir spor dalı. 12- 5 Mayıs 1973 yılında polisin, Siyasal Bilgiler Fakültesine yaptığı baskında başına jopla vurarak öldürdüğü bir ozan. 13- 18 Nisan 1961'de Temsilciler Meclisi tarafından Anayasa'ya konulan işçilerin en temel hakkı. 14- Bir şeyi savuran. -İşaret, iz. 15- Bir ilimiz. -Katı.

GEÇEN BULMACANIN ÇÖZÜMÜ

SOLDAN SAĞA: 1- Sabahattinali. 2- Anavatanpartisi. 3- Raf, Yaralı, Cem. 4- afakaN, Ka, tseT. 5- yO, Elam, Şam. 6- Bremen, Yak, Te. 7- Sat, Pak, Kamer. 8- soaL, Sanat, Rami. 9- Net, Makta, Ag. 10- An, Kaftancıoğlu.
YUKARDAN AŞAĞIYA: 1- Saraybosna. 2- Anafor, oeN. 3- Bafa, Esat. 4- Av, Kemal. 5- Hayalet, Ma. 6- Atanan, Saf. 7- Tar, Pakt. 8- Tnak, Çanta. 9- İpraş, Kaan. 10- Nal, Ay. 11- Arıtmak, Aı. 12- Lt, Kargo. 13- İicev, Ma. 14- Set, Temel. 15- Sım, Deri.

Zeki Kılıç'ın politik sığınma hakkına kavuşturulması istendi

Politik sığınma telebi reddedilen DİSK'li sendikacı Zeki Kılıç'ın politik sığınma hakkına kavuşması için DİSK ve TÖB-DER'in yurtdışında bulunan bazı yöneticileri Alman ma kamlarına bir dilekçe verdiler.

Verilen dilekçeyi aynen yayınlıyoruz.

İlgili Makama 4.3.84

Bizler Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde siyasi sığınma hakkı almış politik göçmenleriz. Aramızda Almanya'da bu hakkı elde etmiş arkadaşlarımızda bulunuyor.

Ancak ne varki biz sendika yöneticileriyle aynı statüde olan ve Türkiye'ye gönderildiğinde idam talebiyle yargılanacağı kesin. ZEKİ KILIÇ arkadaşımızın politik sığınma talebi Alman ilgili makamları tarafından reddedilmiştir.

Ayrıca kendisinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığından atılacağı radyo TV ve basında kesinleşmiş 12 yıl ağır hapis cezası bulunuyor.

DİSK'e bağlı Sosyal-İş sendikası Genel Başkan yardımcılığı görevini yürüten ZEKİ KILIÇ'ın durumunun bir kez daha gözden geçirilmesini ve arkadaşımızın politik sığınma hakkına kavuşturulmasını dileriz.

Yücel Top: DİSK temsilcisi, Belçika'da politik göçmen, Kemal Daysal: DİSK yürütme kurulu üyesi, Fransa'da politik sığınmacı, Hüseyin Akbulut: DİSK Yeraltı Maden-iş sendikası, Fransa'da politik iltica, Müslim Şahin: DİSK Dev-Maden-Sen, Fransa'da politik sığınmacı, Tuncer Gezgen: DİSK ilerici-Deri-iş-Sen. Fransa'da politik sığınmacı, Kemal Uzun: TÖB-DER Genel sekreteri, şemsi Ercan: DİSK-Nakliyat-iş politik sığınmacı, Gültekin Gazioğlu: TÖB-DER Genel Başkanı, F.Almanya'da, Murat Tokmak: DİSK Genel Yönetim Kurulu Üyesi, F.Almanya'da ilticacı, İLhan Geçit: Bank-Sen Y.Kr üyesi, Enver Türkoğlu: Bank Sen Başkan Y., İsveç'te Mülteci, Turhan Ata: DİSK Yönetim Kr.üyesi, Ekrem Aydın: DİSK yön.kr.Üyesi, Maden-iş-Sen. Genel Bşk. İsveç'te politik ilticacı, Mehmet Karaca: Maden-iş Genel Bşk. DİSK Genel Yön.Kr üyesi, Eşref Okomuş: Petkim-iş Genel Bşk. vek. Fransa'da politik ilticacı, Aydın Yeşilyurt: DİSK 7.Bölge temsilcisi.

Yabancılar yasasının çirkin yüzü Kassel'de protesto edildi

Kassel'de **"Hessen'de yabancı vatandaşlar için dayanışma komisyonu"** na bağlı Kassel grubu, 9.3.1984 tarihinde yaptığı basın toplantısı, 10-17 Mart tarihleri arası Kassel'in çeşitli semtlerinde (birçok dilden) Informasyon sergileri ile ve aynı zamanda 17 Mart'ta düzenlenen yürüyüş ve mitingle yeni yabancılar yasasını protesto etti.

Yapılan basın toplantısına katılan örgüt ve partiler; Die Grünen, SPD milletvekili Horst Peter, Ausländerbeirat, Initiativausschuss, Ausländische Mitbürger in Hessen. Kassel grubu adına Wilhelm Frohn, Kassel IGM Sendikasından Ergun Akar, AWO'dan bayan bir Türkiyeli Sosyal danışman ve Türkiyeli örgütlerden Devrimci İşçi ve DİDF katıldı. Basın toplantısı, yeni yabancılar yasasının reddedildiği ve bu yasanın karşısına ne gibi alternatiflerin var olduğu bir tartışma alanı oldu. Bu konuda SPD ve Die Grünen partileri bu yasaya karşı birlikte hareket edeceklerini (Parlamentoda da) belirttiler.

10-14 ve 17 Mart günleri şehir merkezi Königsplatz'da, 12 ve 15 Mart'ta yabancıların yoğun oturduğu Phillip-Scheieemann-Haus'da 13 ve 16 Mart'ta yine yabancıların yoğunlukta oturduğu Leipzigerplatz'da sergiler açıldı. Sergilerde bildiriler dağıtıldı, imza kampanyası(Frakfurter appell) sürdürüldü ve tartışmalar yapıldı. 11 Mart'ta ise çeşitli kiliselere gidilerek bildiriler dağıtıldı ve imza toplandı.

17 Mart günü yine olumlu bir yürüyüş ve miting yapıldı. Yürüyüş Phillip-Scheidemann Haus'dan şehir merkezi Opern platz'a kadar sürdü. Miting başarılı şekilde yapılan konuşmalardan sonra sona erdi. Aynı gün televizyon haberlerinde yürüyüşe katılımı 350 kişi olarak verdi.

Yürüyüşe Türkiyeli örgütlerden evrimci İşçi- DIDF-FIDEF ve ATIF katıldılar.

Demokrat Türkiye'nin önemi

Dolaylı olarak duyduğum kadarı ile Demokrat Türkiye büyük bir ihtimalle yayın hayatına son verecekmiş.

Neden, Demokrat Türkiye'nin yanlış bir yayın politikası izlediği değil, yeteri derecede yazı bulamadığından da değil, burjuvazinin manevi baskısından dolayı da değil.

Birinci neden ekonomik sorun, ikinci sorun ise teknik kadronun eksikliği.

Böylesine yararlı bir gazetenin yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı yayın hayatına son vermesini, devrimciler, demokratlar açısından bir kayıp olarak nitelendiriyorum.

Benim anladığım kadarı ile Demokrat Türkiye dar bir çerçevede yapılan tartışmaların ürünü olarak ortaya çıktı, bana göre çok doğru ve yerinde bir karardı. Çünkü böyle bir gazeteye gerçekten ihtiyaç vardı ve halen vardır. Demokrat Türkiye yayın hayatına başladıktan sonra belli oranda (ne derece olduğunu kestiremiyorum) kendisini kitlelere kabul ve mal ettirdi. Bana göre bu ortam içerisinde yayın hayatının sürdürülüp sürdürülmemesi dar bir çerçevede değil geniş bir çerçevede tartışılmalı, yani sorunların neler olduğu, bu sorunların halledilmesi için neler yapılacağı daha geniş kesimlerle tartışılabilinir. Aksi taktirde devrimciler, demokratlarda ELİT'çi anlayıştan etkilendiklendiklerini kanıtlamazlar mı?

Tartışmaların bu boyuta gelmesinde (kapatma kapatmama) sadece birinci derecede Demokrat Türkiye ile ilgilenen insanları suç unsuru görmek kesinlikle doğru değildir. Bu konuda bir çok arkadaş sorumsuz davranıp üstüne düşen görevi yapmamıştır. Yani gazeteyi yaygın bir şekilde satmak ve parasını zamanında ulaştırmak gibi görevleri yerine getirmemiştir.

Demokrat Türkiye gazetesinin öneminin bilinmesine rağmen, kısa bir şekilde değinmekte yarar görüyorum. Türkiye sosyalist hareketinin içinde bulunmuş olduğu konum ortadadır ve bana göre pek de iç açıcı değil. Bu ortam içinde devrimcilerin demokratların yeni yeni persperktiflere ihtiyacı vardır. Çünkü 12 Eylül öncesi yapılmış olan tespitler ile bugün içinde olunan sorunların çözülemiyeceği bir çok siyasi hareket tarafından kabul edilmiştir.

Sunulabilecek yeni yeni perspektiflerin yanında, Avrupa'da çalışmakta, yaşamakta olan Türkiyelilerin Türkiye'de olup biten olayları yakından izlemeleri gerekli olan birşeydir.

Buradaki insanları Türkiye'deki gelişmelerden haberdar etme görevini diğer bir takım yayın organlarının yanında önemli bir bölümünü Demokrat Türkiye yerine getiriyor.

Özellikle faşizmin zindanlarında yaşanan baskıyı, zulmü, sefaleti ve bunlara son verdirmek için tutukluların direnişini okuyoruz. Şüphesiz ki ülkemizdeki gelişmelerin buradaki insanlara şu veya bu yayın organı aracılığıyla aktarılma görevi devam etmelidir. Fakat bizler bütün bunları okumak veya dinlemekle yetinmemeliyiz. Özellikle faşist cuntanın zindanlarında dişe diş direnen, baskıya, zulme boyun eğmeyen, faşizme teslim olmak istemeyen devrimci kardeşlerimizin bizlere yüklemiş oldukları sorumlulukları tüm çabalarımızı harcayarak yerine getirmek zorundayız. Aksi taktirde onların adlarını ağzımıza almamıza hiçbir hakkımız yoktur.

Bu yazıyı sadece Demokrat Türkiye'nin kapanmasını önlemek amacıyla yazıyorum, belki bir okuyucu olarak gazetenin kapanmamasına katkıda bulunmuş olabilirim, ama ben bir anlamıyla geç kalmış bir müdahale olarak görüyorum. Asıl amacım bundan böyle devrimcilerin, demokratların karşılaştıkları sorunları nerede, kimlerle tartışmak gerektiğini, nasıl çözümlemeleri gerektiğini, yaratmak istedikleri değerleri kimlerle yaratmaları gerektiğini doğru bir şekilde tesbit etmelerine katkıda bulunmak istiyorum.

Demokrat Türkiye okurları, kabahatin çoğu sizde demem galiba yanlış olmayacak.

Selamlar
HASAN

Yıkılmalı yıkılacak!..

Bir güneş doğdu o topraklarda,
Eylülün de seksenin.
Soğukmu soğuk,
Karamı kara,
Ve yürekler onunla boğuldu karanlığa,
Ümitler onunla gömüldü faşizmin tuzağına.
Buna Demokrasi damgası verildi,
Halka öyle yedirildi,
Ve cesetler,
Ve açlar,
Ve idamlar,
Ve işkenceler...
O sahte Demokrasiyi simgeledi.

Bir ağaç dikildi o topraklarda,
On iki Eylül sabahı.
Kuvvetlimi kuvvetli,
Meyveleri zehir,
Dalları dikenli,
Kuşlar yuva kuramaz oldu o dallarda,
Uçtu gitti,milyonları yuvalarından uzaklara
Ve sonra...
Bir kıvılcım düştü o güneşten.
Zulme, baskıya karşı kin dolu olarak,
Amaçlarını faşizmin karanlık kuyusundan kurtararak,
Ve ben aydınlığı yaratacağım!
Özgürlüğü, eşitliği istiyorum(!) diye haykırarak...
Ağaçtaki dallarda duydu haykırışı,
Dallarda anladı haksızlığı,
Ayrıldı kol kol birliği arıyarak.
Bir halka daha katıldı, Demokrasi mücadelesine
O kıvılcımın volkan olacağına,
O güneşin batırılacağına,
O ağacın yıkılacağına inanarak...

Gülnaz-İsveç

Sayın Demir Özlü

16 Mart 1984 tarihli DT'deki *"Marksistler ve Sosyal Demokratlar"* adlı yazınızı okudum. Yazınız özellikle bağımsız demokratların önümüzdeki dönemde alacakları, daha doğrusu almak zorunda oldukları tavır açısından çok önemli.

Yazınızda önce sosyal demokrasinin tarihsel kökenine inerek bu hareketin işçi sınıfı ideolojisine dayandığını gösteriyorsunuz. Daha sonra bunların 1.Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Marksizm'den nasıl saptıklarına değiniyorsunuz. Ben yazınızdaki bütün bu görüşlere katılıyorum. Fakat kanımca yazınızda bir eksiklik var.

ÇOCUKLARA MASALLAR

Bilgin Köpek

(Çekoslavak Halk Masalı)

Çeviren : Özdemir Başargan

Bir varmış, bir yokmuş, ülkenin birinde, ne okuması, ne de yazması olan bir köylü varmış. Kör cahilmiş ama, çok da mağrurmuş, kendisini köyde eşi benzeri olmayan önemli bir adam sayarmış... Öteki köylüler hiç hoşlanmazmış ondan, çünkü geçimsiz ve açgözlünün biriymiş.

Bu köylünün Azor adında çok sevdiği bir de köpeği varmış. Irgatına ikide bir şöyle dermiş:

— Biliyor musun Martin, şu köpek senden daha akıllı. Ne söylesem şıp diye anlar. Bir tek eksikliği var, bir de konuşsa! Köpekler için bir okul olsa, masrafına hiç acımaz, yollardım doğrusu...

Irgat Martin kurnaz, cin gibi bir çocukmuş. Efendisinin kendisine hep hakaret etmesi, bir de açlıktan ölmeyecek kadar az yiyecek vermesi çileden çıkarıyormuş zavallı Martin'i. Bu hale uzun süre sabırla göz yummuş, ama tahammülü de son kerteye dayanmış. Sonunda bu zengin köylüden kendisine çektirdiklerinin acısını çıkarmayı kafasına koymuş. Bir gün, sahibine:

— Köpekler için bir okul olduğunu bilmiyordunuz demek? diye sormuş.

— Saçmalama! diye terslemiş zengin köylü.

— Yalanım yok, efendim. Eski bir arkadaşım olan orman bekçisi söyledi: zeki köpeklere konuşmayı öğreten bir okul varmış. Oraya giden köpek, artık ne gördü, ne işittiyse, hepsini anlatmaya başlarmış.

— Harikulade! diye el çırpmış zengin köylü, bu okulun nerede olduğunu biliyor musun?

— Korucu bana 'dağların, ormanların arkasında' demişti. Herhalde çok uzak... Hem de okul parası 20 Kuron tutuyormuş.

— 20 Kuronun lafı mı olur? Yarın derhal Azor'u götür oraya...

— Ama ders ücreri de 100 Kuron tutuyormuş, demiş ırgat.

— Eh, 100 Kuronla da fakir olacak değilim ya! Gönderdim Azor'u okula, gitti...

— Sen bekle, görürsün, diye içinden keyifle söyleniyormuş ırgat, başına ne çorap öreceğimi ben bilirim. Bir yıldan beri benim ücretlerimin üzerine yatıyorsun, iş köpeğe gelince parayı sokağa atmaya hazırsın!

Ertesi gün köylü Martin'e 120 Kuronu saymış. Yol azığı olarak da tuz ve ekmek sarmış ırgata... Fakat en halisinden sucuk koymuş köpeğine.

Martin, Azor'u yanına alıp doğruca orman bekçisine götürmüş, olanı biteni bir bir anlatmış.

Orman bekçisi tüm bunları duyunca nerdeyse gülmekten kırılacakmış.

— Sen, demiş, köpeği benim yanıma bırak. Buraya hiç kimsecikler uğramaz, kimse bir şeyi farketmez.

Ondan sonra ikisi sofraya kurulup, köpeğin sucuklarını bir güzel afiyetle gövdeye indirmişler, Azor'a da kemik atmışlar.

Martin, korucunun yanında üç gün kaldıktan sonra dördüncü gün köye dönmüş. Efendisi, Azor'un okula alışıp alışmadığını sormuş. Irgat:

— Maalesef siz gelmediniz, efendim, diye cevap vermiş, okula girer girmez Azor hemen bir sıraya oturdu ve kulaklarını dikti. Öğretmenin bu hal çok hoşuna gitti, köpeği herşeyi öğreninceye kadar bir yıl yanında alakoymak istediğini söyledi. Şimdi öğretmene 100 Kuron verdim. Ama Azor'u geri getirmeye gidersem, bir yüz Kuron daha götürmeliyim.

— Eğer Azor onun yanında konuşmayı öğrenirse, yüz değil, beşyüz kuron vermeye bile razıyım, demiş, sonra diklenerek ırgata dönmüş:

— Artık kendini kolla tembel herif. Azor bana herşeyi, ne konuşup ne yaptığını bir bir bildirecek. Hele onunla gezintiye çıktığım zaman, bütün köy peşimize takılacak, bu mucize karşısında hayretten akılları duracak.

Aradan altı ay geçmemiş ki, köylü Azor'un iyi öğrenip öğrenmediğini kontrol ettirmek için Martin'i tekrar yollamış. Yol azığı olarak da ırgata yine tuz ekmek, köpeğe hediye olarak da yine sucuk vermiş.

Martin tekrar orman bekçisine varmış. Martin bekçiye ot biçme için yardım etmiş, dördüncü gün tekrar köye dinmüş.

Köylü, hemen Azor'un nasıl olduğunu, derslerinin nasıl gittiğini sormuş.

— Sağlığı iyi efendim, demiş ırgat, okuması da ilerledi. Harika bir öğrenci... Daha şimdiden hecelemeyi başarıyor. Öğretmen Azor'u göklere çıkardı, çok yakında konuşmaya başlayacağını söyledi.

Bir yıl geçince, köylü Martin'i Azor'u geri getirmesi için tekrar göndermiş. Yolluk olarak 20 Kuron, öğretmen için de 100 Kuron vermiş. Ayrıca ırgata yine tuz ekmek, köpeğe yine sucuk!

Martin yine dosdoğru korucuya varmış, yemişler, içmişler... Martin kışlık odun kesmede korucuya yardım etmiş. Dördüncü gün tekrar köye dönmüş:

— Azor nerede? diye merak ve endişeyle sormuş köylü.

— Ah, diye anlatmaya başlamış ırgat, diğer köpekler Azor'un da ahlakını bozmuşlar. Bilirsiniz, eskiden ne kadar cesur ve iyi kalpli idi. Neler neler anlattı, bir bilseniz?.. Anlatırken tüyleri diken diken oluyordu... Sizin aşağılık bir dolandırıcı olduğunuzu, tarlalarınızın yarısını tefecilikle kendi üzerinize geçirdiğinizi, bütün fakirlerin kanını emdiğinizi söyledi. Hatta kendi öz kızkardeşinizi bile dolandırdığınızı, annenizi dayaktan geçirdiğinizi bile söyledi. Bu ileri geri konuşması tepemi öyle attırmış ki, hain köpeği, boynuna bir taş bağlayıp nehire attım.

Zengin köylü adeta dilini yutmuş. Zorbela kendine geldikten sonra:

—Şeytanlar kovalasın, demiş, ne kadar nankör köpekmiş. Onun için bu kadar para harcayayım da, sonunda bana bunu yapsın! Çok iyi etmişsin, Martin. Hele bir geri gelseydi, beni bütün köye rezil edecekti.

O günden itibaren zengin köylü evinde köpek barındırmaz olmuş. Bilgin Azor ise orman bekçisinin yanında kalmış. Gerçi konuşmayı öğrenmemiş ama, keyfi yerindeymiş.

Geçmişten bugüne kadar Avrupa'daki (batı) sosyal demokratlar önce bir anti-marksistleşme, (örn. Federal Almanya'da Wernerlerle beraber SPD'nin marksizm'den ve işçi partisi olmaktan çıkması) daha da bir liberalleşme sürecine girmişlerdir. Ne yazık ki bu ülkelerdeki KP'lerde bir sosyalistleşme, sosyal demokratlaşma sürecindedirler. (ör. Fransa'daki sosyalistlerin ve komünistlerin durumu.)

Türkiye'deyse 12 Eylül öncesindeki sosyal demokratlar her ne kadar marksizme dayanmıyorlarsada, CHP'deki bazı parlamenter ve politikacılar, ör, bir Alman, bir Fransız sosyalistinden daha köktenciydiler. 12 Eylül sonrası sosyal demokratlara(!) gelince; özellikle yerel seçimlerden sonra. (Burada HP'den söz etmek gülünç olur). SODEP'se geçici başkanının "Marks'ı okudunuzmu? ve hakkında ne düşünüyorsunuz? " sorusuna verdiği yanıt: "Okumadım bize faydalı olacağını da sanmıyorum" dur. Ne diyelim böyle partiye böyle yönetici.

Türkiye'de CHP için geçerli olan, sosyo ekonomik açıdan Türkiye'ye yakın özellikler taşıyan Yunanistan içinde geçerlidir. Yunan PASOK'unda şöven Papandreu takımının dışında Avrupa'daki sosyalistlerden daha solda politikacılar vardır.

Benim bütün partileri ve ideolojilerini inceliyecek bilgim ve yaşıma bağlı olarakta yeterli tecrübem yok. Bunun için bazı konularda eksik ve yanlış bilgiye sahib olabilirim. Fakat Türkiye'de sosyal demokratlar konusu tartışılırken, geçmişteki sözde Sosyal Demokrat Partilerdeki gerçek sosyal demokrat-sosyalist politikacılardan söz etmezsek sanırım bu onlara yapılmış büyük bir haksızlık olur.

Dostça selamlarımla
O. Ç

O sözler ki

o sözler ki acıdır
mapushane avlularında
demirli kırbaçlar gibi şaklar,

O sözler ki sırasında
çiçek açmış nar ağacıdır
dağ ufkunda vuran deniz aydınlığı
sırasında gizemli bıçaklar,

o sözler ki
imgelenen sonsuzluğun
ateşten güllüdürler
kelebek çıngırtılarıyla doğar ölürler,

o sözler ki
kalbimizin üstünde
dolu bir tabanca gibi
ölüp ölesiye taşırız

o sözler ki
bir defa çıkmıştır ağzımızdan
uğruna asılırız.

Devrimci mücadele içinde yoğrulmuş, en yakınlarının zindanlara kapatılışına ve faşistlerce katledilişine şahit olmuş, ancak hala direnen bir anaya ait iki siiri yayınlıyoruz.

Oğluma

bize bayram zindanların yıkılışı
bize bayram zincirlerin kırılışı
bize bayram
özgürlüğün gelişidir.

Ben anayım duyun beni

yel eser yorulur
sular eser yorulur
halkım halkım
diyenin buralarda
ayağına kelepçeler vurulur

ben anayım
duyun beni

anadolu kadını
kalbinizin baş köşesine yazdım adımı
topraktan alır
toprağa verir canını

ben anayım
duyun beni

umudu oğullar

Türkiye Kürdistan devrimci hareketi

Bu hepimizin kabullendiği bir gerçektir. Ancak buna dayanarak 11 Eylülleri tamamen bir yana atabilirmiyiz. Hayır, 11 Eylül küçümsenemez, 11 Eylülleri yaratmak büyük (1) pazarıdır. Ancak 11 Eylülleri yaratmakla bitmiyor iş. 11 Eylülleri 17 Ekimlerle taçlandırmadıkça gerçek bir başarıdan bahsedilemez.

11 Eylülleri devrimci durum diye değerlendirenler;

"Ben bu kadar kişi yürüttüm, benim kortejimde otuzbeş binin üzerinde kişi yürüdü, ben şu kadar dinamit patlattım" diyenlerdi. Bunlar, bugün "her devrimci durum devrime yol açmaz" gerçeği arkasına saklanarak kendilerini haklı çıkarmaya çalışıyorlar.

Kimileride özeleştiri yapıyor. Ve hemen ekliyorlar. "falan örgüt birlikten kaçtı, filan birliği parçaladı" kısacası hepsi birliksiz birliği yaptı birlikte. Ancak şu bir gerçek ki, başkalarını suçlama özürü arkasına saklanarak özeleştiri yapılamaz.

Saygılarımla

Griebelschied'den Niyazi

Kenan Evren Suudi Arabistan'a geldi

Geçtiğimiz ayda faşist cuntanın ve beşli cetenin şefi olan Kenan Evren Suudi Arabistan'a geldi ve ilk olarak Riyad'a indi. Tabii ki Riyad'da pek fazla Türk işçisi olmadığı bu yerde hacı Kenan'ı karşılayan olmadı. Ama Mekke'de şalışan işçiler karşıladılar. Oda şöyledir ki Medine ve Mekke'de başını ENKA Holding'in çektiği Türk işçi şirketleri ağırlıkta. Faşist cunta şefi Medine'ye geldiğinde, Türk işçi şirketleri işçiler üzerinde baskılar yaparak, kamplardan toplanarak, şirketlerin armasının taşıyan armalarla, yaşasın Kenan paşa, yaşasın hacı Kenan gibi plakartlarla karşılanmaya zorlandı. En önde şantiyenin yaltakçıları olan mühendisler, kalfalar bağırıyordu.. Buna işçinin çoğunluğu katılmadılar, çoğunluğuda şirketlerin baskısıyla gitmek zorunda kaldılar. Hacı Kenan'ı böylece savuşturdular.

Aşır Dayı

Sabah uzak değil

gün görmeden
kavgasını öğrenmeden
kundağında kurşunla ölen yavrum
kızaran ufkumuzda
kanlı gömleğin
bayrak oldu

sabah uzak değil körpe kuzum
ete kemiğe büründü türkülerimiz
bu toprak cömert toprak
nice can alır daha
nice can verir bilesin
boy verdi incecikten gelincikler
umudum yaprak oldu

biliyorum
gizli kazılıyor şimdi
karanlıklarda gömütler
töresiz duasız oluyor artık bu işler
kim kazdı bu toprağı
kim yatıyor burada
adı belli değil

dile gelecek taş toprak birgün
dile gelecek kazma kürak-nasıl olsa-
canlı gittin bir sabah
kanlı geldin
etin kemiğin şimdi
çoktan toprak oldu

CAN YOKSUL

Hasan Hüseyin'in ardından

Bir ozan daha gitti
Nazım'dan Gökçe'den sonra
bir ozan daha gitti
kara saban gibi toprağı yararak
derinliklerine tohum gibi
kök salarak, dallanıp yeşererek
açar kıraç memleketimin bağrında
bir ozan daha gitti
dayanamadı mangal yüreği
amansız hastalığa, acıya, zulma
duydum radyolardan acı haberi
vefalı dostum, ustam
HASAN HÜSEYİN
duydum pare pare oldu yüreğim
yanar nar gibi
durmaz ha durmaz
döner bu devran döner
yıkılırlar kör olmadan
görürler
acıları bal eylediğimizi
sıratı yol eylediğimizi

Rosenheim'den Halis

Herşeyden önce insan

Cengiz AYTMATOV

Gezegenimiz halklarının acil ve geciktirilemez bir ihtiyacı olarak, günümüzün barış hareketi, alışılmamış bir güçte, tüm yeryüzüne yayılmış olarak görünürleşiyor.

İnsanın maddi ve sosyal gelişimi için, yorulmak bilmeyen güreşinde zihni evrimde çok uzun yol katettiğine dikkat çekmek isterim. İşsel üretimin derece derece artması, insanı fiziki yaşam kavgasından kurtarıyor ve bilincini zihinsel ve akılsal çalışmalar için özgürleştiriyor. Bilinç serbestleştikçe, insanların görünen yaratma kaabiliyetleri de o nispette kuvvetleniyor. Fakat burada bir paradoks var: Bilincin bu büyük kurtuluş yolunda gerici emperyalist güçlerin insanı yaşamdan bıktıran ve dünyayı intihara zorlayan karşı duruşu bulunuyor...

İnsanlığın geleceğine dair, bugün kalbimizi sıkıştıran endişeye rağmen, kör korku ve umutsuzluk doğmamalı, bizim, düşünen insanların, yaşama arzularını almamalı ve son dakikalarını şehvetle yaşamaya acele eden kahrolasıcılar, bizi tükenip yok olma rolüne razılık göstermeye zorlayamamalılar. Korku değil, cesaret, her birimiz egemenlerin propagandalarıyla baslenen ve korunan iblislere ve şiddete karşı mücadelede yaşama inancı ve insanları kazanabiliriz, bunu savaşın karşısına dikebiliriz ve dikmek zorundayız. Bütün ilerici yazarların, gazetecilerin ve tüm kültür yaratıcılarının en büyük görevlerinden biri budur.

Bir kelimeyle, inanıyoruz ki; çağımızın söz sahipleri, şimdilerin dünyayı saran kudretli talebi-barış istemini gözönünde blundurmak zorundadırlar. Her konuda, insanlara yönelik her kelimede, istenilen bir türde; -gazetecilikte, şiirde, sanatsal nesirde, veya sanatta barış için mücadele düşüncesi, her yerde ve her zaman üstün olmalıdır. İnsan kendini kuduran bir okyanusta bir kum tanesi olarak hissetmemelidir. Bizim esas görevimiz her insana 20. asrın bu karmaşık dünyasında yerini bulmasına ve gezegenimizin geleceği için sorumluluğunu hissetmesine yardımcı olmaktır.

İnter Buch Dergisi 2/83
Türkçesi: M.Demir.

DUYURU

Bir yıldır faaliyetini sürdürmekte olan **Gün Postayla Kitap Servisi** *çalışmalarını durdurmuştur. Duyrulur.*

ANA

Akşam karanlığında
Yada sabaha karşı
Kurşuna dizilenlerin
Ve her şafak vakti
İpe çekilenlerin
Kan akıtan iki pınarı
İki kan pınarıyım yani

— Askeriye geçmiş başa! Devrimcileri tutup tutup götürüyorlarmış! Söyle Erdal'a, kaçsın! dediler.

Ellerim ayaklarım döküldü! Ne yapacağımı şaşırdım! Erdal'ım, Erdal'ım, boklarını yediğim Erdal'ım, nerelerdesin? Kuşlar gibi çırpındım! Bulamadım Erdal'ımı! Üç gündür eve gelmiyordu zaten!

- Kitapları yak, çabuk dediler. Kuzumun, Erdal'ımın kitaplarını nasıl yakarım ben? Yardım ettiler, tandıra taşıdık onca kitabı! Ah kuzuuuum; yemedin, içmedin de kitap mı aldıydın? Bunları hepsini kafayın içine nasıl soktuydun? Kitapların böyle yandığını bilmezdim ben; kütükler gibi közlendi, akşama dek için için yandı kuzumun kitapları! Sanki Erdal'ımdı yanan! Yavrumu, dal boylumu yakıyordum kendi ellerimle! Şu kırılası ellerimle!...

Yüreğim de yanıyordu; tıpkı yavrumun kitapları gibi! Yaprakları tutuşan, kıvrılan, kızaran, kül olan kuzumun kitapları gibiydi yüreğim! Harıl harıl yandım; günler haftalar boyu!... Sabahlara dek bekledim, gelmedi Erdal'ım! Uykuyu tüneği kaçırdım; tavuklar gibi dönüp durdum; arpa tanesi, darı büyüklüğünde bir umut için!

- Elleri parkasının cebinde, aha şimdi gülerek çıkacak şu sokaktan, şimdi, şimdi, şimdi çıkacak dedim.

Çıkmadı! Günlerce bekledim, gelmedi kuzum! Yediğim içtiğim ağı oldu; döşeğim yılanlar gibi soktu beni!

- Karakola git, sor, dediler. Gittim, sordum yok! Arkadaşları vardı kuzumun, can arkadaşları; onlara gittim, onlarda yitikmiş! Anaları babaları yanıp yanıp kül olmuşlar! Aklıma gelen kötülükleri kovdum:

- Saklanmıştır bir yere! dedim. Kolay kolay yakalanmaz benim yiğit Erdal'ım, dedim.

Sabahlara dek uyumazdı kuzum. Sabah, odasına girer bakardım ki; akşamdan boş bıraktığım kül tablası dolmuş. Elinde kitapla uyuyakalmış. Sarsmadan, örselemeden, ninniler söyleyerek uyandırırdım kuzumu.

- Üstüme çok düşüyorsun, derdi.
- Anayım ben oğlum, derdim.
- Ben çocuk muyum anam? derdi.
- Benim çocuğumsun Erdal'ım! derdim. Büyüsen, büyük adam olsan da benim çocuğumsun!

Birgün gülerek geldi eve. Dişleri bembeyazdı kuzumun. İnci gibi parlardı gülerken. Ne güzel gülerdi Erdal'ım! Bakın, fotoğrafı var; böyle, işte tam böyle gülerdi kuzum.

Ne diyordum? Kafa mı kaldı bende güzel oğlum? Unutuverdim söyleyeceğim şeyleri! Kırılır inşallah, parça parça olur bu benim akılsız kafam! Haa, birgün gülerek geldi eve:

- Anam! dedi.
- Kuzum! dedim.
- Siyasal Bilimler Fakültesini kazandım! dedi.

Bir çığlık düştü yüreğime; sevinç çığlığı!... Elimde tava mı ne vardı. Yemek pişirecektim zahir. Kaldırıp atmışım tavayı. Boynuna sarılıp yalam yalam yaladım kuzumu. Kaldırıp kucağına aldı beni.

- Bırak beni, meymenetsiz! diye çırpındım.

Bırakmadı; taa dışarıya, kondunun önüne çıkarttı beni. Gelip geçenler durup bizi izliyordu;

- Bırak oğlum, Erdal'ım, herkes bize bakıyor! dedim.

- Baksınlar dedi.

-Bırakmadı beni. Çok kuvvetliydi kuzum. Taa tepesine bindirdi beni. Döndü durdu evin önünde.

- Erdal, dedim birgün.
- Anam, dedi.

"Anam" diye konuşurdu kapısında süründüğüm. "Ana" demezdi bana; "anam" derdi.

- Oğlum, dedim. Emine halayın Gülderen yolunu bekler. Güzel kız dır, bilirsin. Baban, yuvanı görmeden öldü, ben de ölürüm diye korkuyorum.

Bağırdı bana. Hiç bağırmazdı boklarını yediğim kuzum; ama o gün çok bağırdı. Pespembe oldu yüzü:

- Söyle Gülderen'e, beklemesin! dedi. Okurken nasıl evlenirim anam? Çocuk gibi konuşuyorsun!

- Evlenmezsen, "he" deyiver oğlum dedim. Sözünüzü keselim. Bekleyip duruyor zaten, beklesin yolunu.

- Bunu duymamış olayım! dedi, çarpıp çıktı kapıyı.

Zorlamadım yavrumu. Üstüne üstüne gitmedim. Gitsem bile noğolacaktı sanki? Dediğinden sapmazdı ki Erdal'ım.

Günler, haftalar, aylar geçti, gelmedi kuzum! Gündüzlerimde, ala şafaklarımda, düşlerimde, uykularımda bekledim! Gün devrildi, ay dolandı; eridi, aktı yüreğim! Erdal'ım, dal boylum, kara yiğidim gelmedi! Onun yerine Cafer geldi gece yarısı. Cafer'le bir ruh gibiydi kuzum. İçtikleri su ayrı gitmezdi. Cafer'i de arıyorlarmış! Bir gece yarısı, gizlice, ışık gibi süzülüp girdi karanlık dünyama:

- Korkma ana! dedi.

- "Ana" derdi bana. Ben de ona; "oğlum, Erdal'ım" derdim. Erdal'ımdan hiçbir ayrımı yoktu ki. Can çocuktu. Kuzumun arkadaşları hep böyleydi zaten!

- Korkma ana, Erdal yurt dışına çıktı! dedi.

Kanat takıp uçasım tuttu! Dellenesim, çıldırasım tuttu! Erdal'ım, dal boylum, fidanım yakalanmamış demek; yurt dışına çıkmış! Ah, tırnaklarına kurban olduğum, kadasını aldığım; başkasının adıyla iki satır mektup yazsan olmaz mıydı? Yerini yurdunu bildirsen olmaz mıydı kapısında süründüğüm? "Ben buradayım anam, kara canım sağdır" desen ya kuzum! Sen, hiç mi düşünmezsin garip anacığını?

Verirdi, verirdi; Erdal'ım, mutlaka bir haber verirdi; ama nasıl olduysa olmuş, bir aksilik olmuş! Yoksa, kuzum düşünmez miydi anacığını? Bilmez miydi ki, anacığı dellenir de dağlara düşer! Deli koyun gibi meleyi meleyi kuzusunu arar.

Gavur ellerine kaçsaydı da haberi hiç gelmeseydi keşke! "Anam" demeseydi bana! Cafer kandırmış beni! "Üzülmesin, yanmasın, yana yana kül olmasın" diye yalan söylemiş bana! Meğer, taa o gün yakalamışlar kuzumu! Sızısı yüreğime düştüğü gün!.. Televizyon haberlerinde geçti yavrumun adı! Asacaklarmış yiğidimi! Kara gözlümü, öpmeye kıyamadığımı, dal boylumu asacaklarmış! Kuzumun adını, televizyonda duyar duymaz ağarıverdi saçlarım! Ağarsın, kökünden kopsun! Ben nasıl yaşarım gayrı? Nasıl yerim, içerim, döşeklere yatarım? Ben iflah olmam gayrı! Eğer bu acı beni kemirip bitirmezse, ömrüm boyunca toz kondurmadığım namusum adına yemin ediyorum; dokuz ay karnımda taşıdığım, ebesiz, doktorsuz doğurduğum, kıtlıkta kıranda besleyip büyüttüğüm, etimden keserek okuttuğum Erdal'ımın, dal boylumun ahını, darağacının yağlı ilmiğinde bırakmam!!!

Kulakları da yürekleri gibi sağır değilse duysunlar; ben de anaysam bırakmam!!!

Vehbi BARDAKÇI
Hockenheim, 1981

"Kum torbalarınızı hazırlayın"

Ebu CEMAL

İsviçre'nin Lozan kentinde toplanan Lübnan'lı *"War Lords"* (savaş ağaları) 10 günlük bir tartışma yaptılar. Çıkan sonucun gerçekçi bir yorumunu, Dürzilerin lideri Velid Canpolat yukarıdaki sözleriyle yaptı. Yıllardan beri savaş halinde olan milisler için, kum torbalarının hazırlanmasının istenmesi, savaşın kesilmeyeceğini gösteriyordu. Suriye'nin kanatları altında yapılan ve elle tutulur sonuçlara da varabileceği düşünülen konferansın beklentileri karşılamadığı anlaşılıyor.

Mart'ın 12'sinde başlayabilen tartışmalara *"gözlemci"* olarak katılan Suriye'nin, toplantının gerçek sahibi olduğu anlaşılıyordu. İlk gün Suriye Dışişleri Bakanının gelmemesi üzerine toplantı bir gün ertelendi. Bu arada Dürzilerin lideri, Cumhurbaşkanı Cemayel'in cezalandırılmasının, toplantının başarısının ön koşulu olduğunu açıkladı. Eski Cumhurbaşkanlarından Şamun ve Falanjist milislerin komutanı Frem ise, İsrail ile yapılan anlaşmanın iptaline karşı olduklarını açıklayarak, elde edilecek sonucun kendilerini bağlamayabileceğini ima ettiler. Suriye'nin bunlara karşı tepkisi ise çok sert oldu. Suriye'nin toplantılara katılan *"gözlemcisi"* Dışişleri Bakanı Haddam, delegelerin anlaşmaya varıncaya kadar Lozan'da kalmalarını söyledi, aksi halde *"biz sizinle farklı şekilde de uğraşırız"* dedi.

Bu şartlarda başlayan konferansta Pierre Cemayel, Şamun ve Cumhurbaşkanı Emin Cemayel'in temel yaklaşımı: *"Lübnan'lı dini gruplar yerleşim yerlerine göre, kantonlar halinde, kendini idare edebilecek bölgelere bölünsün. Fiilen merkezi idare zayıf kalsın. Ama Cumhurbaşkanlığı ve ordu—polis üst yöneticilerinin Maroni Hristiyanlardan seçilmesi kuralı devam etsin. Anayasa 'kağıt üzerinde kalacak da olsa' olduğu gibi korunsun. Ülkenin çoğunluğunda farklı müslüman grupların egemenliği fiili bir durumdur. Bu nedenle bir çok 'devlet' görevlisi, onların taleplerine göre atanabilir."* Bu yaklaşımı daha da anlamlı kılmak için, ordu ve polis komutanları görüşmelerden önce *"istifa ettiler"*.

Dürzilerin lideri Canpolat, Şii Emel hareketinin lideri Berri ve Sünni liderlerden Reşit Kerami ise temel olarak şunları öne çıkarttılar: *"Lübnan, Arap karakterli birleşik bir devlet olmalı; Hristiyanların anayasal hakları sınırlandırılmalı; Cumhurbaşkanı 4 yıllık süreler için Hristiyanlardan seçilirken, Sünni Başbakanın yetkileri arttırılmalı, ordu ve devlet örgütünün üst düzey karar ve atamalarında veto yetkisine sahip kılınmalı; parlamento dini mozayiği yansıtabilecek bir sayısal dağılıma sahip olmalı."* Tartışmalarda Şii Nebih Berri'nin din faktörünün sistemden dışlanmasını istediği biliniyor. Dürziler ise, dini bölgelere dayalı kantonal sistemi tercih edebiliyorlar. Nüfusun sadece yüzde 7'sini oluşturan Dürzilerin, merkezi bir sistemde şimdiki avantajlı konumlarını yitirmekten korktukları söylenebilir.

Suriye de merkezi, birleşik, Arap karakterli bir Lübnan'ı savunuyor. Ancak böylesi bir yapının zorunlu kıldığı anayasal değişikliklerde ısrarlı olamıyor. Kantonal gevşek bir federasyon tezi kadar, nispi temsili esas alacak bir merkezi yapı da Suriye tarafından benimsenmiyor. Bunda bünyesi Lübnan gibi parçalı olan Suriyenin, olayın kendi toplumuna da sıçramasından çekinmesinin payı var. Bu konumuyla Suriye, Emin Cemayel'in esnek tutumunu destekledi. Ancak Emin Cemayel'in bazı anayasal reformları kabullenmeye yanaşmasına, en şiddetli tepki Suriye taraftarı bilinen Maroni lider Süleyman Faranjiye'den geldi. Faranjiye, hiç bir şart altında Maroni toplumunun anayasal haklarından vazgeçmeyeceğini belirterek, müslüman liderlerin tutumundan ayrıldı. Müslümanların şantajına boyun eğilirse, bunun hesabının sorulacağını söyledi. Falanjist milislerin komutanı Frem de Suriye'nin Lübnan üzerinde hegemonyasını kabul etmesi halinde, Emin Cemayel'den hesap soracağını açıkladı. İsrail yanlısı olarak tanınan Şamun da benzeri bir tavır aldı. Tartışmalar sürerken, tarafların ateşkes ve esirlerin değiş tokuşu üzerinde anlaştığı açıklandı.

KONFERANS KARARLARI VE SONRASI

Konferans sonucunda açıklanan kararların gerçek bir uzlaşmayı yansıtmadığı tüm taraflarca açıklandı. Sorunlar ağırlıkla *"komisyonlara"* havale edildi. Üzerinde en şiddetli tartışmaların yapıldığı *"yeni anayasanın"* oluşturulması için 32 üyeli bir komisyon kuruldu. Komisyonun çalışmalarını 6 ay içinde sonuçlandıracağı da kararlaştırıldı. İlan edilecek ateşkesin korunması için Emin Cemayel başkanlığında bir ateşkes komisyonu oluşturuldu. Beyrut'taki ağır silahların taraflarca uzaklaştırılması da kabul edildi. Lübnan'ın *"Arap karakteri"* ise vurgulanan kararlar arasında. Nasıl işleyeceği bilinmemekle beraber, ordu ve bürokrasi içindeki atamaların dinden ziyade kıdemlere göre yapılmasında da anlaşıldı.

Lozan görüşmelerinde savaş göçmenlerinin evlerine dönmesi kabul edilmişti. İsrail bunun uygulanmasını süratlendirmek için Beyrut'un güneyinde Damur kasabası çevresinden, güney Lübnan'a kaçan binlerce Hristiyanı geri yollamaya başladı. Ayrıca Beyrut'u güney Lübnan'a bağlayan yola mevzilenen Dürzi ve Hristiyan milislerin çekilme hazırlıkları da başladı. Bölgedeki milisler çekilirse, İsrail'in de yörede devriyeye çıkmaktan vazgeçeceği açıklandı. Dürzilerin kontrolundaki dağlık bölgeden kaçan Hristiyan köylülerin de geri dönmeye başladığı gelen haberler arasında.

Konferansın hemen bitiminden sonra Dürziler Beyrut'ta etkili bir Müslüman örgütü olan Murabitun'lara saldırdılar. Müslümanların Batı Beyrut'ta yeniden egemen olmasından sonra askeri gücünü arttıran Murabitun'un Filistinlilerin yeniden örgütlenmelerine yardımcı olduğu biliniyordu. Saldırının bu nedenden kaynaklandığı, Suriye'nin araya girmesinden hemen sonra açıklık kazandı. Suriye'nin baskısıyla bazı mevzilerini geri alan Murabitun'a Filistinlilere yardım etmemesi şart koşuldu.

Cemayel (en üstte) ve Hafız Assad (üstte) Lübnan'daki çatışmalardan bir görüntü (altta)

Bu arada Falanjist milislerin tamamını kontrol eden Cemayel ailesinin içinde politik anlaşmazlıkların olduğu anlaşılıyor. Aile içinde ölen Beşir Cemayel'in dul eşi, Emin Cemayel'e ve babası Pierre Cemayel'e muhalefet ediyor. Beşir'in dul eşini tutan 500 kadar milis Lozan'daki sonucu benimsemiyor. 8 bin Falanjist milisin 3 bin kadarının ise Pierre ve Emin Cemayel'e sadık olduğu biliniyor. Geri kalan kararsız kesimin ise, milislerin komutanı ve Pierre Cemayel'in damadı Frem'in çevresinde toplanabileceği, gelen haberler arasında. Frem'in Lozan'daki tutuma karşı çıkmasının ve İsrail'de imzalanan anlaşmanın iptalinden sonra milisler içinde özel bir konsey kurmasının bu kesimi kazanmaya yönelik olduğu düşünülebilir. Pierre Cemayel'in Beyrut'ta oluşan ateşkes komitesine önerdiği kişinin milislerce kabul edilmeyip, yerine kendi temsilcilerini göndermesi de durumun ciddiliğini gösteriyor.

BATAKLIĞA GÖMÜLME SIRASI SURİYE'DE Mİ?

Lozan konferansından çıkan sonuçların Suriye'yi tatmin etmediğini Hafız Assad kendisi açıkladı. 2 Nisan tarihli *"Time"* dergisindeki röportajda Suriye Devlet Başkanı: *"Lübnan konferansının bizi ve katılan tarafları tatmin edecek kadar başarılı olmadığı açık. Ama Cumhurbaşkanı Emin Cemayel ile tam bir işbirliği sağlandı. Başka hiç bir çözüm yolunun olmadığı taraflarca görüldüğüne göre süreç olumlu gelişebilir. Lübnan ile Suriye'nin ortak bir geçmişi olduğu gibi, geleceği de ortaktır. Bizim Lübnan da yapıcı bir rol oynayabilmemiz buna dayanıyor. Bu bağlarımız nedeniyle İsrail ile konumumuzun ilişkili ele alınmasını reddettik. Ama biz iki ayrı devlet olduğumuz gerçeğine de saygılıyız. Lübnan'ı gerçekten temsil eden bir ulusal uzlaşma hükümetinin talebi üzerine askerlerimizi çekmeye hazırız"* dedi. Tabi böylesi bir hükümetin ağırlıkla Suriye yanlılarından oluşacağı beklenen bir gerçeklik.

Lübnan'lı tarafların Suriye'nin tehditlerine rağmen anlaşmaya yanaşmadığı, sürekli çatışmalara yol açtığı ise ayrı bir gerçeklik. Bu durumun Suriye'yi çok yönden rahatsız ettiği açık. Lübnan'daki gelişmeleri yönlendirememek, Suriye'nin *"tek çözücü"* rolünü yitirerek Arap dünyasında yıpranmasına yol açacak. Üstelik gerek haldeki hareketlilik, gerekse de üzerinde tartışılan politik çözümler; Lübnan ile benzeri bir etnik yapıya sahip Suriye'yi giderek daha çok etkileyebilir. Son aylarda Cumhurbaşkanının halefini belirlemek için yoğun çekişmelere sahne olan Suriye'deki iktidar, daha da zorlanabilir. Filistinlileri ve ABD'yi yutan Lübnan bataklığının Suriye için de benzeri bir sonu hazırlaması çok uzak bir gelişme olarak kabul edilmemeli.

Lübnanlı taraflar ise tam bir kaos içinde yeni saflaşmaların işaretlerini veriyor. Sünni Murabitin örgütünün Dürzilerin saldırısına uğraması, Dürzilerin 2 misli nüfusa sahip Sünnileri baskı altına alabileceğini gösteriyor. Ilımlı bir hat izleyen farklı Sünni liderlerin, Şiilerin ılımlı liderine yaklaşması beklenebilir. Üstelik Beyrut'un Güneyindeki mıntıkanın Dürziler tarafından milislerden arındırılarak yerli Hristiyan halkın denetimine bırakılması, Beyrut'taki Şiileri güneydeki Şiilerden koparmış oldu. Şiiler bundan rahatsız olurken, Dürziler egemenliklerindeki dağın yamaçlarından rahatlıkla denize ulaşacakları tarafsız bir sahaya sahip oldular. Hristiyanlar ve İsrail de bu gelişmeden memnun. Nüfusun yüzde 40'ını oluşturan Şii'lerin ~~nasıl tavır alacağı belirsiz.~~ Güney Lübnan'daki İsrail ordusu ile Şii'lerin sürtüşmeleri ise artıyor. Ancak İsrail'in yaz aylarında yapılacak erken seçimler öncesinde Sayda'nın güneyindeki bir hatta çekilmesi mümkün görülmüyor.

HRİSTİYANLAR: ARTIK DAĞLI BİR HALK DEĞİLLER

Hristiyanlar ise artık gerçek anlamda Müslüman çoğunluk ile kuşatılmış olmanın tedirginliğini yaşıyor. Kendine ait güvenilir bir bölgenin içine kapanma eğilimi halk içinde güçleniyor. Sürekli çatışmalara sahne olan dağlar tenhalaşırken, Doğu Beyrut ile Junieh limanı arasındaki sahil şeridi kalabalıklaşıyor. Cemayel'in Şam'a yaptığı ziyaretin Hristiyan egemenliği altında bir Lübnan hayalinin sonu olduğu ağır ağır anlaşılıyor. Üstelik artık Hristiyanlar kendi dünyalarının içinde bir savunma durumundalar. Gençlerin ilk defa süratle silah taşımaya yönelmesi, bunun işareti. Bu gerginliğin Hristiyanları daha şiddetli iç çatışmalara götürmesi beklenebilir.

Amerikan askerleri Beyrut'tan ayrıldıktan sonra görüşmeler içinde ABD'nin hiç bir etkisi kalmadı. Tarihi boyunca ilk kez Lübnan sorunu ABD karışmaksızın tartışılıyor. Bu durum, sadece Lübnan'da değil, tüm Arap dünyasında ABD'nin güçlülük imajını sarstı. Şu anda bir çok Arap lideri ABD'nin sorunları tek başına çözme yeteneği olmadığını açıkça söylüyor. Sovyetlerin Suriye'yi destekleyerek Lübnan'daki Amerikan insiyatifini bloke etmeyi başarması; Arap devletlerini Sovyetlerin katılımı olmadan ciddi çözümlerin gerçekleşemeyeceğine inandırıyor. Üstelik Sovyetler Lübnan sorununa da doğrudan bulaşmadıkları için en karlı bir konuma sahipler. Sovyetlerin Lübnan sayesinde kazandıkları prestiji şimdilik farklı Arap devletlerinde kullanmaya çalıştıkları gözleniyor. Lübnan'ın cazibesi onları da felakete davet edecek mi, izleyeceğiz!

